

Vorger = Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

for

Det forenede Understøttelses=
Selskab.

Xi og tredivte Aargang.

Kjøbenhavn, 1827.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets Bogtrykker.

05.6
Bo 66

1827
Aug. 39

17523

Register

over

Indholdet af Borgervens-Bladet.

Xi og tredivte Aargang.

No.		Side.
1.	Nyt Aar, 1827. Anmeldelse om Generalforsamling	1:8
2.	Anmeldelse om Generalforsamling. Træk af Huuslivet hos de gamle Grækere .	9:16
3.	Træk af Huuslivet hos de gamle Grækere. Om Qvindernes Værd	17:24
4.	Om Qvindernes Værd	25:32
5.	Om Qvindernes Værd	33:40
6.	Anmeldelse om Casferer:Valg. Om Qvindernes Værd	41:48

No.	Side.
7. Anmeldelse om Generalforsamling. Extract af 4de Kvartals Regnskab for 1826. Krybskytten	49:56
8. Anmeldelse om Generalforsamling. Krybskytten	57:64
9. Anmeldelse om Generalforsamling. Krybskytten	65:72
10. Anmeldelse om Resolution paa Ansøgninger om Pension	73:87
11. Anmeldelse. Extract af General-Regnskabet fra primo Januar til ultimo December 1826. Krybskytten	88:96
12. Krybskytten	97:104
13. Krybskytten	105:112
14. Anmeldelse om nye Medlemmers Optagelse. Krybskytten	113:120
15. Udtegnelser om nogle af Kjøbenhavns Gaders og Pladsers Navne, Betydningen af, og Anledningen til Samme.	121:128
16. Fortsættelse	129:136
17. Fortsættelse. Tidernes Tegns i Henseende til religiøs Oplysning	137:144
18. Tidernes Tegns i Henseende til religiøs Oplysning	145:152

No.	Side.
19.	
Tale ved de massmannske Søndagskøl- lers Høitidelighed, den 6te Mai 1827. Uddrag af en Religions-Tale over Emnet: Taknemmelighed findes ofte for hos udannede, end hos dannede Men- nesker 153:168	
20.	
Anmeldelse. Extract af 1ste Kvartals Regnskab for 1827. Uddrag af en Re- ligions-Tale over Emnet: Taknemlig- hed findes ofte for hos udannede, end hos dannede Mennesker 169:172	
21.	
Fortsættelse af Uddrag af en Religions- Tale over Emnet: Taknemlighed fin- des ofte for hos udannede, end hos dan- nede Mennesker 173:180	
22.	
Slutning af Uddrag af en Religions- Tale over Emnet: Taknemlighed fin- des ofte for hos udannede, end hos dan- nede Mennesker. Grusomheds-Færd af Spaniens Inquisitionens-Ret 181:188	
23.	
Dyden og Forsøreren. Nye Fostre af Religions-Sværmeri. Sværmeres For- fængelighed og Dumdriftighed. Strø- tanker 189:196	

No.	Side.
24.	Om Peder Lolles Ordsprog 197:204
25.	Peder Lolles Ordsprog 205:212
26.	Dødsstraffe. Peder Lolles Ordsprog . 213:220
27.	Peder Lolles Ordsprog 221:228
28.	Symbolisk Indvending af en død Kone. Dyrenes psykiske Forhold 229:236
29	Mennesket i Bjergegne. Forlystelser i Petersborg. Anekdoter 237:244
30.	Anmeldelse om Generalforsamling. Ex: tract af andet Kvartals Regnskab 1827. Forlystelser i Petersborg. En Art Haab. Kongen og Mirakelmanden 245:248
31.	Anmeldelse om Generalforsamling. For: lystelser i Petersborg. Anekdot . . . 249:256
32.	Forlystelser i Pedersborg 257:264
33.	Katholicisme ved Reformations-Tiden og end sildigere 265:272
34.	Om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v. . 273:280
35.	Anmeldelse om Generalforsamling. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. . . 281:288
36.	Anmeldelse om Generalforsamling. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. . . 289:296

No.	Side.
37.	Anmeldelse om Generalforsamling. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 297:304
38.	Anmeldelse. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 305:312
39.	Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 313:320
40.	Anmeldelse om nye Medlemmers Optagelse. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 321:328
41.	Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 329:336
42.	Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 337:344
43.	Anmeldelse. Extract af 3die Aarsregnskab for 1827. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 345:348
44.	Anmeldelse om Repræsentant; Valg. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 349:356
45.	Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 357:364
46.	Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 365:372
47.	Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 373:380
48.	Om Skindød, Levendes Begravelse ic. 381:388
49.	Anmeldelse om Generalforsamling. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. . 389:396
50.	Anmeldelse om Generalforsamling. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. . 397:404

No.	Side.
51. Om Skindød, Levendes Begravelse ic. Lidernes Tegn i Henseende til religiøs Oplysning	405:412
52. Anmeldelse om Administrator; Valg. Kosfossen. Træbenet reddede ham.	413:420.

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 6 Januar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,

Trykt hos Joh. Dalberg,

Gotteborgsgaden Nr. 334.

N y t A a r

1827.

Det nye Aar opfordrer ogsaa dette Blads Udgivere til herom at paaminde alle vort Lands Borgere. Og derfor møder undertegnede, der i Ordenen, med det begynder det to og tyvende som Medarbejder i Samme, sine Landsmænd, sine Medborgere med Paamindelser, som egne Aarskiftet. Af Erkjænkninger have de desuden allerede nu faaet Meer end Nok, haade af de fortrinligste fra Slægtninge og fra Benner, og af Dem, der kjøber for en Nigsorts Penge hos Boghandlerne

Men Aarets Afverling giver den riigeste Anledning til at paaminde om Forandring, Forbedring og Rettelse af Et og Andet, der kunde, berde og skulde være anderledes, og hvorom det nye Aar erindrer, hvortil det opfordrer.

Af denne Art er Det, som nu, første Gang i Aaret, meddeles.

Hvad der ej er som det sig bør, maa forandres, hvad der er kun Middelmaadigt, maa forbedres, hvad der er Fejlagtigt, maa rettes. Herom ere vel alle Jordens kultiverede Folkelag, alle Landes Undersaattere, alle Religioners Bekjendere enige. Herom bør Christne især være det.

Drænge vi maaskee ikke til flige Forandringer, Forbedringer, Rettelser; ikke saa meget, som andre Landes Undersaatter, andre Staters Borgere?

Hvo spørger saaledes, der har oplevet saa mange forgangne Aar, og især det Sex og

tyvende, af det nittende Aarhundrede?
 Hvo spørger saaledes, der ej har været blot
 Statist, Cyniker, (sensu meliori)*), eller Pen-
 gemand?

Saa bør da forandres, fremfor Alt:
 Tonen i Menneskets de vigtigste — de reli-
 giøse — Anliggender. Den bør ej længer
 være den bigotte, den pietistiske, den krypto-
 catholske, d. e. den plumpe, straffende, for-
 dømmende, forkjettende, som den viste sig i
 det tilbagelegte Aar. Endvidere: Tonen i
 Glæder og Forlystelser, der er gaaen temme-
 ligen vidt, saa at heel Mange næsten ene
 spurgte om, hvorledes Man bedst skulde glæde
 og forlyste sig — ikke om, hvorledes man bedst
 skulde røgte sit Kald — sørge for Fædrelan-
 dets, for Sines Vel. Endeligen: Tonen
 ihenseende til Ejendom, Besiddelser, Formue,
 der har været nær ved lig frem at overlætte
 det brittiske Spørgsmaal: "Hvor meget er

---

*) Cynikerne ere ikke i alle Henseender at fordømme.

han værd?" (how much is he worth), og det ordret i Lyd og Betydning.

Forbedres maa Alt, hvad der kan imodtage Forbedring. Og hvor Meget er ei Dette? Og Hvormeget kan ikke hver god Borger dertil bidrage? En fuldstændig Dpagnelse spare Man mig! Jeg berører kun vore huuslige Forbindelser — vor Borneopdragelse — vor Smag, ihenseende til aandige og physiske Frembringelser; men, fremfor alt Andet, den Leevits, som har ødelagt saa saare Mange, og hvorpaa alle Coursens Forbedringer umuligen kunne hjælpe. Thi Forbedringen maa komme fra Statsborgerne selv, fra Husene, og især fra Huusmødrene.

Kertes bør endeligen alle Bidsfarelses, saavidt fejlsende Mennesker det kunne, og det i alle de Henseende, i hvilke de alt længe have fundet Sted; i Meninger og Adfærd; i religiøse og borgerlige Anliggender; i Videnskaber, Kunster og Haandteringer; i det Store og i det Smaa.

Seer, Medborgere! Dertil opfordrer Kar:
 sifict; dette er den Paamindelse, det Nyop:
 rundne giver os Alle!

O, lader os høre og adlyde Den, hver
 i sin Stilling, sit Kald, sin Virkefreds; høre
 den med samme Eyst og samme Dymærksom:
 hed, som Man skjenkede de mange Enkønstin:
 ger, der allevegne fra strømmede os imøde og
 af hvilke heel Mange kun vare enten Eæbers
 tomme End, eller bundne til det pyntelige
 smule Papir, hvorpaa de frembares!

Lad da det gamle, udrundne Aar have
 taget bort med sig alt det gamle Fejslagtige,
 Urigtige, Ulømmelige; den gamle Dvertro,
 det gamle Bigotteri, den gamle Forlystels:
 Pragt- og Gøglesyge! Lad os derimod kun
 af det Gamle beholde hvad som er Godt, Hæ:
 derligt, Almeengavnligt — den gamle Tillid,
 den gamle Helighed, den gamle Arbejdslyst,
 den gamle Bessedenhed, Tarvelighed, Huus:
 lighed og Sparfømmelighed! Lad alt dette
 Gamle følge med os ind i det nye oprundne
 Aar!

Men lad det nye Aar bringe ny Iver, nyt Liv i Alt hvad som tjener til Menneskehedens, til Fædrelandets Held og Glæde og Lykke; i alle Videnskaber, Kunster og Haandteringer, i offentlige og private Anliggender, i Palladser og Hyster!

O, at det saaledes, som skrevet staar, maatte hedde: 'Det Gamle er forsvundet og Alt er vordet nyt!'

Med dette fromme, fædrelandste Ønske, ifæmt af alle gode Borgere, alle sande Fædrelandsvener, begynder da Borger-Vennen ogsaa sin nye Bane i Aarenes Række, haabende den Yndest og Deeltagelse, Man saa længe og saa virksomt har ydet den.

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

U n n e m e l d e l s e .

Onsdagen den 17de denne Maaned, om Eftermiddagen Kl. 4 $\frac{1}{2}$, holdes General-Forsamling paa Prindsens Palais bag Slottet, forat vælge en Kasserer i nuværende Bogholder Lunds Sted, til hvilken Tid Dhrr. Repræsentantere behageligen ville møde.

I General-Forsamlingen den 1ste forrige Maaned bleve som nye Medlemmer antagne:

- Hr. Justitsraad og Vice-Politie-Directeur Bræstrup.
- Capitain ved Hs. Majestæts Liv-Corps
C. L. Lengnick
- Sergeant og Inspecteur ved Søe-Statens
Drengeskole ved Østervold Nissen
- Mad. A. B. Richter, Kræmmer.Enke
- Hr. Justitsraad J. R. Holm
- Bogholder J. E. Mahen
- Cand. Theol. C. E. Scharling
- Cand. Theol. J. E. Randbøll

Mad. Frederike Spendrup, Desilateurs
Enke

Hr. Malermester J. G. Berg

— Guldsmedmester Martin Westrup

— Krigsraad C. Lund, Assistent ved Lot-
toet, indtraadt i sin Konæs No

— Rædhandler Scheller

— W. S. Fries, Kongelig Fuldmægtig i det
danske Cancellie

— Graveur H. C. Foght

— Guldsmedmester A. P. Foght

— Politie-Sekretair Falkenthal

— Oberst F. C. Michaelsen

— Grosserer J. H. Malling

— Institutbestyrer Pechyle

— Simmelkier, Lieutenant i Soc. Staten

— C. P. Nyeland, Kongelig Fuldmægtig
ved Soc. Statens Proviantgaard.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses-Selskab.

Friedenceich. Christensen. Schram.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 13 Januar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,

Trykt hos Joh. Dalberg,

Sorbersgaden Nr. 334.

U n m e l d e l s e.

Onsdagen den 17de denne Maaned, om Eftermiddagen Kl. 4 $\frac{1}{2}$, holdes General-Forsamling paa Prindsens Palais bag Slottet, for at vælge en Kasserer i nuværende Bogholder Lunds Sted, til hvilken Tid Dhrr. Repræsentantere behageligen ville møde.

I Anledning af Hr. Lindstorffs Fra-trædelse og min, Schrams, Tiltrædelse som Administrator foretoges d. 28de f. M. den i Lovenes 4 Capitel 48 §. foreskrevne

Forretning i Forening med de dertil i sidste General-Forsamling udnævnte Herrer Repræsentantere, Major v. Glahn, Direktør Schütz og Blinhandler Jürgensen.

Ved Eftersynet befandtse, at Selskabet eier i Statspapirer: 15 St. Transportable Statsfond 4 pcto. Obligationer til Beløb Spec. Rbdlr. 32,002

3 St. ditto ditto 3 pc. 3466 $\frac{2}{3}$

1 Finants Cæse Obligation à 4pc 1000

Salt 19 St. Obligat. 4pc. Rbd. 36468 $\frac{2}{3}$

10 St. Bank. Obligationer af Raanet d. 4 Februar 1820 à 4 pc. til Beløb

r. S. Rbd. 5800

11 St. uopsigelige 4 pc. Kongelige

Obligationer til Beløb Rbd. 20500,

2 St. uopsigelige Rigsbank Obligationer af 1 Februar 1813, hvoraf Renten 4 pc. betales den 6 Januar i Sølvs Bærdie,

tillsammen Rbd. 1000,

hvilke samtligen ere paategnede af Administrationen og paa vedkommende Steder

noterede at være Selskabets Eiendom.

Paa de for erholdte Laan af adskillige af Selskabets Medlemmer udstedte Obligationer, fremlagdes en af Bogholderen forfattet Forregnelſe, ifølge hvilken de Obligationer, ſom vare tilſtede, bleve foreviſte; nogle kunde derimod ikke foreviſes, da de vare til ſine Eder udliveredde til den afdøde Bogholder, Cancellieraad Koble, hvis ſamtſige Papirer bevares i Skifteretten, hvor ogsaa en Selskabet tilhørende Prioritets Obligation, ſtor 1000 Rbd. r. d. Solv, for Eiden hviler.

Samlingen ſluttedes med at Adminiſtrationen bevidnede Hr Lindſtorff Selskabets Takſigelse for den virkſomme Nidkjerhed, hvormed han i 6 Aar ſaa velvilligen har deeltaget i Selskabets Beſtyrelſe.

Adminiſtrationen for det forcerede Underſtøttelſes Selskab.

Friedenreich. Chriſtensen. Schram.

Træk af Huuslivet hos de gamle Grækere.

I Xenophons Bog om Oeconomien fremstiller han naturligtvis Hustruen som Den, der styrer det indre Huusvæsen, som Moder og som Huusholderinde; han beskriver dermed paa det meest Træffende hendes Hovedbestemmelse. Deraf sees, at det quindelige Kjønn for hiint Folk hverken har været tilsidefat eller nedværdiget. Hustruen fremstaar i sin Bærdighed, i ægte huuslig Dyd. Dertil kommer, at endnu andre Træk af Hustruens Bestemmelse indblandes, hvilke lede til en høj Idee derom. Ischomachs Hustrue er en ung, uerfaren, men ganske uskyldig Kone paa neppe 15 Aar, men med megen Dannelse. Sam-

talerne mellem hende og hendes Mand forraade en siin sædelig Følelse og Tænkemaade. Under iorige Bønner og Offere er hun indtraadt i Egtestanden og har høitideligen lovet, at worde hvad hun skal være og lade sig undervise af sin Mand. Hun imodrager af Manden den Værdom: at, naar de faae Børn, de da skulle betragte Disse som fælleds Ejendom og opdrage Dem paa det Bedste; at det, i deres Forbindeise, slet ikke kommer an paa, hvo der har medbragt størst Formue, men paa, hvo af Begge der bidrager meest til Familjens fælleds Bedste*). Hustruen svarer beskedent: "Hvad kan jeg medvirke? Min Kraft er svag; paa D g kommer Alt an; min Moder har kun sagt mig, at min Bestemmelse bestaar deri, at være viis og flog." — "Det har og min Fader sagt mig" — svarede Manden; "det tilkommer saavel Mand som Hustru at leve saaledes, at Alt er i den bedste

---

*) D, gib det og hos os altid herpaa kom an! Da havde vi vist langt flere lykkelige Egteskaber!

Forfatning og at det Gode og Rette foretages." — Manden minder om, at Guderne derfor have indført Forskjellen imellem Mand- og Qvindespersoner, at det gavnligste Ektekab, Egteskabet maa opstaae, at Slægten maa forplantes og Menneskene i høj Alder have en Hjælp og Støtte. Han tilføjer, at Naturen i visse Henseender har paalagt Hustruen Meer end Manden, nemlig de smaa Børns Næring og Pleje, Bevarelsen af den fælles Ejendom og Erhvervelse; men i andre Henseender Manden Mere. Han lader det være uafgjort, om Manden eller Hustruen heri have Fortrinnet, og mener, at herom ingen Strid maa finde Sted. Maanedhold erklærer han for begge Ektefællers Pligt. Men hvad den Ene ikke kan udrette, skal den Anden erstatte; Begge skulle kappes med hinanden i Opfyldelsen af lige og ulige Pligter. Det hele moralske Menneske skal ligesom fremstille sig i Mand og Hustru, eller i Ektekab. Naar En af Huusfolkene er syg, skal Hustruen bære Omhu for hans Helbredelse. "Dette vil maaskee være Dig ubehageligt;" siger Manden. "Det vil netop være mig høist behageligt!" — svarer Hus

Huuen — de Helbredede ville vide mig desto mere Tak, og være velvilligere mod mig, end forhen." Dette Svar beundrede Manden og kaldede Hustruen sin Biedronning. Hun sagde, at Herredømmet først tilkom Manden. Til sidst sagde Manden: "Søg i Alt at være bedre end jeg, saa vil Du gjøre mig til din Tilbeder og ej frygte for, at Du med tiltagende Alder taber i Huset. Du maa meget mere troe, at jo ældre Du vorder, og jo bedre Medvandrerinde Du vorder for mig, og jo bedre Forsørgerinde for vore Børn; desto mere vil Du worde øret i Huset. Thi det sande Gode kommer, ikke formedelst udvortes Skjønhed, men formedelst Dyden, ind i Menneſtens Sin.

Til sidst fortæller Ischomach endnu, hvorledes han har bragt sin Hustru fra den Uvane: at sminke sig og altfor meget at pynte sit Legeme. Han gjorde det uden Haardhed, Kjærlighedsfuldt og ved fornuftige Forestillinger. "Hustruen," — siger han — "svarede Intet; men hun gjorde det ikke mere; hun søgte og at bevare sig reen og anstændig i denne Henseende; hun spurgde mig, om jeg

ej kunde raade hende Noget, paa det hun maatte være ret smuk og ikke blot synes at være det?" —

Deite Maleri af *Wæde-Kjærlighed*, af *Huuslighed*, *Danlighed* og *Værdighed* hos *Huusfruen* behøver sandeligen ingen *Unbefalinger* og *Løvtaler*. Det taler for sig selv; og *Man* maa virkelig undres over, at det nogenfinde har kunnet være brugt til *Bevis* for det *Modsatte*.

Michelsen,

Præst ved *Holmens Menighed*.

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 20 Januar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,

Sorbersgaaden Nr. 334.

Træt af Huuslivet hos de gamle Romere.

Et Billede, som det, Trajans Hustru og Ugt-Kab opstiller for os, er opløsende. Stulde Cu og Unden end finde det flatteret, saa maa Man dog mærke, at her tales om den største romerske Kæiser; at hans Hustrues Fortræffelighed fornemmeligen tilskrives ham; at Maleren er ingen gemeen Smigrer, men en retskaffen, frimodig og viis Mand, hvem Trajan ene kunde agte og elske — Plinius —; og at her allerede i Idéen, han opstiller, ligger noget historisk Mærkværdigt, noget Dp.

højet og Beroligende. Jeg vil altsaa her levere en Efterligning:

"Det er allerede noget Dphøjet, at Du holder Dig fiern fra al Lasternes Fordærvelse; men end meer Dphøjet, at Du og bevarer Dine derfor. — Du er ej alene selv den Bedste, men Du har og gjort de Dig omgivende Personer Dig lige. Mange berømte Mænd geraader det til Skam, at de enten traf et usorgtigt Valg af deres Hustrue, eller beholdt dem med alt for megen Taalmod; saaledes blev deres ydre Glæde fordunklet ved huuslig Skændsel, og de bleve ej holdte for de største Borgere, fordi de, som Uglemænd, vare smaa. Dig geraader din Hustrue til Prind og Ære. Hvad er helligere og ærværdigere end Hun? Vilde ikke Pontifer Maximus*), naar han havde at vælge en Hustrue, vælge enten Denne, eller en Lignende? Egner sig for din høje Stand og Bylke noget Andet, end Glæden derover? Hvor standhaf-

---

*) Dansk: Ypperstepræst — en høj geistlig Værdigheds-person i Rom — og i største Anseelse.

tigen hædrer Hun, ikke din Magt, men Dig selv! I ere stedse de samme som I vare; I ere Begge prøvede; Lykken har ej skjenket Eder noget Nyt, uudtaget, at I have erfaret, hvor godt Enhver af Eder bærer Lykken. Hvor simpel er Hendes Prydelse, hvor lille Hendes Omgivelse, hvor takkelig hendes Gang!

Det er Mandens Bærf, der saaledes har dannet Hende. Hustruen nøjes med Roes for Lytighed. Naar hun seer, hvorledes ingen Skræk og Uergjerrighed leder Dig — skulde da ikke og Hun stille fremvandre; og naar hun seer sin Mand gaae tilfods, efterligne ham saaledes som hendes Kjon tillader det? Det vilde somme sig Hende, naar og Du levede anderledes. Men med en saadan Beskedenhed hos Manden, — hvor meget Maadehold er Hustruen ham og sig selv skyldig! — Og din Søster, hvormeget betænker hun, at hun er Søster! Hvor kjendes paa Hende din Simpelhed, Sandhed og Rebelighed. Sammenligner Nogen hende med din Hustru, saa maa han tvivle, om det er virksommere til et retskaffet Levnet, at blive godt underviist og dannet, eller lykkeligen født. Intet gjør til,

bøieligere til Stridigheder, end Iversøge, især hos Fruentimmer; den udspringer fornemmeligen af nærmere Forbindelse, næres ved Lighed, glødes ved Mid og ender i Had. Desto beundringsværdigere er det, at der ingen Strid er imellem tvende Personer, der boe i eet Huus og staae paa eet og samme Lykkens Trin. De agte hinanden gjensidigen og give efter for hinanden. Begge elske Dig paa det Dummeste, og dog spørge De ikke om, hvem af Begge Du meest elsker. Begge have samme Djemed og Gang i Elvet og Intet hos sig, hvorpaa Du kunde mærke, at de ere tvende Personer. Dig søge De at efterlignen, Dig at efterfølge. Derfor have Begge de samme Sæder, som Dine; deraf kommer og Deres Maadehold og stadige Sikkerhed. De ville aldrig staae i Fare for at worde Privatpersoner, fordi de ikke have ophørt at være det. Senater har tilbuddet Begge Navnet: Augusta; De have frasøgt sig det, saalænge Du afflog Bencænnelsen af Fædrelandets Fader, eller fordi de søgte Mere deri, at kaldes din Hustru og Søster. Hvad Grund der end maa have bevæget Dem

til denne Beskedenhed, De ere kun desto vær-
digere til af os i vore Hjerter at agtes for
Augustæ*), fordi de ej hebde saaledes. Thi
hvad er ro. søværdigere for Fruentimre, end
naar de sætte den sande Værdi, ikke i Tullers
Glands, men i Menneskenes Domme, og gjøre
sig lige med store Navne, selv da, naar de
ikke antage Disse.

Saa Tacitus udkaster et saare skjønt
Billede af Agricolas Ægteskab: "Det Æg-
teskab" — saa lyde hans Ord — "var en
Hæder og Styrke til at stræbe til det Store,
og De (Mand og Hustru) levede i en beun-
dringsværdig Endrægtighed, i det de, forme-
delst gjensidig Kjærlighed og indbyrdes, fore-
trak den Ære for den Anden."

(* De Herlige — Majestætisse.

Om Qvinderne's Bærd,
med særdeles Hensyn til Historien.
(En Forelæsning af Prof. Schüz.)

"Al Dyd ligger dog hos Qvinderne, og Deres
Seld og Lykke. Gud har ikke Gaaet Noget
saa godt og skjønt, som en god og skjøn Qvinde.
Vi heller kan Hogen fuldende Qvinderne's Koes.
Hvo der kan sige, hvor Solens Stia ender,
Saa kender og Enden paa Deres Koes."

Ulrich von Lichtenstein,
tydsk Ridder-Digter fra det trettende
Aarhuundred.

Menneskehedens Historie fryder sig, navnlig
i vor Literatur, allerede over et rigt Antal af
de grundigste Forskere og de aand- og smag-
fuldste Fremstillere. Men desto mere paa-
faldende tilfidsættes Qvindeljønnet's Historie
ogsaa af os, der dog kunne være saa fortrin-
ligen stolte af Qvindelighedens høje Adel hos

vore Huusmødre og Tomfruer *). (Selv Klopstock har i mange af hans Kands højeste Digtninger tilkjendt os denne Stolthed med sin dybe Fædrelandskjærligheds hele Glæde). Og hvad ere alle Historier, naar Qvinderne fattes i dem!

Et af de betydningsfuldste Træk i den skjønne, mosaiske, billedlige Digtning om Skabelsen er unægteligen Det, at Skaberen, gik over fra det mindre Fuldkomne til det stedse Fuldkomnere, men hans sidste Skaberværk, og sælgelig det Fuldkomneste, var Qvinden.

Og sandeligen, en Mand maa — som vor herlige Jean Paul engang saa hjertegribende sandt har sagt: — "En Mand maa aldrig have tænkt over det med en Evighed bedækkede Skabningsminut, der ikke med philosophisk Uresfrygt skuer en Qvinde, hvis Livstraad en skjult, uendelig Haand spinder til den anden, og der skjuler Overgangen fra Intet til Tilværelse, fra Evigheden til Tiden!

---

*) F. taler om Tybsterne; men gjælder ikke Alt, hvad han her siger, ogsaa om os Danske?

Kan der dog ej tænkes noget saa Stort og Skjönt, noget saa Edelt og Dant, der ej maatte lægge i denne sidste og bedste Himmelmelgave, og hvilket vi ikke saae ofte og himmelreent at fremgaae af den.

En fransk Digter siger saa sandt og godt:

”At Kvindens Løbe har saa sød en Tryllemagt!
Det Kjon er heelt for os; vor Barndom det op-
holder;

det rækker Oldingaldren virksom Bistand;
flabt for at elske, at behage, og rede til at røres;
det binder os til Liv og hjælper os til døde!”

(Fortsættes.)

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 27 Januar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,
Gøthersgaden Nr. 334.

Om Dvindernes Bærd,
med særdeles Hensyn til Historien.

(Fortsættelse.)

Ja, vor Barndoms kjærlighedsfuldeste Plejerinde, vor Ungdoms sødeste Fryd, vor Alderdoms troeste Støtte (som den store Mester Girard*) paa et af sine fortræffeligste Malerier saa findrigt har forestillet) omfatter Dvinden i hendes Naturs uendelige Rigdom, med al det Hjertets og Aandens ejendommelige

---

*) En fransk Maler.

Udle hos hendes Kjon, tillige Det hos vort
 Thi Hænde, hvem selv det gamle Germanien
 raac Sønner allerede derfor tilbade som et gud-
 dommeligt Væsen, ere og Mandens Skjønnest
 Dyder forundte.

Hvorvel, efter Schillers træffende Ud-
 sagn:

"Sande Dronning er kun en Qvindes quindlig
 Skjønhed,"

have dog ej alle Qvinder savnet denne højest
 Krone, der tillige

"ved den Mandens Magt og den Jærts Storhet
 hersked'."

Selv den mandagtige Qvinde kan, som
 Heltinden fra Orleans, hvem den samme Dig-
 ter saa glimrende har forherliget i det Højest
 af sine dramatiske Værker, være ej ene beun-
 dringsværd, men og, formedelst Tryllet i
 quindelig Qvdes og Tælles Herredom, tillige
 elskværdig, da derimod den quindagtige Mand
 er nægtet Beundring som Kjærlighed. —
 "Manden" — siger Gøthe — "taber i sam-
 me Grad, som han vorder quindeligere; anta-
 ger derimod Qvinden Noget af Manden, saa

vinder hun; thi kan hun hæve sine øvrige Fortrin ved Energi, saa opstaar et Væsen, der ej lader sig tænke mere fuldendet.' — Men netop i det Højeste viger altid den kvindelige Kvinde for den mandlige Mand. — Det aanderigste og meest dannede Folk paa Jorden, Grækerne, personificerede derfor Mandens høieste Adel, Styrke og Visdom, ikke i en Gud, men i en Gudinde — Pallas Athene, efter hvem det og atter kaldede den Stad, der gjennem alle Aartusender er bleven Spidsen af al menneskelig Cultur. Selv Kunstens Genius sammenparrer sig ej uvilligen med den alvorlige Minerva, og derfor vare og de saa findrige, saa henrivende Digtninger i de Gamles Mythologi, Gratierne eller Charitterne, tillige Forstanderinder, Bevarerinder og Heroldinder for Tapperhed, ligesom for alt Menneskelig: Stort, Skjønt og Dybsjæet.

— — — Gratierne, uden hvilke Menneske har Intet af sandt Værd, og ved hvilke — som Pindar synger — enhver Lust og Fryd tilsmiler de Dødelige, der ene opløste Mennesket til ægte Visdom, til sand Storhed og

Ekjønhed, uden hvis hulde Samqvem Guderne selv ingen festlige Lag, ingen Blædesmaaltider holde; der vaage og raade over hver Himmelboernes Syksel, have deres Trone ved Siden af den pythiske Phøbi med den gyldne Bue og prise den olympiske Faders uforgængelige Højhed i deres Sange.

"Naturen" — udraaber Lessings Odoardo — "vilde gjøre Kvinden til sit Mesters stykke; men den tog fejl af Veret; den tog det for blødt; forresten er Alt bedre hos Eder, end hos os." Men: "Kvinden er ikke svag!" lader derimod Schiller den brittiske Elisabeth sige i sin Marie Stuart; "der gives stærke Sjæle blandt Kjønnen. Jeg vil i min Dørværelse Intet høre om Kjønnets Svaghed!" — Og her taler denne ophøjede Dronning, i værdigste Selvfølelse af hendes egen Daadkraft, kun om Kvindens Styrke i Daad.

Men hvor skulle vi søge den Mand, der, i den vendeligen højere Styrke, i Taalmod og Lidelse nogeninde ganske skulde have naaet Kvinden! — Ej taler jeg her om de talrige

Heltinders og Martyrinders Lidelser, hvilke den gamle som den nye Historie opskiller os, hvis Lidelser selv ere Bedrifter, og med hvilke derfor Mandens i alle Henseender tør sammenlignes. Jeg taler her om de navnløse, uendelige som ubegribelige, dybe Lidelser paa Sjælen, hvilke ulige grusommere og mere fortærende gribe Qvindernes end Mændenes Sind; thi Mænd have fædse Noget at varetage, og sende Sjælen uden for; men Qvinder maae hele Dagen blive hjemme hos deres Hjerter. Jeg taler fremdeles her om Lidelserne i deres Bestemmelse, især om de uudsigelige Smerter og den Kamp, hvilken Naturen har paalagt selv den lykkelige Elskende, som vordende Moder; Magtens og Taalmodis Sejer, hvorom Goethe i Hermann og Dorothea siger:

"Hundred' forenede Mænd bare ej denne Besvar;"

og hvilke selv En af de tappreste Germaniens Helte, Moritz, Marshal af Sachsen, regnede højere, end al Modets Heroisme i et Slag, og det, som Han plejede at flaaes.

Lidelser, hvilke saa tallose Qvinder have bragt ikke alene Skjonhed og Sundhed for deres hele Liv, men, som jo og vor Klosters Mela, Livet selv til Offer. — Qvinden skal ikke tilhøre sig selv! "Dii fremmed Skjebne er hun fast bunden, det haarde Taal er hendes sørgelige Lod."

Og hvor ophøjet viser sig just, ved denne Betragtning, ikke Qvinden sat af Skaberens Almagt og Viisdom for det Første med Hensyn til hendes første og egentlige Bestemmelse, til Kjærlighed!

Hvad er vort Liv, naar det ikke gjør vort Hjerter til et Heelt! — "Hvad jeg veed," — lader Goethe sin Werther sige, "kan Enhver vide; mit Hjerter har jeg ene!" — Ved Maalet af Videnskab, Kunst, Magt, ja selv Dyb, føler Mennesket dog stedse kun sine Kræfters Tilvæert; den hele Kraft selv føler han kun i sin Kjærlighed.

Den, der er Mennesket saa hellig, at selv dens Bedragerier endnu beholde Værd for ham, at han, naar han har Taktet meere at elske, da endnu omfavner sine Elsktes Gravminde; den, det skjønneste Phænomen i den

hele besjælede Skabning, den almægtige Magnet i Vandeverdenen, Kilden til den meest ophøjede Andagt og Dyb; hvor finder den, næst dens himmelske Hjem i Gud, et dørebart andet Hjem, uden i en ædel Qvindes Barm! Mændene ere Rettens Repræsentanter; Qvinde-berne ere Kjærligheds Repræsentantinder.

"Qvinden er Mandens Hjerte, Husets Sjæl, Børnenes Moder; af hende hænger den kommende Tid."

Allerede dette ene saa simple og dog saa betydningsfulde Ord af den forevige Herder i hans høje Digt, hvilket og Han, som Schiller, sang om "Qvindernes Bærd," fremstiller os den højere Qvindefjønnet's Adet. Men just derfor synker da og Qvinden i hendes Udartning saa meget desto dybere, end Manden. Thi Moses Mendelssohns skarpsindige Bemærkning, at en Skabning, efter sit physiske Væsen, er i samme Grad modbydeligere i sin Forstyrrelse og Forraadnelse, i hvilken det er fuldkomnere og finere i sin Organisation, lader sig og fuldkomment anvende paa Menneskenes moralske Natur.

Hvorledes Qvinderne elcke; — det bestemmer Familiernes som Folkenes Værd og Vel, og har bestemt Dette lige fra Mennekestægtens Begyndelse af. Konestandens offentlige og huuslige Forhold gav fordem og giver endnu, som i al Eftertid, ene den rigtige Maalestok for ægte menneskelig Kultur og Humanitet saavel i Staten, som i Familien, ja selv hos ethvert enkelt Mennecke.

(Fortsættes.)

Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed.

T r o k s e i l.

I forrige No. af Bladets sidste Linie staar til
istedetfor at.

Den 11 Februar indkommer Hr. Cancelleraad Behrmanns Bidrag.

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 5.

Løvedagen den 3 Februar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,
Gøthersgaden Nr. 334.

Om Dvindernes Bærd,
med særdeles Hensyn til Historien.

(Fortsættelse.)

Hvo vilde vel altsaa endnu nægte den uberegnelige Snøsflydelse, hvilken Dvinderkønnet (hvem det er givet, at binde og at løse — at aabne vort Jordeløvs Himmel eller Helvede), til alle Tider og iblandt alle Folkeslag, har havt paa hele Verdenshistoriens Gang, hvilken derfor og de siintfølende, sindrige Gamle gave, ikke en Gud, men en Gudinde (Elio — Historiens Muse) til Forstanderinde! Hvo vilde nægte, at Dvinderne vilde bevare denne ver-

den historiske Indflydelse endog paa al Efter-
 tid! Og Hvo, i hvis Aand og Hjerter den
 Overbevisning lever, at det højeste, egentligste
 Studium af Mennesket er intet Andet, end
 Mennesket selv, vil derfor ikke indstændigst
 ønske, at der Meer end hidtil ved sjælekyndige
 Historikers Genius, maatte ske for Frem-
 stillingen af dette Kjønns Historie, hvilket Gud
 — som Göthes Philine siger — har givet
 vort, som den bedre Halvdeel. Meget at be-
 klage er det derfor især, at Alt, hvad vi hid-
 til have faaet af udmærkede Qvinders Bio-
 grafier, indskrænker sig kun til berømte blevne
 Førstinder, Kunstnerinder, Forfatterinder o. a.
 af Britterne saakaldte public characters, og
 atter igjen her kun til det offentlige Liv.

Saa overhaands rig vor Literatur, som
 overhovedet hele Europas, er paa biografiske
 Værker i Almindelighed, og i Særdeleshed paa
 (meest dog kun værdiløse og i deres Tomhed,
 som monotone, ligeartede) Levnetsløb af akade-
 miske Lærde, om hvilke Man regelmæssigen
 kun erfarer og kan erfare lidt Meer, end, hvor
 og naar de ere fødte og døde, have studeret,

ere blevne Magistre, Doctorer, Profesorer, have giftet sig, og hvor mange Børn de have avlet, hvilke Bøger de have skrevet, og hvilke Collegier de have holdt; saa stor og skammelig er endnu stedse Mangelen paa Biografier netop over saadanne Dønder, der ukjendte af deres Landsmænd og Samtidige, ere gaaene gjennem Jordelivet, og just ved deres saa beskædne, stille Fortjeneste have haft en maafee saa meget desto virksomere, Indflydelse paa betydende Mænds Levnet. — Hvo formaar f. Ex. at beregne den Indflydelse, hvilken et længere Liv af Klopstocks uforglemmelige Meta vilde have haft paa ham selv, som Menneske og Digter! — Men overhovedet er det jo den usynlige Verdenshistorie (der, tilligemed den synlig vordende, synlig blevne, hendraager os,) hvilken vi kun et Djiblik behøve at erindre, for strax at overtøde os om Glendigheden af vor saakaldte Verdenshistorie, som om Armodan i alt Det, vi kunne vide om Menneskeheds Historie. "Hvor Lidet af Det, som er sleet, er blevet skrevet!" — siger Gd:he.

Fremfor Alt vilde det derfor være ønskværdigt, at vi maatte faae flere Selvbiografier om Kvinder, hvis jordiske Tilværelse var knyttet til betydelige Skjebner og Virkekredse; ej at tale om, at Fremstillinger af quindelige Læreaar, Dannelsehistorier, Erfaringer og Bekjendelser allerede i og for sig selv ere ej alene de mest belærende, tiltrækkende, men overhovedet enhver folende Læser rigeligt belønnende.

Dette Ønske vil faae en saa meget desto større Bægt, ved den Omstændighed, at den nærværende conventionelle Forholds Tvang har underordnet Kvinden den saakaldte offentlige Dom, hvorimod Manden — saafremt han er en Mand i Ordets rette Forstand — staar over Verdens Dom, hvilket Frederik Schlegel saa træffende har sammenlignet med en stor Frø, Man vilde træde flad. Men hvor ofte lader disse Frøers Dvælg de fortræffeligste Qvinders Værd miskjendes i Livet! Der gives maaskee i hele Kjønnen ingen Regentinde, mod hvem Verden skulde have anmasjet sig mere Bagtaelse, end imod den

ligesaa ulykkelige, som skjønne Dronning af Frankrige, Maria Antoinette. Hvor aldeles vilde Man have erkjendt dette, naar hun selv havde skrevet sin Levnetshistorie! Men selv i Privatlivet er dette meer eller mindre Tilfældet. — Desværre, rejser dette Døds sig fra Qvinderne selv. Men naar den beskjendte Klappesyge og Mediseren, Dablesyge og Sværten, hvorved saa mange Qvinder saare Qvindeligheden paa det Allermødbydligste, allerede viser sig hos det ømmere Kjønn som en af de hæsligste moralske Fejl, hvilken hos Dem dog kun meest plejer at fremtræde ifølge med den selskabelige Nydelse, med — Kaffeen; hvor langt hæsligere og end mere beskæmmende viser den sig da ikke især hos Mænd! Kan det være foreneligt med Begrebet om, med Bærdigheden af en Mand, frist væk ukjærligen, ja spottende og bagtalerst, at bedømme Personer, uden at have lært at kjende, end sige prøvet dem, og det paa blot Rygte? Og maa et saadant Mennecke, der, ved en saadan moralsk Stavbryden, nedværdiger sig endog til Kaffe, Søstrenes og Sladderhankenes Klif, ikke meget mere skamme sig ved at kaldes en

"Mand?" Hvo der, uden egen Overbeviensning, beskriver Andre for et slet Hjerter, røber selv derved kun et slet Hjerter.*) Kan der gives en større Uretfærdighed, end at fordømme Mennesker, Man ikke kender? Hverdagsmennesker lade sig meget snart kjende som Saadanne; men hvor Meget hører der til rigtigt at kunne bedømme en ikke hverdags, aandsfuld Mand's Charakter og Handlinger? Man læse de guldne Ord, hvilke Gøtthe har udtalt i Anledning af hans Lysspil: "de Medskyldige" om Pligten af forsigtig Skaansel ved moralsk Tilregnelighed, i andet Bind af hans Selvbiografi, mindende om det højst kristelige Ord: "Hvo der føler sig uden Skyld, kaste den første Steen!" En sand Mand lider paa sin egen Dom.

---

*) En paa Hjerter og Mand lige udmærket elskværdig Pige, stoppede engang Munden paa sin, hende meget ulige, Broder, da hun hørte ham saaa umandigen at fælde en raske Dom endog over en Mand, hvem han slet ikke kjendte, ved det eneste Cperesmaal: "Kjender Du ham?" — og paadrog ham den smerteligste Beskæmmelse.

Han grunder sin Menneſkebedømmen paa Reſultaterne af Selvprøveſe, og ikke paa Dreſtuden om ſaa kaldet godt eller ſlet Rygte, hvilket Sidſte meeſt fabrikeres af Saadanne, der ſelv fortjene det ſteſteſte. Han ſeer ſit Sindelags mandige Adel da ofte belønnet ved den Opdagelſe, at Menneſker ere bedre end deres Rygte; ja, at netop De, paa hvilke dette ſætter Klif, fordi de ikke vandrede ad den bredtraadte Bane for ſmaalig Hverdagsbed, Sneverhjerthed og Dydsbyſkeri, ikke ſjeldent ere de Ypperſte. — Saaledes fortæller Gøtthe i anden Deel af hans Selvbiografi, at, da han ſtuderede i Leipzig, en Grev von Lindenau der gjorde ſin Søns Hovmeſter det til Betingelſe, ej at omgaaes med Gøtthe, fordi Denne ſtod i ſlet Ry. Men Hovmeſteren — den ſiden berømte Wolfenbüttelſke Bibliothekar — Langer, var ingen Mand af hverdags Charakter. Han holdt det uværdigt for en Mand, at give endog det Mindſte efter for hin — deſværre! — ſaa ſaare yndede Talemaade, uden ſelv at have prøvet. Han opſøgte derfor, endog med Fare for at miſte ſin Poſt, ſelv den unge Gøtthe, lærte ſnart at kjende ham

nøjere, og begge Mænd bleve for hele Livet de inderligste Venner. Eigesaa værdig sit Mand-Værd, foragter og, som den brave Pontanelle, Pessing o. A., en ægte Mand den nok saa bedrageriske og saa lettelige, ved Lyffens Goder lebede, Dom over sig selv. Hans Bevidsthed gjelder ham meer end Det, "Folk sige," og han tænker i denne Henseende med Collins ædle Regulus:

"Retfærdig vil jeg synes ej; men være;
saa døble Verden mig, mig selv jeg roser!" —

(Fortsattes.)

Michelsen,

Praest ved Holmens Menighed.

Den 11 Februar indkommer Hr. Cancelliraad Behrmanns Bidrag.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 6.

Lørdagen den 10 Februar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Arykt hos Joh. Dalberg,
Søthersgaden Nr. 334.

U n n e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 17 for-
rige Maaned, blev efter Lovens 5 Kapi-
tel 68 §. foretaget Valg paa en Cas-
ferer i nuværende Bogholder Lunds Sted.
Blandt de forskiellige af Selskabets Med-
lemmer, som havde indleveret Ansøgnin-
ger (hvis Antal beløb sig til 21), be-
fandt^s ogsaa Riismand Hr. M. Bentzen,
boende i St. Pederstrædet No. 116,

første Sal, der ved det engere Valg havde de fleste Stemmer og altsaa blev Selskabets Casserer.

Til nye Medlemmer bleve antagne:

Hr. J. D. Quist, Factor ved et Bogtryk-
kerie

— M. J. Top, Bogbindermester

— J. P. Hald, Skoemagermester

— N. Nicolaysen, Cofardie-Captain

— L. G. H. Sjørgensen, Mægler og Lieu-
tenant ved det Borgerlige Artillerie

— Kulmand, Hattemagermester

— L. Jensen, Brygger

— E. Engerslev, Fuldmægtig ved Fattig-
væsenets Casserer, Contoir

— H. Holm, Bødkermester

— J. Schærff, Bomuldsvæver

Somfr. J. J. Schønning, Klasse-Lotteries
Collectrice

Hr. L. Holm, Cand. juris, Fuldmægtig

— J. E. Andersen, Thee- og Porcellains-
handler

— G. Mørck, Cofardie-Captain

- Hr. H. Buurmester, Guldsmedmester
 — Kammerherre v. Lützen, Inspecteur over
 Cavalleriet
 — C. Weise, Skoemagermester
 — D. Klerk, Kleinsmedmester
 — J. A. Pandrup, Brygger
 — J. Helsted, Skoemagermester
 — L. Malling, Glarmester
 — G. E. G. v. Hoffmann, Captain ved
 Hs. Kongelige Hoied Prinds Christians
 Regiment.

Administrationen for det foreenede Under-
 støttelses-Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Qvindernes Værd,
med særdeles Hensyn til Historien.

(Slutning)

En Tid og et Folk, hvor Man ikke ærer Qvinderne, er en slet Tid og et sjunket Folk. D, hvor ofte — desværre! — fremstiller os den os synlige Verdenshistorie — der overhovedet altsaa meer er Menneskehedens Skams og Skændsels Historie, end dens Værdigheds — ikke saadanne Tider og saadanne Folkeslag! Hvilke talløse, i et tilkommende Liv Gjengjeld fordrende, Taarer hos den miskjendte, forsmaaede, nedtrykte og paa det Grusomste forstyrrede Qvindelighed ere ikke i Kartusens der flydte hemmeligen herneben, hvorom

den Videnskab, vi, i forvovent Lærdomsbehag,
kalde: "Menneskehedens Historie" siger os —
Intet.

Her kunne vi minde os de saa indgrif-
bende, rørende Ord af Gøtthes ligesaa ulyk-
kelige, som ædle Sphigenia:

"De Qvinders Tilstand er beklageværd!
I Huset hersker Manden og i Krig,
og udenfor han veed sig godt at hjælpe;
Ham glæder Gjendom, Ham kroner Sejr;
en Død paa Wrens Seng er ham beredet.
Hvor knapt er dermod bundet Qvindens Helb!
Selv hendes raæst' Mage at adlyde, er hende Pligt
og Trøst.
Hvor tungt, naar hende end den fjendste Skjebne
i det Fjerne driver!
Bee Dem, som, fjernt fra Søbkende, Forældre,
maae føre eensomt Liv! Dem tærer Sorg
alsidig Glæde bort fra Deres Kind."

Og Hvo, hvem denne store Digters og
Tænkens Værker ej ere fremmede, erindres ikke
og her om den alvorlige, og dog saa hulde,
Fordring af den sjælfulde Førstinde, Eleonora
til os Mænd i Gøtthes uforlignelige Tasso:

"Hvis Mænd der gives, der et Qvinde-Hjerte.
 at fatte vidste, der erkjende kunde,
 hvad sikker Skat af Kjærlighed og Trost
 en Qvindes hulde Barm bevare kan;
 hvis kun Grindringen om søde Timer
 i deres Sjæle livfuldt blive vilde,
 og hvis det Farpe Blik, som ellers gjennemtræn-
 ger,
 og gjennem Sløret kunde trænge,
 som Alder eller Sngdom Qvinden overhyller,
 da vilde hende vel en skjøne Dag oprinde;
 da fejred, atter Hun sin gyldne Tid!"

Gammelt og nyt Aristokrati.

Den romerske Historieffriber Cellustius har, i sin Beskrivelse over Inqurtha-Krigen, opbevaret en Tale til Folket af den, sin Udflammen af lav Herkomst udledende, Marius, hvori Denne udkaster et Billede af den daværende Tids romerske Aristokrati, og hvori Adelen i mange vor Tids Lande gjerne kunde gjenkjende

sig selv, som i et Speil, saaseemt den ellers vilde og havde Die for Saadant. Marius siger, iblandt Andet, saaledes: "J have overdraget mig Ansørselen i Krigen mod Jugurtha; men Adelen er fortrydelig derover. Dertil lægger nu hos Eder Selv, om det er raadeligt, at overdrage en Adelig dette eller et lignende Hverv; en Adelig af gammel Herkomst, og der har mange Ahnbilleder at opvise, men som Intet forstaar af Krigen; at han da, i et saa vigtigt Anliggende, ubekjendt med alt dertil Fornødne, og i sin Raadvildhed og Forlegenhed, maa udvælge En eller Anden af Folket, der først kan paaminde ham om Det, der er at gjøre. Saa vil det skee, at Den, J have udnævnt til Feldtherre søger sig atter en Anden til Feldtherre. Jeg kjender selv mange Adelige af gammel Slægt, hvilke, efterat de vare blevne Consuler, have begyndt at læse Forsædrenes Historie og Grækernes Krigsregler — sandeligen, efter den forkerte Verdens Viis!" — Hvem falder da ikke ind den ædle Folkforsvarer Foy's Ord, hvilke han engang sagde i de Deputeretes Kammer, og det ligesaa sandt som kraftigt: "Hvad forstaar Man ved

Aristokrati? Jeg vil sige Eder det: Aristokrati i det nittende Sækel er en Ligue, en Coalition af Dem, der ville fortære, uden at frembringe; leve, uden at arbejde; vide Alt, uden at have lært Noget; anmasse sig alle Goder, uden at have fortjent dem; indtage alle Pladse, uden at være istand til at udfylde Dem." — Saa sandt er det, at intet Nyt skeer under Solen, og at Fortiden er Nutidens Spejl! Saa skuer da i dette Spejl og lærer af det, I, hvem det tilkommer at være visere og bedre!

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Den 11 Februar indkommer Hr. Cancelliraad Behrmanns Bidrag.

Ex tract

af

4de Quartals Regnskab,

for

det forenede Understøttelses-Selskab

Indtægter og Udgifter

i Quartalet fra 1ste October til ultimo

December 1826.

S n d t æ g t.

	Belter og Segn. Rbb. / 3	Stre Gald. Rbb. / 3
Gaafte-Beholdningen fra F. D. incl. Skjænter-Riffen (for Ugebladet No. 51) var	2331 7	1975 55
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladet 38te Aargang fra No. 40 til No. 53 incl.	453 74	—
B. Quartals-Contingent for 4de Quartal 1826 fra 1ste Decb. til 1ste December	737 19	—
C. Raans og Forfuds Afbetaling i dette Quartal	6 24	918 —
D. Maatlige Indtægter det Kongelige Sulters Gave	20 —	100 —
E. Tilfærdige Indtægter for til afskøde pensioner anviste m. n. ei hævde Pension	7 68	—
	Rbb. 3556 —	2993 55

Det overflaende Extract af 4de Quartals Regnskab 1826 er overretningsmændene med Administrationens Control bevidne

Ridderoff. Friedenreich. Schrifftefen.

Rund.
Bogholber.

U d g i f t.

	Belter og Segn. Rbb. / 3	Stre Gald. Rbb. / 3
1. De maatlige flaaende Udgifter, som Ugebladets Trykning, Papire, Raninger oc.	190 4	341 64
2. De maatlige Pensioner i dette Quartal	500 78	—
3. Tilfærdige Udgifter:		
a) betalt bet i Raansen gjorte Raan, incl. Spenter	—	607 48
b) for dnd. anviste Regninger	28 4	—
c) for af Revolveren til Guds gjærelse udlatte	3 4	—
d) for Skifferen de Contingenter hos afskøde Skredlemmer	2 68	—
4. Skjænter-Riffen	580 92	1340 —
Galdto bliver Gaafte-Beholdningen til næste Aar	2250 38	704 39
	Rbb. 3556 —	2993 55

Ridderhøvd. den 31 December 1826.

Rund,

P. t. Gaaftefer.

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 7.

Løverbagen den 17 Februar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,
Søthersgaden Nr. 334.

Anneldelse.

Onsdagen den 26de denne Maaned, om
Eftermiddagen Kl. 4 $\frac{1}{2}$, holdes General-
Forsamling paa Prindsens Palais bag
Slottet, til hvilken Dhr. Repræsen-
tantere behageligen ville møde.

Hermed følger Extrakten af forrige
Aars 4de Quartals Regnskab.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses-Selskab.

Friedenceich. Christensen. Schram.

Lund.

K r y b j k t t e n .

Skovfogden Falkmann gik engang, førend Daggrye, ud i Skoven, for at gribe de Bønderdreng, som siden nogle Aar pleiede at hente unge Birketræer, som gammel festlig Pynt til Pindse Helligdagene, fra hans District. For at de friske Spor i det beduggede Græs ikke skulde advare dem, tog han en Omvei igjennem Høiskoven. Allerede belyste Solens Straaler Træernes Toppe, da faldt et Skud og et anskudt Daadyr kom fra den lavere liggende Forstov Falkmann styrrende forbi og faldt ei langt fra ham.

Lyden af raske Skridt og Raslen i det tørre Lov, nødte den ubevæbnede Forstmand til at søge Skjul i et halvhuft Egetræ, hvor

han hørte Manden at komme nærmere og nærmere, at lade sin Bøsse og læne samme til den modsatte Side af det samme, i hvis Hule han stod; hørte, at Skytten derpaa gik til Dyret, gav det Naabsens Stødet og begyndte at tage Indvoldene ud. Skyttens oftere Sammenfaren, hans Indelige Stønnen, hans ængstelige Blik til alle Sider røbede Forstmanden i ham en af de farlige Krybskytter, der hellere blive paa Stedet end at de lade dem gribe, han indsaae det Farlige i sin Stilling i Nærheden af en Fortviolet, som vist vilde tilkjøbe sig sin Frihed for enhver Priis. Lang Nolen var farlig, hans eneste Redningsmiddel stod paa den anden Side af Træet. Rask sprang han omkring det og bemægtigede sig Børgen, den ladte Bøsse.

Krybskytten, en gammelagtig Mand i Bondedragt, slog Dinene ikke op; Angst og Forfkrækkelse lammede alle hans Muskler, Sagt, kniven faldt ham ud af Haanden.

Si i! maae dog see hvem Du er, raabte Falkmann; i det han traadte ham nærmere. Skytten reiste sig ved disse Ord og foer med

den blodige Haand over Ansigtet, for at gjøre sig ukjendelig.

Nytter intet, vedblev Falkmann, Du skal med mig i Amtet; der vil de nok vasse Massen af. Foran med Dig!

Disse Ord tvang Manden til Nødværge; heftig greb han Jagdkniven og raabte: for mit Liv, og for at De ikke skal have det paa Deres Samvittighed, Hr. Skovfoged — her rettede han den bevæbnede Haand lige mod sit Bryst.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 24 Februar 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 26de denne Maaned, om
Eftermiddagen Kl. 4 $\frac{1}{2}$, holdes General-
Forsamling paa Prindsens Palais bag
Slottet, til hvilken Tid Dhrr. Repræsenta-
tantere behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses-Selskab.

Friedenreich, Christensen. Schram.

Lund.

Krybskytten.

(Fortsættelse.)

Falkmann. Er Du gal?!

Krybskytten. Enten lader De mig gaae, eller jeg bliver død her paa Stedet.

F. Begge Delene vilde være urigtige. Du skal jage i Fæstningsværkerne, der gives gode Røve. Marsch! foran! eller jeg skyder.

K. Kan De endnu spotte en Ulykkelig? Nu! saa skyd!

F. Hvem er Du da?

K. Skyd mig, hvis De vil vide det.

F. I! saadant noget gjør intet Christen-Menneske af blot Nysgjerrighed.

K. Og dog vilde De ikkun tilfredsstille den. Gesvind! Hr. Skovfoged! afgjør min

Skiebne! Skoven begynder at vaagne, og om lidt staaer det maaske ei mere i Deres Magt, at fresse mit Liv. De vilde see Mennesker forsvinde ved mit Liv, som — — —

F. Nu? hvilke da?

K. — en Fader —

F. — Ildige Børn?

K. — Ja!

F. Dem vil jeg ei bringe til Forsvielse, men vide vil jeg, hvorfor Du driver et saa ædeløst Haandværk.

K. Jeg kan ikke fortælle Dem mit Levnetsløb; jeg hører allerede hugge i Skoven, hører De det?

F. Saa gaa! gaa! men raad Dine Børn til det Gode, at de ei engang skulde forbande mig. Nu Du nøler?

K. — Hr. Skovfoged! uden min Bøsse? giv mig den tilbage!

F. — Vil Du gjøre Nar af mig?

K. — Træk Studet ud. —

F. Nej! altid misfornøjet, deri ligger det just, man kan aldrig komme paa en grøn Gren med jer Slags Folk.

K. — Dette Guldukr til Bøsepenge! (han tog Kouteralet af og rakte Skovfogden Uhret.)

F. Gaae Menneffe! gaae! eller jeg kunde blive fløstet til, af lutter Nysgjerrighed, at slyde Dig lam. Der stikker ingen Bønde i disse Klæder.

K. — Tag!

F. — Kouteralet til!

K. Nei! o Gud nei! Uhret.

F. — Gaae! ellers — — —

Bridende sine Hænder undfloi Skytten.

Falkmann var tilfreds med sig selv over af Nysgjerrigheden ei at have ladet sig forlede til at berøve maasse hjælpeløse Børn en Fader, skjøndt Loven berettigede ham dertil; dog pønsede han, hvem den vel kunde være, der havde ham at takke for sit Liv. Bøssen meente han kunde maasse bringe ham paa Spor, og da han paa dens ydre Dele ei kunde opdage noget Udmærket, besluttede han at skrue den hjemme Styk for Styk fra hinanden.

Med Hjemkomsten kom hans Broder, Land-

maaleren, kam indøde med et aabent Brev i Haanden, som han roste ham med de Ord: fra Din Søn.

Jeg vil ikke læse det, vrede des Ekorfogden, vil ei stedsse trykles om Noget, jeg hverken kan eller vil tilstaae. Med min Billie skal Karl aldrig faae Frøndrik Fliegensteins Datter, det vied Du jo Ludvig. For ei for silbe at angres over hvad der ikke mere stod til at ændres, bad jeg Dig at brække Karls Breve og at skjule for mig de Giffendes Forhaabninger. Hvad jeg ikke, som Medvidder bifalder, er jeg heller ikke forpligtet til at opfylde!

Landmaaleren. Dette Brev indeholder ingen Forhaabninger; Besværinger —

Falkmann. Herlig! — i det han trækker Ladningen ud af Geværet — herlig! Sønnen besværer sig over sin Fader!

L. Dog ikkun som en rask Vandrer besværer sig over Stormen, der blæser Sneen paa hans Fodstie.

F. Saaledes, mener Du, vil Karl ogsaa træde mig under Fødderne?

L. I! nej dog —!

F. Eller bide, til jeg er smeltet sammen —?

L. Jeg mener, at der nu allerede er vundet fra den ene Side.

F. Tid? ja det synes mig ogsaa, og derved vinder Tomfrue Johanne Fliegenstein den smægtende Karl til visse Folks Duffe.

L. Dine Kar gjør Dig desto mere mistroisk, mere uretfærdig.

F. Ludvig! gjør jeg vore Skovvæie Uret ved at vide, hvilke Huller og hvilke Rødder der true svage Hjul og Arter? Alderen har leilighedsvis erfaret, at der ogsaa kunde tale et sort Hjerter gennem Rosenlæber, og veed at værdige de Død, der sukkes eller smiles frem, efter deres Diemed; men for Unglingen er Kærestens Mund en Englemund, som ikkun forkynder Guds Vilie. Naar Fliegensteins have ef'erhyklet Dig og Dine Lige, hvad I søle, naar jeg er bragt til Graven, da vil Englemunden tilbykke Karl Duffer, som et

uheldsvangert Hoved har udfækket, den "umaa-
nearlige Skovmand" er da jo ikke mere at
frygte.

L. Du frakjender Karl al Kraft. —

F. Jeg kjender det, Broder, saa godt
som mit District. Lig i Aar og Dag ved
din Bruds Barm, indsue hendes Ande i Kys,
og Du forkjælnes til et Barn, men, naar
Præsten har lyst Velsignelse og Forbandelse
over Eder, da vil Du efterhaanden blive væn-
net af fra den fine, bløde Kost til en grovere
og haardere. Sligt føler man ikke førend Eg-
telivets Børnetænder ere faldne ud, først da
kommer man til Eftertanke og endnu senere
til den egentlige Mandighed. Inden den Tid
kan Karl allerede for længe siden have mistet
al sin Kraft og Billie. Og har han ikke alle-
rede meget forandret sig? Ellers vovede han
ikke at eie Noget, han ei efter Ret og Pligt
kunde fortjene, men siden hans Kjæresterie med
Hanne, er?

L. At aflaae lærer at vedholde.

F. — Vel sandt. Jeg vilde for to Aar
siden givet ham Pigen til Kone, havde han
ikke tryglet om hende, som hiin ringe Mand

om en Draabe Vand. Hanne er ganske tækkelig. tænkte jeg, hun falder i Diet, har friske og sunde Lemmer og kan vissnok gjøre en ung Knecht Livet saa yndigt, at han ikke gider seet ud over hendes Kreds, men derfor maae Karls Kjærlighedsglød først dæmpes, ellers udmatter den ham og han bliver aldrig igjen frisk, munter, drivtig og selvstændig.

Gud skee Lov! at jeg ikke overlede mig, da jeg kom efter Mad. Fliegensteins Kneb, og da talede i en anden Tone med Karl. Dog, hvad har det hjulpet til? at han ikke mere beder, men truer og trodser.

(Fortsættes.)

T r y k f e i l.

I Anmeldelsen om General-Forsamling staer i No. 7 Onsdagen den 26de, istedetfor Mandagen den 26de.

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 3 Marts 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,
Sothersgaden Nr. 33.

U n m e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 26de forrige Maaned blev fremlagt 4de Quartals Regnskab (indført i Ugebladet No. 7), samt General-Regnskabet for forrige Aar. Som Revisor til dette Regnskab blev, foruden forrige Aars Revisor, Hr. Grosserer Busch, Ridder af Dannebrog, valgt Hr. Lands-Overrets- samt Hof- og Stadsrets-Procurator Hansteen, der behagede at modtage Balget.

Efter den af Selskabets Bogholder fremlagte Beregning over forrige Aars Indtægter og Udgifter, samt Renter, var samme, som følger:

	Gedler og Laan.		Rede Sølvs.	
	Rbd.	β	Rbd.	β
1) Indtægterne tilsammen...	4912	32	3866	—
2) derfra Udgifterne.....	3231	62	1549	20
Netto Indtægt	1680	66	2316	76
hvoraf, efter Lovens 2det Capitel 17 §, $\frac{1}{3}$ -Deel tillægges Fonden.....	560	22	772	25
Igien	1120	44	1544	51
hertil Renterne af Selskabets Capitaler.....	—	—	4176	15
	1120	44	5720	66
Bemeldte Rbd. 1120. 44 β Repræsenterativer, omsatte til rede Sølvs med 225 pCt. udgiøre.....			995	93
Tilsammen			6716	63
heraf anvendes til rentefrie Laan, i Medhold af Lovene, $\frac{2}{3}$ -Deel med en rund Sum, som udgiør.....			4450	—

bliver igjen rede Sølvs Rbd. 2266. 63 β at anvende til Understøttelse.

Ifølge heraf bestemte General-Forsamlingen, at den til Laan anvendelige Sum kunde bevilges udlaaent til 30 af de Medlemmer, som havde ansøgt Laan, at 2622 Rbd. Repræsentativer maatte anvendes til Understøttelse saaledes: 10 nye Pensionister optages, 16 af de ældre Pensionister tilstaaes hver et aarligt Tillæg, og den øvrige Sum anvendes til Gratificationer.

Fortegnelsen over Udeelingen vil tilligemed General Regnskabet og de nye antagne Medlemmers Navne, blive indrykket i de følgende Ugeblade.

Endvidere fremlagde Bogholderen en summarisk Fortegnelse over Selskabets Medlemmer, som udgjør 1772, hvoraf 120

Medlemmer ere Pensionister, til hvilke Selskabet i forrige Aar gav en Understøttelse af 2039 Rbd. 45 β Repræsentativer.

Administrationen for det forenede Understøttelses. Selskab

Fridenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Arvsklytten.

(Fortsættelse.)

Hverken truer eller trodser, gjentog Karls Onkel, der, som man seer, tog hans Partie og gjorde sig al mulig Flid for at forsvare Sønnen og skaffe Faderhjertet Roe og Tilfredshed; hverken truer eller trodser, Broder, men vil blot bevise Dig, at han handler efter Grundsætninger.

"Ja! naar Moderen ikke var!" raabte Skovfogden ærgerlig, "denne Madam Fliegenstein eller Frue Hændrikske, hun formaaer jo Altting over sin fredelstende Datter," og vilde bort. Broderen holdt ham tilbage. "En ægte Spardame," vedblev han, "denne Moder;

Toiet grovt, Tegningen flet og endnu flettere
 illumineret og det Hele af Båndfarve, man
 vifter bort med en Finger. Hvo som vinder
 eller taber ved hende, er lige ilde faren. Som
 Corporal havde hendes Mand kun en ringe
 Løn, men kunde ved mangehaande andre Ar-
 bejder, som ere passende for den Stand, er-
 hverve sig mere; da behøvede han ikke at give
 sin Kone og sine Døttre Silke: og Muselins-
 Kjoler til Hverdagsbrug, kunde indrette sin
 Huusholdning efter sin Stand og leve tarvelig
 men dog godt. Dette indsaae den ærlige og
 brave Mand og fortrød ikke paa det, naar han
 ved Befordringer blev forbigaaet. Madam
 Fliegenstein, som stedse til at blive lykkelig
 manglede, hvad hun ikke havde tilfællis med
 den nærmest høiere Stand, synes at have følet,
 at hun uden fremmed Hjælp ei vilde kunne
 holde sig i den høiere Verden; hun fandt sig
 derfor i sin Skjebne; men da hendes to yn-
 gre Døttre vorte til, tiggede, plagede og dril-
 lede de den eiegode Mand, til at tiltrygle sig
 Fændriksstøtten. Frue von Fliegenstein kunde
 med sine Frukten Døttre naturligviis ikke leve

paa samme Fod, som Madam eller Moder Fliegenstein havde levet med sine Somfrue Døtre; der maatte Extra-Udgifter til at leve standsmæssig og følgerig ogsaa Extra-Indtægter. Alligevel er hun ei fornoiet endnu; thi der gives jo Folk, som staae høiere i Rang end en Fændrik. Og saadan en Kvinde, som stedse vil høiere op, skulde blive min Karls Svigermoder? Rigtig nok er han Postskriver og kan snart vente at blive Postmester, men vilde nogensinde hans Indtægter være tilstrækkelige til at tilfredsstille en Flanes Mode- og Prægtssyge, som hun ogsaa indprænter og indaander sine Børn? En ung troeskuldig Ægteemand kan ligesaalidt vogte sig for Intriguerne af en ødsel, forsængelig og snue Svigermoder, som byder over en godmodig, men ubetænksom, Datter, som en Krudtønde for at springe i Luften, naar Staal og Steen kaste Gnister i samme. Karl faaer som Postmester offentlige Penge under Hænderne. Hvad der da sandsynligen vil skee, førend Hvedebrødsdagene i endnu ere forbi, oplever jeg vel ikke, men Tanken derom vilde forbitte min Døds-

time, og ifald vi efter Døden endnu kunne erindre os vores Efterladte, min Salighed med."

Landmaaleren havde tiet stille under denne hans Broders Erspectorence. Godmodigen, som han var, vedblev denne derfor, "jeg har ikke sagt Dig noget Nyt, kjære Broder, men overskreget Dig, som sædvanligt; tilgiv! jeg var bange for Du skulde overtale mig. Du kunde gjøre, hvad Karl vilde gjøre, thi Du har endnu Din hele, fulde, Kraft, men Karl har deelt sin med andre og hvad man har laant ud, kan man paa Stedet ikke bruge. Vær ikke vred, Broder, tie ikke stille!

(Forsættes.)

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 10 Marts 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,
Søthersgaden Nr. 334.

U n n e l d e l s e.

I følge General = Forsamlingens Beslutning af 26de forrige Maaned, bleve følgende Medlemmer optagne:

Som nye Pensionister:

Nr.		i Sebler.
1.	Handelsbetient Brock, 67 Aar 10 Uddr.	
2.	Model Benzens Enke, 65 Aar 10	
3.	Graver Muths Enke, 71 Aar 10	
4.	Supercargo Bangs Enke, 71	
	Aar	10

No.		i Sedler
5.	Budet Maurigens Enke, 75 Aar	10 Rbdlr
6.	Somfr. Sara Furst, 67 Aar	10
7.	Bogholder Heilbuth, 69 Aar	10
8.	Forvalter Clemensens Enke, 65	
	Aar	10
9.	Handskemager Høllsted, 73 Aar	10
10.	Brændeviinsbrænder Bagge Petersen, 73 Aar	 10

Følgende, forhen paa Pension ansatte,
erholdt Tillæg:

No.		i Sedler
1.	Løfsestøber Johnsen, 74 Aar	. 6 Rbdlr
2.	Prokurator Nabys Enke, 79 Aar	5
3.	Stræder Kolbet, 79 Aar	. 5
4.	Dreier Rihmes Enke, 72 Aar	6
5.	Budet Hollinghausers Enke,	
	83 Aar	5
6.	Snedker Harrens Enke, 77 Aar	5
7.	Maler Blaumüllers Enke, 72	
	Aar	6

No.		i Sedler.
8.	Ekræder Meyer, 81 Aar . . .	5 Rbdlr.
9.	Bognmand Andersens Enke, 77 Aar	6
10.	Hovmester Sortetup, 73 Aar .	5
11.	Maler Holms Enke, 76 Aar .	6
12.	Ekræder Babses Enke, 82 Aar	5
13.	Buddet Ditlevsens Enke 79 Aar	6
14.	Ekoemager Bolts Enke, 83 Aar	10
15.	Klokker Peters Enke, 74 Aar	5
16.	Instrumentmager Jastings Enke, 79 Aar	5

De til Gratifikationer anvendelige 2431
Rbdlr. bleve uddeelte saaledes:

No.		i Sedler.
1.	Handelsbetjent Kroll	6 Rbdlr.
2.	Urtekrammer Jensens Enke .	12
3.	Lysestøber Johnsen	5
4.	Prokurator Nabyes Enke . .	10
5.	Model Bengens Enke	6
6.	Overgraver Birchs Enke . .	10
7.	Controllør Bengens Enke .	8

No.	i Sedler.
8.	Chirurg Beckmans Enke . . 10 Rddlr.
9.	Præsten Dischers Enke . . 8
10.	Stoemager Jansveds Enke . 6
11.	Sergeant Frees Enke . . 8
12.	Pakhuus skriver Fabritius Enke 8
13.	Bogholder Hoffgaard . . . 15
14.	Consumtions skriver Holsts Enke 12
15.	Urtekræmmer Gulstrups Enke 10
16.	Toimager Gulstrups Enke . . 8
17.	Kirkesanger Graulunds Enke 10
18.	Dolobatent Gerckens Enke . 10
19.	Stræder Kolbeck 10
20.	Dreier Kihmes Enke , . . 8
21.	Budet Hollinghaus Enke . 8
22.	Giertler Hainsens Enke . . 10
23.	Snødker Harrens Enke . . 8
24.	Stoemager Hoiers Enke . . 6
25.	Commissionair og Urtekræmmer Holm 12
26.	Laquai Hielms Enke . . . 10

No.	i Sedler.
27.	Klokker Jerndorffs Enke . . 10 Rbdlr.
28.	Forvalter Juuls Enke . . . 10
29.	Hattemager Jansens Enke . 15
30.	Maler Blaumüllers Enke . . 6
31.	Graver Quists Enke . . . 15
32.	Gronhandler Sandbergs Enke 8
33.	Linnedvæver Seegers Enke . 12
34.	Bogtrykker Sebbelovs Kou . 10
35.	Broemand Smidts Enke . . 10
36.	Factor Rosenbergs Enke . . 8
37.	Tomfrue Ledertoug . . . 10
38.	Grosserer Sølvbøvs Enke . . 10
39.	Slagter Smidts Enke . . 10
40.	Brygger Selskrups Enke . . 10
41.	Skoleholder Bechs Enke . 15
42.	Liumfabrikur Westerbergs Enke 10
43.	Brændeviinsb Weisses Enke 10
44.	Cantor Tops Enke . . . 10
45.	Degnen Taulovs Enke . . 10
46.	Farver Straals Enke . . . 15

No.	i Sedler.
47.	Capitain og Hattemager Petersen 10 Rddlr.
48.	Havnefoged Nissens Enke . 15
49.	Poussementmager Meers Kone 15
50.	Kæbflager Mahns Enke . . 10
51.	Graver Muths Enke . . . 6
52.	Nagelsmed Mortensens Enke 10
53.	Buddet Maurikens Enke . 10
54.	Raadmand Lunds Enke . . 10
55.	Skraeder Lunds Enke . . . 10
56.	Archivarius Lyders Enke . . 15
57.	Starmester Evigers Enke . 12
58.	Sergeant Gøbls Enke . . 10
59.	Toldbetient Breithers Enke . 10
60.	Fuldmægtig Hermes Enke . 10
61.	Bogholder Kroymans Enke . 10
62.	Præsten Kochs Enke . . . 15
63.	Skipper Lykkes Enke . . . 10
64.	Skolelærer Lyders Enke . . 8
65.	Lysestøber Lynges Enke . . 12
66.	Guldsmed Lydervahls Enke . 10

No.	i Sedler.
67.	Bogtrykker Christensens Enke 15 Rbdlr.
68.	Bærtshuush. Carstensens Kone 12
69.	Inspektour Clemensens Enke . 10
70.	Sergeant Konnings Enke . . 12
71.	Bandmester Sorensens Enke 15
72.	Prof. sor Schmidts Enke . 10
73.	Oberstlieuten. Steenbergs Enke 15
74.	Cand. Theol. Medens Enke . 20
75.	Skædermester Meyer . . . 12
76.	Skædermester Müller . . . 6
77.	Assistent Mollers Enke . . 12
78.	Altapper Weiners Enke . . 10
79.	Kiobmand A. Meyers Enke . 15
80.	Maler Olsens Enke . . . 10
81.	Porsellainh. Thomsens Enke . 10
82.	Slædekæmmer Thune . . . 12
83.	Sergeant P. L. Hansen . . . 12
84.	Candidatus Pharmaciae Lorensens Enke 15
85.	Joufrue Remussen 8

No.		i Sedler.
86.	Skoemager Sylvechs Enke .	10 Rbdlr.
87.	Handskemager Reichels Enke .	10
88.	Seilmager Brennoe . . .	12
89.	Parfkmager Buschs Enke . .	8
90.	Forgylber Bergström . . .	10
91.	Guldsmed Carstensens Enke .	10
92.	Somfrue Edelman	10
93.	Bogbinder Anthons Enke . .	8
94.	Parfkmager Bernhardtis Enke	10
95.	Guldsmed Andersen	6
96.	Tømmermester Robertsons Enke	10
97.	Bogho. der Ambergs Enke .	10
98.	Mægler Andrades Enke . .	12
99.	Laugsbud Diedrichsens Enke .	10
100.	Lærer Clausens Enke . .	10
101.	Institutb. Borchhorst . . .	20
102.	Urtekræmmer Brocks Enke .	15
103.	Fuldmægtig Bay	10
104.	Assistent Beders Enke . . .	15
105.	Fuldmægtig Bjerrings Enke	10

No.	i Sedler.
106.	Supercargo Bangs Enke . . 6 Rddlr.
107.	Pastor Juscs Enke . . . 12
208.	Coffardie-Captain Humans Enke 10
109.	Coffardie-Captain Stages Enke 10
110.	Bognmand Andersens Enke . 8
111.	Captain Havns Enke . . . 15
112.	Opsigtsbetjent Nagaards Enke 10
113.	Snedker Buschs Enke . . 10
114.	Stoemager Bergs Enke . . 5
115.	Bundtmager Bremers Enke . 10
116.	Bager Breslaus Enke . . . 8
117.	Stoemager Bolts Enke . . 5
118.	Sværdfejer Meyers Enke . 15
119.	Strædermester D. C. Müller 12
120.	Toldbetjent Meyers Enke . 6
121.	Raffinadent Meyers Enke . 15
122.	Tomfrue Lintrup 8
123.	Guldsmed Nielsen 8
124.	Stoemager Dlsens Enke . . 6
125.	Fiskehandler Larsens Enke . 12

No.		i Bedler.
126.	Viinhandler Liunges Enke .	12 Rbdlr.
127.	Klokker Poffers Enke . . .	10
128.	Lærer Duffens Enke . . .	12
129.	Instrumentmager Fastings Enke	8
130.	Assistent Bagger	12
131.	Tomfrue Toste	10
132.	Tomfrue Schults	15
133.	Stræder W. Müller	10
134.	Laquai Schmiths Enke . . .	5
135.	Hovmester Sorterup	8
136.	Commissionair Sorterups Enke	12
137.	Bedler. Meilbye	10
138.	Stomager Leiners Enke . . .	10
139.	Malermester Swanckjærs Enke	10
140.	Archivarius Schmidts Enke	12
141.	Fuldvægtig Passens Enke . .	10
142.	Brændeviinsbrænder P. N. Luud	12
143.	Fyrbober Pöhmans Enke . . .	6
144.	Bogholder Strandgaardts Enke	10
145.	Høker Stølpe's Enke	5

No.	i	Bedler.
146.	Maler	Holms Enke . . . 8 Rddlt.
147.	Handfæmager	Schmidts Enke . . . 8
148.	Juveler	Luthersens Kone . . . 5
149.	Sadelmager	Lunds Enke . . . 12
150.	Skomagemester	Liliendahls Enke 10
151.	Tomfrue	Weydenhaupt . . . 6
152.	Snedker	Viedts Enke . . . 10
153.	Snedker	Walters Enke . . . 8
154.	Malermester	Bergmans Enke . 6
155.	Skomagemester	Christensen . . . 6
156.	Sergeant	Flyggenrings Enke . 10
157.	Controlleur	Fabritius Enke . . 8
158.	Bandmester	Hiorths Enke . . . 15
159.	Skolelærer	Beyers Enke . . . 20
160.	Großferer	Beyers Enke . . . 20
161.	Liggæerer	Biorns Enke . . . 10
162.	Provst	Benzons Enke . . . 10
163.	Stræder	Bahses Enke . . . 8
164.	Guldsmed	Gyefens Enke . . . 10
165.	Birkefriver	Gøthjes Enke . . . 15

No.		i Ebdler.
166.	Bogbinder Graaes Enke . . .	10 Rbdl.
167.	Parfkmager Gundels Enke . . .	6
168.	Tomfrue Sara Fürst . . .	6
169.	Oberstlieutenant Hansons Enke	10
170.	Handskomager Hilsted . . .	6
171.	Guldsmed Ebbesen . . .	12
172.	Buddet Ditleffsens Ende . . .	6
173.	Antersmed Caspersens Enke . . .	12
174.	Capitain Hansons Enke . . .	10
175.	Skomager Grængmans Enke . . .	8
176.	Cantor Gylkes Enke . . .	10
177.	Lotto-Administrator Fortlings Enke	20
178.	Klædefabrikur Hoppes Enke . . .	10
179.	Prokurator Hansens Enke . . .	10
180.	Bogholder Hvids Enke . . .	30
181.	Bogholder Heilbuth . . .	8
182.	Tomfrue Diedrichsen . . .	6
183.	Tomfrue Koch	12
184.	Knapmager Krags Enke . . .	8
185.	Friseur Knudsens Enke . . .	6

No.	Eedler.
186.	Varvsmager Krygers Enke . 8 Rbdlr.
187.	Præsten Kyndes Enke . . 15
188.	Guldsmedmester Kæmerer . 8
189.	Skomager Weibacks Enke .
190.	Auditeur Petersens Enke . 10
191.	Kobersmed Thrane 10
192.	Slagter Kiedel 10
193.	Garver Roeds Enke . . . 20
194.	Skomager Rings Enke . . 20
195.	Skraedermester Rasmussen . 8
196.	Ijenkræmmer Proms Enke . 10
197.	Brændeviinsbrænder Petersens Enke 6
198.	Hørkræmmer Langes Enke . 10
199.	Kattunfabriquant Würck . . 10
200.	Brændeviinsbrænder Petersen 6
201.	Provstinde Wellejus . . . 12
202.	Glasshandler Verniques Enke 12
203.	Revisor W. b. rs Enke . . . 10
204.	Slagter Petersens Enke . . 10

No.		i Sedler.
205.	Forvalter Clementsens Enke .	6 Rbdlr.
206.	Weddigebrygger Hals Enke .	10
207.	Skibsbygmester Humbles Enke	13
208.	Grosserer Krossings Enke .	8
209.	Suspenderet Vægter, Inspecteur Berg	15
210.	Kræmmer Hentichsens Enke	12
211.	Utekræmmer J. G. Hansen	10
212.	Torvemester Hegums Enke .	8
213.	Ekstrædmester A. K. Møller	10
214.	Ekstræder Høstrups Enke . .	8
215.	Uhrmager Studsgaards Enke	10
216.	Varpkmager Dyhring	8
217.	Kiøbmand Jens Chr. Lund .	20
218.	Vægter Howis Enke	10
219.	Justiteraad og Hentestriver Han- sens Enke	20

*

*

*

Ovenstaaende Classificationens Udbe-
taling taget sin Begyndelse Onsdagen

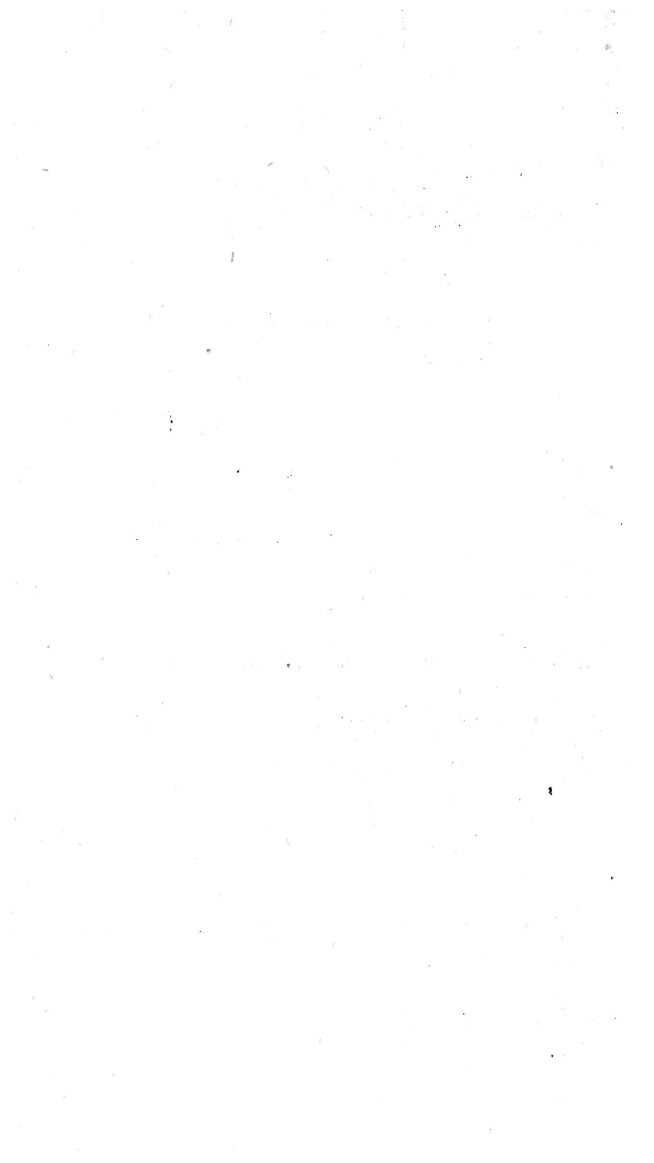
den 14. Marts førstkommende hos Selskabets Casserer, Hr. Riibmand Benken, boende i St. Petersstrædet Nr. 116 første Sahl, dog kun imod Lovbøgernes Foreviisning, som af Selskabets Pudde vil blive Enhver især tilstillede, og hvori af Selskabets Bogholder, Lund, er anført, hvormeget General-Forsamlingen har bestemt.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.		Rbd. Sølvs.	
	Rbd.	/3	Rbd.	/3
A. Kasse-Beholdningen fra forrige Aar, incl. Restancer (See Ugebladet No. 16) var	2975	36	2764	44
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 38te Aargang fra 1ste Januar til ult. December No. 1 a 52	1843	88	—	—
C. Kvartals Contingenter fra 1ste Januari til ultimo December 1826	2907	20	—	—
D. Laans og Forskuds Afbetaling	12	48	3741	—
E. Aarlige Indtægter: 1) det Kongelige Huus's allernaadigste Gave . . . . . 2) de overordentlige Medlemmers Kontingent	20	—	100	—
	121	—	—	—
F. Renter af Selskabets Capitaler for 1825	—	—	3650	15
G. Renter til 11 Junii af div. Obligationer de Rbdlt. 26300	—	—	526	—
H. Tilfældige Indtægter: 1) for solgte Rbd. 1600 r. Sølv . . . . . 2) for anviste men ei hævde Laan . . . . . 3) indgaaet Restancer . . . . . 4) for et Laan i Banken . . . . . 5) til afbøde Pensionis, anviste Pension, samt i Regnskabet 1825 udsat	1712	—	—	—
	—	—	150	—
	—	—	25	—
	—	—	600	—
	7	68	—	—
Rbdtr.	9539	68	11556	59

U d g i f t.

	Sedler og Tegn.		Rbd. Sølvs.	
	Rbd.	/3	Rbd.	/3
I. De Aarlige staaende Udgifter, som for Papir til Ugebladets Trykning hele Aaret, samt Lønninger og Budenes 2 pCts. af Indcasationen	1067	82	1513	82
II. Til de aarlige Pensionister hele Aaret	2039	45	—	—
III. Til Gratificationer inclussve Budenes	2292	—	—	—
IV. Til Laan til 27 Medlemmer af Selskabet	100	—	5750	—
V. Tilfældige Udgifter: a) til Gratificationernes Bestribelse solgte . . . . . b) for købte Rbd. 1000. S. V. af uopffigelige Bank. Obligationer incl. Renter . . . . . c) betalt det i Banken giorte Laan med Renter . . . . . d) for diverse anviste Regninger . . . . . e) af Revisorerne i Regnskabet 1825 til Godtgjorelse udsatte . . . . . f) Restancer for kvartals Contingent hos afbøde Medlemmer	—	—	1600	—
	1084	68	—	—
	—	—	613	—
	118	55	35	34
	3	4	—	—
	2	68	—	—
VI. Restance-Listen Saldo bliver Kasse-Beholdningen til næste Aar	580	92	1340	—
	2250	38	704	39
Rbdtr.	9539	68	11556	59

At forestaaende General-Extract for Regnskabet 1826 er overeensstemmende med
Administrationens Control bevidner

Lindstorff.

Friedenreich,

Christensen.

Lund.
Bogholder.

København, den 31 December 1826.

Lund,
P. t. Casserer.

E r t r a c t

af

G e n e r a l = R e g n s k a b e t

for

Det forenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

fra primo Januar til ultimo December 1826.

Borger = Bønnen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 17 Marts 1827.

~~~~~
Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,
Gøthersgaden Nr. 334.

U n m e l d e l s e .

Hermed følger Ekstrakten af forrige Aars
General-Regnskab.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses-Selskab.

Friedenreich, Christensen. Schram.

Lund.

Krybslytten.

(Fortsættelse.)

Landmaaleren. Nei! Nei! Broder! Men hvorfor undersøger Du Bøssen saa nøie?

Skovfogden. Ikke fra Sagen, kjære Ludvig! Karls Vel ligger os jo begge paa Hjertet. Lad mig høre hans Brev.

Landmaaleren læste:

”Rygtet har ei alene fortalt Deres Uvil-
lie imod mig, Deres Indvendinger imod mit
Giftermaal og Deres nægtede Bifald af min
faste Beslutning i en lykksaliggjørende Pligt at
holde mit Ord, men det har endog gjort mig
arveløs og givet mig deres Forbandelse.”

S. Løgn! Skammelige Løgn af Folk,

som selv ingen Børn have. Men vær rolig, Karl, Gud bryder sig ikke om Rygter.

E. "Tilvildede Advarstler, formanende Vink, Henpegninger paa at udvide sine Indtægts = Kilder og sikke sin Alderdom; henkastede Ordsprog som: Krukken gaaer saa længe til Blands, til den kommer hankeløs hjem; Drillerier og ondskabsfulde Trøstegrunde have bevæget Fændrik Fliegenstein til at forbyde mig sit Huus og Omgangen med hans Datter, min Johanne. En ærlig Mand, mener Fliegenstein, bør aldrig opofre Andres Lykke til sin egen Fordeel; Familievedrægt er for Familier, hvad Borgerkrig er for Stater, o. s. v. Jeg kan ei dable Fliegenstein. Officeren har nu gjort sin Pligt, om Faderen og Datteren ogsaa skulde gaae under derved. Det er min Pligt at forebygge dette, og offentligt ved Deres Breve at bevise, at De ikke har nogen slet Mening om Fliegenstein eller hans Datter, men blot har Mistillid til mig og mit bløde Hjerte. Dette Beviis vil bringe Bagvaskerne til at tie; Johanne skal blive min Kone, og vort Ægteskab overbevise Dem om, at sand Kjærlighed intet fordrer og i intet

indvilger, som kunde være til Hindring for de Folks Lykke, som stræbe og virke med os til eet Maal."

Dnklen fandt Fornuft og Syndighed i Karls Brev og Faderen meente, at Sagen maatte lod sig bringe i Rigtighed, hvis bare Madam Fliegenstein var indskrænket til Kjøkkenet og Spiisestuen. Jeg skal dog til Byen i Morgen, lagde han til, mener Du ikke jeg skulde see ind til Fliegensteins, for —

Han havde under denne Samtale skruet Geværet fra hinanden, stubede, da han fandt en Messingplade i Kolben, gned sine anstrængede Dine og raabte: "Statskalenderen!" Broder!

E. Hvortil den?

S. See efter, Ludvig! hurtig! see efter, hvad Fændriken har til Fornavn, (det skedte og Navnet var: Bonifacius.) Og her staaer, — see Broder! læs! Her staaer paa Sølvpladen, som ligger under Messingpladen: "Sin Datters Frelser fra en skammelig Død, Bonifacius Fliegenstein, til Bæviis paa Taknemmelighed; So-

seph van Akmar." Er nu Karls Sag afgjort? hvad synes Dig?

L. Mig synes det ei endnu er afgjort, Broder. Hvorledes kan en Bøsse, som Du muligen har kjøbt af Fændrikken — — —

Bed disse Ord, forsærbedes Skovfogden og stammede: "Du har Ret! Intet Under! Jeg gjorde en endnu galere Streg. Karls Brev har gjort mig rent forkeert i Hovedet.

L. Eller bevægede maaske Fliegensteins ædle Daad —

S. Ja! Ja! Saaledes hænger det nok sammen. Ikke sandt Ludvig, prøv alting. Men saa Moderen. Jeg kunde anføre Dig Exempler, som — Hvo som ikke forandrer sig, forbedrer sig aldrig. Kræmmerens Ord og Eder skjuler mangen Plet i det henlagde Løi. Jeg vil strax til Byen, ieg vil tale med Karl og strax rydde af Weien, hvad der i Aar og Dag har krænket mit Hjerte.

Brødrene tvistedes endnu noget. Landmaaleren troede, at hans Broder vilde gaae for rast tilværks, og siden han ikke var vant til at handle rast, frygtede han tillige for, han skulde overile sig. Landmaaleren fik da ende-

lig sin ælter for betænksomme, nu for hidfige, Broder endelig overtalt til at opsrætte Reisen til Byen til den følgende Dag.

Nu maae jeg skyde Geværet af, vedblev saa Skovfogden, det er rigtig nok fra Fænsdriften. Liebhaberie, kjære Broder. Hver har saa sin Kjepest. For Dig er Pennekniv, Pæsser, Blyand og andre flige Ting, hvad Sagtinsstrumenter ere for mig. En General samlede engang alle Jern, hvormed Tyve eller andre Forbrydere vare brændemærkede og bestemte i sin sidste Villie, at de skulde forblive ved Regimentet. Ja! Ludvig, det er vist ret godt, at jeg ikke kommer til Byen i Dag. Dermed ilede han ud af Bærelset, gjorde sig Bestjæftigelser i Skoven og paa Marken og henbragte dog Dagen med at gjøre ingen Ting, ligesom Natten uden Søvn. Jo mere han tænkte efter hvad Beslutning han skulde tage, desmindre var han istand til at fatte en.

Den anden Morgen tidlig kjørte han til Byen, besørgede sine Embedsforretninger og ledede derved leilighedsviis Samtalen paa sin Karl, men hørte Intet om nogen Bagvaskelse, Intet om, at han skulde bannet ham og gjort

ham arveløs, Intet om, at nogen nogensinde skulde været nedrig nok til at besynde Fændriksen for Kuplerie. Dette forekom ham mistænkeligt og fra Fliegensteins Huus troede han nu, Bagvaskelsen maatte være kommen. I Stormskridt ilede han til Fliegensteins Huus og bankede heftigen paa den første den bedste Dør. Et venligt løkkende: "Triin kun nærmere," advarede ham om, ikke at bære sig saaledes ad, og nu aabnede han Døren med sindig Beskedenhed.

Det var henimod Klokken elleve om Formiddagen og netop paa den Tid, naar Frue Fændriksken med sine yngre Frøken Døttre pleiede at fornøie sig ved Kaffen med at fortælle hinanden de Løier, de havde havt Aftenen tilforn. Fruen studsede, kastede en gammel bestøvet Kavat om sig, greb efter sine Slæber, tog Omhænget ned for den uredte Seng og harkede mæsommeligen de Ord frem: "See engang! Hr. Skovfogden; jeg troede det var Naboens lille Datter." Døttrene hvisnede, ligesom om Falkman havde overrasket dem i Badet og indhyllede dem i forslidte Raaber, for at skjule deres skidne sønderrevne

Morgenhabit. Skovfogden forstummede ved dette Syn, hans Dine ledte efter Johanne og fandt hende ei. Uenig med sig selv hvad han skulde sige, løb hans Blik omkring i Stuen, og med Modbydelighed saae han det useiede Gulv, saae paa Stolene, som vare bepakkede med Klæder, forlorne Krøller, Hatte, Modepapiirer, Mode-Journaler og andre saadanne en Familie ubeleggende Materialer, imedens Vinduerne vare bepakkede med Pomade:Kuffer, Rosenvand, Sæbeskuler, Spaekort, Dandseskoe, Comedie, Tal:Botterie, Concert, Mafferade: og andre Billetter og Sedler, som gjelde for gyldige Passer til den yderligste Fattigdom, om ikke til noget Værr.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 24 Marts 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,
Søthersgaden Nr. 334.

Krybskytten.

(Fortsættelse)

Bed eet Greb havde Fruen gjort en Stoel ryddelig, ikke uden Fortrydelse for sine Døtre, som ei vel kunde see paa at deres Moder og en nyligen udkommen Bisebog bleve kastede i en Krog for en Skovfogd, som kunde sidde, hvor de havde lagt. Bær saa god sid ned, læs, pebe Moderen efterat hun havde støvet Hærene af Stolen med en Kappe, der just laae bagved den.

Falkmann begyndte med at flamme sin Lectie frem, som han, førend han traadte ind,

gantste Kunde udenad, men da han ei havde Conceptet i Haanden, som Kandidaterne naar de holde Commis. Prædiken: saa gik det ham som det uden Concept vilde gaae mange af disse; han vræblede. Døttrene bleve kjede af at høre paa ham og trillede noget frem om den skønne Tomsruetrands, som Falkmann ikke forstod et Ord af. Utaalmodig over at blive forstyrret i sin Tale, kastede han et vredt Blik paa dem, i den eenfoldige Tanke at de maatte tie, saa længe han talte. Moderen mærkede det og søgte at undskylde sine Døttre med at sige: "naar der tales, slaae Kanariesuglene altid Triller, det maae man tilgive dem." Hvad? tilgive? her er ikke Noget at tilgive. Naar ufornuftige Dyr forstyrre fornuftige Mennesker: saa sætter man dem udenfor saa længe.

Hvad? vi ufornuftige Dyr? skrege Døttrene, og hvad? raabte Moderen! mine Døttre ud af Stuen?

Bil De fordrifte Dem til at foreskrive mig Regler i mit eget Huus. Troer De ikke jeg veed selv hvad jeg haver at gjøre eller

Alle? Men Hr. Skovfogden trocterer Alt, hvad der angaaer vor Familie en bagatelle, ligesom om vi vare opgroede bag et Gjerde og Deer og Pool havde at befale over os. Min Fader havde mere at spille bort om Aaret end Somme have at fortære, og min Mand havde forlængesiden været Kapitain hvis hans Navn ikke havde mishaget Fyrsten. Ifkun derfor blev han stedse strøget ud af Merit-Listen. Min Mand er brav og har stedse vist sig guseligt tapper og har efter Slaget paa Grændsen imellem Saren og Böhmen friet en adelig Frosken for at voldtages (her skottede Døttrene til hinanden og loe) og fik derfor, en Bøsse og et Gulduhr til Foræring af Faderen.

Naa! og denne Bøsse? spurgte Skovfogden.

Hvor er den da, Sophie, spurgte Moderen, den hængte endnu i Forgaars or Døren.

Endnu i Forgaars? gjentog Falkmann forbausset.

Sa saamen! Her Skovfogd, blev hua

ved, vi have saameget vi behøve at leve af, og behøve ikke at sætte noget paa Assistancehuset. Min Mand er en stræbsom Mand, og derfor elsker jeg ham ogsaa saa høit, og en fornuftig Kone, maae jeg sige Herren, kan ved en fornuftig Huusholdning spare ligesaa meget, som Manden kan erhverve. Men maae jeg spørge Herren, hvad Herren egentligen vil her? Udsponere formodentligt, hvorledes vi forholde os, siden han har gjort sin Søn arveløs. Men det kommer nok; der er endnu Retfærdighed til; uden Grund tør ingen gjøre sit Barn til Tigger; men det vil nok finde sig; Dyrigheden gaaer til Bunds — "det var dog Synd," afbrød Skovfogden hende — den undersøger mener jeg grundigen Sagen — —

"Ogsaa ved Bagvaskelser, haaber jeg," afbrød han hende atter.

Bagvaskelser? Hvilke Bagvaskelser? Hvem vilde vel gjøre sig den Uleilighed at bagvaske Herren. Nej! dertil tænke vi og vores Ege alt for nobelt. Sagen er ikke kommen for Retten endnu, men det skal skee —

"Ja vist skal det skee," gientog Falkmann,
 "og det vil jeg gjøre"

Eigemeget hvem der gjør det, trodsede hun videre, men min Datters gode Navn og Rygte, maae ikke lide derved, og skal ikke lide derved, fordi hendes Moder ikke vil lade fem være lige. Det veed Hr. Postskriveren ogsaa; thi han er ikke falden bag af en Bog. —

Skovfogden. Deri har Moder, eller Fruen vilde jeg have sagt, Ret; thi jeg var selv tilstede da min Kone fødte ham i vores Stue.

Md. Fliegenstein. Han har Leve-
 maade, han forstaaer at opføre sig honet.

S. Det forkød min Karl, førend han kom i Deres Huus; om han forstaaer det endnu, vil Tiden lære.

Med disse Ord retirerede Falkmann, der var bleven kjed af hendes Skraalen, som Kanariefuglene accompagnerede med Triller om en Skovtrold, ud af Døren, ledsaget af en Mængde Fandentordner og Satanlyner, og Djeveln bryde og brække og den Dnde gale og andre deslige christlige Betsignelser af de

smaa Gluttes, som Moderen bekræftede ved sin Salighed.

Uden for Døren stod Johanne, som i Kjøkkenet havde hørt hele Samtalen, med forgrædte Dine, og saae veemodigen efter Falkmann, som llede bort.

Strax efterat Skovfogden var gaaet, kom Fliegenstein hjem fra Paradis.

Na! foer Konen imod ham som en Douanier imod en Smugler, eller Contrabandist, og spurgte med knyttet Næve imod hans Ansigt: "hvor er Bøssen, Du fik fra Greven? har voldet mig græsselig Fortræd; mit Blod koger endnu; har vi stakket den bort til Skovfogden; hvem giver ham Lov til at blande sig i vores Anliggender?"

Skovfogden? gjentog Manden i en mat Tone.

Ja! Ja! Skovfogden! mælede Konen igjen, med den venstre Haand i Siden og den høire knyttet i Luften. Han har været her, han har insulteret os, har kaldet Dine Døtre for ufornuftige Dyr, har forlangt at vide, hvor Bøssen var. Hvordan faaer Du nu

der? Ligesom Naboens Pige Grethe, da hun havde napsset et Brev Knappenaale fra mig, og ikke kunde røre sig fra Stedet, fordi hun havde puttet dem med Hovedet nedad istedet for opad i sine Skoe, den Løse. Galkmann vil bringe Sager; for Retten.*)

Fliegenstein sukkede dybt, Blodet strømmede sammen i Hjertet, han rev Halsørklødet af, faldt sig ei paa en Stool, men faldt og slog Hovedet imod Væggen.

Naa! endnu bedre, begyndte Fændriksen at skjænde, Guld ovenikjøbet; en herlig Fader, vil skaffe os et herligt Nygte; nu kan man nok see, hvor Bøssen er bleven af; til Sengs, Din Fyldbøsse, sov Rusen ud; men saa maae jeg ogsaa vide alting til Punkt og Drikke; ellers faaer Du aldrig et godt Ord mere af mig; til Sengs Du — — —

Fliegenstein reiste sig og vakkede — vi vide Aarsagen hvorfor, men Konen vidste den

---

*) Hun meente Affairen med Bøssen, men Galkmann havde meent Affairen med Sønnen og Bagværerne.

ikke — op paa sit Kammer. Johanne kom løbende til, for at understøtte Faderen, men Moderen, som var bange for at Groden imidlertid skulde blive væden, stødte hende med sin moderlige Næve igjen ind i Kjøkkenet, med den Befaling, at passe Sit.

Falkmann, som ei vel kunde fordsøie den Lectie, han nyligen havde faaet, og ikke komme sig af den Forvirring, han var bleven sat i, løb imidlertid, uden at kunne fatte nogen fast Beslutning, omkring i Byen og troede snart; i den ængstlige Uvished om han havde forseet sig og skulde gjøre Afbygt og forbedre Noget; han havde gjort galt, eller han skulde forebygge en Ulykke, som han frygtede for.

(Fortsattes.)

Soverdagen den 7de April indkommer Hr. Professor Nissens Bidrag.

Borger = Bennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 31 Marts 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Joh. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

Rybsklytten.

(Fortsættelse.)

Efterat han saaledes i dybe Tanker eller tankeløs, der som oftest kommer ud paa et, var rendt den ene Gade op og den anden ned, kom han endelig til Postgaarden for at tale med sin Søn. Han traf Karl i fuld Udrustning til at ride til sin Fader. Falkmann tog Hatten og Pidsken fra ham og spurgte: hvorhen min Søn?

Sønnen. Til Dem, Fader.

Faderen. Du til mig?

S. Ja! men De kan jo neppe trække Beiret, Fader, sæt Dem ned.

F. Kan ikke sidde, Karl! Jeg er tilmode som om jeg Kulde dele mig, og være paa flere Steder paa een Gang.

S. De er saa urolig Fader. Hvad er der paa Færde?

F. Hvad vilde Du høre mig Karl?

S. — Siden igaar er der foregaaet en stor Forandring.

F. Troer Du det?

S. Jeg er overbevist om, og vilde ogsaa overbevise Dem om, at min Johanne ikke ganske i Blinde føier Moderen, naar —

F. — Intet "Naar" Karl! Hvad mener Du?

S. — Det er opdigtet, Rygtet siger, at Kliegenstein vilde kuple mig sammen med sin Datter, det er udbredt af den snue Moder, for at tvinge mig til, at tage hende strax, det har Hanne sagt mig selv.

F. Og den snue Moder havde røbet det for hende?

S. — — I et Anfald af moderlige Svælsker for at berolige Datteren, som var nær ved at fortvile.

F. — Og Du? Hvad vil Du gjøre?

S. Gifte mig med hende, Fader! vil jeg, hun er en brav Pige, en Modsatning af hendes Søstre.

F. — — Du faaer Skam og Skjændsel med hende; hendes Fader er Krybskytte.

S. — Fader, hvi kan De sige det saa høit, thi Vinduer og Døre staae aabne, vi kunne nok ikke komme overeens, uden skriftligen.

F. — Dgsaa mundtligen, min Søn, jeg lagde ikke Mærke til, at Vinduerne vare aabre og desuden er jeg ikke bange for at tale høit, thi jeg har aldrig endnu sagt en Usandhed med min Willie.

S. Men De har Fændrikken blot mistænkt.

F. Nei, Søn! Ikke blot mistænkt. Neppe et halvhundrede Skridt fra mig skød han Dyret. Jeg har hans Bøsse, den savnes hjemme, han bød mig et Gulduhr for den — —

S. — De have altsaa allerede forstet efter hos Fliegensteins?

F. Vist ikke! Ikke forstet efter, vilde blot see ind til dem. Men Du seer saa tviv-

lende paa mig, Karl, det er ikke saa længe siden, at jeg skulde have glemt det, det var igaar tidlig.

S. Ja! det har været ham! det har været ham! Igaar henimod Kloffen otte mødte jeg ham, han var bleg, havde et frygtsomt, ængsteligt Blik, som jeg før aldrig har bemærket hos ham; han søgte at undvige mig, men da det ikke mere lod sig gjøre, kom han til mig og bad mig, at have Taalmodighed, han vilde med det snarreste betale mig.

F. — Hvad? Skylder han Dig Penge?

S. — Nei! han gjør ikke; men da han, forledet af sin Kone, troede, at Forbindelsen imellem mig og hans Datter maatte ophæves, sendte jeg de Foræringer, jeg havde faaet tilbage, og fik dem igjen, jeg havde givet Hanne og hendes Søstre, men Moderen havde forvandsket en Deel af dem, som Fliegenstein nu holdt sig for pligtig til at erstatte mig med Penge.

F. Gud ske Lov! Nu kjenner vi vore Kiender — Vi maae hen til Fliegensteins — Kom! Kom!

I det de traadte ind i Fliegensteins Huus, mødte Johanne dem og saae frygtsomt og ængstelig til Skovfogden, hvis ventlige: "god Dag, mit Barn!" i det han klappede hende paa kinden reiste hendes Mod og hendes sødeste Haab igjen. Et mindre glad blev Sønnen. Falkmann spurgte Pigen om Faderen og uden at høre paa hendes Svar, at han sov og at hendes Moder og Søstre ligeledes havde taget sig en lille Luur, rendte han op til hans Kammer. Et høit ængsteligt Skrig bevægede ham til at banke heftigen paa Døren og et stærkt Fald, han hørte, til at støde samme op med Magt. Et ynkeligt Syn mødte den samme Skovfogdes Blik. Fliegenstein laae i sit Blod paa Gulvet, han var bleven rørt af Slag, var i det samme falden ned fra sit Bæde og havde følt forslaaet sit Hoved. Med halv brustne Dine saae han paa Skovfogden, vilde flygte og kunde ikke røre sig af Stedet, men Angsten, han var i, gav ham endnu saa mange Kræfter at han kunde stamme de Ord frem: "Det var Ret! møt nu Din Hævngjerrighed! Sagen er jo gjort anhängig for Retten."

Denne søndermelige Tiltale stødte Falkmanns Følelser, han knælede ned ved Fliegenstein og søgte at retfærdiggjøre sig i det samme han vissede Blodet af ham. Fliegenstein indsaae sin Feiltagelse, og sukkele dybt og lod sig det gefalde, at Falkmann lagde ham paa hans Deie igjen.

Under denne sørgelige Scene oppe paa Fændrikkens Kammer, stode de Elskende endnu neden for Drappen, forsikkrende hverandre evig Kjærlighed. Falkmanns Støien vækkede dem af deres Saligheds Drøm, de rendte op af Drappen og ved Synet af den blodige Fader, segnede Johanne med et heftigt Skrig ned paa Gulvet. Dette Skrig og Kald forstyrrede Moderen og Døttrene i deres Hvile. Som en Furie foer hun op paa Kammeret for at give sin Galde Luft imod sin Mand. Men ikke saa snart blev hun Skovfogden vaer, før end hun anfaldt ham med de største Skjeldsord og bød Fanden pidske og halke sig, om han ikke havde villet dræbe hendes Mand, tog ham i Haarene og rev ham bort fra Fliegenstein, som i en rullende, neppe forstaaelig Tone

forsikkrede, han var uskylbig. Dette opbragte hende saaledes, at hun vilde forgribe sig paa sin Mand; men Karl, hvis Kjæreste imidlertid var kommet sig noget, løb imellem dem for at forhindre det. Denne Støien og Larmen havde samlet en Deel Mennesker uden for Huset, iblandt hvilke der ogsaa var en Læge. Karl vinkede ad denne ud af Vinduet og i det samme gav hun Skovfogden et vældigt Stød, rev Gulduhret ud af sin Mand's Lomme, og løb ned ad Trappen. Lægen kom og Skovfogden og hans Søn bad ham indstændigen om, at ville anvende alle mulige Redningsmidler og tilbød ham Alt hvad de eiede, naar han kunde frelse Fliegensteins Liv. Lægen undersøgte Saaret i Hovedet og bebrøvede dem med den Underretning, at den Syge ikkun havde faae Timer at leve i.

Paa Fliegenstein selv havde denne Efterretning ingen Virkning mere, derimod anbefalede han sin Datter til Lægens Omhu. Da han var bleven beroeliget ved Lægens Forsikring, at der ingen Fare var at frygte, bad Fliegenstein, at maatte blive ene med Skov-

fogden, som han derpaa venligen spurgte, om han virkeligen ikke havde villet hans Død, Dybt rørt, og svævende imellem Følelsen af sin Uskyldighed og billige Brede, fortalte denne ham hans Kones Rænker og den Scene, der nogle Timer tilforn var forefalden. Fliegensstein blev forbausset og tilstod dybt sukkende: at han blot af sin Kones Mund havde hørt det Rygte, som skulde været udbredt.

(Sluttes i næste Nummer.)

Løverdagen den 7de April indkommer Hr.
 Professor Nissens Bidrag.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 7de April 1827.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 26de Februar
d. A. bleve som nye Medlemmer antagne:

Hr. W. P. v. Briesberg, Gouverneur og
Major.

— Hans Larsen, Garvermester.

— P. Brodersen, Skoemagermester.

— J. P. C. Haack, Værtshuusholder.

— J. J. Lindorff, Coffardie-Capitain.

Fomfrue W. L. Bisted.

Hr. C. J. Bircholdt, Hørfræmmer.

— J. C. G. Schram, Fuldmægtig.

- Hr. J. C. Falck, Bogbindermester.
 — J. Dorschæus, Silke- og Klædekræmmer.
 — N. M. Sommersted, Brændeviins-
 brænder.
 — E. F. Dahlberg, Skoemagermester.
 — A. L. Flor, Coffardie; Capitain.
 — E. Svitzer, Professor og Licent. Medicinæ.
 — G. Schaper, Capitain og Muurmester.
 — A. Hammerich, Garvermester.
 — J. J. Jürgensen, Lærer ved Petri Skole.
 — N. J. Marstrand, Commmerceraad og
 Mechanikus.
 — F. A. Kuhn, Løvmager.
 — J. B. Schrøder, Strædermester.
 — E. Byrthing, Chokolade; Fabriqueur.
 — A. Brøndum, Brændeviinsbrænder.
 — N. A. Topp, Krigsraad og Kongl. Told-
 betjent.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

K r y b s k y t t e n.

(Slutning.)

Dg — vedblev Fliegenstein — at De skulde have gjort deres Søn arveløs, have mine yngre Døtre fortalt mig. Skulde jeg ikke troe dem, som vare mit Hjerter nærmest? Ingen Ægtemand, ingen Fader vil derfor kunne fordømme mig, og ikkun disse kunne dømme i denne Sag.

Falkmann. Nei! Ingen. Sandelig ingen, uden Gud.

Fliegenstein. Jeg tænkte ikke, at jeg skulde komme til at befordre hvad jeg søgte at forhindre ved at forbyde min Hanne al Forbindelse og Omgang med deres Søn, og da min Kone fortalte mig, de vilde anlægge Sag —

Falk. Det var det netop, netop den Ondskab, den underfundige Snuehed, deres Kone havde brugt.

Flieg. Det kunde jeg ikke tænke mig, ellers havde jeg ikke ængstet mig saaledes, men jeg troede, paa min Kones Forsikkring, det var imod mig.

Falk. Men, bliv ikke vred, gode Ven — hvorfor gjorde de dette ogsaa?

Flieg. For at betale deres Søn, hvad jeg skyldte ham.

Falk. Han nægter, de skyldte ham noget.

Flieg. Foræringer, som under slige Betingelser gives brave Forældres Børn, maae ansees som laante Sager, indtil Betingelsen er opfyldt. Af de Foræringer, deres Søn havde gjort min Kone, vare nogle blevne forvanskede; jeg vilde erstatte dem med Penge og havde ingen.

Falk. Ikke nogle faae Rigsdaler? Og for at erholde dem, satte De deres Post, deres Frihed, ja selv deres Liv paa Spil, imedens deres Kone og deres yngre Døttre sove eller spadserer og gaae klædte i nymodiske Dragter?

Flieg. Den kjære Huusfred —

Falk. Fordømt! de —

Flieg. Ban dem ikke, Herr Skovfoged!

Falk. Men De havde jo et Gulduhr, som De —

Flieg. Det tog min forsængelige Kone, tilsligemed andre af mine Sager, hver Aften under Laas og Lukke.

Falk. Mand! Mand! i hvilken Ulykke har De styrtet dem, for at beholde Huusfred! og ikke engang nogle faae Rigsdaler i Kassen?

Flieg. Det maae rigtig nok forekomme dem forunderligt ligesom enhver anden, som har daglige Indkomster, eller avler og forfærdiger de fleste

Fornødenheder i en Huusholdning selv, eller Grosseren, som fortjener store Summer paa een Gang, eller Rigmanden, der døvmer af sine Kapitalers Renter, eller Lagerkarlen, der suger Marven ud af sine Medmenneskers Been. Men spørg engang de Folk, som med Kone og Børn skulle leve med en vis, bestemt Løn, der ofte er saa knap tilmaalet, at den neppe er tilstrækkelig til dem selv, mindre endnu til en Families Underholdning; spørg saavel de civile Embedsmænd som de militaire, hvad Hovedbrud de have, naar de have hævet deres Qvartals- eller Maanedsgage, for at give enhver Sit og beholde lidt tilovers til Familiens yderligste Fornødenheder; hver Skilling er der allerede iforveien anvist sit bestemte Sted; som Pengene komme, saa gaae de, vilde alle svare; og indtræffer der Sygdomstilfælde eller andre ei forudseete Omstændigheder, som udkræve Extra-Udgifter, uden at Manden har, eller paa nogen Maade kan erhverve sig Extra-Indtægter: saa sidder Manden der og kan med al sin Sparsommelighed sidde Aar ud og Aar ind, førend han igjen kan dække den smule Gjeld, han har været nødt til at gjøre, og har, førend han seer sig om, en Kjeltring paa sig, thi ei at have Penge og at være en Kjeltring, ere jo i vore Dage eenstyrdige Ord, især, naar Man:

den endnu har en god Kjøle paa; desuden ansees det at laane og at borge jo nu for det samme som at stjæle, og indtræffe der nu Dødstilfælde: saa maa Altning paa Assistentshuset, eller gøres til Penge til at betale Bedkommende med, for, som det hedder, at faae den Døde anstændig til Jorden. Inngen, Herr Skovfoged, kan tænke sig den Stilling hvori vi ere, og endnu mindre gjøre sig Begreb om de Bekymringer og Sorger, vi have at kjæmpe imod.

Bed denne Tale, skjøndt fremført i en mat Tone, havde Fliegenstein udøst sine sidste Kræfter og lod Hovedet afmægtigt synke. "Arme ullykkelige Mand"! sagde Falkmann, "jeg har ikke villet volde dem Fortræd; det vidste de dog nok selv, jeg er dog intet Umenneſke, og det skal jeg bevise dem, førend jeg forlader dem eller de forlader Verden". I det samme rev han Døren op og raabte: Karl! Karl! Hanne! kjære Hanne! Begge styrtede ind i Stuen, og sank paa Knæe ved den døende Faders Leie. Skovfogden lagde rask deres Hænder sammen med de Ord: "eens og uadskillelige i Sorg og Fryd! Hvad jeg eier, er Eders, mine Kræfter vil jeg anvende til Eders Bedste, mine Bønner skulle stige til Himlen for Eder, min Velsignelse følge Eders Dødsfer"! Fliegenstein strakte sin matte Haand frem, smilede Bifald og Glæde og —sov hen.

Falkmann besørgede en anstændig og honet Begravelse for Fliegenstein, som kostede ham henimod 20 Rigsdaler. Corpsets Officerer fulgte ham til Graven. Fruen og Frøknerne hulkede, da man satte ham paa Ligvognen, men Hanne kunde ei græde.

Hermed endes denne Historie, forsaavidt den angaaer den ulykkelige Fliegenstein, men i en Dagbog af den unge Falkmann, som nogen Tid derefter blev, hvad Faderen havde spaaet, Postmester, findes endnu følgende Efterretninger om Familiens Skjebne.

Skovfogden tog Hanne Fliegenstein hjem til sig og behandlede hende ganske som sin Datter, og da hun igjen omgikkes den gamle troskyldige Mand med datterlig Omhed, erkjendte han i hende sin Alderdoms Trøst. Postskriveren besøgte dem saatiid hans Embedsforretninger tillode det og den Gamle syntes at blive ung igjen i de Unges Kjærlighed. Da Sønnen havde faaet en Tjeneste, hvorved han kunde føde Kone og Børn, lod den glade Fader dem vie hjemme hos sig. Til Gjæstebudet, han gav i samme Anledning, havde han blot inviteret sin Broder, Landmaaleren, og Sønnen bragte endnu et Par Venner af sig med; Moderen og Søstrene bleve ikke indbudne. Han gjorde

af Glæde et stort Gilde for sine Gjæster af hvad Huset formaaede, en kogt Flesteskinke, Hønsferagout, som Hanne selv havde lavet og Andesteg med Rødebeder, og Frugter, saa meget og saa mange enhver vilde spise, Alt hjemmegjort; desuden havde han, hvad der ellers sjelden kom paa hans Bord, ladet hente nogle Flasker Viin fra Staden. Man drak, og omendskjøndt det ifkun var lidet, blev Selskabet muntert og lystigt. Kan Du see Broder, raabte Landmaaleren, da han havde faaet en Laar mere end han ellers var vant til, kan Du nu see Broder! jeg havde Ret, da jeg sagde dig: Karl var en god Dreng, en oprigtig, brav Søn. Med Laarer i Dinene tog Broderen ham i sin Favn, med de Ord: ja Broder! Gud skee Lov og Tak! min nedtrykkende Sorg har forvandlet sig til den største, meest uventede Glæde; nu er hele Jorden min, nu kan jeg døe i mine Børns Arme.

Glade toge Gjæsterne om Midnatstider Afsked, ifkun de unge Ægtefolk bleve hjemme hos den elskende og elskede Fader.

H. Behrman.

Løverdagen den 7de April indkommer Hr. Professor N i s s e n s Bidrag.

Borger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 14de April 1827.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Udtegnelser om nogle af Kjøbenhavns Gaders og Pladser Navne, Betydningen af og Anledningen til Samme*).

Ligesom Kjøbenhavn kun efterhaanden og gjennem flere Tidsrum har erhholdet den Udvidelse og Skikkelse, den nu har, saaledes tilkjendegiver denne efterhaanden paafulgte Udvidelse sig ogsaa i adskillige af dens Gaders Navne; og er saaledes Kundskaben herom ogsaa en Kilde til rigtig Kundskab om saadanne Navnes Betydning og Anled-

---

*) Af E. Pontoppidans Origin. Havn. 1760. 4.

ning; en anden Række til samme Kundskab ere mærkelige historiske Begivenheder og for Tidens vigtige Personer, efter hvilke visse Gader ere benævned, eller locale og temporaire Omstændigheder, som derpaa have havt Indflydelse. Det er da ikke at undres over, at Anledningen til mange Gaders Navne, som ere beholdte fra den graae Oldtid, er i vore Dage heelt vanskelig at efterspore, eller i Henseende til enkelte Gader aldeles uvis og ubekjendt; og det er da ligesaa lidet at undres over, at mange af Hovedstadens Indvaanere kjende meget lidet til den rette Betydning af mange af dens Gaders Navne. Det er imidlertid ikke at nægte, at, ligesom en Smule Kundskab herom for ethvert dannet Menneske ei kan mangle at have nogen Interesse, saaledes have nogle af de historiske Omstændigheder, som i denne Henseende komme i Betragtning, det i ikke ringe Grad; ei at tale om den Interesse, det maa have at efterspore den rette Betydning af nogle Gaders Navne, hvis Benævnelse enten er meget ukjendelig i sin Etymologie eller af Mangel paa Sprogkundskab eller Uvidenhed om de historiske Omstændigheder er efterhaanden i menig Mand's Mund bleven forvandsket og aldeles meningsløs, og at lægge Mærke til den oprindelige og rette Bes

nævnelser, som deshaarsag er bleven fortrængt af falske og meningsløse Navne.

Jeg har derfor troet, at et Par Ord herom ei vilde mangle Interesse for en Deel af dette Blads Læsere. Og, da, som jeg allerede har sagt, nogle af Byens Gaders Navne tydeligen vise hen til dens, om ikke allerældste Stikkelse, saa dog til dens langt ringere Omfang og Begrændsning af Bunde paa flere Sider, hvor nu ere tæt bebyggede og folkerige Gader, saa vover jeg at troe, at en kort Forklaring over Stadens Stikkelse i dens ældste Periode i det 12te Aarhundrede, efterat Kjøbenhavn af Baldemar den 1ste var skjænket til Biskop Absalon, som gjorde deraf en Baabenplads, ved at bygge det faste Slot Axelhus*) mod de vendiske Søerovere, til Dplysning herom ei vil ansees her upassende.

Efter Grundtegningen af Kjøbenhavn fra det 12te Seculum begrændsedes Staden, mod Nord, Ost og Vest, af trende fra Heblinge og St. Jørgens; Søerne kommende Afløbsrender, hvoraf den ene, paa den østlige Side af Staden, løb fra

---

*) Absalons rette nordiske Navn var Axel, som af Saxo Grammaticus og den følgende Tids Skribenter forandredes til Absalon; deraf Navnet Axelstad for Kjøbenhavn.

Peblinge; Oven igjennem Pusterviig, og derfra videre Syd paa forbi Østerport, som da var ved Enden af nuværende Østergade, indtil Bremerholm; den anden, paa Byens vestlige Side, kom fra St. Jørgenssøe, og tog sit Løb forbi Vesterport, fortsættende Samme indtil Rattesund, hvor i de ældste Tider var en temmelig stor Biig eller Fjord, der var, skjøndt mindre bred, dog længere end Pusterviigs; Fjord, og endte sig i Kalleboestrand; den tredie, som begrændsede Byen mod Nord, løb i Øst og Vest fra Pusterviig forbi Nørreport, som da var omtrent midt paa nuværende Nørregade, for Enden af Skidenstræde, nu kaldet Krystalgade, indtil den ommældte fra St. Jørgenssøe kommende Afløbsrende paa den vestlige Side af Byen. Paa den sydlige Side begrændsedes Byen af Vandene ved Kalleboestrand, ved Slotsholmen (da kaldet Livnes;De), Skipperboderne (da en liden De eller Holm) og Bremerholm. Paa Sletten imellem Peblinge; og St. Jørgenssøe mod Nord og Byen mod Sønden og de 2de ommældte Afløbsrender mod Øst og Vest laae Sædemarkerne, hørende til Landsbyerne Serretsløv udenfor Nørreport og Soelberg udenfor Vesterport, hvor nu Vesterbroe er. Sildigere findes paa sam;

me Plads Teilgaarden, efter en Grundtegnning af 1520, da liggende endnu udenfor Byens Bolde.

Ved at meddele de lovede Udtegnelser om nogle af vore Gaders Navne, maa jeg bede undskyldt, at jeg ikke kan give denne Udtegnelse nogen Fuldstændighed, da jeg baade mangler Tid og Leilighed til saaledes at gennemgaae en Materie, der ei kan være for mig andet end en Bisag til Underholdning ved Siden af mine andre Forretninger, og jeg maa beklage at være endnu uvidende om Anledningen til nogle Gaders Navne og deres Betydning, som vel var værd at kjende. De Gaders Navne, som jeg tilfældigviis er bleven opmærksom paa, og som jeg har troet at have nogen Mærkelighed ved sig, som syntes mig at fortjene at kjendes, vil jeg, for dog at have en Grund at følge i deres Opregnelser, anføre under følgende 4 Rubrikker, uden dog at regne det saameget nøle med at iagttage denne Inddelingsgrund, hvor Sammenhængen kan undskyldes en Afvigelse. Disse Rubrikker ere da følgende:

I. de Gaders Navne, som historiske Omstændigheder have foranlediget, saaledes som vi selv i vore Dage have seet ved vor egen Tids Tildragelser nye Gader og Pladser fremstaae, og som Vidner dertil af egen Erfaring

fjende de Gaders og Pladsers Navne, som Efterslægten skal efterspore i Historiens Aarbøger, f. Ex. Kronprindsessegaden, Høibroeplass, Tvihungsgaden, Krystalgaden, (forhen Skidenstræde), Holmenegade;

II. de, som hidrøre fra Datidens mærkelige Personer, ligesom vi i vor Levetid have seet Suhmsgaden og Hausergaden for evige tvende af vore Samtidiges Navne;

III. de Gader, som have locale og temporaire Omstændigheder at takke for deres Navne, og

IV. de Gaders Navne, som hidrøre fra Næringsveie og Haandtering, som der have været drevne.

I. Til første Rubrik henseer jeg følgende Gader, nemlig:

1. Skidenstræde (nu Krystalgaden), kaldet saaledes, fordi her var i de ældste Tider, da Byens Nørreport laae omtrent for Enden af denne Gade paa Nørregade, og da Byens Grave gif her forbi, et Sammenløb af det urene Vand, som kom fra Byens vestlige Side hen mod denne Kant, der da var deels i sig selv meget lav, deels oversvømmedes med

Band fra Pusterviig, og her saaledes blev et Dynd eller Bandsamling, førend Bandet faldt i Gravene. Da hørte den øvrige Deel af Nørregade til Landsbyen Serretslev, hvis Beboere siden, da Nørreport 1520 flyttedes en 500 Alen længere ud, fra Bønder forvandledes tildeels til Kjøbenhavnske Borgere, hvorfor man fortæller, at, naar Borgene i Byen havde noget at afgjøre sammen, pleiede de at afvise Nørregades Beboere, naar de talede med i deres Forhandlinger, med den Ekjent: "Hvad har I Serretslev: Mænd heri at sige"? som vilde de ei ansee dem, som forhenværende Bønder, for rette Borgere og Byemænd. Da Serretslev Landsbye paa denne Side har gjort Plads for Kjøbenhavns Grund, maa jeg, ved at omtale dette, ei undlade at bemærke, at Soelberg Landsbye, der siden har gjort Plads for Vesterbroe, har den historiske Mærkelighed, at det var disse Soelberg Mænd, som de nærmest boende Bønder, som Kong Christian den II satte til at dømme Slotsherren Torben Dye.

2. Landemærket. Dette Navn peger tydeligen paa et Grændsefjæl, som i de ældste Tider var her imellem Staden og Landet, Landsbyen

Terretzlev nemlig. Det er ikke usandsynligt, at Gaarden Uvls gaarden, som tilligemed Teilgaard en laae udenfor Stadens Grændse indtil 1526, da Byen her udvidedes, har ligget der, hvor en Gaard af samme Navn endnu i vore Dage, før Bombardementet, laae i Midten af denne Gade, nu henflyttet til Suhms gaden; ligesom Teilgaard en, ved at komme indensfor den udvidede Byes Mure, har givet Gaden af dette Navn sin Benævnelse.

3. Pustervii g, benævnet af en Viig, Fjord, som her i ældste Tider dannedes af den fra Peblingesøen indløbende Rende, og gjorde et ikke ringe Vand, indtil det siden, ved Stadens Befæstelse, blev ligesom Rattesundet opfyldt.
4. St. Gjertrud stræde, kaldet saa af et nærliggende St. Gjertruds Hospital, mærkeligt deraf, at det var paa dens Kirkegaard at Torben Dye blev halshugget.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 21de April 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Udtegnelser om nogle af Kjøbenhavns Ga-
ders og Pladfers Navne, Betydning-
gen af og Anledningen til Samme.

(Fortsættelse.)

5. **Aabenraae**, d. e. en aaben Braae, en
Afkrog, aaben, d. e. ubefæstet, hvilket for-
modes at have havt sin Grund deri, at Byen
paa denne Kant, som var dens yderste Grændse
mod Nord, var sikket nok ved Pusterviig
Fjord.
6. **Hallandsaaß**. Dette gamle Navn for nu-
værende Kongens Nytorv, som denne Plads

befalede at kaldes, efterat den ved Byens Ud-
 videlse indlemmedes deri, menes at have sin
 Oprindelse deraf, at Skaanske og Hallandske
 Bønder, som ankorn til Baads hertil, landede
 her og holdt Marked med deres Vare, ligesom
 for en Snees Aar siden Amagerne udelukkende
 havde deres Grønhandel paa det efter dem be-
 nævnte Torv, fra hvilket da løb tvende Gader,
 Færge- og Høibrostræde, ned mod Høi-
 broe over nuværende Høibroeplads: Færge-
 stræde, benævnet saa af et Færgested ligesom
 Enden af Det over Stranden til Slotsholm,
 for Høibroe blev bygget, hvor man maatte med
 Baade lade sig sætte over; Høibroestræde,
 lige for Broen af dette Navn. Vi ville erindre,
 at denne Plads i de ældste Tider laae uden for
 Østerport, og at Bandet fra Nyehavn,
 hvor ovennævnte Bønder løb ind med deres Baa-
 de, rimeligviis da har været i Forbindelse med By-
 ens Grave, som nu ende ved Gjethuset. Iøv-
 rigt vil det ei være af Veien her at erindre, at
 det St. Annæ-Capel, hvor disse og andre
 Søefolk, som anløb Staden her, offrede deres
 Gaver for en lykkelige fuldbragt Søereise,
 har rimeligviis ligget paa denne Plads mod
 Nyehavn, som har dannet en Forstad paa denne

Side, og i det saakaldte Nye Kjøbenhavn, efter Østerports Forslyttelse og Byens Udvidelse, givet St. Annæplads sit Navn.

7. Bremerholm. Denne De eller Holm, nu Gammelholm kaldet, menes rimeligviis at have sit Navn af de Bremiske Kjøbmænd, som fordem der havde deres Tilhold og Pakhuse. I Aaret 1750 omtrent skal der være nedbrudt en gammel Bygning med det Bremiske Baaben, 3 Tønder og 2 Røgler over Kors, hvorved denne Mening ei lidet bestyrkes, ligesom ogsaa andre Gaders Navne, som Hyskenstræde, Compagniestræde og Grønnegade bevidne Tydskernes og Fremmedes Driftighed og Snildhed i, paa Landets egne Indvaaneres Beføstning, at berige sig ved den Handel, de selv forsonite at drive.
8. Grønnegade menes benævnet af Nederlænderne fra Grønningen, som her boede og havde Dplagshandel.
9. Hyskenstræde, eg. Håuschenstræde, Håuschenstrasse, et tydsk Navn, Gaden med de smaae Huse, givet den af selvedens Beboere, i deres eget Sprog, tydske Handelsfactorer nemlig, som hidsendtes fra Kjøbmænd fra Hansfestæderne, og i denne Gade

havde deres Hytter og Boder, hvor de solgte deres Vare, bestaaende tildeels i Specerier. De Danske kaldte den derfor ogsaa Tydsfernes Gade. Da disse Handelsfactorer deels ikke havde saadan Lønning, at de dermed kunde føde en Familie, det deels ikke var dem tilladt, her at boesætte sig som Borgere, men de alene maatte handle her som Factorer, Udliggere, Handelsvende, saa vare disse Svende, skjøndt temmelig gamle Karle, ugifte, og, da Specerier, især Peber, var een af deres fornemste Handelsartikler, gav denne deres ugifte Stilling Anledning til at de af Kjøbenhavns Indvaanere, der vel havde Grund til at betragte den fordeelagtige Handel, de her dreve, med skjæve Dine, belagdes med Navnet Pebersvende, der siden blev en i Sproget characteristisk Benævnelse for saakaldte gamle Ungkarle eller ugifte Mandspersoner. I 14de og 15de Seculum blev det nærliggende

10. Compagniestræde den Gade, hvor de tydske Kjøbmænd havde deres Tilhold og Pakhuse, og disse Handelsfeskaber eller Compagnier dreve en betydelig Handel.
11. Stormgade, benævnet deraf, at det var her de Svenske, under Kjøbenhavns Beleiring

af dem, den 11te Februar 1659 gjorde det heftigste Anfald, som med et stort Tab for dem blev tilbagedrevet. Her vare da aldeles ubebyggede Grunde ved den aabne og flade Kaltebroestrænde, som efter Beleiringen vel bleve opfyldte paa Frederik den 3dies Befaling, men ei synderligen bebyggede førend under Christian den 5te, da den største af de derved fremkomne Gader fik det foranførte Navn Stormgaden; Frederichsholm var et Navn, som Frederich den 3die selv havde givet eet Qvarteer efter sit eget Navn, og, da den Kongelige Kjøldermester under Christian den 5te Bygant Michelbecher særdeles havde udmærket sig ved at opføre adskillige Bygninger paa disse her opfyldte Grunde, beholdt den ene Gade (Prindsens Gade bag Slottet) Navn efter ham.

12. Klareboderne efter St. Claras Kloster, som der havde ligget.
13. 14. Graebrødrestræde, Klosterstræde, benævne efter det paa Hjørnet af Klosterstræde og Skindergade forhen liggende Graabrødre (eller Franciskaner) Kloster, hvor siden laae Bryggernes Laugshuus før Kjøbenhavns Ildbrand, hvorefter ogsaa Graabrødre-Torvet var det forrige Navn for den

Plads, som nu kaldes Ulfeldtsplads efter Corfitz Ulfeldt.

15. Rattesund. Af den Grundtegning over Kjøbenhavn fra det 12te Seculum, jeg før har ommældt, er det klart, at, hvor denne Gade nu ligger, har i den ældste Tid gaaet en stor Viig eller Fjord, eller et Slags Sund, benævnet med dette Navn, dannet saavel af det salte Vand, som løb derind fra Kallebroestrand, som af det ferske Vand, som kom til fra den foromtalte Uflobskrende fra St. Jørgensøe, som tog denne Wei. Vandet i denne Viig har været saa dybt, at Kjøbmandsskibe kunde gaae heelt derop for at lodse og lade. Hvad selve Navnet oprindeligen angaaer, da er vel den Mening den rimeligste, som antager det at komme deraf, at Rattes og andre Dyr's døde Udseer der i Almindelighed ere udkastede.

II. Til denne Klasse af Gaders Navne høre:

1. Snaregade, af Esbern Snare, Absalons Broder, eller Erland Snare, Raadmand, 1489.
2. Christen:Bernikowstræde, af Christen Bernikow, en Adelsmand, som havde Gaarde i Kjøbenhavn.
3. Diderich Bartsfjærs Gang, af Dide:

rich Bartsfjær (eller Badsfjær), Raadmand,
† 1642.

4. Broelæggerstræde, formodentlig af Jens Broelægger, Borgemeester i Kjøbenhavn.
5. Peder Hvitfeldtstræde, af Peder Hvitfeldt, en Adelman under Christian den 5te, som havde Gaarde her.
6. Gigantsgade, af Bygandt Michelbecher, en Kjeldermester under Christian den 5te.
7. Lærskjærstræde, af Lasse Bjørnsen, en Borger, som eiede Gaard og Grund der, og hvis Enke gav deraf en Deel til St. Petri Kirke.
8. Lavendelstrædet, af Lasse Winner, Raadmand 1419.

III. Til denne Klasse henfører jeg:

1. Rosengaarden, af en Kongelig Lysthaage, som har været der eller der i Nærheden i ældre Tid, da en Lysthaage, Blomsterhaage kaldtes saa, ligesom Rosenborg Slot deraf har faaet Navn.
2. Biingaardstræde, kaldet deraf, at der var i meget gamle Dage en Frugthage, Slottet tilhørende, eller Slotshaage, hvilken Plads Christian den 4de lod bebygge med Boeliger for sine Søe-Officerer, som da kaldtes Kongens Skipperer, og kaldtes Skip:

perbo derne, indtil i den sildigere Tid disse Boeliger afhændedes til Borgerfolk, i hvis Sted et andet Qvarkeer af Staden indrettedes for Marinen, for den gemene Mand, under Navn af Nyeboder.

3. Silkegaden, opbygget af Christian den 4de og af ham opkaldet efter de Silkevævere, hanner lod ned sætte sig, og et saakaldet Silkehuis indrette for dem.

4. Myntergade, Gl. Mynt, d. e. Gammel og Nye Myntergade, have Navn af den Rgl. Mynt, som efter Reformationen anlagdes, hvor St. Claræ Kloster havde været, saa at Klosterets Grund har strakt sig derfra til Klareboderne.

5. Knabroestræde, for Knagbroestræde, tilforn Letbroestræde, af en lille Broe, der gik over en Kanal, som i ældre Tider var der, men, da den var for svag til at bære Bogne, var ved Enderne besat med Knager til at hindre Kjørsel.

(Sluttes i næste Nummer.)

N. L. Nissen.

Borger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 28de April 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Udtegnelser om nogle af Kjøbenhavns Gader og Pladsers Navne, Betydningen af og Anledningen til Samme.

(Slutning.)

6. Nyegade, saaledes kaldet deraf, at det Stykke, hvor den ligger, var i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede lukket, og ingen anden Vei imellem Bimmelskafet og Gammeltorv end den Omvei igjennem Klædeboderne, og derfor denne Grund omtrent 1740—1750 til bedre Communication gjennemskaaret med denne Nyegade.

7. **Bimmelskæftet**, kaldet saa af sine krumme Bugter, da **Bimmelskæft** betyder det krumme Skæft, hvori Snedernes Bridt; Boer anbringes.
8. **Bandskæften** og
9. **Farvegaden** have ligeledes deres Navne af det Vand, som i denne Kant af Byen løb ind fra **St. Jørgenssøe**, da der deels var anlagt en kunstig Vandledning, for ved en stærk Muur at forhindre det salte Vand fra **Kallebroestræde** at blande sig med hiin Afløbsrende, deels det første Vandets Overflødighed der har givet Anledning til, at just der **Farverier** i ældre Tider vare anlagte.
10. **Kannikestræde**, saa kaldet deraf, at **Frue Kirkes** Kanniker (Domherrer) og Prælater før Reformationen boede der.
11. **Studiistræde**, deraf kaldet, at **Studiigaarden** laae ved Enden af denne Gade fordum, hvor nu **Bispegaarden** er. **Bispegaarden** laae da, hvor **Studiigaarden** er.
- IV. Til denne Klasse ville vi henføre følgende Gader:
1. **Skovboegade**, rettere **Skøbodgaden**, oprindelige **Sunderboderne**, (d. e. **Schusterbuden**) fordi denne Gade i forrige Tider har

været besat med en Mængde Skoemagerboder, og Skoemagerlauget da for det meste bestod af tydske Mestere.

2. Kjøbmagergade (Kjødmangergade). Denne Gade, hvis Navn aldeles er forvansket, hed i ældste Tider Bjørnebroegaden; siden, da Slagterboderne der bleve etablerede, fik den Navnet Kjødmangergade af det gamle angelsaxiske Ord: Kjødmanger, Kjødhandler, d. e. en Slagter, og beholdt dette Navn ogsaa siden, da Slagterboderne flyttedes derfra til Skindergaden, som ogsaa deraf, eller af de derboende Feldberedere, som i ældre Tider kaldtes Skindere, fik Navn, hvilket, tilligemed den Omstændighed, at man ei mere kjendte det gamle Ord Kjødmanger, gjorde, at man dannede deraf det vanskabte Ord: Kjøbmagergade, som er aldeles sridende mod Sprogets Genius,
-

Tidernes Tegn i Henseende til religiøs Oplysning. (See 1826, Nr. 52, Side 422.)

1.

Miraklernes Tider begynde igjen i Frankrig.

A. Hvo som haver Øren at høre med, han høre! — Fra Lyon berettes nemlig, at et stort Mirakel der skal have tildraget sig den 17de Decbr. 1826. Præsten i St. Porchaire i Poitiers tilligemed en anden Præst sammesteds fra (altsaa to Præster) havde denne Dag prædiket som Missionairer i Sognet Minie, og fuldførte derhos den sædvanlige Cereemonie, at plante Korset. I den derved holdte Tale fortalte den ene Præst Tilhørerne det mirakuløse Syn, som havde fordum vist sig for Constantin den Store, om hvem nemlig hine Tidens Mirakel:Legender fortælle, at han paa sit Tog mod Maxentius og Maximinus, der havde grebet til Vaaben mod ham, i Spidsen for sin

Hær havde seet ved hoi lys Dag et flammende Kors paa Himlen med den Indskrift: In hoc signo vinces, d. e. Ved dette Tegn skal du seire. Derpaa havde da, som Fabelen videre fortæller, Christus den følgende Nat aabenbaret sig for Constantin med den Befaling, at føre en Fane i Skikkelse af den Ildstøtte, der havde ladet sig tilsyne for ham, og Keiseren, der var den christelige Religion allerede da gunstig, ladet en Fane i Skikkelse af et Kors forfærdige, kaldet Labarum, og nogle Dage derpaa under Roms Mure seiret over Modpartiet. — Da (man høre!) havde pludseligt et glindsende Kors vist sig i Luften, af 80 Fods Længde. (Hvilken Nøiagtighed i Beretningen — med hvilken Bestemthed angivet!) Solen, saa mældes der, var allerede gaaen ned, Himlen var skyefri, og det horizontalt over Byens Kirke svævende Kors straalende glindsende paa Himlens Azur, og holdt sig der saaledes staaende en god halv Time; hvorpaa det forsvandt efterhaanden. De, som have seet dette Syn, have, saa heder det, været ei færre — end 3 til 4000 Mennesker, og mange ere derved blevene omvendte. Hvo vil drage denne Beretnings Sandfærdighed i Tvivl? 3 til 4000 Mennesker have jo seet Synet. Og de, som

— ei have seet det, eller have til samme Tid seet samme Egn af Himlen, uden at blive det vaer, — de tie nok i Lyon, i Paris, ja i hele Frankrig, med deres Bantroenhed. — Hvo som haver Dine at see med, han see! — Det vover Munkesæsenet at byde Menneſker i det nittende Aarhundrede. Saavidt er det igjen kommet tilbage med Oplysning og fremad med Præſtebedrag. — Hvor lykkelige ere vi dog, at vi leve i et protestantisk Land!

B. Ligeledes mældes fra Liſſabon om et Marie-Billede, som var bragt dertil fra Egnen ved Alcantara, og, formedelst dets foregivne vidunderlige Lægedoms-Kræfter, erholdt af denne Hovedſtads fromme Indvaanere uhyre Foræring, medens de samme gudfrygtige Liſſabonere lade Statskaſſen og Hæren, der intet Tiltrækkende have for deres Patriotisme, henſmægte i Trang og Mangel.

2.

Nonneklosterneſ Lider begynde igjen i Frankrig.

I Frankrig ere, efter Dagbladeneſ Mælding, i en Tid af blot 3 Dage nyeligen ei færre end 91, ſiger og ſkriver halvfemsindstyve og een,

nye Nonneklosterne blevne af Regjeringen stadfæstede.

3.

Klosterne's Ophævelse i de sydamericanske Lande forberedes.

Det er derimod et høist glædeligt Tidernes Tegns i denne Henseende, at erfare, at Fristaten Bolivias Regjering har givet en Anordning, i hvis Følge det tillades enhver Nonne og Munk, som vil, at forlade sit Kloster. De Udtrædende erholde al muelig Understøttelse fra Regjeringens Side, og Munkene gives fortrinlig Udkomst til de ledige Præsteembeder. Nye Klosterlemmer maae ei antages. Saaledes arbeides der i alle Sydamericas Stater paa efterhaanden at ophæve Klosterne, hvis Skadelighed for Borgersamfundet denne Anordning viser at sees i sit fulde Lys; ligesom ogsaa Menneskevennen maa glæde sig ved at erfare, at den samme Anskuelse af Sagen er i alle Sydamericas Stater den herskende. Den Columbiske Anordning af 4de Marts 1826 skal i denne Henseende være et mesterligt Arbeide; i Følge Samme maae Columbiens Klosters Eiendomme, eftersom de ældre Medlemmer uddøe, af Mangel paa nye, inden et kort Tidrum falde tilbage til Staten.

Udsigt til Forbedring i den catholske Gudstjeneste.

Det er ligeledes et høist mærkeligt som høist glædeligt Tidernes Tegn, hvad vi af den almindelige Kirketidendes (Allg. Kirchenzeitung) første Nr. for 1827 erfare, hvori indeholdes et mærkværdigt Bønskrift, hvorved catholske Geistlige i Schlessien ansøge hos Fyrstbiskoppen i Breslau om en Forbedring i den catholske Gudsdyrkelse. Sandeligen et glædeligt Lysglimt i vor Tids aandelige Mørke, som udbreder sig ei alene i Mirakelvæsenets gamle Neder, Spanien og Italien, men desværre ogsaa i Frankrig og Schweiz, og — hist og her ogsaa i protestantiske Lande. Men selv denne Mørkets Benners Forblindelse skal, med Guds Hjælp, vorde et Middel med til at forskaffe Fornuftens og den religiøse Friheds Sag Seiren; thi Yderlighed er, som Hamburgerpostens tænkende Udgiver siger, en Selvmorder, der dræber sig selv i Undertrykkelse som i Frihed.

(Sluttes i næste Nummer.)

N. L. Nissen.

Borger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 5te Mai 1827.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Lidernes Tegn i Henseende til religiøs Op-
lysning. (See forrige Nr.)

(Slutning.)

5.

Kongen af Bayern erklærer sig som
en Fjende af Bigotterie og Obscura-
tisme.

Det er et godt Lidernes Tegn, som forkyn-
des endog fra et catholisk Lands Hovedstad saaledes
som følger. De Studerende ved det nye Universi-
tet i München bragte med allerhøieste Tilladelse
H. M. Kongen den 2den December sidstleden i et

pragtfuldt Fakkeloftog deres ærefrygtsfulde Hyl-
ding og dybt følte Taknemmelighed for den store
Belgjerning, der i saa mange Henseender til-
flyder den lærde Stands Dannelse ved Universite-
tets Forslyttelse til Hovedstaden. En Deputation
af 12 Studerende havde den Lykke at tilstedes Au-
dience hos Hs. Majestæt. Allerhøistfamme lagde
ved denne Leilighed sit faderlige og velvillige Sinds-
lag mod Høiskolens Studerende i de hjerteligste
Udtryk for Dagen, og anbefalede dem med særdes-
les Estertryk Religionen som det første og væsent-
lige Dannelsesmiddel. Men da var det ved denne
Leilighed at Kongen yttrede tillige, hvorledes
han hader det hovedhængende Obscu-
rant;Væsen og Pietisterie, hvorved
Aanden formørkes, og finder saameget
mere Velbehag i Synet af et friskt og
muntret Ungdomsliv, som Hs. M. med
Fornøielse erindrer sig de Dage, han selv tilbragte
paa Universitetet.

6.

Kongen af Preussens offentligen
udtalte Interesse for Oplysningens
og Protestantismens Sag.

Et ligeledes godt Tidernes Tegn meddeles

og næsten samtidigt ogsaa af een af Tydsklands Fyrster, nemlig Kongen af Preussen, som det høilighen har glædet og maa glæde enhver Oplysningens Ven at see, ogsaa ved dette Skridt, at fremtræde som Beskytter af Fornuftens og Protestantismens Interesse i Tydskland.

I Anledning nemlig af Fyrsten af Salm; Salm's Overgang fra den romersk: catholske til den evangeliske Kirke har H. S. Majestæt Kongen af Preussen tilskrevet høibemældte Fyrste saaledes som følger.

”Høibaarne Fyrste! De i Deres Kjærligheds mig tilsendte Skrift angivne Grunde, der have bestemt Dem til at gaae over fra den romersk: catholske Kirke til den evangeliske, ere i deres Rilde saarene, i deres Grundfætninger saafaste, og i deres Hensigt saaaagtverdige, at man kun kan ønske Dem til Lykke med Deres med saamodent Overlæg fattede og med samvittighedsfuld Fromhed udførte Beslutning. Mangt et sørgeligt Særsyn i vore Dage har De derved givet en betydningsfuld Modvægt; og De vil i den reenbibelske Troe, som De bekjender Dem til, finde fuldeste Trost for de Lidelser og Krænkelser, som De har maattet prøve. De modtage Forsikringen om Min

særdeles Høiagtelse, med hvilken jeg forbliver
deres Kjærligheds hengivne

Friedrich Wilhelm.

Berlin, den 9de December 1826.

Til deres Kjærlighed, Hr. Fyrst Constantin Salm: Salm."

Det kunde ei være andet end at denne Begivenhed maatte i Frankrig gjøre stor Sensation, og det manglede heller ikke, at den jo af Fyrstens forrige Troesfæller blev fremstillet paa en hadefuld og skumlende Maade. De derved fremkomne Bagvaskelser fremkaldte imidlertid snart autentiske Oplysninger om Sagen og dens historiske Gang, hvoraf det væsentlige Indhold er følgende.

Det sees deraf, at Fyrsten allerede i 1824, under sit daværende Ophold i Paris, havde hos en protestantisk Geistlig gjort de fornødne Forberedelser til denne sin Overgang til den evangelisk-lutheriske Kirke, men at han, formedelt de Banstikligheder, som der lagdes ham i denne Henseende i Weien, først i 1826 havde kunnet udføre Samme i Stuttgard. En Skrivelse fra Fyrsten selv til Pastor Steinbach, af 30te Juni 1826, forklarer paa det tydeligste de Bevæggrunde, som have ledet ham til at gjøre dette Skridt, og det lader sig saameget mindre omtvivle, at de have været

aldeles rene og uegennyttige, som det gjorde Skridt paa ingen Maade kunde være forbundet med ringeste udbortes Fordele, og tvertimod var ledsaget af mange Fortrædeligheder, Bagvaskelser og voldsomme Forholdsregler. Hvad kunde, saa heder det i det ene af de herom udfomne Skrifter, den evangeliske Kirke tilbyde en saadan Overtredende? Mon Rang og Værdighed, som han allerede besidder? eller Rigdomme og Præbender, som den selv ikke eier? eller anden lønløsvirksom Hjælp, som dens aabne og ligefremme Character aldrig kjendte noget til? Nei, den kunde her ei give andet end Sandhed og Sambittighedsfrihed til fornuftig Troes; Overbeviisning.

Det er en ei umærkelig Omstændighed, at Fyrstens Gemalinde er af protestantisk Troe; og det lader sig let begribe, hvormegen Anledning for Bagvaskelsen denne Omstændighed maatte i fuld Maade frembyde; men det er i de ved saadanne Bagvaskelser foranledigede Skrifter, hvoraf det ene er udfommet under Fyrstens egen Autorisation, tilfulde oplyst, at Fyrstinden har været saalangt fra at have havt nogen Deel i hendes Gemals Troes; Bekjendelses Forandring, at hun endogsaa skal have søgt at afholde ham derfra, og at hendes Udsærd heri har været saa ganske modsat

det, hvad den catholske Kirke i slige Tilfælde æfter af sine Medlemmer, at den snarere kunde synes at paadrage Fyrstinden en Beskyldning om Ligegyldighed mod hendes egen Kirke, naar det ei toges i billig Betragtning, at Fyrstindens Stilling, just som hørende til den protestantiske Confession, og derhos Gemalinde, var af en særegen delicat Beskaffenhed. Og med samme Skaansel bør vist nok vedkommende protestantiske Geistliges Forhold i denne Sag bedømmes; thi, naar det ogsaa ei kan nægtes, at de, i det Fyrsten betroede dem sin forhavende Beslutning, endnu mere kunde synes at fortjene samme Bebreidelse for Ligegyldighed mod deres egen Troesbetjendelse, saa kræver Billighed, at Læseren ikke overseer de vanskelige og trykkende Forhold, under hvilke de befandt sig, og som lade sig slutte af den anmassende Myndighed, den catholske Geistlighed selv mod den verdslige Dyrighed sees at have troet at turde i denne Sag tillade sig.

Man forbauses, naar man af de beviste, detaillerede Kjendsgjerninger, som i ommældte Skrifter meddeles, erfarer, hvorledes Samvittighedsfrihed og Tolerance har kunnet paa saa oprørende en Maade trædes under Fodder i et Land, i hvis Forfatnings Grundlove de erkjendes, og besværges

som Borgersamfundets ufortabelige Rettigheder; hvorledes Biskoppen af Strasburg (siden udnævnt til Opdrager for Frankrigs tilkommende Thronarving) har kunnet vove at true Stadspræfecten med, at han, hvis denne ikke vilde bestræbe sig for at afholde Fyrsten fra sit Forehavende, vilde lade holde Stridsprædikener i de catholske Kirker, som vilde have Forargelse og uroelige Bevægelser til Følge. Man har ondt ved at troe sine egne Dine, naar man læser, hvorledes Præfecten lader sig skrække af denne uchristelige som forfatningsstridige Trusel i den Grad, at han pludseligen anvender al sin Kunst for at afholde Fyrsten fra sin Bestemmelse, og endogsa nedlader sig til det latterlige Forsøg, paa ny at ville overbevise ham om Sandheden af den ene saliggjørende Kirkes Lære; hvorledes endeligen, da alle Forsøg mislykkes med at gjøre Fyrstens Beslutning vaklende, Forblindelsen kan gaae saa vidt, at en Mand af denne Fyrstes Alder og Character, uagtet Love og Bevillinger give ham Ret til at betragte Frankrig som sit Fædreland, uden Skaansel forvises af Landet.

Vel har Regjeringen siden tilladt Fyrsten at vende tilbage til Frankrig; men, fuld af ædel Uvilje over den uværdige Behandling, ham var vederfaret, modtog han Efterretningen om denne Tillad-

dette med den Eigegyldighed, som den fortjente, og det saameget mere, som en lignende Tilladelse før havde været ham tilbuddt, men under den ydmygende Betingelse, ei at maatte besøge nogen protestantisk Kirke.

Det ene af ommældte Skrifter indeholder til Slutning Fyrstens egen, høist interessante, Erklæring om de Bevæggrunde, der have foranlediget ommældte Confessionsforandring, hans bekjendte ædle Tænkemaade og oplyste, sandhedskjærlige Sindelag aldeles værdige. Heraf erfares, at det isærdeleshed var saadanne Læresætninger, som disse:

”at man bør troe, hvad Kirken lærer, fordi den lærer det”, og

”at der udenfor den romerske Kirke ingen Salighed kan erholdes”,

der først vakte Fyrstens Eftertanke, og førte ham til den christelige Troes sande Kilde, den hellige Skrift.

N. E. Nissen.

Hr. Pastor Michelsens Bidrag indkommer den 5te Mai d. A.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 12te Mai 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andregs Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Tale ved de maasmannske Søndagskoler
Høitidelighed, den 6te Mai 1827, af
A. K. Holm.

Allernaadigste Konge!

Høie, ædle, hæderlige Forsamling!

Den skjøne Aarstid nærmer sig. Foraaret indbyder os alle til Glæde. Jorden har fornyet sin Skikkelse, den har iført sig en yndigere Dragt. Skoven faaer sin Krone, det blomstrige Tæppe udbredes over Engen. Kornet, som var nedlagt i Ageren, fremskyder og vækker de glædeste Forventninger; hvor nys var øde og tomt, er der nu

Fylde, Liv og Lyst i Skabningen. Mennesket, som har Tanke og Følelse, som kan slutte fra Virkning til Aarsag, fra det Nærværende til det Tilkommende, skuer med Beundring og Taknemmelighed de Vidnesbyrd rundt omkring sig, som forkynde ham, at Naturens Herre er almægtig, viis og god, at han byder over Aarets Tider, som over alle Livets Afvekslinger, at han lader Vaaren komme efter Vinteren, og Sommer og Høst efter Vaaren, at han mætter alt, hvad der lever, med Belsignelse. Mennesket, som hører Stemmen i sit Jnderste, der kalder ham til Ret og Pligt, og minder ham om sin høiere Bestemmelse, føler det saa levende i Foraaret, at Naturen vækker, styrker, bevarer det rette ægte, gudfrygtige Sindelag hos os. Har ikke Han, som kom for at forklare os den Gud, som Ingen har seet, Han, som kom for at herliggjøre Guds Navn for Menneskene, Han, som gav os det evige Livsens Ord, har han ikke aabnet Naturens store Bog for os, lært os at læse dens herlige Skrift, at betragte dens underfulde Billeder, bød han os ikke at see hen til Fuglen under Himlen og til Lilien paa Marken, bød han os ei at see til Kornet, der voxer og moednes uformærkt, sagde han os ikke, hvad hele Naturen uafslædig stadfæster: Min Fader arbejder ind:

til nu. Naturen er derfor vor Lærer, Vaaren stemmer os til en Glæde, der ei er sandfelig, men aandelig, der leder os til de reneeste Følelser, til de bedste Beslutninger. Enhver af os, der har Kald og Lyst til at lede vore yngre Medvandrende paa Sandheds og Retfærdigheds Vej, siger til den Unge: Betragt Naturen, lad den undervise og trøste Dig. Enhver Ungdommens Ven siger til Ynglingen: Glæd Dig ved Vaaren, men lad den binde dig til Dyd og Pligt. I det jeg da vil sige dette ved denne Ungdommens Fest, er det min fulde Overbeviisning, som mit inderlige Ønske, at det vorder et Ord, ei sagt til den Yngre alene, men og til den Eldre, et Ord, der maae findes passende, anvendeligt for alle. Jeg siger da Ordet: Betragt Vaaren.

I Vaaren viser sig Naturen i sin hele ungdommelige Skjønhed og Ynde. Da har den nys udprungne Skov sin skjønneste Krands, da udfolder Markens Lilie sig i sin hele Pragt og Herlighed. Hvad er skjønt, som Naturens eget Bærk? Kunsten søger at ligne det, men naaer det aldrig nogensinde. Hvilken Maler kan afbilde Rosens Purpur, eller Liliens Hvidhed, eller de mangfoldige Skatteringer, de umærkelige Overgange, de fine Omrids i et eneste af Træets grønne

Blade. Det var derfor ei forgjæves at Herren sagde: Salomon i al sin Herlighed var ei klædt som en af Lilierne. Ynglingen har Sands for Skjønhed, ønsker at tækkes ved sit Udvortes, og det Ønske ville vi nære, men vi ville lede det retteligen. Vi ville sige til den Unge, vil Du tækkes de Forstandige og de Gode, vil Du være deres Yndest værdig, da betragt Baaren, da lad Naturen lære Dig, hvad Skjønhed, Ynde monne være. Er dit Øie og dit Hjerter åbent for den, da mærker Du, at der i det, som Kunsten frembringer, er meget, der, hvor stor en Priis man end tillægger det, hvor meget det end en føie Tid kan blænde, kan glimre, dog er meget Flitter, uægte, betydningsløst, ringe, naar det sættes ved Siden af Naturens egne Værker. I dem skal Du finde det simple, det regelmæssige, det som viser Orden, det, som har og beholder sit Værd, bliver stedse fiært og tækkeligt. Yngling! tro ikke, at der er ingen Skjønhed, uden den legemlige, tro ikke, at der ei er ingen Prydelse, uden den, en kostbar Klædedragt kan give. Betragt Baaren, see til Lilien, til Rosen paa Marken, og lad da den Drift, som Gud har nedlagt i dit Hjerter til Wiisdom og Dyd, det Kald, han gav dig til Hellighed, sige dig, at Uskyld og Hjertets Reenhed er hvidere

end Lilien, at Blufærdigheds Rødme er skjønnere end Rosen, tænk da paa Herrens Ord: Klæder da Gud det Græs, som staaer i Dag og i Morgen kastes i Dønen, skulde han da ikke meget mere klæde Eder. Forstaae det da, at Herren vil give dig en Klædedragt, en Skikkelse, ypperligere, end den, han gav Baarens hastig henvisnende Plante, en Skikkelse, en Klædedragt, værdig Skabningen, som er skabt i hans Billede, og bestemt til engang at bære den Krands, som aldrig skal visne. Lad Lyst til Kundskab, til Duelighed, til Retfærd boe i dit Hjerter, lad Tænkksomhed, Undseelse, Verelighed, Velvillie vise sig i dit Dø, i dine Miner, da har du en Ynde, som bliver, naar Sundheds og Ungdoms Blomster ere falmende, selv naar de graa Haar omkrandsse din Jsse, da har du en Ynde, ved hvilken du, i hvad Stand, Alder, Kaar du end monne være, vil vinde mangt et trofast Hjerter, og en Ynde, du tager med dig derover, hvor ingen Blomst visner, intet Foraar bortviger.

I Baaren viser Naturen sig i sin hele Virksomhed. Det døde gaaer frem til Liv. Det henvisnede opblomstrer atter, de slumrende Kræfter vækkes. Alt er i Bevægelse. Alt er fysselfat. Det iler, det haster, som om Tiden var saa kort, der maa skyndes med Arbeidet, der er meget, der

i en kort Tid skal udrettes. Intet kan standse, Intet kan opsættes, hvert Dieblif af den korte kostbare uigienkaldelige uoprettelige Tid skal benyttes. Hvor hurtig gaaer Naturen frem i sit Arbeide? Snart ere Træerne grønne, hastig ere de allevegne hvide af Blomster, disse lukke sig snart i Knopper, og vi see allerede inden en søie Tid den Frugt, Efteraaret skal samle. Kornet nedsaæs i Jorden, og det varer ei længe, inden det trænger frem og skjuler Agerens Overflade. Faa Timers Regn, faa Timers Varme, og dets Bext er allerede kjendelig, og Spiren reiser sig hastig til det ranke Ur, der lover Høstens rige Belsignelser. Hele Naturen lægger os Jesu Ord paa Hjertet: min Fader arbeider indtil nu, jeg maa og arbeide. Ja! alle maae vi arbeide, alle ere vi jo Tjenere i vor store Herres Tjeneste. Ingen Evne har vi uden fra ham, intet Dieblif uden fra ham; hver en Evne, hvert et Dieblif maa da hele Livet igiennem benyttes som hans Gave.

Men Du, unge Menneffe, som er i den Alder, der fornemmelig kaldes dine Læreaar, da du skal danne dig til din tilkommende Bestemmelse, du skal lære Virksomhed ved at betragte Naturen i Vaaren, du skal vide, at din Ungdom medrette lignedes ved den. Du skal derfor ei høre dem, der

villē raade dig til kun at søge Munterhed og Glæde i de unge Dage, og indbilde dig, at du da kun skal stræbe efter at nyde Livet i Udspredelse, i sandelig Fornøielse. Som Vaaren svinder hastig bort, gaae Ungdommens Dage. Efter Vaaren kommer Sommer og Høst. Der, hvor Vaaren Intet plantede, kan Sommeren Intet modne, Høsten Intet indsamle. Unge Menneske! har du ei hørt de Ord: den som slumrer i Vaaren, skal græde i Høsten? har du ei seet de ulykkelige, der vandre uden Duelighed, uden Daad, uden Agtelse, uden at have dagligt Brød, afhængige af Andre, ofte ydmygede, forhaanede, fordi de ikke brugte deres Ungdom retteligen. Bered dig i den til Manddommens, til Alderdommens Dage. Saae, at du engang kan høste. Lad hver Evne udvikles, lad hver Kraft øves, lad hvert Dieblif benyttes, læg Grunden til den Kundskab, den Færdighed, den Duelighed, Erfaring, Øvelse alt meer og meer skal modne, og der skal dig give Frugt i rette Tid, dagligt Brød, godt Rygte, Gavnlighed, og den Bevisthed, at Du er din Gud og Konge tro.

I Vaaren taler Naturen til os om Udødelighed. Naar jeg seer hvorledes Stenen er veltet fra Graven, Søens Iisdække sonderbrudt, Insekten

opvakt fra de Døde, gaaer frem af sin Ligkiste, naar jeg seer de nøgne Træer atter saa skjont beklædte, og Kornet, som døer i Jorden, staae op til et nyt Liv, da gienkalder jeg mig, hvad Dødens Seierherre sagde — den Time skal komme, at alle de, som ere i Gravene, skulle høre Guds Søns Røst, og de, som have giort Godt, skulle gaae frem til Livets Opstandelse. Saa skal Graven ei være min Bolig, saa skal min udødelige Aand hæve sig over den, aflægge dette skrøbelige Legeme, og gaae frem i et forklaret og forherliget, saa skal den faae en Klædedragt, der aldrig skal ældes, en Bolig, der ei skal nedbrydes; saa skal den gaae didhen, hvor intet Uveir mere truer, der, hvor ingen Vinter, ingen Død er mere.

Det Haab fryde os alle, og vi føle det især, hvor meget vi trænge til det, at det er det eneste, der ikke bestjemmer, vi føle det, vi, som ere komne længere frem paa Banen, vi, som mærke, at det stunder med os til Aften og Dagen helder, men jeg beder og formaner Dig, du unge Menneske, at du og fra din tidlige Alder holder fast ved dette store Haab, der skal lære dig vel at anvende dine Ungdoms Dage. Vid det, at Ungdommen, som Vaaren, svinder hastigen, at Menneskets hele Herlighed er som Blomstret paa Mar-

fen, at du svækkes, ældes, nærmer dig Graven, inden du veed det. Hold du dig da ikke til det Synlige, stol ei paa det Forgiengelige, forlad dig ikke paa det uvisse, lad din Attraa, dit Ønske og din Bestræbelse være henvendt til det Usynlige og Evige, da skal du lære i din Ungdom, da skal du stedse vogte dig for Synd, da skal du vaage over dit Hierte og din Vandel, da skal du ei vorde lettsindig i de gode, ei forsagt i de onde Dage, da skal du være virksom, og redelig, fjerlig og velvillig, da skal du hensove i Fred, og opvaagne med Glæde

*

*

*

Et af vore Skoleaar (det syv og tyvende) er atter henrundet. Efter vor Plan have vi omhyggeligen sørget for den os betroede Ungdoms Undervisning i de Kundskaber, der ere dem saa uundværlige i den Stand, til hvilken de forberede sig. En agtværdig Kunstner har forenet sig med os, og ved hans indsigtfulde Raad og aarvaagne Tilsyn have vi det grundede Haab, at vore Tegneskoler alt mere ville svare til Hensigten. Det hensvundne Aar har ikke været forgjeves. Stadig Flid og Lærelyst er ikke savnet. De Lærlinge, som ved deres Fremgang især have viist denne, har jeg nu den

Glæde at fremkalde, og i Selskabets Navn meddele de dem tilkjendte Præmier og Roes.

(Her uddeelttes Præmierne.)

Modtager disse Præmier, som et Beviis paa Selskabets Agtelse og Tilfredshed med Eders Forhold, og som en Opmuntring til at vedblive med Trost at gaae frem paa Eders Bane. Lad sandt Værløst stedse besjæle Eder, og glemmer aldrig, at den rette Hæder vindes alene ved Virksomhed, ved Nærskaffenhed. Bruger Ungdommens Aar troligt, saaer og I skulle høste i sin Tid, dersom I ikke vorde forsagte. Gaaer bort i Fred, Guds Velsignelse følge Eder paa alle Eders Veie.

*

*

*

I Selskabets Navn beder jeg vor allernaadigste Konge modtage vor pligtkyldigste allerunderdanigste, hierteligste Tak for den vedvarende Bevaagenhed for vore Skoler, og for den Glæde, Deres Majestæt i Dag skjænker os ved Deres høie Nærværelse. Vi føle, hvor megen Taknemmelighed, vi skyldes de høie Personer af den Kongelige Familie, der ville tage Deel i Festen for vor kjære Ungdom. De hæderlige Herrer, Concertmester Lhiuroth og Syngemester Krosging være-

forfikkrede om vor Taknemmelighed for deres Velvillie imod os ved denne Høitidelighed. De ærede Kunstnere og Kunstnerinder, som have bidraget til at forskjønne Festen, føle vi, at vi have Aarsag til at være saare forbundne. Skolernes Velgjørere, alle ærede Medborgere og Medborgerinder, som understøttede, som yndede vor Læreanstalt, takke vi inderlig.

Fader i det Høie, Du som ikke lader Vaar, Sommer, Høst og Vinter aflade, Du, som styrer for os i Barndommens, Ungdommens, Manddommens, Alderdommens Dage, Du, hvis Kierlighed i Sorg og Glæde i Livet og Døden er den samme, velsign Kongen og Folket, Kirken og Skolen! —

Ved Høitideligheden blev, under Anførsel af Hr. Concertmester Thimroth, af det Kongelige Capel, og det Kongelige Theaters Sangere og Sangerinder, samt Chorister og Choristinder, givet, før Talen:

1) Simfonia eroica, af Beethoven,

2) Motetto, af Mozart,

efter Talen:

Lovsang, Musikken af Weise.

Af Lærlingerne tilkjendtes:

1 fortrinlig Noes

3 første Præmie

8 anden —

16 tredie —

35 Noes.

I det nu fuldendte 27de Skoleaar ere underviste:

1 Haandværksmester

25 — Svende

419 — Dreng

5 uden for Haandværksstanden.

450

Siden Skolernes Oprettelse, den 4de Mai 1800, ere deri underviste:

56 Mestere

796 Svende

5307 Dreng

228 uden for Haandværksstanden

72 i den forrige Skole i Forbedrings-
huset.

tilsammen 6459

Underviisnings- Gjenstandene have været: Læsning, Skrifte, Regning, Tegning, og Hovedregning, Architectur, Ornament, og Frihaands- tegning, samt Fædrenelands-historie og Geographie.

Uddrag af en Religions-Tale over Emnet:
 Taknemlighed findes ofte for
 hos udannede, end hos dannede
 Mennesker.

(Af Skriftet: Ueber das menschliche Herz und sei-
 ne Eigenheiten, v. Tischer, Leipzig 1825).

Taknemmelighed og Hvede tribes kun i god Jordbund.

Man pleier, fornemmeligen nuomtide, at ind-
 dele Menneskerne i Dannede og Udannede.
 Hvem kalder man da en Danned? Dette ville
 Alle være, som næppe have fattet det Aller sim-
 pleste, det Allernødtørftigste af Bidstaa-
 bens store Omfang, men derimod have vidst at
 skaffe sig en god Tone i Sælfskabskredsen,
 et tækkeligt Væsen i daglig Dmgang.
 Som Danned vil nuomstunder Enhver betragtes,
 der giælder for Nere, besidder Nere, og
 synes at betyde Nere, end Andre; Enhver,
 som troer at have afflebet Naaheden. Ere
 nu ogsaa disse virkelig dannede? Lader

os, for nærmere at undersøge Sagen, gaae ud fra selve den egentlige Betydning af Ordet: *Dannet*. En Ting, et Material kaldes *tildannet*, naar denne, eller dette ei længere befinder sig i Raaheds: Tilstand, men har modtaget Forbedring og er gjort fuldeligen skicket til hiint, eller dette særlige Diemeed. Naar fortiener da nu et Menneske Navn af *dannet*? Naturligviis kun da, naar det ikke mere er saaledes beskaffent, som det var, da det, nyssødt, forstegang saae Verdens Lys, men, naar dets indre Deel, naar *Ånd* og *Hjærte* ere blevne bragte nærmere det store Maal, der er foresat Menneskeheden. Saasom der nu ikke gives Vinduer, igiennem hvilke man kan skue ind i Menneskets Indre, og skionne dets *Dannelse*, saa vorder denne først synlig ved dets *Domme* og *Handlinger*.

Altsaa kan medrette det, Christus engang saa skiont har sagt: "Af deres Frugter skulle I kiende dem", anvendes paa et Menneskes *Dannelse*. Ligesom man nu just af et Træes Frugt seer, om dette hører til de forædlete, eller ikke forædlete Træarter: saaledes maa ogsaa et Menneskes *Dannelse* vise sig af dens *Virninger* hos dette.

Dannelse forudsætter klare *Indsigter* og *rigtige Domme*. Nære da nu I, der

vilke ansees for Dannede, ikke meer nogen Bild-
 farelse med Hensyn til hiin, eller denne vigtige Ting
 i Livet? Ere I ikke til nogensomhelst Overtro hen-
 givne? Dømme I ikke i nogen Sag overilet og
 ensidigen? — Dannelsen frembringer rigtige
 Handlinger. Have I, der gjøre Fordring paa
 hiint Navn, ikke andre Gierninger at fremvise,
 end saadanne, der stemmede overens med Guds
 hellige Lov? Hvo vil ellers have Tillid til Eders
 Forsikringer? Hvo vil troe Eder, naar I lovprise
 det Gode og begaae dog Vanhelligheds-Giernin-
 ger? Hvo ænser vel at høre, naar den Lade anpris-
 ser Gliid, Løgneren Sandhed, den Letfindige Al-
 vor, den Udsvævende Maadehold, Bedrageren
 Ærlighed, og dog viser i hele sit Livs Forhold den
 modsatte Tænkemaade? Hvo tør vel regne nogen
 Saadan iblandt de Dannede? — Dannelsen
 fordrer rene Bevæggrunde. Undersøger nu og
 saa, hvad det er, som driver Eder til det Gode!
 Er det Tanken om, at Herrens Rige maa kom-
 me; at Faderens Villie maa skee saavel i Himlen,
 som paa Jorden; at I bidrage til Opfyldelsen af
 Forsynets Planer? eller er det kanskee, fordi Eders
 Hobmod, Eders Bekvemhed, Eders Egennyttig-
 hed derved tilfredsstilles? — Dannelsen maa
 have omkædet alle uædle Følelser til idel

skionne og ædle. Tilfæer nu da, hvorledes I, fra denne Side betragtede, ere beskafne! Er det Kiærlighed, Velvillie, Deeltagning og Haab, eller er det Had, Rid, Brede, Frygt og Fiendskab, der røre sig i Eders Bryst? — Dannelse har givet Sielen en vis Jævnhed, en Bestandighed, der stedse bliver sig selv liig og ikke vakfler. Altsaa have I vel den Fasthed, hvormed det dannede Menneske bliver uroffeligen sine Grundfætninger tro? Altsaa have I vel det Taalmod, med hvilket den Dannede udholder Lidelser? Altsaa besidde I vel det Mod, der taaligen gaaer enhver Stæbne imøde? Ere I besielete af den Rolighed, med hvilken alt det Uvisse maa oppesbies? Nære I den Gud skyldige Tillid, som i selve Døden skuer op mod Himlen?

(Fortsættes.)

Formedelst Feiltagelse er, i Borger-Bennen Nr. 18, Hr. Pastor Michelsen nævnt som Bidragsleverer, i Stedet for Hr. Professor Thoring, der, ifølge Dmgangstuur, dennesinde skal meddele Bidrag.

E x t r a c t

af

Iste Qvartals Regnskab

for

det forenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

fra 1ste Januar til 31te Marts 1827.

G n d t æ g t.

	Gælder og Raan.		Støde @aln.	
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
Easjebelobningen fra f. N. inclusive Stefancer	2831	34	2044	39
A. Ugentlige Støkomfer for Ugebladets 39te Raar gang fra Nr. 1 til 13 incl.	480	46		
B. Første Avarials Contingent	760	57		
C. Raans og Forfids Afseraling	6	24	909	
D. Contingent af overordentlige Medlemmer for f. N.	121			
E. Støtter af Ugebladets Capitaler	45		3474	15
F. Optaget Raan i Raarpen	1000			
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
	5244	65	6427	54

Alt foreffaaende Extract af Ifte Avarials Støgnafas for Raar 1827 er overensffaaende med Administrationens Control bevidner

Sriedenreich. Christensen. Schram.

L und, Bogholder.

U d g i v t.

	Gælder og Raan.		Støde @aln.	
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
1. De aarlige ffaaende Medgitter for Ugebladets Trykning, Papir, Lønninger samt 2 p Ct. af Succesffooren for 1826	358	5	439	10
2. De aarlige Personfifer i dette Raar tal	494	54		
3. De aarlige Avarialer inclusive Støbent	2431		25	
4. Raan til 29 forffellige Medlemmer			4350	
5. Effærdige Medgitter efter anviste Støgninger	56	32		
Støfancer for udffærdte men et endnu indffærdte Raans og Avarials Støtter	504	50	1324	
Easjebelobning	1400	20	289	44
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
	5244	65	6427	54

Raaren ffaaen den 31te Raars 1827.

Mt. Bentzen. Gæfner.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 19de Mai 1827.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Hermed følger Extracten af Regnskabet for dette Aars første Qvartal.

Administrationen for det forenede Understøttelses;
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Uddrag af en Religions-Tale over Emnet:
 Taknemmelighed findes ofte for
 hos udannede, end hos dannede
 Mennesker.

(Fortsættelse.)

Nu skulde jo vel det Dannede have større
 Bærd, end det Udannede: Altsaa maa I da
 vide at angive, hvori egentligen Eders Fortrin be-
 staaer. Meget er der nu, som bedre lader sig
 vides, end siges: altsaa lægger Eders Bærd for
 Dagen! thi ellers er den Bencævnelse, I give Eder,
 tvetydig; ellers er man besejret til at fatte Mistanke
 til Eder; ellers maa man gjøre Eder den Bebreid-
 ning, at Skinnet bedrager. Hvad kan vel det flet-
 teste Menneske lettere gjøre, end give sig et smukt
 Navn, hvilket han ikke fortjener? Hører vel dertil
 Mere, end Dristighed til at udgive sig for det,
 man ikke er?

Nu skal jeg godtgjøre, at den saakaldte Udannede
 ofte er bedre, end den, som vil ansees
 for at være En af de Dannede; godtgjøre, at En
 af de første, de naturligeste, skønneste Dyder for fin-
 des hos Udannede, end hos Dannede. Ikke
 er jeg nu den Første, der paastaaer dette, men vor

ophvorte Religionsstifter har allerede, for næsten 2000 Aar siden, sagt det Samme *).

Atter et Beviis for, at Utafnemmeligheds; Fasten, uagtet Tafnemmeligheds; Følelsens hele Naturlighed, dog er sædvanlig. Nu spørger med; rette Jagttageren af Menneskernes Jdrætter: hvorledes gaaer det da til, at man ei føler saamegen indre Driivt til nogensomhelst anden Pligt, og dog ikke opfylder Noget mindre, end denne? Hjærtet raader, opfordrer, driver til dens Opfyldelse og viger dog igien tilbage. Ja, man seer, hvor suur Tafnemmelighed falder Hiin og Denne, hvor ugierne Hiin og Denne bekvemmer sig dertil.

Hvilke vare da nu de Utafnemmelige, og hvilken var den Tafnemmelige, Fortællingen om hiin Tildragelse i Christi Tid nævner? Sandtes der, siger Jesus, ikke nogen Anden, som gif tilbage og gav Gud Gælden, undtagen denne Fremmede? Altsaa var den Tafnemmelige en Fremmed, en Samaritan; altsaa et Menneske af en Nation, man i de Dage ikke tiltroede noget Godt; altsaa Et af de Mennesker der bleve foragtete formedelst deres Raahed og Uvidendhed; altsaa var det en, efter vor Bedømmingsmaade, aldeles u d a n n e t Person, der ikke

---

*) S. Luc. Euang. Cap. 17, V. 11—19.

kunde modstaae sit Hjertes Trang, men faldt ned for sin Belgiorers Fodder. Hvilke de Utafnemmelige maae have været, lader sig forklare af Modfætningen til hiin. Ikke vare disse Fremmede, meget meer Jesu Landsmænd, kanske endog Nogle iblandt selve Jerusalems Indbyggere, hos hvilke man fornemmeligen kunde vente Oplysning og Dannelse. Dog, just disse vare saa haardt hjærtede, at de glemde Belgioreren.

Her see vi nu hos den Udannede den Dyd, der saa ofte savnes hos dannede Mennesker; her have vi da giort den mærkværdige Erfaring: At Tufnemmighed ofte findes hos udannede, end hos dannede Mennesker.

Hvis nu dette forholdt sig saaledes, vilde det jo være skrækkeligt; saa maatte jo Saadant ydmyge Menneskestoltheden, ja bedække vort Aasyn med Undseeligheds-Rødmen. Forholder det sig da virkeligen saaledes? Lader os nu upartistt undersøge Sagen, og tage Hensyn til følgende Spørgsmaal, nemlig: hvor ere Tufnemmigheds;Nyttringer hyppigere, hvor meer hjærtelige og hvor varigere? Hos Dannede, eller hos Udannede?

(Fortsættes.)

Borger = Vennen.

Ni og tredivte Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 26de Mai 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Uddrag af en Religions-Tale over **Vennet**:
Lafnemmelighed findes ofte for
hos udannede, end hos dannede
Mennesker.

(Fortsættelse.)

Hvor ere Lafnemmeligheds; Ytringer hyppigere?

Sandt er det, Følelser kunne holdes inde; lukte i Hjærtet, naar visse Aarsager nøde os til, at skule Saadanne. Hvilke Aarsager kunne vi da vel have til, ikke at yttre Lafnemmeligheds; Følelse for vor Belgjører? Enhver giennemløbe nu i Tankerne Gangen af sit hele Liv, og spørge

da sig selv: Hvo takkede Dig vel meer for ydete Tienstebeviser? Hvo trykkede inderligere din Haand for et givet Vink? Hvo erkjendte skjonsommere den paatagne Bestræbning og Nøie? Hvo værdisgede en, ved hiin, eller denne Leilighed, tildeelt Foræring større Opmærksomhed? Hvo ansaa mindre dine Forbønner, din Opoffrelse for Skyldigheder? Hvo vel? Mennesker, der i Rang vare over Dig, eller lige med Dig? Mennesker, hvis Forhold i Livet vare nærmest knyttete til Dine? Mennesker, hvilke man ikke kunde fradømme Oplysning og Dygtighed? Mennesker, hvis Sæder vare, ved Umgang med den store Verden, blevne afflebne og forfinete? Nei, almindeligviis ikke disse. Mennesker derimod, som hørde til de Ringers Klasse, viisde sig fremfor Andre taknemmelige. Netop den Kaaes Hjærte rørdes meest ved dine Belgierninger; netop Mennesker, der stode paa Dannelsens laveste Trin, fattede det Gode, Du ydede dem; netop de, som besadde den mindste Indsigt og Duellighed, havde dog Rok af Skjøn til at skatte dit Værd; netop en Haand, af hvilken Du mindst ventede det, var ufortrøden i at vise Dig Gientieneste og giengiælde din Godhed. Undtager man nu de almindelige Tiggere, der drive et ordenligt Erhverv med sin Syssel, — disse maae

undtages, fordi de ere vantede til at imodtage, og derfor ikke i Stand til at vise Taknemmelighed — saa finder man, siger jeg, ialmindelighed — Undtagelser gives rigtignok — Taknemmelighed hyppigere hos Udannete, end hos Dannete.

Hvor er Taknemmeligheden hjærteligere og oprigtigere?

Vi vise Venner og Bekjendtere, Personer af Høihed og Anseelse, kanstee endog Mennesker, der besidde Magt og Værdighed, hiin, eller denne Føielighed; vi yde dem en Tjeneste, der just ikke koster os Penge — hvilket endnu altid er det Mindste — men Tid, Møie, Anstrængelse og Besvær: Hvad bliver vel deraf Følgen? En lader, somom ingen Tjeneste var skeet ham; han overseer dette, han taler aldeles ikke derom, forat han ei skal nødes til Takkyndning. En Anden troer dog at tilfidesætte Belansthændighedens Foreskrift, naar han ikke ligesom henkaster til os et Par Taksigelses-Ord. Denne fremsiger sin Tak saa kort, og saa gaadefuldt, at ikke Noget skal mærke, hvad han egentligen mener, og derved komme til Kundskab om, hvor høiligen han er os forbunden. En frembringer kunstig og fremtvungen Tale, saaat kun Munden, men ei Hjertet fører Ordet. Utter en Anden er riig paa Ord og viser sig gavmild med disse,

retsom om han med denne Mønt vil betale os, og derved løskjøbe sig fra alle Gientienester. Denne endeligen taler ikke et eneste Ord, der forraader en Forbindtlighed, men iler med at yde os Ligesaameget, ja stundum endnu Mere, end det, vi gjorde ham, for ei at blive os Noget skyldig. — Nogetsomhelst Naturligt, Sandt, Uforstilt vil man da sieldent finde i den store Verdens Takhyttringer. De naturligeste, hjærteligste Ord høres derimod fra den godmodige Enfoldighed, man ellers foragter. Det varmeste Haandtryk, der siger langt Mere, end en heel Tale, fuld af Tak, gives os af Mennesker, over hvilke vi ellers troe os ophøiete.

Hvor endeligen er Takken meer vedvarende?

En Tak, som idag yttres, ja vel endog ledsages af Følelse, men forsvinder med Aftensoelen; en Tak, der eengang udtrykkes i Ord, men gaaer, ved forekommende Leilighed ikke over i Gierning, i Giengiældelse, er denne vel Noget værd? Hører det vel nuomtide til den gode Tone længe at være taknemmelig? Har man ikke, efter kort, eller lang Tids Forløb, glemt den, der engang rev os ud af en Forlegenhed, den, der skaffede os Udføimne, den, der erhvervede os en Velvinders første Bekjendtskab, ydede os en kraftig Understytning, gjorde en virksom Forbøn for os?

Søger man vel at giengicælde paa Børnene det, for hvilket man har Forældrene at takke? Stammer man sig ikke ved, efter Forløb af Aar, uden Dølgemaal at tilstaae, hvormeget man har lært af En, og hvormeget Hjælp man har modtaget af en Anden? Desværre! det synes, som var Laknemmeligheden en Plante, der kun i det Lave kan fremvoxe, en Plante, der ikke ret kan trives paa den høiere Verdens Jordbund, en Plante, der ikke kan fordrage megen Lysning. Fremkomme endog Blomster paa denne Plante, blive af disse dog ikke nogen Frugt; ja, har endog Frugt ansat sig, falder denne dog af, inden den kommer til Modenhed.

Derimod vide vi endnu ret godt, af hvilken Klasse Mennesker vi horde den uskrømtete Tale: den og den Mand har, for mange Aar siden, viist mig den og den Føielighed; den og den har understøttet mig i Nøden. Dette glemmer jeg ham ikke i mit hele Liv! Dag og Nat vil jeg derfor være ham til Tjeneste! Vi vide godt, af hvilke vi modtog, efter lang Tids Forløb, Erkiendtligheds-Beviser for Belgierninger og Tjenester, vi allerede selv havde forglemmt. Vi vide alle, hvilke disse Mennesker vare. De vare Saadanne, der skulde, under et slet Klædebon, et herligt Hjærte; Saadanne

danne, hvis Udrevæsen ei var det fineste, men hvis Tænkemaade var desto finere; Saadanue, der ikke forstode at tale siirligen, men derimod havde Skjøn paa at handle smukt.

Skjønt nu Utaknemmeligheds>Lasten er saare gammel, maa den dog forekomme Alle saa paafaldende, at Enhver jo med Begierlighed spørger, hvorledes vel en Saadan nuomtide kan finde Sted. Paa den meest naturlige Maade, vil Svaret blive. Den nutidige Dannelse er ofte eensidig, tiltroer almindeligviis Belgivrendhed uædel Hensigt, giver mange Fordringer og har Afsty for enhver Afhængighed.

Vor Dannelse er ofte eensidig.

Ere da Dannelse og Taknemmelighed saa afhængige af hinanden, at den Ene ei kan finde Sted uden den Anden? Ja, hvor alsidig Dannelse findes, der maa Taknemmelighed ogsaa være tilstede. Nu kan vel Noget vide Meget, kan have erhvervet sig de herligste Færdigheder, kan glimre ved de meest udmærkende AandsFortrin, kan besidde Vittighed og Skarpsind, Erfaring og Klogskab, Duellighed og fine Sæder: en Saadan falder man jo almindeligviis d a n n e t. Hvad er da nu hos ham den dannede Deel? Hans Hoved; mon derfor ogsaa hans Hjærte, hans Sindelag?

Ikke Tænkningens Evnen alene, men ogsaa Vil-
 lien, ikke Kundskaben alene, men ogsaa Grund-
 sætningerne, ikke vort Ydrevæsen alene, men
 ogsaa vort hele Handleforhold, skal vise
 Dannelsen. Livet yttres sig jo ikke, som en eneste
 enkelt Kraft, men som en Samvirken af alle Sie-
 lekræfter. Har Mennesket nu uddannet alle disse:
 nærer det i sit Indre den rette Livsluft, i hvilken
 alene det indre Menneske kan fuldkomment trives.
 Er det nu ikke, for største Delen, Skindans-
 nelse, hvormed vi vise os tilfredse? Den, der
 besidder fortrinlige Naturgaver, veed
 Mere, eier Mere, giælder Mere, end Andre,
 troer en Saadan sig ikke allerede at være en Me-
 ster, eller Mesterinde iblandt sine Medmen-
 nesker? Lad nu en Saadans Hoved være lyst,
 er derfor Hjærtet varmt? Ere vel de meest
 stierneklare Nætter de varmeste? Tvertimod, disse
 ere de koldeste. Naar ei Dannelsen har ud-
 bredt sig over et Menneskes hele Væsen, men stræks-
 ker sig kun til enkelte af dets Dele: ligner da et saas-
 dant Menneske ikke det Træ, paa hvilket findes kun
 en forædlet Green, men det Dvrigte vilde Skud?

Dannelsen tiltroer almindeligviis
 Menneskets Belgjorendhed en uædel
 Hensigt.

Enhver, der har havt nogen Omgang med Menneskerne, maa vistnok tusindgange have erfaret, at Belgierninger ofte fremrinde af de ueste Kilder; erfaret maa en Saadan have, at man ved hine har villet gjøre vel, egenligen imod sig selv og ikke imod Andre; erfaret, at man ei altid, uden at have havt særegne Hensyn, var beredt til Tienstvillighed; erfaret, at man ved smaa Føieligheder vilde tilkiøbe sig de Større, ja vel endogsaa gjøre Belgierningernes Modtager til sin Slave. Hvo har nu vel oftere, end den fornemmere, høiere Verdens Mennesker havt Leilighed til at gjøre disse Jagttagninger? Hvorledes anvender disse nu saadanne Erfaringer? Til deraf at fatte Mistanke og Mistillid. De sætte ei videre nogen stor Priis paa allehaande Tienester og Føieligheder; de tillægge disse altid flette Hensigter. De formode overalt kalkete Grave, der uden til glændse, men ere indentil fulde af Dødningeben. De trække sig snart tilbage, for ei oftere at blive misbrugte; de have allerede gjort noksom slemme Opdagelser, og ønske derfor ikke at gjøre flere Lignende. Ja, siger En, Tienester har hiin, eller denne rigtignok ydet mig, dette kan jeg ikke negte: men derfor skulde jeg see igiennem Fingre med ham i Meget; jeg skulde tie til hans Feil; jeg skulde tifoldigen belønne ham; jeg skulde lovprise ham over hele Verden. Lager man nu ogsaa mangengang feil, og har man stundum taget feil med Hensyn til denne Mistanke, alligevel, de mange Erfaringer have nu engang frembragt Mistanken.

(Sluttes i næste Nummer.)

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 2^{den} Juni 1827.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Uddrag af en Religions-Tale over Emnet:
Saknæmmelighed findes ofte for
hos udannede, end hos dannede
Mennesker.

(Slutning.)

Saa Ondt tænker derimod ikke det ærlige, sædvanlige Menneske. Eiheller har det giort hiin slemme Erfaring; ja, havde det endog hist og her havt Leilighed til at gjøre en Saadan, slutter det derfor ikke saa hurtigen, ikke saa overilet. Hellere anseer det sin Velgjører for god, end for ond. Ikke vil det kaste Ureenligheds-Stænk paa en Andens Hjerter, hvilket det anseer for reent.

Den nutidige Dannelse gjør ogsaa flere Fordringer.

Enhver, der vil ansees for dannet, maa jo erkiende, at det ene Menneske bør yde det andet Mere, end det, hvortil den strængeste Ret kan tvinge. Begribe maa en Saadan, at hver den, som er blot retfærdig, men ei tillige billig, som blot underkaster sig Evangsplichter, men ikke Kiærlighedsbud, ei er noget ædelt Menneske, ei nogen sand Jesu Efterligner. Dannelse forudsætter naturligviis en høiere Maalestok, hvormed Enhver bør maale saavel sig selv, som Andre. Han maa altsaa forlange Mere baade af sig selv og enhver Anden. At han fordrer Mere af Andre, er noksom vist; ikke altid gjør han, med Hensyn til sig selv, det Samme. Er nu alene det Første Tilfældet, da vil en Saadan ikke ansee mangan Tjeneste, mangan Føielighed, Andre yde ham, for saa betydelig; troe vil en Saadan, at Andre ikke have gjort Mere, end det, Menneskeligheds-Pligten bød dem. Er Noget bleven en Saadan tro i Nøden: en Utroskab, vil han tænke, er jo Mennesket utilgivelig. Har Noget været en Saadans Talsmand: o! — mener han — er vel deri noget saa aldeles Udmærkende? Har Noget paa taget sig for et saadant Menneske en Gang, eller givet

en Saadan en Pengesforstrækning: nu, tusende Andre, siger denne Person, gjorde jo det Samme, og jeg vilde ikke have handlet anderledes, hvis jeg havde været i hans Sted. Det altsaa, der var blot Godhed, anseer man som Skyldighed og gjør sig ikke Umag for, længe at beholde dette i friskt Minde, eller tænke paa Giengældelse.

Den dannede Verden har megen Afsky for enhver Afhængighed.

Hvad søges vel i Verden meer, end ikke at være Nogen forbunden, ei at føle sig Nogen undergiven, at kunne vise sig uafhængig og ikke at betragtes som den Ringeste? Hvad er derimod meer forhadet, end enhver Art af Fornedrelse? Nu har jo altid Modtagingsfølelsen noget Fornedrende, og Ydmygende hos sig. Modtageren af en Belgierning maa altid betragte sig som ringere, end Belgiøreren, maa altid ansee sig som det, hvorpaa en Anden viser sin Kraft. Ikke kan han negte, at han jo trænger til den Anden. Nu er jo denne Følelse trykkende, byrdefuld; thi saligere er det at give, end at tage. Derfor tages Alt til Hjælp for at bortstjerne denne Følelse; derfor udvises tusende Belgierninger, udenat nogen Tak følger disse. Sku derimod hen paa den Uddannede! En Saadan hører sædvanligen til den lavere Klasse,

og er meget meer vant til Afhængighed; en Saadan, der har Andre at takke for Saameget, føler i Taktydningen ei noget Trykkende.

Altsaa har da Menneſkehedenſ lovpriſte Forfinelſe frembragt den Virkning, at En af de ædelſte Følelſer har tabt ſig! altsaa er det vort Olds Fortrin, at for Begiæringer ydes af danneſte Menneſker kun liden Tak! O, jammerlige Fortrin! Af, et overtydende Beviiſ for, at Alt hoſ Menneſket ei maa være godt! Hvor let forføres ikke Menneſket af egne høie Tanker om ſig ſelv! Hvor let kan dette ikke ogsaa med Henſyn til andre Ting bedrage ſig! Hvor let muligt, at Menneſket anſeer hoſ ſig ſaadanne Beſtaffenheder, der ere virkelige Pletter, ſom Fuldkommenheder!

Lader os derfor være miſtroiſke mod vor ſaakaldte Dannelſe*!)

---

*) Dannedhed vilde nok her, ſom andenſteds, være et rigtigere Tegns for det Begreb, Ordet Dannedelſe ſkal antyde; thi Dannedelſe betyder nok hellere den Tilſtand, eller den Omſtændighed, at blive danned; Dannedhed derimod den Beſtaffenhed, at være danned, og Danning den Handling, at danne. Skade, at Dannedhed og Danning ei have ſaaet Indpas i Sproget. Kanſke vilde diſſe og Andre deres Eige, hvis en ſprog-

Haver da Mistillid og undersøger Eder selv: Har jeg ogsaa altid været noksom taknemmelig? Er: kiender jeg ogsaa det Gode, Andre vise mod mig? Giengæld der jeg retteligen deres Kiærlighed og Godhed? Jeg staaer i Venstabs: Forbindelser: viser jeg mig da ogsaa taknemmelig imod mine Venner? Jeg er Opdragling, jeg er Lærling: er: kiender jeg da ogsaa min Opdragers, min Lærers Fortienester? Jeg er Son, eller Datter: giengæld der jeg da ogsaa mine Forældre deres Kiærlighed*)? Jeg er Borger: viser jeg mig ogsaa skionsom imod mit Fædreland?

---

betroet Mand ansaa dem værdige anbefaling, der ved blive stemplet til Brug. Afledsordene paa else har nu engang Vittigheden gjort modbydelige saavel for Manden, som for Mandstingen: derfor tør man vel ikke haabe Bessytning for Nylinger af denne Art. Alligevel kunde de muligen finde Raade hos dem, der i Sprog: Aliggener domme uden Fordom og ikke alfor eensidigen.

- *) Unge Menneskers Utaknemmelighed og Uhen- givenheds: Sind mod Forældre, Foresatte og Lærere synes, i vore Dage, saa gængse, at ikke saameget Prøver paa denne Banfølelse, som meget meere Ytringer af den modsatte Vedsfølelse, Taknemmelighed, nu maac hentrenges til Særsonerne

Have J da saaledes prøvet Eder, ville J og saa være det Gode, der findes i enhver Stand.

---

i Verden. Dog — ikke tilregne man Ungdommen det, som egentligen er de Eldres Brøde! Seer man ikke, heelt ofte, de Eldre, uden Blusel, at foregaae Ungdommen med de meest forargende Exemppler paa Utafnemmelighed og Eigegyldighed? Opdrager man nu ikke Mennesket for detmeste til, at vorde forstandsdygtigt, kundskabsrigt, kunstfærdigt, og legemskraftigt, men anser derimod ikke stortligen at lede det til Velvillie, Vædsind, Lybighed og Beskedenhed? Arbejder man nu ikke som oftest meer paa, at Ungdommen skal skinne frem — i det finere Sprog: brillere — ved Aands- og Legems-Færdigheder, end man danner den til Væsenere, der — efter Christi Bud — skulde lade sit Lys skinne for Menneskerne, at disse kunne see deres gode Gjerninger? — Alligevel — aldeles utafnemmelige ere vort Oldes Mennesker ingentunde. Vel kan, ikke sieldent, en uskion som Fader giengælde en duelig Lærers Bestræbning med haard Utaf, ja oprørende Ubillighed; vel seer man, som oftest, en letsindig Yngling og en indbildsk Ungersvend lade haant om, at yde Opdrager, Lærer og Leder den skyldige Tak for Lærdom, Optugtelse og Veiledning, ja vel endog mangengang fortrædige og ringeagte ham: med alt dette glemmer dog aldrig Noget, hverken den Yngre, eller den Eldre, at lægge fordagen den pynteligste,

Ofte kan da saalunde Mennesket, i det søns
 berrevne Klædebon, være langt bedre, end den,
 som prunker med glimrende Dragt; saaledes er da
 den Ringeste og den Høieste stedse adrustet med An-
 læg til det Gode. Hvad kunne vi da ikke Alle
 werde, naar vi, ledete af Guds Aand, fortfare
 med at bygge videre paa disse Anlæg, og ikke for-
 styrre dem ved falsk Dannelsse? Altsaa: En-
 hver Sit! Enhver Ret og Skiel!

---

og, som det lader, den inderligste Tak for et
 Gilde, et Bal, en Thee-Dansant, en Soirée,
 eller nogensomhelst anden Forlystelse.

Taknemmeligheds-Følelsen er da, Gud være lo-
 vet! ikke uddød hos Menneskeheden; men herkende
 Eetsind, Egennyttighed, Mangel paa ægte Reli-
 giositet — med den uægte pranger Nutiden — og
 Savnet af sand Humanitet bringe Mennesket
 til den Brangheds-Fremfærd: at vise sig taknem-
 melig for Ubetydeligheder, men utaknemmelig for
 vigtige Begiærninger. Her kan man, med Grund,
 udraabe: o tempora, o mores (o Tider, o Sæder)!

Grusomheds- + Færd af Spaniens Inquisitionens-Ret*).

Følgende Kiendsgierning beviser, at Inquisitorer ere, i vor Tid, ikke et Haar bedre, end den fanatistiske Torquemada's**) Hjelper. — En Hr. A. var tilstede, da Inquisitionens: Fængslerne bleve, Aar 1820, ifølge Befaling fra Cortes, aabnede. Man fandt deri 21 Fanger, af hvilke ikke en Eneste vidste Navnet paa den Stad, hvori han befandt sig, og som tildeels havde allerede i 3 Aar været indespærrete, uden at vide deres egenlige Brøde. En af disse Fanger var nyligen dømt, og skulde næste Dag lide Pendul: Straffen. Denne gruelige Dødsstraf udføres paa følgende Maade. — Den til Døden Dømte snøres nemlig baglænds til en Fordybning paa et Træbrædt. Over den Ulykkelige svæver en Pendul (Perpendikel) med en skarp Eg forneden. Denne Pendul er saaledes indrettet, at den lidt efter lidt forlænges. Dødsofferet maa nu see dette Døds: Redskab svæve over sit Hoved, og den dødende Eg hvert Dieblisk nærme sig. Endeligen naaer Pendulen den Ulykkelige's Næse, og sauger saaledes efterhaanden væk, indtil den Pinte opgiver Aanden. En saadan Straffemaade anvendtes, endnu i Aaret 1820, af — den hellige Domstol.

*) Af Skrivtet: Blätter f. liter. Unterhaltung, f. Jan. 1827.

**) Den spanske Inquisitionens-Rets første Stor-Inquisitor, beskikket af Ferdinand den Katholske.

Vorger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 9de Juni 1827.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Dyden og Forsoreren.

Dyd bestaaer i Gierning og ei i Ord.

Engang optraad, paa Drurylane-Theatret i London, en ung Pige som Skuespillerinde. Hun tiltrak sig hele Almenhedens Opmærksomhed, og den Beundring, man ydede hende, tiltog saameget meer, som Talent og Skionhed fik, ved hendes rosbærdige Sædeligheds-Forhold, en endnu større Glæds. Alle rige og fornemme Bellystdyrkeres Bestræbninger for, at vinde denne Piges Gunst, strandede paa hendes Grundsetningers Klippe.

Lord D., paa hvem hun ligeledes havde giort et dybt Indtryk, tilskrev hende engang følgende Linier.

”Deres Dydighed er almindeligen kiendt og høitagtet; De har saa ofte og saa lydeligen tilkiendegivet, at De vil altid blive Dyden tro. Denne Beslutning og dette Forhold fortjene saameget meer, som de ere, i vor Tidssalder, Noget aldeles usædvanligt, den høieste Beundring. Hold De fast, jeg beer Dem, jeg besværges Dem — ved denne Tænkemaade! Lillige anmoder jeg Dem, at modtage af mig medfølgende Forskrivning, der sikker Dem en maanedlig Indtægt af 50 Guineer, saalænge De ikke afviger fra Deres fattete Forsæt. Skulde De derimod tilfældigviis faae Anledning til, at fatte andre Tanker, beer jeg Dem at indrømme mig Fortrinnet for enhver Anden: jeg vil da med Glæde dopple det Bidrag, jeg har tilladt mig at byde Dem til Deres maanedlige Underhold”.

Dette Brev blev ikke uigiengældt, men Svaret var ikke overensstemmende med Lordens Forventning.

”Min høie Hære! — svarede Skuespillerinden — Det synes, som nærer De om mig den forudfattete Mening, at mit Forhold er kun et maskeret Dydsvæsen, siden De saa usiint og uædelt yttres Dem redebon til Dopplelse af det mig, uden nogen Opfordring fra min Side, gjorde Pengetilbud, naar jeg vilde afvige fra Dydens Bane, og i dette Til-

fælde skienke Dem Fortrinnet. Hvo har givet Dem Ret til, ved Glandsen af det foragtelige Guld, at friste min uplettete Dyd?! Den, der vil belønne Dyden i Haab om dens Fald, har kun til Hensigt at undergrave den. Min Herre! Jeg kiender mine Pligter og borger for mit Hjærte. Skuepladsen skal ingensinde kunne føre mig paa Afveie, og aldrig vil jeg, ved min Bandel, blive til Forræderste mod de Edelheds-Grundsetninger, jeg hist, som høiaandige Digteres Fortolkerinde, foredrager. Det smertes mig kun, De har sat mig i den Nødvendighed, uden Forbehold at sige Dem, hvorledes jeg anseer Deres Tilbud, der synes at være en Virkning af Hoimodighed, for hverken Mere eller Mindre, end al Cædeligheds Haanelse. Hviligen har De taget feil, hvis de troede at kunne ved en, ikke mindre end fint anlagt, Forsøringsnare hilde mig. At undvigeflige Besnærings-Anlæg, synes ikke vanskeligt, naar man ei allerede er dybt sunken. Behold De Deres Penge! Jeg foragter en Mand, der vil belønne Dyden med 50, og Lasten med 100 Guineer. Det skal glæde mig, om De ifremtiden alvorligen vil bestræbe Dem for, at anvende Deres Rigdom paa en Maade, som kan vorde Deres Hjærte og Forstand til større Hæder".

Nye Fostre af Religions-Sværmeri.

Mange Menneskers Mand har formeligen op sagt
Forstanden al Lydighed.

De religiøse Sværmerier synes stedse, meer og meer at faae Overhaand ikke blot i Berlin, men ogsaa i Omegnen, nemlig i Potsdam, Freienwalde og de tilgrændsende Landsbyer. Fordærvende Følger af disse Sværmerier yttre sig allerede, her og der, paa en oprørende Maade, fornemmeligen hos Undergivne og Folk af den tienende Klasse, hvilke troe at torde tillade sig Alt mod deres Huusbonder og Foresatte, saasom de ansee disse for syndige og forrykte Verdensbørn.

En Riobmand i Berlin havde en Botiksvend og en Læredreng, med hvilke han var iforskingen særdeles tilfreds. Tilfældigviis betiende han sig, ved forekommende Handels-Forretninger, nu og da, mod en vis Daglon, af en Arbeidsmand, der hørde til Sværmernes Tal. Denne havde, ifølge sin egen Forsikkring, tilforn været et Verdensbarn, og en stor Synder. Nu viisde sig ennat for ham, da han vakdes op afføvne, Frelseren, omgiven af en Skare Engle. Fra dette Dieblik var oprundet i hans Indre et guddom:

meligt Lys; han havde bortkafst den gamle Adam og var bleven et nyt Menneske. Præsternes Foredrag tilfredsstillede ham ikke; han læsde selv i Bibelen og fandt, fornemmeligen i Johannes' 8 Aabenbaring, Ting, der ingensinde tilforn vare opkomne i hans syndige Sind. Snart indgik han nu nyere Bekendtskab med Svenden og Lærlingen: det varede derfor ikke længe, inden Begge, under Tilfidesættelse af deres Tienesteplichter, enten læsde i Bibelen, eller fremmumlede, under synlige Dienfordreielser, de heftigste Bønner.

Huusbonden gjorde Botiksvenden lempfældige Bebreidninger, men saae sig tvungen til at bruge strengere Behandling mod Lærlingen, da Formæringer med Mildhed ei frugtede. Omfider opdagede Riibmanden, hvorlunde hiin Arbeidsmand havde frembragt denne Forvandelse hos Begge. Han affedede derfor aldeles denne med Tilkiendegivning, at han ifremtiden sletikke kunde gjøre Regning paa nogen Fortieneste hos ham, da han havde forført hans Tienestefolk til Forsømmelse af deres Pligter, ja til Opsætsighed. Ogsaa havde Arbeidsmanden søgt, at vinde Tienestepigen i Huset for sine Sværmerier, men dette vilde ei lykkes ham. Det var desuden ei undgaaet Riibmandens Opmærksomhed, at Egennyttighed i høieste Grad

bestelede hiin, og hvorlunde han segde at skaffe sig mange Fordele fra Lyendet i Huset.

Strax efter hiint Menneskes Bortskaffelse forreholdt Riobmanden endag Botiksvenden, at han haabede nu, denne vilde opføre sig, som isørstninsgen, og at han, ved sit forandrete Forhold, havde skilt den Bortviste ved en Deel af hans visse Indtægter. Med Kulde og stivsendigen saae han Riobmanden lige ind i Ansigtet og spurgde: "Troer De da, jeg derover skulde gjøre mig nogen Samvittighed? En høiere Magt, vedblev han, har sin Haand med i Spillet, og det, man lider for Herrens Skyld, vil denne tusindfoldigen giengjælde; uden denne Mand vilde jeg endnu have vandret som et vildfarende Faar i Mørket; han alene har ført mig bort fra denne Vildfarelsens-Bei ind i Lysets Rige; af ham lærde jeg Mere, end alle Præster kunne fra Prækestolen lære mig".

"Betænk dog, indvendte derimod Riobmanden, at det ingenlunde kan være Gud velbehageligt, naar man ei opfylder sine Pligter. Udtryksfeliggen staaer der jo i Bibelen: Bed og arbeid! Med Beden alene opfylder man derfor ikke Guds Bud".

"Ja, jeg tilstaaer det, jeg er et syndigt Væsen, i Bund og Grund fordærvet, og endnu langt

fiernet fra Salighedens Dei. Foragt mig, affky mig, slaa mig, spyt mig i Ansigtet, trød mig med Fodderne! Alt dette vil jeg lide med Taalmod og tænke: Herren har det saaledes bestikket”.

Kiobmanden forstrækkedes over dette Udbrud af en hartad vanvittig Person. Han forlod Botiksen og gik ind i Kontoret. Næppe var han kommen derind, førend han hørde, hvorledes ikke alene Botiksvenden, men ogsaa Lærlingen, opstog en lydelig Haanlatter. Der blev da nu for ham ei Andet tilbage, end at bortfierne Begge fra sit Huus.

Sværmeres Forfængelighed og Dumdristighed.

En theologisk Sværmer fra Schweiz bad, for ei lang Tid siden, En af sine leipzigiske Medbrødre i Christo, at denne vilde skaffe ham, paa en god Maade, ja som i Betragtning af hans store Fortienester, Doktor-Graden i Theologien fra Universitetet i Leipzig, forat han kunde, ved denne prunkende Titel, desbedre giøre Indtryk paa denne Verdens Born. Desværre var nu det theologiske Fakultet i Leipzig saa videnskabeligen findet, og saa oplyst, at det ikke vilde nedlade sig til, at sætte paa dette moderne Guds barn noget ufortient Lærdoms-

Stempel, ved Hjælp af hvilket han deskræftigere kunde drive sit Misvæsen.

Ogsaa fortælles der, at en, til samme Sværmer: Sælskab henhørende, Læge, i Staden S., skal engang have villet, ved sin Bøns Kraft, saaledes ihast tykgjøre en tynd Jisstorpe over en let tilfrosnen Flod, at han kunde føre derover med Heste og Vogn. Dette Underværk lykkedes imidlertid saa slet, at, uden hurtigen tilkommen Hjælp, vilde Hr. Doktoren være, tilligemed sit hele Ridsretsi, gangen aldeles tilbunds paa Underværksarten. Ifkedestomindre skal dog denne Doktors Sværmerfærd saavel udenfor, som i selve Leipzig, have vundet Bifald og Tilhængere. (Af Blætter f. liter. Unterhaltung, f. Jan. 1827).

Strotanker.

Troen og Pengepungen ere, hos Mange, Nærmest: Paarørende.

Hvorfor gives, i vore Dage, Saamange, der hænge med Hovedet? — Fordi en stor Deel Mennesker besidder ikke Rok af Aand, Kraft og god Samvittighed til at gaae med Hovedet oprakt.

R. R. Thoring.

Hr. Prof. Nyerups Bidrag indkommer Søndagen den 10de Juni.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 16de Juni 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om

Peder Volles Ordsprog.

Foragt ikke Vises Fortællelser, og dig i deres Ordsprog, og lad ikke forstandige Eignelser gaae dig forbi.

Jesu Syrachs Visdom.

I den danske Bibel af 1819. S. 1094.

Tænkende Mænd have fuldelig erkjendt Værdien af Ordsprog, hvori en tro Anskuelse af Livet naivt, kraftfuldt, og ofte skarpsindigen er bleven udtrykt. Philosophen har deri ofte gjenkjendt Nationalaandens særegne Præg, Historikeren og Lingvisten Aldtidens Skikke og dens Sprog.

P. E. Müller.

I lærde Efterretn. 1807,

No. 34, S. 530.

Ordsprog bør ansees for en Fædrelandsstat, værdig til Agt og Ære, værdig til at bevares mod Fordærvelse og Forglemmelse.

J. Smith.

I Nyt Aftenblad 1826,
No. 32, S. 257.

I den af dette Triumvirat anpriste Litteraturgren, som indbefatter alle Tiders og alle Landes Folkephilosophie — Weisheit auf der Gasse, som Sailer kalder det — besidder Danmark saa kosteligt et Værk, at, med Hensyn til sammes Ælde, Omfang, og indvortes Værd, intet Land i Europa dertil kan opvise Mage. Det er Peder Colles Ordsprog.

Saaledes som jeg for en Snæs Aar siden bearbejdede Peder Syvs Ordsprog, da jeg leverte Publicum Qvintessentsen deraf paa 259 Octavsider, saaledes var det ogsaa i nogle Aar min Agt, af Peder Colle at udfærdige som et Slags Sidesykke, eller, om man vil, et Supplement til hint Skrift. Men, efter gode Benneres og indsigtsfulde Litteratorers Raad, har jeg nu ganske opgivet bemeldte Plan. I Betragtning af at disse Colleske Ordsprog ere af saa overvættets stor lingvistisk og antiqvarisk Værd og Vigtighed, at kun saare faa danske Værker i den Henseende derz

med kan udholde Sammenligning, har jeg besluttet at udgive hele den gamle Peder Volle efter det eneste endnu tilværende og paa Universitetsbibliotheket opbevarede Exemplar af editio princeps, som udkom hos Gottfred af Gemen Aar 1506.

Titelen vil omtrent blive:

Peder Volles Ordsprog

paa Latin og paa Dansk.

udgivne efter

det eneste tilværende Exemplar af den ældste Udgave,

sammenlignede med

andre Nationers Ordsprogsbøger,

og

med Anmærkninger oplyste.

Paa den Maade synes det da, at det Ønske, som Professor Rahbek fremsatte i Danske Digtekunst's Historie I. S. 17, gaaer i Opfyldelse. Der siger han nemlig: "Det vilde, i mere end een Henseende, være at ønske, at man vilde være betænkte paa, at give os en ny med fornøden Ordbog og nødvendige Noter forsynet Udgave af denne gamle Ordsprogsamling".

Liden, naar dette ægte Nationalværk, udrukt med den behørigte Apparat, bliver lagt under Pressen, kan ikke saa nøje bestemmes, da jeg der til endnu mangler en Forlægger, der vil udstyre

det med al den typographiske Zirlighed, som det i saa høj Grad fortjener.

I det Tidrum, imedens denne Boghandler-
sag bringes til Modenhed, vil det maaskee ikke anses for aldeles upassende her at levere nogle Prøver — NB. ikke af den forventede ny fuldstændige Udgave, men af mit, nu casserte, Udkast til et Udtog, hvori den latinske Text var udeladt.

I Ugeblade og Maanedskrifter at see Prøver af Skrifter, som ere under Pressen og snart kan ventes udgivne, eller hvorom man ønsker at erfare Konstdommernes Eragting, det er noget hverdags. Prøver derimod af en Bog som er bestemt til, ikke at udfomme, er en mere sjelden Begivenhed.

I dette, nu, som sagt, reducerede Udtog af Peder Volle, var Bogen delt i følgende 5 Capitler:

a) Familielivet og det borgerlige Samfund.

b) Næringsveje, og Menneskets blide eller ublide Kaar.

c) Klogskabslære i Ordsprog.

d) Moral i Ordsprog.

e) Tidsbegreb, med Alderdom og Død.

Hvo der kjender mit meromtalte Udtog af

Peder Syv, vil see, at Planen og Capitlernes
Følge er her omtrent den samme som hisset.

Det 1ste i 6 Paragrapher fordelte Capitel ly:
der saaledes:

§. a.

Giftermaal. Børn. Børneopdragelse.

Det gamle Ord: "Vel gift er Livets Lyst"
eller det nyere: "Hvo der har en Vennevis, den
Mand er lykkelig" udtrykker Peder Lolle saaledes:

Han fører goth Læss i Gaardhen,
een godh Husfrw faar.

Hvilket i Christen Pedersens nyere Udgave
heder.

Han ager gaat Læss i Gaard, en
god Husfru faar.

At en Mand undertiden kunde være godt hol:
den, uagtet Konen, han kjørte igaarde, ikke just
var nogen Skjønhed, giver vor Autor tilkjende
med sit:

Sworth Roo giffwer hwiidh Mælk,
og

Then brune Nydh haffuer then
sødhe Kærne.

At Dejlighed ikke altid var den bedste Med:
gift, naar andre gode Egenstaber manglede, det

lærer man af mere end een Sentents hos Lolle,
f. Ex.:

Offthe ær Hwyn*) under hwith
Lyn.

Det er, efter Peder Syvs Rim:

Skjont er Wblet og rødt, men Maddiken
findes derinde,
Smuk er Pigen og hvid, men ond og trodsig
ifinde.

Fremdeles hedder det hos Peder Lolle:

Ungher Wnghil worder gernæ gam:
mel Diæffwel**).

item:

Ee (o: stedse) ha ffwer Qwinne Swigh
und her Skødh,

*) Dette forældede Udtryk staaer ikke i Videnskabers-
selskabets Ordbog. I Thres Glossarium og
hos Peder Syv forklares Hvi m ska ved Daar-
ska b. Hvorvidt dette Ord er beslægtet med Hvin
skal jeg lade være usagt.

***) Derom rimer Keenberg saaledes:

Før Wgteskabet ej saa from
En Engel var at finde;
Men førend Maanden gaar om,
Er hun en Djavelinde.

og:

Man maa themme wilt Diwr oc
ej ondh Qwinne,

og endelig:

Styr Hæsth meth Bætzell oc Ronæ
meth Ræppæ.

Deslige plumpe og uartige og for Kjønnenet saa høist fornærmelige Udtryk, vare ikke usædvanlige hos Oldtidens og Middelalderens moralske og satiriske Forfattere; men man forundrer sig billig over at finde Gjenklang deraf i Visen af det 18de Aarhundrede, der begynder: "Er (var) Adam da af Blaar", og hvori det ene Vers heder:

En Tyr som stange vil,
Kan man dog komme til
At blinde —

En Fjel for Panden binde;
Men hvo vil tænke paa
Saaledes at undgaae
En Qvinde.

Den Sætning hos P. Lolle:

Ge (o: stedse) wil Kærling haffwe
siin Trætthetraadh
kan umulig andet en henseføes til den, nogle Fru:
entimre egne, Gjenstridigheds: og Modsigelsesaaand,

som, foruden af Andre, ogsaa er skildret af den fromme Gellert i en bekjendt Fortælling.

Som disse her anførte, og fra Arildstid, af Fruentimmerhadere paafundne Phraser ikke just indeholde de stærkeste Motiver til at indtræde i den hellige Ægteskab, saaledes har Peder Lolle heller ikke glemt, i sin Række af misogyniske Ordsprog at opstille det, fra Græker og Romere nedarvede, der gjør det saa saare betænkeligt, for en Mand, at indgaa det andet Ægteskab, naar han har Børn af det første. Denne classiske Erfaringsætning udtrykker vor Autor saaledes:

Saa ær Steffmodher wedh Barn,
som Salt i saare Dghen.

Parallelsteder hertil har jeg anført i mine syvste fjernefulde Ordsprog S. 20—21.

(Fortsættes.)

R. Nyerup.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 25.

Løberdagen den 23de Juni 1827.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Peder Volles Ordsprog.

(Fortsættelse)

Her foran hed det om Fruentimmerne: "ofte Hvin under hvidt Lin"; men ogsaa Mandfolkene angaaende giver Peder Volle, paa den anden Side, Kjønnen den Advarsel, ikke altid at troe deres glatte Hager, hvorved de kunne forsøge paa at gjøre sig yngre end de virkelig ere. Det udtrykker han først saaledes:

Sax oc Naghekniiff daarer manck
eeth sawert Wiiff,

og dernæst med disse Ord:

Kaam oc Kaghkniiff swigher
manghen Wiiff.

Den Erfaringsætning, at Ungdom og Visdom ikke gjerne pleje at følges ad, udtryktes for: dum ved en Sentents, der i vore Dren klinger besynderlig:

Goodh waare Dnsken, waare ey
Folsken.

Forstaaeligheden af disse Ord har Christen Pedersen hjulpen paa saavel ved den i hans Udgave anbragte Commentar, som ved at læse saaledes: "God waar Yngsken, waare ick Folsken" *).

At Børn gjerne ligne Forældrene i Sind og i Skind, at de arve ikke blot deres Udseende og Lineamenter i Ansigtet, men ogsaa Sindelag og Gemyt, derom har Peder Lølle mange Ord: sprog; f. Ex.:

Dndh Doodh giffwer ey godhe Wble.

Goth Trææ bær gerne godhe Wble.

Thu tryller ey Wbleth saa langt,
at thet smagher ey af Dooden.

---

*) Det obsolete Udtryk Folsken betyder Daarlighed, Saabelighed. Det, som det lader selvgjorte Ord Yngsken er da Ungdommelighed. Latinen har pubertas.

Man fastær ey Ubleth so langt,
at thet smagher ey aff Roodhen.

Siællen ær Green bædræ æn Bwll.

Saa grynthe Griissæ esther, som
gamblæ Swyn fore.

Saa tywdher ungher Wlff effther,
som gamel fore.

Thet tywdher Alt, aff Wlffwe ær
kommedh.

En Del hertil svarende tydske Ordsprog Hayes
i Sailers Weisheit auf der Gasse S.
147—48. Jfr. mine fjernefulde Ordsprog
af Peder Syv S. 16, 17, 23.

Hvad der var "Ungdoms Brøst og Uformuft"
sogde man ved Opdragelse at raade Bod paa, og ved
Optugtelse at komme Naturen tilhjelp. I denne
Henseende gif man ud fra den Grundsetning, at
"Uve er god naar den kommer itide". Man sagde:

Thet scal aarle krogheß, goth Krogh
scal worde,

og:

Thet ær bædre at stemme Bæct
en(d) Na.

Forresten har man summarisk indbefattet
Qvintessentsen af hvad der dengang ansaaes at

høre til Børns gode Optugtelse, i følgende Sammenligninger:

Barn skal haffve Dricke som en Falk, Hwg som een Usen, Fodhe som Rødh, oc Klædher som een Bædher.

Meningen af dette Regulativ kunde maaskee have været vanskeligt nok at komme efter, hvis ikke Christen Pedersen havde været vedhaanden med sin Udtydning. En Falk, siger han, maatte tørste, for at være des graadigere efter sit Bytte; Oxen nøjedes med simpel og tarvelig Føde; Efelets daglige Confect var Prygl.

Den Klogskabsregel, at et Barn ikke altid burde føjes, naar det vilde græde sig Noget til eller ræppede om Mad, antydede Forfædrene med følgende Lignelse:

Giff ey Hund mæn Halen røres,
som Christen Pedersen anvender, ved, i sin Udgave, at tilføje:

De giff ey Barnid, men det beder.

Paa Latin:

Nec dabis infanti panem te sæpe roganti,
hvilket iligemaade staaer, med et lille Tillæg, hos Peder Eys, naar det heder:

Giv Gris naar han grynter, og Barn naar det græder, saa faaer du faver Gris og sultt Barn.

Hugs Nødvendighed og Nytte i Opdragelsen
prifes paa flere Steder.

Hiss gør goth Barn anføres baade Fol.
a. 5. og k. 2.; men det er kun Lidet sagt imod
hvad man læser Fol. i. 6.

Man skal ræffzæ eet got Barn, at
thet wordher ick ont, oc eet ont at
thet wordher ey wære*).

At Musernes Dyrkere, som i deres Skoletid
maatte døje saa meget ondt, og kjøbe den Gmule
Wisdom de fik saa saare dyrt, ikke rent skulde
tabe Modet og i Fortvivlelse kaste Bøgerne under
Bænken, trostede man dem med det Ordsprog:

Ehet ær**) offthe Hæst, ther gnæ:
gher som Foll,
hvisket, frit oversat i moderne Dansk, heder
saaledes:

---

*) Denne Sentents er vitieus aftrykt, saavel i Ori-
ginaludgaven af 1506 som i Eftertrykket 1508. Hos
Christen Pedersen haves den rigtig. Fol. 67.

**) Da det i Latinen heder:

Sæpe caballus erit. qvi pulli more subhinnit,
synes det rimeligt at antage, at istedenfor dette lær
skulde læses bliver. Christen Pedersens udgave
har sit istedenfor *crit*.

”En flattet Fole kan blive Hest,
Dg en fattig Pøbling kan blive Præst”.

(Ifr. mit Udtog af Peder Syv S. 26.)

Naar det med Hensyn til Vigtigheden og Nytteten af at Ungdommen betimelig anføres til Konster og Videnskaber, heder:

Thet Ungher nymmer, thet Gam;
meldh haalder,
eller, efter Rimet: hvad man i Ungdommen nemmer,
man i Alderdommen ej glemmer, da er denne
Sentents enstydig med Latinernes Ordsprog:

Qvo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu,

hvilket i Peder Lølles latinske Rim heder;

Qvod nova testa capit, inveterata sapit.

Om de trange Kaar, Børn undertiden udsættes for, naar de miste deres Fader og Forsorger, og derved Hus og Hjem, have det Ordsprog:

Mar Wiisen ær borthen, thaa fare
Byerne wildhe.

(Ifr. mit Udtog af Peder Syv S. 19.)

Naar det heder i Ordsproget:

Offthe gæller Griisf thet gammel
Swyn giordhe
maa man nok paa Humanitetens Vegne gjøre
Jndsigelse imod dette ofte. Det kan vel skee

undertiden, at uskuldige Born maa lide under det Fiendskab, deres afdøde Fader kan have paa-
draget sig, og saaledes lide for hans Brode; men
neppe skeer Sligt ofte.

S. h.

Hus og Hjem.

Ofte at flytte og forandre Bopæl fraraader
Peder Lolle, saavel med Sententsen:

Then wordher siellen riigh ther
tiith flytther,
som med Ordsproget:

Then Steen wordher ey mwsf;
grodh som offthævres.

At det i dette Ordsprog ansees for noget Godt,
om Stenen bliver overbegroet med Mos, har jeg,
med Ludvig Pouch, antaget i Udtoget af Peder
Svov S. 13—14, og jeg tvivler ikke paa, at jo
Sailer fejler, naar han i sin Weisheit auf
der Gasse S. 182 anfører den hyppige Sten-
væltning som Spor til Flid. Hans "Walzender
Stein wird nicht moosig" staaer ved Siden af:
"Gebrauchter Schüssel ist immer blank".

De tre eenstydige Ordsprog:

Hiemme ær Hwndh diærffwesth,
Hwndhen ær diærffuest fore syn
eghen Dør,

Hiemme ær Hane diærffwesth,
 ere i Ordsproglitteraturen høist mærkelige da man
 kan henføre denne Sentents's Brug og Bekjendtskab
 i Fædrenelandets Historie tilbage til den graaeste
 Oldtid. Saxo fortæller nemlig (Stephanii Udgave
 S. 135), at en Konge i Fyn, ved Navn Hano,
 var en mægtig Fyrste aldensind han forblev hjem-
 me i sit eget Land, men derimod uheldig naar han
 fejdede udenfor sin Provints*).

Ligesom en Stat ikke kan bestaae uden Regje-
 ring og Styrelse, saaledes, i det Smaa, maa i
 en Familiekreds, med Børn og Tyende, savnes den
 vedbørlige Orden, medmindre der er En tilstede,
 der kan, som man siger, holde Jusfits imellem
 dem. Denne Sandhed prædiker Lolle i sin Bog
 paa to Steder:

Ther ær ont i Hwsæ, som (hvor)
 enghen ær Kusæ,

Ther ær ilt i Hwsæ, som inghen ær
 Ræthfle.

Det obsolete Kuse seer man her forklaret ved
 Parallellstedet Ræd sel. Og neppe er der et mere
 passende dermed synonymt Udtryk end Busse-
 mand (jfr. Udtoget af Peder Syv S. 37). Dette
 Ordsprog er aldeles gaaet af Brug; da det er for-
 trængt af det bekjendte: "Naar Ratten er ude,
 spiller Musen paa Bænke".

*) I Originalen: "In cujus exprobrationem prover-
 bium manavit: in proprio plus lare Hanonem
 valere". Man fejler maaskee ikke, ved at antage,
 at Ordsproget: Hane er djærvest paa sin Modding,
 er ældre end Saxo, og at Saxo netop af Ordspro-
 get har taget Anledning til at skabe sin Kong Hano.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 30te Juni 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Dødsstraffe.

I den walmarske Journal No. 114 for 17de Maj læses følgende Notits:

”Det parisiske Selskab for kristelig Moral holdt den 28de April sit 7de Aarsmøde under Hertugen af Broglie, som er Samsfundets Præsident. Hr. Renouard forelæste en Beretning om de i Anledning af det forrige Aar udsatte Prissspørgsmaal om Dødsstraf indkomne Afhandlinger. Man ansæer det — sagde han — for ugjorligt aldeles at afskaffe dem. Det samme troede man ogsaa forud om Borger-Samvittigheds- og Trykkefriheden, samt om Slavehandelens Afskaffelse; og dog

er alt dette nu ved Lov fastsat. Prisen blev til-
dømt en Advocat i Paris, Hr. Lucas, som vil in-
den Aar og Dag have Døds- og Fængselsstraffe
affskaffede, og istedet derfor Pengebøder indførte”.

Saa vidt af Journalen. Saa hurtig som
Hr. Lucas ønsker, gaaer Tingene vist neppe. Men
dog vil det vel skee engang, om den nærværende
Generation end ikke oplever det.

Man maa nu med Fængsel see Udgivelsen af
Hr. Lucas's Prissskrift imøde, og det vil blive højt
interessant, at sammenligne hans Raisonnement
med de af Hr. P. A. Hejberg i hans i Christiania
1820 udkomne, fortreffelige Skrift: Om Døds-
straffene, anførte Grunde.

Det er forresten ikke blot i Frankrig man
banlyser Dødsstraffene; ogsaa i Tydskland opløste
sig vigtige Stemmer i samme Djemed. I forrige
Aar udkom i Leipzig: Vom Justizmorde, ein
Botum der Kirche; Untersuchung über
die Zulässigkeit der Todesstrafe aus
dem christlichen Standpunkte. 110 S.
8vo. Dette anonyme Skrift er i Heidelb.
Jahrb. 1827 i Januarhæftet udførlig bleven ana-
lyseret af Hr. Dr. Groos, der ogsaa i afvigte Aar
havde udgivet Untersuchungen o. s. v. hvori

han, ved at gaae en anden Vej end Anonymen, dog var kommen til samme Resultat.

Anonymen siger, blandt andet: "Hvad Dødsstraffe angaaer, da holdt Theologerne for, at de vare ganske i deres Orden, da man havde Grund derfor i Gjengjeldelsesretten, eller den Grundlov i det mosaiske Criminalsystem: "Hvo der udgyder Blod, hans Blod skal udgydes". Men denne Lov har dog Gud selv ikke anseet for at have almenforbindende Kraft; thi i saa Fald havde han jo ikke indviet 6 Fristæder, hvor den, som i Hidsigthed havde dræbt En, var sikker for Blodhævneren. Ej heller blev en Herre, som slog sin Slave ihjel, straffet med Døden o. s. v.

Allerede i Middelalderen — vedbliver Anonymen — bleve adskillige Stemmer enige om følgende bibelske Beviser i mod Dødsstraffe: a) Guds Bud du skal ikke ihjelslaae, er almindeligt, og forbinder ogsaa Dyrigheden; b) Kristus dadler sine Disciple, som vilde, at der skulde falde Ild ned af Himmelen over Samaritanerne; c) Kristus vilde ikke fordømme Konen der var greben i Hor, som dog, ifølge Loven, havde forbrudt Livet, og han tilstod altsaa ikke en christelig Dyrighed Brugen af Sværdet. Men Lovene i det gamle Testamente om Dødsstraffe ere borgerlige, og gjelde ikke i det

ny Testamente. Jalmindelighed ere de nyere Criminalister ogsaa enige i, ikke at erkjende det moralske Princip's Gyldighed.

Efterat Forfatteren kritisk har gennemgaaet de forskjellige Grundsætninger for Straffelovgivningen, standser han tilsidst ved Dødsstraffenes formentlige politiske Nødvendighed. Grundene for en saadan Nødvendighed angiver han derpaa nummervis, og ved hver især tilføjer han sammes Gjendrivelse, eller de Svar, hvormed Dødsstraffenes Antagonister kan svække hine Grundes Gyldighed, saasom:

1) Ethvert Menneskes sædelige Følelse kræver en Morders Død.

Svar. Dette er enten kun en sandelig Følelse, der skriger om Blodhævn, eller en moralsk Bildfarelse, der staaer i den Formening, at et Menneske er sat til at gaae den guddommelige Retfærdighed tilhaande.

2) I Naturstanden har Mennesket Ret til at dræbe Enhver der truer det paa Livet; Morderen har altsaa mistet sin Ret til Livet, og Staten, som træder i den Dræbtes Sted, har Ret til at eksekvere Dommen.

Svar. I Naturstanden er Talen slet ikke om nogen Ret, men blot om Nødberge, og den

ophører i det Øjeblik, den som mordisk anfaldes, har afvæbnet sin Modstander. At tage Livet af denne i sliq værgeløs Tilstand, vilde blot være Hævnen. Denne værgeløse Tilstand finder Sted, saasnart Morderen er af Staten bleven berøvet sin Frihed.

3) Morderen har ikke respecteret en Andens Liv, derfor skal hans heller ikke agtes; han har fornærmet Statens Grundbetingelse, derfor skal denne og i ham fornærmes; man maa behandle ham som et Rovdyr.

Svar. Har Morderen handlet urigtig, saa gjør Staten ilde i at følge hans Exempel.

4) Efter forangaende Trusel vederfares ingen Mand Uret ved at straffes paa Livet, da han vidste, hvad der vilde følge paa hans Forbrydelse.

Svar. Det er kun at trække Dvæstionen længere ud; thi først maa Retten bevises til denne Truen, hvoraf Fuldbrydelsen er en Følge.

5) Menneskenes højeste Gode maa beskyrmes ved den højeste for Brud paa samme satte Straf; thi Kjærlighed til Livet er Menneskets almenste og hæftigste Lidenskab. Man lade Misdædere vælge mellem Dod og evigt Fængsel, og saa domme man efter Pluraliteten, hvilken Straf der er den haardeste. Trykket af den Elendighed, hvori de fleste

Forbrydelse begaaes, er saa stort, at for den Fattige vil Lugthuset være en Forsørgelsesanstalt. Dertil kommer, at kun Retterstedet har den Inscription: Haabet er her udeluft. Selv i et evigt Fængsel tager Forbryderen sine Forhaabninger med; tusinde Tilfælde kunde løse hans Lænker. Disse Forhaabninger tabe deres Kraft ved Lovens affkrækkende Bælde.

Svar. Uagtet dette Bevis ikke angaaer Dødsstraffenes Retmæssighed men deres Nødvendighed, maa man dog her indlade sig paa denne psykologiske Undersøgelse. — Det kan tilstaaes, at Truen med Døden hos nogle Karakterer og under visse Omstændigheder kan være mere virksom end Frygt for Slaveriet; i de fleste Tilfælde over den sidstnævnte Straf nok en ligesaa stor Magt paa Gemyttet. Til et Mord hører et voldsomt Sind, der kan taale at see Blod og lugte Krudt. Modet hos en Saadan vil blive mindre affkrækket ved at blive truet med en eneste blodig Dag, end ved den uoverseelige Udsigt over Slaveriets Jammer. Da der er saa mange, der selv forkorte deres Dage, saa der maa fastsættes Straf for Selvmord, hvorledes kan da et Skafot ialmindelighed antages at affkrække mere fra Forbrydelse end Lugthusstraf eller Slaveriet? o. s. v.

Forfatteren ender saaledes: "Der vil komme den Tid — hvornaar veed Ingen — da man vil fortælle Sagn om det Barbari, som bildte sig ind, at gjøre Gud en Tjeneste med, at Lovene udgjød Menneskeblod".

Neder Volles Ordsprog.

(Fortsættelse.)

S. c.

Freder og Venner.

At det ikke er godt at staa ene i Verden, men at Den, som er omslynget af Broderskabs og Elægtstabs hellige Baand, i mangt et tvivlsomt Livets Tilfælde og i tilstødende Vanheld, hos sine Egne ofte finder Understøttelse med Raad og Daad, er en Erfaringssandhed, som Forfædrene antydede med den Sententis:

Et swighes the Sornæ oc icke the Baarnæ*),

---

*) Dette Udsagn citeres af A. S. Vedel i Indledningen til Bisen om Eiden Danved.

Da det i Latinen hos P. Volle heder: "Fallunt jurati non eodem sanguine nati" synes det at

og med den, med en liden Forandring, hos Saxo Grammaticus allerede forekommende Phrase:

Var ær brodherlös s Man.

Hermed kan sammenlignes Udtoget af Peder Syv S. 29. Det der forekommende: "Frende er Frende værst" uagtet det kan ansees for en Fordanskning af Latinernes "fratrum concordia rara" er dog et Mundheld, der geraader den menneskelige Natur til saadan Vanhæder, at man vel sjelden hører det sagt for ramme Alvor. Sagen faaer desuden som et Slags Anstrog af Skjemt, ved den dermed ofte forbundne Bestemmelse: "sagde de Næven, da han saae de røde Hunde".

Dette, Slægtskabsforbindelserne ikke hændrende Skudsmaal staaer hos Peder Volle paa to Steder, og paa det ene ikke som paa andet.

Først heder det:

Frændher ære Wslæ værsth:

Dernæst med Tillægget:

Frændher ære Wslæ værst, sagdhe Næffwen, han sa a rødhe Hundhe.

Den paa begge Steder forekommende Usælfhed, i Forbindelse med den dertil svarende Latinitet, synes at vise, at Talen egentlig er om haarde og ubarmhjertige Gemytters Ufølsomhed ved deres fattige Slægtningers Nød.

kunne være rigtigere at læse swighe end swighes hvilket ogsaa gav en simplere Mening.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 7de Juli 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Peder Colles Ordsprog.

(Fortsættelse.)

Foruden Ordsprogene, Bønskab angaaende,
Kanne offuer Gaard og Kanne
igheen holler lengst Bønskab,
Giffuet scall gælles, om Bønskab
scall holles,
Man scalley forsmaa gamblæ Bøn-
ner eller gamblæ Weye,
som, dels ved Ordenes moderne Skrivemaade,
dels ved adskillige Antegneller, findes oplyste i

Udtoget af Peder Syv S. 22—34, har Peder Solle endnu følgende:

Thw scalt Ildhen raghe, om tw
wilt Wænnæ wer mæ,

og:

Han haffwer faa Wenner, som
manghe haffwer grøne Græwe.

Af disse kan det første maaſke antages at betegne den Gæstfrihed hvormed man bør vise, at man glæder sig ved en Vens Besøg. Det sidste kunde man tvivle om fortjener at staae blandt Ord: sprog, da det ligesrem og uden Metaphor udtrykker, at naar en Mand ved Døden mister mange af sine Venner, bliver der faa tilbage.

§. d.

Lov og Ret, Skatter og Afgifter.

At Statens Vel beroer paa gode Love og sammes Overholdelse erkjendte man med den berømmelige Sententis:

Met Laaw scal man Land byggæ,
hvormed Fortalen til jydſke Lov begynder, og som er en saare passende Inscription paa Kjøbens havns Raad: og Domhus.

Det Udsagn:

Laaw ær Rætthens Stwd och Brætt
thens Forbudh*),

er i sin Betydning nær beslægtet med nysanferte. Man siger ellers det samme meget kortere saaledes: "Retten giver os Alle Rok", hvilket Hedegaard i sine Ordqvæder S. 7 viser, vel kunde have fundet Sted i de første raa og enfoldige Lieder. I vore polerede Dage paastaer han, det rigtigere kan hede: "Retten tager os Alle Rok". (Jævnf. Udtoget af Peder Syv S. 217—19.)

Latinernes: "Inter arma silent leges" udtrykker Peder Lolse saaledes:

Nw liggheer Laaw i Spydstaghes
ændhe.

Da Tidernes Medfør bragde det med sig, at denne Talemaade idelig og idelig var i Folkemunde, er det naturligt, at den ved Brugen blev slidt og fleben, og hedte da: "Retten sidder i Spydstagen".

---

*) Det Udtryk "Rætthens Stwd" har Christen Pedersen allerede i sin Tid funden for obsolet, og derfor sat "Rettens Stwd". Urettens Forbud har han forandret til "Krogens Forkud".

Om uduelige Dommere har Peder Lølle dette besynderlige Ordsprog:

Then sidder offthe paa Domstool,
ey kan skiffthe Saad iblandh Hwøndhe.

Man fatter først den rette Point i disse Ord,
naar man efterseer den latinske Original. Deri
heder det:

Vix sciulus dare *jus* catulis, sedet arce
curulis.

Thi identviis skal der ligge Vittighed i det Ord:
spil, at *Jus* baade betyder Ret, og Suppe*).

Hvad Dansken angaaer, saa seer man af
Edda Sæmundi II, 109, at Forretningen "at give
Svinene (ventelig ogsaa Hundene) Føde" var et
Trællearbejde. Den, som ikke engang kunde for-
rette det tilgavn's maatte være særdeles uskicket til
at være Dommer**).

Ge byd her swlthen Flwæ værsth.

Naar Almuesmanden brugde dette Ord:

*) Af denne dobbelte Betydning af Ordet *Jus* tog
Barro allerede i sin Tid Anledning til det Ordspil,
som Baden citerer i sit latinske Lexicon.

***) Jfr. Hebegaard's Ordqvæder S. 116.

sprog, — som han fordum vel ikke sjelden havde Anledning til — lod han Fluerne flyve og kaldte heller de Tingester, som udsugede ham, Luus eller Lopper. Paa norsk heder Ordsproget: "Solten Floja stingiar svarist"; paa Svensk: "Magra Muggar biita wårst". (Jfr. Udtoget af N. Svo S. 227.)

Undher Foghet ær ey godh, føre æn halffwe*) værre kommer.

Dette er egentlig ikke et Ordsprog, men en Erfaringsætning man har udtrykt saaledes som om Ondt kunde blive til Godt. Christen Pedersen i sin Commentarius perpetuus over Peder Lolle anfører Fol. 87 til Sagens ydermere Bestyrkelse efterfølgende Fortælling: "Da en Konge, efter sine Hofmænds Raad, havde paabudet sine Undersaatter, at erlægge i Skat Halvparten af hvad de ejede, kom en gammel Kone, som havde tvende Køer, trækkende med den ene af dem; og alt som hun gik raabte hun: Gud bevare Kongen! Da Kongen, som derved blev opmærksom, spurgde han hende hvorfor hun gjorde det, svarede hun: Din

---

*) "Halffwæ (eller halv) værre" betegner (ifølge Thres Glossarium) En, der er engang saa flem til, eller dobbelt saa ond.

Fader ansaae man for en streng Mand, og han tog dog kun den 10de Del af vore Ejendomme, Du derimod det Halve, derfor frygter jeg, at Din Søn endnu skal blive værre, og altsaa tage det Hele. Da Kongen hørte det, gav han Kongen sin Ko tilbage, og Skattepaabuddet blev ophævet".

Den Maxime, at en Cameralist, hvis han ikke i Bund og Grund vil ødelægge Landet, maa holde Maade med sine Skatteudskrivninger, har man antydet ved følgende figurlige Talemaader:

Man skal blædhæ Kaalen oc ey
oprøcke hanum met Rooden,

Blædh saa Kaalstocken, at han
maa andhen Sindhe groo,

Thet qvæmmer bædher at skræbæ
Osthen æn skrædhen*),

Eet Haar oc annet gør Bondhen
skalleth,

Thet ær haardhere een (o: end) Steen
at taghe thet som ey ær tyl.

---

*) Skrædhen er sammentrukken af skræde den. (At skræde er det gamle Ord paa skjære. Heraf en Skræder.) I Latinen heder det; "Mavult, qvam cædi, formella, peripsima radi".

Det sidstnævnte Ordsprog er vistnok eenstyndigt med: "Det er ondt at plukke Haar af en Skaldet" eller: "Hvor Intet er der har Rejseren forloret sin Ret".

Naar, i Rettergang, En som var sigtet, vidste med sig selv, at han var uskyldig, og at han, som det hed, havde en god Fod at staae paa, saa siger Peder Lolle:

Met lidhet Watn maa (o: kan) reen
Man segh thoo*).

I modsat Tilfælde heder det:

Dommen ær then ey fær, som segh
veed vskær.

Hertil henføres maaske bedst Ordsproget:

Thet ær ræth, at then swidher (o:
svier) som vnder mijær.

Ordet mijær (eller mejer) som nu kun bruges om Dvæget, har Christen Pedersen Fol. 42 forkastet, og derimod sat pi sse. Han mener, at i denne Sætning ligger en Skose til Drankere; hvilket dog ikke synes ganske klart. Latinen har:

---

*) Dette har Christen Pedersen Fol. 23 saaledes forandret: "Got er sig i rent Vand at skolie".

"Hunc dolor astringit, qvi pulvinaria mingit".
 Ordsproget forekommer i Hegelunds Susanna
 Fol. 35, og bruges der om En, som har en ond
 Samvittighed — "som veed sig uskjær" — og der-
 for tier til de mod ham fremførte Beskyldninger.

Han scall gællæ met Kropp, ey
 haffwer Ro,
 og:

Then Knijff scal være hvasf, Hoor-
 karl scall gælles medh*).

Det sidstnævnte Ordsprog har jeg søgt at for-
 klare i Udtoget af Peder Syv S. 201. I det andet
 bruges Ro i Betydningen af Penge eller Mittel
 at betale med. Pecunia (∴ Penge) har ogsaa
 sit Navn af Pecus, Qvæg. Naar en Forbryder
 ikke ævnede at betale de idømte Bøder, var det et
 gammelt juridisk Princip, at han maatte lide for-
 porlig Straf eller affone sin Brøde med Kroppen.
 (Sfr. Hedegaards Ordqvæder S. 160 o. f.)

---

*) Gællæ i det forstnævnte Ordsprog er det samme
 som gjælde, betale. Gælle i det andet, skrives
 nu gilde (∴ castrere). Bønderne udtale Dr-
 det endnu gjæle.

Vorger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 14de Juli 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Symbolisk Indvending af en død Kone.

(Udaf "Ahnungen und Lichtblicke" v. Dr. L. Woss.)

"Om de Døde skal Man ikke tale uden Gudt" — siger et gammelt Ordsprog; men "heller ikke om de Levende", maa Man, efter dette Exempel, tilføje; og derfor udelades her Navnene, af gode Grunde.

Hr. von —e— var Enkemand, og ægtede en Veninde af Frøken v—r—. En Dag forsamle sig nu begge Veninderne til fortrolig Samtale i den unge Kones Bopæl, og, siddende paa Sophaen, udlade de sig i levende Yttringer om For: od Med:

Verdenen, ligesom Livets forskjellige Varianter vise sig i Familie:Kredsene. Ganske naturligt bliver altsaa og den ægtekabelige Forgængerinde tagen i Betragtning, og denne Hr. v. — e—'s, allerede for flere Aar siden afdøde, første Ægtefælles Karakter og Opførsel bragt til nærmere Udvikling. Mange skarpe Bemærkninger ydes Hendes Minde, tilhobe for at forviise om den Omstændighed, hvorledes den Afdøde ikke havde været den passende Hustru for Hr. von — e—, men kun Hun, der nu førte Ordet. Lillige fortsætter den bifaldende Veninde Gemnet endnu videre, og tiltræder derved endeligen saare gjerne den Mening: at den Afdøde vel allerbest befandt sig hi s set oppe.

Men neppe opdynde sig Troværdigheds:Grundene for denne, den nu regjerende Hustrues Hjerte saa frydelige, Tale, før det Spørgsmaal vel maatte opstaae hos den første Ægtefælle i Aanderiget: hvorledes dog denne forargelige Samtale hastigen kunde bringes til Ende. Thi for lyttende Aander maa nok Intet være ubehageligere, end naar De ikke mere kunne tale med, eller, i fornødent Tilfælde, slaae til, naar det gaar ud over Dem, og naar ildesindet Ord fylder Dem med Uvillie. Tal muden byder derfor og saare sindrigt og ømt, ej engang ved Gravene at tale af den hellige Skrift,

fordi den Glæde jo ej mere kan undes den Døde, at tage Deel i Talen, og Samme altsaa, formedelst Yttringen af utilfredsstillt Længsel, maa være uvenlig, uanstændig og forargelig.

Men da nu den hørlige Tale fra hiin Side ej maa torde bevilges, for ikke at forvirre de Levedes Sprog og forrykke deres Forestillinger henud over den jordiske Kred, ligesom det desuden allerede ofte nok skeer; saa kunde kun og her i det Højeste følge et symbolisk Tænke-Tegn. Og, underlignen skræksomt, begav det sig derpaa, at den salig Kone i sit Billede, der var ophængt ovenover Sophaen, hvortil man forhen saa spottende havde peget, pludseligen løste sig fra Væggen, og, nedfaldende paa den angribende Gladrerke, tillige heftigen ridsede hendes Næse, som om Det vilde give at forstaae, hvad Det er, hvorved, hos alle saadanne Gjenstande for Kritik, en kritisk Kone skulde tage sig selv.

— Skade, at dog ikke alle Skilderier af den første Hustrue, hos en anden Gang gift Mand, have denne fortræffelige Egenkab: at falde fra Væggen, naar det er Tid, og kradsse den Bagtalendes Næse!

Dyrenes psykiske Forhold.

(Af samme Skrift.)

Blandt Almuen var det stedse et levende Sagn, at Storken slukker Ild, forebygger Ildbrand og bringer Lykke. De kloge Kjøbstædsfolk udloø derved over Landsbyfolkene, fordi Man holdt den Mening for overtroisk. Og dog er endeligen, trods Naturforskerens Modsigelse, det gamle Sagn blevet stadfæstet som Gjernings sag. Professor S. Obbarius*) fortæller nemlig**), som Djevidne, Følgende derom:

”I Kelbra, en lille Stad i Thyringen, udbrød Ild i en Herregaards Lade. Det var ved Eftermiddags Tid, paa en temmeligen heed Dag i Juni Maaned. Ilden luede op i den lange Lade mod Vesten, og, formedelst den megen, deri værende, Halm, slog Luen højt ivejret. I den sydvestlige Ende af Laden var bygget en smal, skjondt temmeligen høj, Høstald, under hvilken gik en Portvej. Denne Stald, ligeledes angreben af Flammerne, stod i Forbindelse med en højere, men, til Lykke, med en Brandmuur forsynet, Bygning, i hvis Træer, tæt ved den brændende Stald, en

---

*) i Rudolstadt.

**) Ugem. Anzeiger S. 3731—3733—1823.

Storke befandt sig. Dens Rede med de unge Storke stod saaledes i Fare. Flammen slikkede op ad Gavlen, uden dog at kunne naae Redet. For at afvende Faren fra Deres fjære Opholdssted, fløj begge de Gamle til den nærforbi løbende Flod, Helma, vendede tilbage til Deres Rede og lode Vandet neddryppe fra deres Binger. Det forekom og mig, og mange Andre, som om der ogsaa løb Vand udaf Næbene. Kort, Redet blev, under den heftigste Hede, ved Storkenes forældrelige Forsorg, heelt igjennem befugt, uden hvilken Omstændighed det vist, ved den overvættes stærke Hede, var stukkert i Brand, især da mangfoldige Straahalm og Hørstængler hængde ned fra det, hvilke, ved den formedelst Branden forarsagede Træklust, vilde være drevne opad. Denne Befugtning fortsatte Storkene — de fløj frem og tilbage — saa længe, indtil Heden maatte være Dem uundstaaelig, eller Redet synes sikret; thi nu bleve De, i nogen Graastand fra Redet, afsides staaende paa Skoven; der stode De som forklarede Skikkelser i den Dem omhyllende sorte Damp, der fra Tid til Tid blev rød ved Dæmringen, alt estersom den til Siden luende Flamme steg eller lagde sig. Vengstelig saae de forældrelige Storke efter deres Unger, der bevægede sig i Redet og lode fornemme

en quækkende Stemme. Ved Synet af disse saa troe Dyr bleve mange Tilskuere rørte til Taarer".

"Saaledes maa i ældre Tider en lignende Erfaring have grundet den Tro, at Storcken afvender Ildsfare fra det Huus, hvor den har lavet sit Nede, og slukker Flammen, naar Gamme truer dens Bolig".

Til Slutning bemærker Professor Obba: rius endnu, "at den uhyre Hede intet har skadet de unge Storke; da de, flere Uger efter denne udslandne Fare, have prøvet Deres Binger".

Lager Man nu denne Gjerningsfag i fordomsfri Betragtning, saa mærker man snart, hvilken paafaldende Forskjel der finder Sted imellem Storckenes Udfærd og andre Dyrs Forhold, med Hensyn til Ild. Saaledes, t. Ex., flye mange Dyr bort fra Den, og Man holder Dem dermed om Ratten, i varme Landes Ørkener, ligesom de rivende Ulve i nordlige Jordstrøg, borte fra sig. Derimod ere Heste, Faar og Hornqvæg ved Ildbrand kun med Magt at holde tilbage fra, at de ikke begjerligen styrte sig i Luerne og forbrænde. De drages ligesom uimodstaaeligen til Lyset, ligesom Myg og Møl trække gjennem Flammen af Lys, og naftet De, ved Heden og forbrændte Binger, adva:

res; dog komme saa ofte igjen, indtil de have hentet sig Ild; Døden.

Naar Man, ved Dyrenes Handlinger, gjerne stedse kun taler om Instinct, for desto lettere at kunne sætte sig ud over deres højere Forhold; saa maa Man, efter saadanne Gjerningsager, dog snart blive vaer, at en Forklaring, som om Hine blot paafulgte i Naturlovenes tilsyneladende psykiske Reflex, hvilke betinge Materiens Forandring, vel ikke formaar, fuldkomment og tilstrækkeligt at tilfredsstille, og at ogsaa af Storkenes foransførte Udfærd fremlyser en ganske særdeles Indsigt og Overlæggelse, hvilke ej ene kunne afgjøres med det almindelige Udtryk: *I n s t i n c t.*

Vi see i dette Exempel, at Storkene ikke flyve i Ilden, som andre Dyr pleje at gjøre, — og ligesom der og hos unge Mennesker ikke viser sig nogen Frygt for Samme, indtil de ved Erfaring derom overbevises. Det synes altsaa, som en Slags Overlevering af visse Erfaringer og Kundskaber og finder Sted iblandt disse Fugle; og det saa meget desto sandsynligere, som, ogsaa i andre Tilfælde, Overlæggelser og Overtalelser — om end i nok saa indskrænket Art — hos Dem ej ere usandsynlige.

Villigen maa Man derfor, med Beundring

betragte Storkenes Udfærd, hvorledes den ildslukkende Kraft af Vandet er Dem bekjendt, og hvorledes de betjene sig af Deres Rødes Bædelse, for at beskytte deres Yngel imod Ildens træfortærende Egenskab! Dertil kommer endnu, at De, efter aldeles at have gennemfugtet Redet, trods Kjærligheden og Bekymringen for Deres Yngel, ophøre, at bringe Vand dertil, og derved erkjende, at det vilde kun være unyttig Nøje at gjøre Mere; at de da tilsidst paa Gavlen af Huset, indhyllede i hed, qvælende Røg, endnu sorgfulde bevogte deres Yngel, og Forældres Kjærlighed forjager alle Forestillinger om egen Fare; — at derpaa Ildens Magt dæmpes, det for Ildsluernes Straaler blotstillede Røde bevares og deres Kjære reddes: og at alt Dette skeer imod menneskelig Formodning, just som om De, formeddelt et lyst Blik i Fremtiden, havde Ahnelse om Udfaldet.

H. C. Michelsen.

Da Hr. Cancelliraad Behrmann, siden sidste Anmeldelse her i Bladet, er udraadt af Skrift. Commissionen, tiltræder Ovenanførte sin Levering.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 21de Juli 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Mennesket i Bjerregne.

(Udaf "Ahnungen und Sichte" v. Dr. L. Woss.)

En ejendommelig Virksomhed udøve Bjergerne paa deres Beboere. Masserne hæve sig og omslutte Dem haardt og ru, som i Bjerghærkerne's Gange og Kloster. Og ligesom nu Jorden, paa denne Maade, oplader sig for Dem, medens Solen om Dagen, og Maanen og Stjernerne om Natten, beskinne Dem mindre, end om De vilde have levet paa Sletten; — saaledes oprinder for Dem meer end-andensted's Længselens og Ahnelenss Rige.

Og ligesom Jorden synes at have aabnet sig for Dem og ladet Dem skue ind og boe i dens hemmeligste Dyb, saaledes vender sig da og lettere Aanden til den indre Side af sin Tilværelse, dog stedse med stadigt Hensyn til den ydre Natur.

Men ved denne inderlige Forbindelse med Naturlivet, oplader sig og den indre alsidige Sands for Samme, og fremstiller en højere Følelses-Evne. For Den vorder Legem;Verdenen tilmed aandelig; gjort og Bjergene begynde lidt efter lidt at omgive sig med et hemmeligt Trylleri — og disse store, trylleagtige Massers Indflydelse vorder da ligesom personificeret i den indre Forestilling til underfulde Bæfener fra Aanderiget. En hellig Gysen fremtræder med Dem. Den indre Sands oplader sig efterhaanden meer og mere. Vand; og Metal; Sø; lere opstaae i stort Antal, t. Ex. i Alperne, Apenninerne og Sierra Morea — meget let fremkommer deraf en naturlig Sonnambulisme (Rattevandren), som den vel maa være de rene Naturmennesker ejendommelig, og der opstaae da gode, fromme Mennesker iblandt Almuen som Missionærer, Fjernskueere i Tid og Rum, ligesom med fri og ubunden Aand. Hos Høj; Schotterne bemærkes især den sidste Grad af denne indre Fjern; og Klart;Skuen. Alt — Udviklinger af den indre

Sjæleverden, hvilke, efter Fjernelse fra Fædreland: det og Bjergene, fordetmeste snart forsvinde i de fremmede Sletter, som om og den indre, højere Sands, lukkede sig af Mangel paa Massens ydre Hævelse.

Derfor leve og i Bjergetegnene Eventyrer og Sagn; derfor strømme der saa let Sang og Klang. Alt faar der et indre og mægtigere Præg. Naturen ligesom kæmper der stormodigere og mere op: højet for sin Bedvaren. Og ligesom den bruser og knager i Uvejr og Skybrud, og alle Rædsler og Uengstelser føles skrækkeligere, end i den roligen udbredte Slette, saaledes minder og paa disse Bjerge Alt om Hans uendelige Kjærlighed og Magt, Hvem Skabningen er underdanig.

Mennesket opfordres og derfor næsten med Magt til Selvfølelse; thi kun saaledes kan Han modigen og med egen Kraft imodstaae de paatrængende, faretruende Elementer.

Religiøst og fast Sind forener sig og paa mange Maader med et kraftigt Legeme. Den indre og ydre Verden, de ærbare Sæder, den troe Bedhængen ved alle de Kjære, ligesom og ved de fiktre hjemlige Hytter, og alle Livsfølelser, forenede i Tanken om Fædrelandet: saaledes fremstiller sig den livskraftige Bjergboer.

Musiken og Digtetekunsten optræde og her med hinanden, som Menneskets naturlige Gaver og Kunster. Og idet Skov, Klippe og Bjerg give Ekko, og Dette fylder og opliver Dem med opvækkende, venlige Aander, saa føler Bjergboeren sig allerede af denne Grund aldrig saa eensom, som vel ofte Sletteboeren troer. Formedelst alle de gjenlydende Klange, og formedelst alle de Rædsler og Glæder, under hvilke Han er vorden stor, forenes Han meget meer desto inderligere med den Ham omgivende Natur.

Disse Oploftelser og Styrkelses, disse Opvækkelser af de inderste Sjælskræfter for den samfulde Søl og Leve; Kreds holde derfor og Bjergboerne lettigen fjerne fra det lave Slave; Sind; og lettigen formaar i Ham, af den ædle Bevidsthed om Kraft, Ret og Frihed, den ægte Fædreslandskjærlighed at udvikle sig, — hvilken, som Historien bevarer i mangfoldige Træk, langt overgaar Kjærligheden til Livet.

Naar derfor hos Bjergboeren Phantasiwerden, tillige med Sagnenes Verden, forsvinder i fremmede Lande, naar Anelserne, tilligemed de ydre og indre Oploftelser, undvige ham; naar den klare Himmelluft maa ombyttes med en tungere, fuld af Dunst og Støv; naar Firmamentet da

taber sit ufordunklede Blaa, og Stjernerne ej mere nedblinke saa klare fra Himmelen, som hist; naar da Følelseevnen indsnæres, og den indre Sands formørkes, tilligemed den Ydre; naar ligesom det andet Syn, en anden aandig Verden for det dunkle Dje bliver Nat; naar saaledes Bjerghoeren er hendragen til den sjerne Slette, — da altsaa, naar det hele UngdomsLiv nu synes for Ham at hendøe: kan det da vel være Andet, end at en uimodstaaelig Længsel efter Gjenerholdelsen af et uendeligen saligt Liv; Gode griber Ham, og at Hjemvee dræber Ham, naar Han ikke følger denne Længsel, ligesom Trangen til et højere Liv.

Men saaledes døer end manget andet Menneske paa Sletterne allerede alt for tidligen, fordi Han længdes efter et andet Land, efter sit Hjem.

Forlystelser i Petersborg.

(Af Thiles: Der Eremit in Petersburg.)

1. Fortvivlede Midler til at skaffe Penge til Carneval og offenkjendte Baller.

Naar Disse forestaae, er Skaffer: Markedet altid talrigt. Lapse af laveste Slags, gemene Nymphes storme Doufinvis til, for, ved Salget af det

altid Undværlige, at sikke sig de fornødne Fonds til den forestaaende Lystighed. Den sædvanlige forlide Klædning ombyttes mod forslidt Slitter, der har gjort sin Tjeneste, naar det for faa Timer, og ved Bortlys, har givet sin Besidderinde et Skin af Velhavenhed, for at understøtte en eller anden Plan. Mislykkes denne Plan, saa er Dagen efter Festen en Sorgens Dag. Den tiltuskede Slitter: stads kan ikke vel bruges ved lys Dag; og de andre Klædningsstykker ere fejede ud. I dette for: tvivlede Tilfælde, staar da intet Andet tilbage, end at blive i Kammeret eller vel endog i Sengen, indtil gunstigere Tider indtræde, og Finantserne atter ere bragte istand saavidt, at det skændigen Forødt kan tilbageskaffes for tre Gange saa mange Penge. Ere aldeles ingen Sager forhaanden, der passe sig for Skatemarkedet eller Assistenhuset, saa tager Man sin Tilflugt til overordenlige Midler, og Opfindelsesgaven i denne Speculation gaar utroligen vidt*).

Følgende Anecdot har Man fortalt som sand: færdig: Nogle Fruentimmere, der boede sammen i eet Huus, forenede sig Eftermiddagen før den store Redoute, der hver Søndag, saalænge Fasten

---

*) Sigesaa hos os!

varer, gives i det store Theater, i en hemmelig Comitee, for at overlægge Muligheden af at kunne tage Deel deri. Alle Hjælpesilder toges i Overvejelse, alle Miner sprængtes for at dække de forstørrede Omkostninger; men der var og blev altid et Deficit, der ikke stod til at stoppe. Lykkeligvis husker den Yngste paa Gaarsdagens Gjestebud, hvorfra endnu var levnet en halv Skinke, et Par stegte Høns og en Flaske Biin. Ufortøvet griber Man til dette Yderste og tilbyder Det den nederen under boende Lavotschnik*), som Pant, hvilken og lader sig finde villig at tilskyde det Manglende paa nogle Timer. Gode Venner gjorde det muligt, næste Morgen at indløse det Pantsatte.

A n e c d o t e r.

"Hvad synes Dem om denne Hest?" spurgde Ludvig XV en Erkebisp, der forstod sig godt paa saadanne Gjenstande. "Det er et prægtigt Dyr, Sire". — "Man siger den er en Tyrk". — "Tro ej Det, Sire", svarede Erkebissen, "det er en Kristen, saa god, som vi Begge".

---

*) En Art Detailhandler, der altid boer i Kjelderens.

En gascognsk Officeer, der stod i Ry for Bravourer, men tillod sig derhos de bekjendte Sprogfriheder, for hvilke hans Landsmænd ere berømte, affkød, i en hidsig Fægtning, sin Pistol paa en fjendlig Officeer, og pralede derpaa for sin Kamerad af, nyligen at have nedlagt sin Modstander. "Hvor kan det være"; sagde den Anden; "jeg seer jo Intet paa Jorden"? — "Cap de bious" — svarede Goscogneren, "seer Du da ikke, at jeg har forvandlet Ham til Støv"? —

En ung Dragonofficer fra samme Provinds passerede Revue for Ludvig XIV, i det hans Hest gjorde et pludseligt Spring og derved kastede hans Hat paa Jorden. En af hans Kamerader tog Ham den op, i det Han gjennemstak den med sin Kaarde. "Savdis", raabte Goscogneren, "jeg vilde heller, Du havde boret dit Sværd i mit Liv, end i min Hat. Kongen hørte dette Svar og spurgde, hvorfor? "Sire", svarede Officeren, "hos min Chirurg har jeg Credit, men ingen hos min Hats temager".

H. C. Michelsen.

I n d t æ g t.

	Rdb.	F.	Rdb.	F.
Gasfædeholdning fra forrige Quartal, inclusive Støfaner . . . . . A. Aaerlige Indkomster for Hægladets 39te Aargang Nr. 14—26 incl. . . . . . B. Kontingent for andet Quartal b. 21. . . . . . C. Raans og Gørfæds Afbetaling i dette Quartal . . . . . D. Stenter af en Deel af Cøllfabriks Carptaler . . . . . E. Omkost 228 Rdb. Cøbler i Cølv . . . . . F. Tilfældig Indtægt for anvist, men ei betalt Strafaffaction	1904	70	1613	44
	464	78		
	781	27		
	6	24	1923	
			524	
			200	
	8			
	3165	7	4260	44

Alt foreffaaende Extract af 2det Quartals Regnskab for 1827 er overensstemmende med Administrationens Control

Sriedenreich.   Christensen.   Schram.

A n n o.
Bogholder.

U d g i v t.

	Rdb.	F.	Rdb.	F.
1. De aaerlige faaende Udgifter, for Hægladets Trykning, med Papir, Lønninger ic. . . . . . 2. De aaerlige Persongifter i dette Aarstal . . . . . 3. Raan til 3 Medlemmer . . . . . 4. Omkost 200 Rdb. Cølv . . . . . 5. Betalt Cøllfabriks Raan i Danmark, 1000 Rdb. med Stenter . . . . . 6. Indkjøbt Stigsant i Obligationer, Stenter pr. 6te Januar; Rdb. 1300 a 95$\frac{1}{2}$ pCt. med Stenter . . . . . 7. Tilfældige Udgifter . . . . . Støfaner for udfærdte men ei endnu indfærdte Raans og Quartals Svitzeringer . . . . . Gasfædeholdning	309	68	410	
	534	78		
	200		500	
	228			
	1007	48		
	23	88	1266	7
	494	70	1339	
	366	39	743	37
	3165	7	4260	44

Sjæbenhavn den 30te Juni 1827.

M. Bentzen.
Gasfærrer.

Ex tract

af

andet Svartals Regnskab 1827,

for

det forenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 28de Juli 1827.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Mandagen den 6te August ferstkommende om Eftermiddagen Kl. 5, holdes General-Forsamling paa Prindsens Palais bag Slottet; til hvilken Tid D^{hr}. Repræsenterer behageligen vilde møde.

Hermed følger Extracten af dette Aars andet Qvartals Regnskab.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Forlystelser i Petersborg.

(Af Thiles: Der Eremit in Petersburg.)

2. Kende banen

befinder sig paa Nevas store Fisspejl, ved det saakaldte Qvai Million, tæt ved det kejserlige Palads. Her forsamler sig om Eftermiddagen i smukt Vejr den galante Verden og alle unge Mennesker af Stand, der eje gode Løbere. Den ligeoverfor sig befindende Qvai er propfuld af Damer og Herrer, der interessere sig snart for denne, snart for hiin Hest og dens Styrer. Vel anstilles Veddeemaal; men da Disse ere mere beregnede paa den Stolthed, at være Ejer af en fortrinlig Hest, og derfor at gjelde i Publicum, end paa Binding, saa ere Disse ikke anseelige. Naar den til Væddeløben aftalte Tid er forhaanden, saa fører en Husfar Slæden frem; Herrerne, forsynede med prægtige Sobelpelse og elegante Vinterhuer, med store Banter, gribe Tøjlen; Tegnet gives, og i et Nu flyve begge Slæder Maalet imøde. Undervejs forsømmes Intet for at anspore Hestene ved Pidsken og Raaben; dog tør Skavle; Hesten, som Brugen

fordrer, aldrig sættes i Galop, ligesom Stanghesten aldrig i Trav, saafremt Styreren ej vil vække Uvillie og Latter og, skjøndt Han først naaede Maalet, dog tabe sit Beddemaal. Til at bevare denne antagne Ordning, bidrager efter Evne den tætved ridende Husar.

Den sejrende Hest bliver klappet, rost; en Deel af den paa Qvænen forsamlede Mængde iler til, for at overøse Ejeren med Artigheder og Complimenter, og Denne finder letteligen Lejlighed til, i Beundringes Ruus, at paasnakke dens firføddede Gjenstand sin Mand, og det langt over Dens Bærd, og saaledes dobbelt at indhøste Lønne for sin Anstrængelse.

En Art Haab.

Dette bestaar deri, at den ædle Guldmagers Kunst snart vil sees imøde. Hvi skulde og ikke Dette skee? Mesmers Drømmerier ere atter blevne Mode, og atter gangne af Mode. Man har paany begyndt at troe paa Underværker; profetiske Qvinder ere opstaaede: Man omtaages af og svæber i dunkle religiøse Følelser. Fra alt Dette er — Fortidens Historie lærer det — kun eet Skridt

til den hemmelighedsfulde kongelige Kunst, at finde de Vises Steen, og derfor den Forventning, at see vore Modetroende snart ved den alchymistiske Smeltedigel, vist ikke ugrundet.

Kongen og Mirakelmanden (f. Ex. Fyrsten af Hohenlohe).

Kongen. "Sig mig dog Hr. Fyrste! vil De med Deres Mirakler bevise, at den katholske Kirke er den ene saliggjørende?"

Mirakelmanden. (tier med et devot Buk).

K. "Nu, troer De det virkelig?"

M. (stammende) "Javist, Deres Majestæt! Kirken tilstøder det ej anderledes".

K. (til Dronningen) "Caroline! Vi komme dog hisset sammen". (Til Mirakelmanden) "Farvel, lykkelig Rejse, Hr. Fyrste! Den Gud, der ved Dem gjør Underværker, er ikke min!"

Hvilken Fornuftig raaber ikke:

"Gud velsigne Kongen"!

H. C. Michelsen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 4de August 1827.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 6te August førstkommende om Eftermiddagen Kl. 5, holdes General-Forsamling paa Prindsens Palais bag Slottet; til hvilken Tid D^{hr}. Repræsenterer behageligen vilde møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses- Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Forlystelser i Petersborg.

(Af Thiles: Der Eremit in Petersburg.)

(Fortsat.)

Et andet og interessantere Skuespil af Winterforlystelser, hvilket dog kun er beregnet paa Massen af de lavere Stænder, tilbyder

3. Iisbjergene,

hvilke, af Entrepreneurer, som derved troe at finde Deres Regning, ere bygte paa Neva's allertykkeste Winterdække og i den russiske Carnevalstid besøges af Tusende.

I lang Afstand glimre disse kunstige Bjerge de Tililende imøde. De fordetmeste sex til ti Klafter høje Skuepladse ere paa deres flade Side belagte med tykke, i regelmæssige Firkanter tilfævede, Iisflammer og begydes saa længe med Vand, indtil alle Abninger og Sprækker ere udfyldte, siden frosne, og saaledes danne en jævn, stejl nedhængende Iisflade, til hvilken den horizontale, halv- tredsindstyve til tredsindstyve Klafter lange, Bane slutter sig, hvilken ligeledes omhyggeligen renses for Snee og holdes spejlglat.

Paa Toppen af disse Bjerge vaje Fahner af forskjellige Størrelser og Farver, og en trindtom skingrende Musik, saavel som Entrepreneurernes Beden og Raaben, indbyder alle Venner af denne Fornøjelse til Deeltagelse. Man iler til, og de bagtil anbragte, temmeligen magelige Træ:Trin bestiges dufinviis af Mænd, Qvinder og Børn, hvilke, saasnart de have naaet Spidsen, forefinde de fornødne smaa, med Staal beslagne, Jis:Slæ:der, hvis de ej selv allerede dermed ere forsynede.

Hver Mand har enten sin Husfrue, en Slægtning, eller sin Kjæreste hos sig; Cavalieren sætter sig først, tager sin Dame paa Skjodet, og Begge bedække den fjerlette Slæde saa fuldkomment, at den ej Underrettede fristes til at troe, at Farten voves paa et vist bekjendt Sæde:Middels Bekostning, hvis ikke den overordenlige Jil, hvormed Slæde i Række med Slæde, under de paa begge Sider af Barrieren forsamlede tallose Tilskuernes Jubel, glider ned af Bjerget, snart lærde ham Bedre.

For at forebygge hvert Banheld, forsyner Styrreren sine Hænder med store Skind:Handsker, hvormed Han til Højre og Venstre farer omkring paa Jsen, og forstaar saa kyndigen at styre, at han sædvanligviis lykkeligen naaer Maalet.

Ved et lille Ryk giver han sin Rejsesælle Tegnet til at staae op, og Begge ile nu til det modsatte Fjeldbjerg, for at tiltræde Tilbagerejsen.

Behændige og kunsterfarne Elskere lade vel og Deres Hænder undertiden et Øjeblik hvile fra at styre, for ret hjerteligen og med et glad Hurrah at omarme den paa Skjodet siddende Pige, hvilket da af alle Omstaaende erkjendes og beundres som en høj Grad af Færdighed. Stolt af dette Bevis paa Hans Omhed, overlader sig den Skjønne til sit Hjerte og besvarer hans Omfavnelse. Dog — desværre! — giver dette Udbrud af hendes Følelse, ved den tilbagelænende Bevægelse, Slæden en skæv Retning og Begge geraade, under de Omstaaendes Latter, i den ved Siden liggende Sneedrive, af hvilken de undseeligen arbejde sig ud, for, ved et andet lykkeligere Forsøg, paany at forhverve sig deres Kunstdommers Bifald. Omkaps med disse glide Skjøtteløberne ned af Bjergene, dreje sig paa Halvvejen om og fuldende da Resten baglænds, beskrive Navnetræk, bruge kun een Fod, holde den Anden, til Beundring for den klappende Mængde, højt i Vejret, og drive Kunststykkerne saa længe, til den Ene eller den Anden falder paa Ræsen.

---

4. Rullebjergene.

Hvo der, om Sommeren, ej lader sig nøje med Fodvandring og længes efter stærkere Bevægelse, ham staae de, paa den store Flade, der rækker fra Kysten til den nærliggende Skov, opførte Rullebjerger til Tjeneste. Disse have i deres Bygningsmaade temmeligen megen Lighed med Fjeldbjergene, og ere ligeledes af ægte russisk Oprindelse. Ligesom ved de Sidstnævnte, stiger Man og her op ad de bagtil anbragte høje Trin, sætter sig oven til paa smaa Bogne, der passe i deres Rønder, farer ned ad den jævnt skraanende Træflade og fortsætte neden under Vejen i horizontal Retning saa længe, indtil Bognen af sig selv staaer stille.

Da disse Rullebjerger ere bygte og vedligeholdte af private Entreprenører, saa er Deres hele Indretning simpel og pragtløs. — Catharina den Store havde imidlertid, tæt ved det fordmum beboede Lystflot, Oranienbaum, ladet opbygge saadanne Bjerger, der vare forsynede med dobbelte Seulegange, og saaledes stillede, at Man fra en Pavillon paa Slottet uden Nøje kunde naae Højden af det Første, der ved sin Skraaning gav Bognen tilstrækkelig Fart, for, uden at staae stille, at naae Spidsen af det Andet, hvorfra Den endeligen rullede ned til

den neden under sig befindende Slette. Ved En af disse Farter, hvori Kajsferinden tog Deel, sprang et Bræt af Rullebanen, den aabne Afgrund lod sig tilsyne, og Monarkinden var i øjeblikkelig Fare. Den ved Legemsstyrke og Behændighed bekjendte Fyrste, Alexis Orlov, dengang Officeer i Garden, greb med vældig Arm Bognen, hvorpaa Kajsferinden sad, og standsede Den, med beundringsværdig Styrke og Landsnærværelse, midt i Løbet, indtil Monarkinden vandt Tid til, at forlade Kjøretøjet, og lykkeligen at undgaae Faren.

---

5. **Beundringsværdig, Sommer og Vinter blomstrende, Have paa Taget af det Kajsferlige Vinter=Pallads.**

Tredie Etage aabnes en Dør, og en Have modtager Tilskueren, hvilken ligner en Tryllelund og med sine høje Træer, skyggefulde Alleer, sin søde Bellugt, Løvhytter og friske Rosenbuske paa det Behageligste smiler Ham imøde. Saa langt Haven naaer, grønnes og blomstrer Alt trindt omkring; og dog seer Man aldeles Intet, der kan erindre om et Drivhuus eller noget Lignende. En dæmpet, veldædig Varme, aldeles

forskjellig fra Temperaturen paa en Winterdag, der er kold, modtager Ham, og Fugle af alle Arter kappes om at forskjonne dette fortryllende Opholdssted ved Deres Sang.

Denne lille Trylleplads er maaskee det eneste Sted i Europa, hvor Ideen om en evig Vaar er virkeliggjort; thi hverken den bekumrede Hede i et Driuhuus, eller Winterens isede Lande er nogen sinde her at spore.

Haven er imellem de fire Klafter høje Vallustrader, der omgive Slottets flade Tag, saaledes anlagt, at Man nedenfra og fra Stadens Gader aldeles Intet af Samme bliver vaer, i det de betydeligen høje Træer alligevel ikke naae Rækværkets Højde.

Væggene i disse Vallustrader ere beklædte med tykt og uigjennemtrængeligt Grønt, og Man har, som det synes, med Villie valgt saadanne Arter af Træer og Planter, der behøve lige Varme; thi af udenlandske Værter, der behøve en høj Grad af Hede, sees Ingen. Denne Varme vedligeholdes paa en nem Maade ved Kor, der fra alle Sider løbe frem i denne Bygnings Vægge, saa at, i den strængeste Vårstid, naar hele Naturen rundt om Hovedstaden ligger død og stiv, her ikke bemær-

tes den ringeste Forskjel hverken i Temperaturen, eller i Planternes Væxt.

”Jo flere Skatte der opdyngge sig i Hans Skrin, desto mindre føler den Rige sine Medmenneskers Lidelser; desto lettere er han underkastet den Fristelse, kun at haane Dem”.

C. Spindler.

A n e c d o t.

(Meddeelt.)

”En Biskop (formodentligen — catholsk) besøgte, paa en Rejse til Hoffet, En af sine gifte Døtre. Bant til at vide, at Faderen fik sine Bønner horte og sine Slægtninge (Nepoter) befordrede, bad Hun Ham, i sit Sprog: ”Skaf mig Præstekaldet til N. N. Menighed!” ”Det veed jeg ikke, om gaar an!” — svarede Faderen. ”Jh, see! — jeg kan vel vide, at Søster T. (her kan man hensætte et For-Navn) skal have det!”

H. C. Michelsen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 11te August 1827.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Forlystelser i Petersborg.

(Af Thiles: Der Eremit in Petersburg.)

(Fortsat.)

6. Drefesten.

Det er værdt at see en saadan Fest, hvorved en stegt Dxe spiller Hovedrollen, hvoraf Hiin har sit Navn.

I Midten af den store, saakaldte Parade-Plads opstilles en uhyre Pyramide, paa hvis terasfeformige, stedse smallere, opad løbende Trin Man, just ikke beqvemt, men med Anstrængelse, kan naae til det øverste og højeste Trin. Paa denne Højde lig-

ger en smukt pyntet, stegt Ox med forgyldte Horn, hvilken roligen synes at vente de Ting, som skulle komme.

De forskjellige Terrasser paa denne Pyramide ere belagte med Stegt og Kogt af alle Arter i højeste Overflod, og i de fire Hjørner af Pladsen ere oprettede fire Fontæner, hvilke, istedet for Vand, udgyde Strømme af Viin, Brændeviin, Ol og Mjød.

At disse Gjenstande og den derved forefaldende Jubel, for den største Deel, af den gemene Hob — thi Denne alene, som det af sig selv forstaar sig, optræder her som Skuespiller, — ere i højeste Grad indbydende, er naturligt. Den almindelige Interesse forhøjes imidlertid endnu ved den Omstændighed, at der til de Individier, hvilke det lykkes at gjøre Oxens Hoved til Bytte, udbetales en betydelig Sum af fem hundrede, ja tusende Rubler. Een Enkelt vilde dette, formedelsf den store Concurrence, være aldeles umuligt; derfor aftale, allerede flere Dage iforvejen, hele Laug, fordetmeste Kjødhuggere, Arbejdere i Fabrikkerne o. s. v. et fælleds Angreb, hvorved De gjensidigen understøtte Hinanden, og, i Tilfælde af Sejer, love, at dele Belønningen med Hinanden. Disse Forbindelser blive da, deels for at paatrykke det sluttede Fælledskab

Seglet, deels for at udruste sig til det forestaaende lucrative Værk med behørig Styrke og Energi, i egne Laug bragte istand ved Ol og Brændeviin, og ratificerede af de Ældste i Lauget.

Den store Dag oprinder; alle Arbejder hvile, alle Værksteder blive tomme og alle Gader propfulde; thi fra alle Hjørner og Ender vandrer Muen i hundredevis hen til det Stegte og Kogte; men end mere til Viin og Brændeviin; Fontænen. Endeligen er Pladsen fyldt med mange tusende Mennesker, og intet Væble kan mere falde. Lagene ere rundt omkring besatte; ud af alle Lagvinduer lige hundrede store og smaa Hoveder, der fordetmeste tilhøre herskabelige Tjenere, Stuepiger, Kammerkiskner og andre slige Individier, der holde sig for gode til at tage Deel i Parterrets støjende Glæder, og ere stemte og oplagte til stillere Nydelse. Hvor mangen Roman bliver her begyndt, fortsat og tilmed og fuldendt!

De Intermezzer, der foresalde ved saadanne Lejligheder, Skuespillene i Skuespil, have for mig altid været de interessanteste.

Saa mange gode Børn, der den hele Uge igjennem stode under et strængt Regimente og i Forbigaaende neppe kunde kaste et venligt Blik til de Deres Hjerter usigeligen dyrebare Kammerterjenere

og Jægere, ere nu løste fra alle Baand. De be-
regne listigen det Djeblik, hvor al Sands er hen-
vendt til den stegte Hane og Gaas og Ingen har
Dje for de Ustegte, for uforstyrret at lade de bløde
Hænder kysse, hvilke De, i Paasyn af Deres sæd-
vanlige Omgivelser, saa længe og saa grusomt
have maattet unddrage deres Højtelskte.

Imidlertid følger nedenunder det uhyre Hav
af Mennesker. Dog er det intet brusende; thi ro-
ligen vente alle disse Tusende Signalet, der gives
Dem til Pyramidens Angreb, og respectere det
lette Barriere af Tong, der fjerner Dem fra Deres
Onskers Gjenstand, saaledes, at Politiet kun sjel-
dent seer sig nødt til, nu og da at opfordre til Or-
den; thi i Spøg som i Alvor, her som overalt,
bevarer Rusfen sin, Ham til Natur blevne, Sands
for Orden og Skik, og for sin humane og vise Re-
gjerings Indretninger.

Endeligen stiger Raketten, og i et Nu er
Mellemrummet, der adskilde det kamplystne Publi-
cum fra Pyramiden, af Tusende tilbagelagt, og
Denne bedækket med en tyk Sværm af Mennesker.

Polsernes og Skinkernes Region er snart be-
stegen; men endnu langt, saare langt er der til Djes
hovedet, og, uden Hensyn til den indbydende Lugt

og det tillokkende Syn, lade De, stræbende efter højere Trin, disse Ting, med stolt Foragt tilbage.

Laugene forene sig, og vorde adspalttede, samle sig atter, arbejde og kæmpe, opbyde Deres bedste Kræfter, og see! Gæssenes og Vændernes Trin ere naaede. Dog ikke uden Fare betræde De disse højere Regioner; i dousinviis falde De ned og afløses af Andre; disse rejse sig igjen og gjøre Deres Sejerherrer kjede af den korte Triumf. Jublen, Skriget og Lummelen vorder stærkere; Man seer Alt i et glædeligt Haandmæng; endnu et Djeblif, og det tredie Trin er besteeget.

Her hvile Haverne, Bildtet, Grisene og Svinene.

Sejerherrerne standse et Djeblif; dog Drexo vedet deroppe vinker med sine gyldne Horn, og med Det Vren og de tusende Rubler.

Mindende sig Deres Aftale, Deres Mod og den Dem ventende Løn, trænge De sig dristigere og dristigere frem, opildnede af den tilskuende Mængdes begejstrende Tilraab, bortrydde De snart alle Hindringer, trodse alle Farer; endnu en sidste voldsom Anstrængelse, og besteeget er det øverste Trin. Triumferende gribe De Dren ved Dens gyldne Horn og skue stolt ned paa de Tilbageblivende.

Et Djebligs Stilhed og Beundring, og pludseligen udbryder Tilskuernes tusindstemmige Triumfskrig. Hattene flyve i Vejret, Hænderne klasker, Lømmetorklæderne svæve, og Alt anstrænger sig for at tiljuble Sejerherrerne det vanskelige opnaaede Bifald.

Fra Trin til Trin stige De nu med Drexhovedet, som Trophæ i Midten, ned af Pyramiden, gennemløbe end engang, dog med stolt og roligt Mod, Harernes, Kapunernes, Hønsenes, Wændernes og Pølsernes Kloster, og, ledsagede af jublende Benner, naae De endeligen Maalet, hvor Lønnen for Deres Mod bier Dem.

Den højeste Pris er nu rigtigt nok tabt for Mængden. Dog — den Anden staar tilbage. Givnes der altsaa ingen tusende Rubler meer at forhverve, saa ere de øvrige Ting heller ikke at foragte, og hvad der fragaar i Hæderens Nydelse, søger Man, ligesom andre skikkelige Folk, at erstatte ved Mavens Nydelse, og saaledes gjøre De sig endnu entidlang Erobringen af de lavere Terrasser stridig, indtil endeligen Alle ere tagne i Besiddelse.

Nu gaar det lystigt med en Smausen uden Maade og Maal, Fødder og Hænder hvile, Wresygen tier, men alle Rindbakter ere i fuld Bevægelse.

Dog, Hvo kan i dette Slaraffenland, fortæere den opdyngede Betsignelse! Enhver Anstrængelse er forgæves, Højmodigheden vaagner, minder Dem om alle neden under ventende Benner og Beskjendte, der endnu ere fastende, og De meddele Disse rigeligen af Deres Overflod.

Grisefylte, Pølser, Skinker og Wender gjennemkrydse nu Luften til alle Sider, firbenede og tobenede Stege møde hinanden og de fromme Hærer og fede Gæs ere forundrede over at see sig, efter Døden, hensatte i Regioner, hvorom De i levende Live Intet havde drømt.

Imidlertid tage ej alle disse højmodige Meddelelser en lykkelig Retning, og mangen Grisfesteg slaæer Modtageren et Par Tænder ind, endnu før han kunde skikke Dem til at tygge. Alligevel faar dog enhver Tilskuer par terre sin Deel af det store Maaltid.

Alt hvad der følede sig for svagt eller var for trægt til at efterstræbe den betydelige, men vanskelige erholdelige Pris, ilede midlertid til et mageligt Maal, og lejrede sig i hundreviis om Fontænerne. Den tykkeste Sværm omgiver Dem, der levere Biin og Brændeviin; alligevel fattes de med Øl og Mjød Strømmende heller ikke paa Besøg.

Hvad Huusstanden var istand til at levere af Træ, Kobber, og Leer; Fæde er medbragt for deri at opfange det skjønne Fluidum; i Mangel af disse Kar, erstattes de ved Huer og Hatte, eller Diogenes lærer Dem den Kunst, hvorledes man undværer alle disse Ting. Enkelte fordrifte sig vel undertiden til, for at være Glædernes Kilde end nærmere, at stige i Fontæne; Bækkenet, hvilket dog sjældent tilstedes af de Omstaaende.

Denne Fæst endes sædvanligen med Penges Udcastelse, Fri; Comødier og andre Gunstbeviisninger for de lavere Folkelasser. Ved Hoffet er om Aftenen Bal eller Maskerade, og Middelsstanden tager ligeledes, ved lignende Lystigheder, Deel i den almindelige Glæde.

H. C. Michelsen.

Søndagen den 19de August indkommer Hr. Professor Nissens Bidrag.

Borger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 18de August 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Katholicisme ved Reformations-Tiden og
end sildigere.

1. Enhver Prædikant, især blandt Ordens-Gesstlige, følede sig kaldet til at hæve sin Helgen over Andre og at anbefale Ham ved Fortælling om Hans Undergjerninger. Saaledes opløstede Augustinermunkene Augustin, Dominikanerne Dominicus og Catharina af Siena. Hø og Straa toges af den nærmeste Lade, Kul af den nærmeste Urne, og gaves det letsindige Folk at kysse, som De, hvorved den hellige Laurents var bleven riftet. Men højere drev dog Ingen Helgenes Anprisning, end hiin Franciskanermunk,

der saaledes forestillede Franciskus's Indførelse i Himmelen efter Hans Død: Ganske bestemt vilde Franciskus, da han kom i Himmelen, tage sin Plads hos de Angrende; men der blev raabt til ham: "Højere op!" Hos Doctorerne gif det ham ligesaa. Selv over Dem, der havde bevaret ubesmittet Kyndighed og over Martyrerne blev Han viist højere op. Ja Profeterne selv bade Ham, at sidde ovenfor Sig. Døberen Johannes, der er større end Profeterne, vilde sidde nedenfor Ham. Han kom til de seraphiske Vanders Plads, men og her hedde det: "Højere op!" — Der vare Ingen flere tilbage, end den hellige Jomfrue, der sidder paa højre Side af sin Son. Til Hans største Forundring vilde og Denne sætte Ham oven for Sig. Men skulde Han fortrænge Kristus selv fra Hans Plads? Det vovede Han vel ikke, saa lidet som Hans Lovpriser vovede at sige, at Han var Meer end Kristus. Da Prædikanten havde forsteget sig saa højt, gjorde Han en Pause; endeligen erklærede Han: "Hidtil er endnu ingen værdigere Plads udfunden for den hellige Franciskus." — "Nu, godt!" — sagde En af Tilhørerne — "saa indtage Han imidlertid Min!" — og gif ud af Kirken."

---

2. Brudstykker af en berømt Prædikants, Gabriel Barelets, en italienskt Dominicaner: Munks, Prædikener:

a) "Da det kundgjordes i Himmelen, at Gud vilde vorde Menneſke, vare mange Sendebud komne til Ham, der fraraadede Ham dette Forehavende. Englenes første Hierarki lod Ham ſige: "Herre, vor Gud, hvad er Menneſket, at Du agter Ham ſaa højt? Du har begavet Ham med Fornuft, og ſkabt Ham efter Dit Billede; Du havde kunnet danne Ham af Træ eller Steen. Nu vil Du gaae til Ham, og iſøre Dig Hans Slaveskjole!" —

Gud ſvarede Dem: "Jeg forsmægter af Kjærlighed!" —

Det andet Hierarkies Udfendinge vare end mere paatrængende. "Hvi vil Du, gode Meſter, gaae til de ſlemme, uforbederlige Menneſker? Sandeligen, hvis Du gaar, ſaa vil Du have Uarfag til ej at være fornøjet; De ville ſlaae Dig, binde Dig til Pæl, tilbinde Djnene paa Dig, hæfte Dig til Korſet, gjennemboe Dig Hænder og Fødder.

Herren ſvarede Dem af Ordſp. 8: "Min Behagelighed er til Menneſkens Børn."

Det tredie Hierarki foreſtillede af Ciceros Bog om Venſkab (de amicitia): "Venſkab maa grunde

sig paa et Gode, der enten forskaffer Nytte eller Fornøjelse, eller overhovedet paa det Edle. Men hvilken Nytte vil Gud have af Menneskene? Han, Hvem De tusindfoldigen spotte, mod Hvem De ere meenedige? Mennesket er en Ormesæk, en Tigger, en Piber, o. s. v.”

Herren svarede: ”Jeg forsmægter af Kjærlighed!”

---

b) Ved Paaskefesten underholdt Han sine Tilhørere saaledes: ”Der opstod i Himmelen en Bædde-Strid om, Hvo der skulde forkynde den hellige Jomfrue Jesu Opstandelse. Adam vilde gaae, men Han fik den Afvisning, at, saasom Han gjerne spiste Figen, kunde Han forsinke sig paa Bejen. Noah fandt Man uduelig, saasom Han gjerne drak. Døberen Johannes for- medelst Hans forslidte Kjole. Endeligen meldede sig den bodsferdige Nøver. ”Ja,” hedde det, ”De have knuset Dine Been; hvorledes vil Du komme affted?” — — —

---

c) For ej at undlade nogen Fest, uden at begaae den paa en løjerlig Maade, fremstillede Han og Vintsefesten med et lunefuldt Indfald:

”Den Helligaand havde ej stor Lyst til at gaae ned paa Jorden. Men Kristus paatrængte hos Faderen, at Hans givne Ord maatte holdes. Den Helligaand vil dog iforvejen vide, hvorledes Kristus er bleven behandlet; og Denne viser Ham sin Side, sine Hænder og Fødder. Ak! — svarede den Helligaand — da maa jeg paatage mig en Stikkelse, saa De ej vove at lægge Haand paa mig; og saa nedsteg Han da med stor Susen.” —

---

3. Naar endog en Prædikant maaskee havde en god Hensigt, saa søgte Han dog at opnaae Denne ved en Harlekinade. Saaledes vilde Robert fra Cicum engang foreholde Paven og Cardinalerne Deres Pragtsyge. Da Han saae Dem i Deres Hovmod komme til sin Prædiken, besteg Han vel Prædikestolen, men istedetfor at begynde sin Prædiken, udraabde Han: ”Fy, hellige Peter! fy, hellige Paulus!” — hvorhos Han spyttede saa ofte Han nævnede en Apostels Navn. Endeligen skyndede Han sig endog ned af Prædikestolen og ud af Kirken. Nogle troede, Han var fra Forstanden, Andre, Han var bleven en Rjetter. Man var isærd med at kaste Ham i Fængsel. Men en Cardinal, der var Hans Ven, bragte det der:

til, at Han iforvejen blev forhørt af Paven og nogle Kardinaler. Paa Spørgsmaalet, hvi Han paa Prædikestolen havde udtalt saadanne Bespot-
telse, svarede Han: "Han havde haft isinde, at tale over en vis Gjenstand og det efter en Plan, hvilken Han forelagde. "Men da jeg" — vedblev Han — "saae Eder at komme i saadan Pragt til min Prædiken, Eder, der skulde træde i Apostle-
nes Sted, hvilke tilbragde Deres Liv saa nøjsom-
meligt og ydmygt: da tænkte jeg, enten maatte Apostlene have været Daarer, at de gif en saa nøjsommelig Vej til Himmelen, eller Jere paa den lige Vej til Helvede. Men da J have Nøglen til Himlen, saa torde jeg, for Eders Skyld, ej overlade mig til denne Frygt. Hvad blev mig tilovers, uden at foragte Hine, der foretrak et saa elendigt Liv, da De havde kunnet føre et lystigt Liv, ligesom J?" — Biskop forandrede Robert sin Tæn-
kemaade, da Han Selv blev Biskop af Aquino*).

---

4. Hvor meget Man opløstede Helgenes Dy-
der og Fortrin, kan skjønnes af Følgende: "Da

---

*) Gud frie Protestanterne i det nittende Aarhundrede fra flige eller dog lignende Prædikener!

den hellige Gregor gif forbi den hellige Peters Basilika, erindrede Han sig en skøn Handling, hvilken Kæiser Trajan havde foretaget. Han indlagde Forbøn for den forlængst afdøde Kæiser. — "Din Bøn" — fik han til Svar — "er forlængs gesiden hørt; jeg har fritaget Trajan for den evige Straf. Imidlertid vogt Dig for, fremdeles at indlægge Forbøn for en Fordømt. Denne Gang har Du Valget imellem at tilbringe to Dage, efter Din Dod, i Skærsilden, og at skranke Dit hele Liv igjennem." Gregor valgde det Sidste og var hele sin Livstid plaget med Feber og Gigt.

"ohé! jam satis est!"

Vaa Dansk: "Have vi ej nu faaet Nok af dette Kram?"

(Udaf Wahrheit aus Jean Paul's Leben.)

"O, Yngling! Jo mere Du har Talent og altsaa Hang til Dødslen med de physiske Kræfter, desto mere skaane Du Dem! Du kan i Mand's Alderen worde doppelt saa stor i Aand, naar Du i Yng-

lings Alderen skaaner Ild; Legemet der, hvor det dog ikke forlanger at være skaanet.”

”Min varige Bestræbelse er, ej at uddanne Noget paa Jorden, som hisset oppe intet Værd vilde have.”

”Jeg kan gjøre mig det Nærværende til et Forbigangent, hvori jeg længselfuldt skuer tilbage; saa og det Tilkommende til et Nærværende, hvilket jeg stykkeviis og nærhos gennemlever.”

H. C. Michelsen.

Søndagen den 19de August indkommer Hr. Professor M i s s e n s Bidrag.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 34.

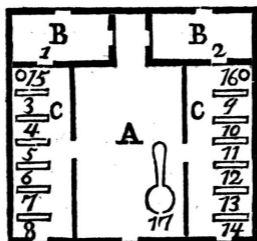
Løverdagen den 25de August 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

Grundtegning af Lighuset i Neuer Anbau ved Dresden

A. En stor Sal, hvor Lighisten nedsættes, og de

ved Ligbegjængelse brugelige Høitideligheder kunne foregaae.

B. B. Opsynsbetjenternes Bærelser, med Vinduer 1, 2 ind til Ligstuerne C. C., hvor 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ere ligesaamange Borde, paa hvilke Ligene henlægges, naar de ere bragte til Lighuset.

15. 16. Kaffelovne.

17. En Messingfrog saaledes som den, naar den Døde er lagt paa Ligbordet, befastes om Fingrene og Tærne, og som ved Traade staaer i Forbindelse med et Uhrværk.

Det er en Sag, hvis Sandhed ei længere kan benægtes, at Livskraften i det menneskelige Legeme, ei alene i pludselige og heftige Tilfælde, men ogsaa efter langvarige Sygdomme, ei sieldent kan ophøre at vise sig synligen virksom, og at saaledes et Menneske kan ansees for at være dødt, uden at være det, og, da denne Tilstand af ufuldkommen og blot tilsyneladende Død kan vedvare længe, stundom endog over 8 Dage, et saadant Menneske, ved falskeligen at holdes for dødt, kan blive begravet i levende Live, og, naar han opvaagner i Graven, og der kommer tilbage til Bevidsthed og til Bevidsthed om sin Tilstand, maatte døe den

skræffeligste Død, der vel kan tænkes. Det er nemlig af flere virkelige, som sørgelige, Tildragelser oplyst, at de formeentlige og sædvanlige Kjendemerker paa Døden, som tages af Pulsens og Aandedrættets Standning, af Legemets tabte Varme og endeligen af Nervernes og Musklernes Umotagelighed for Indvirkningen paa dem af særegne Virringsmidler, ere saare upaalidelige og usikre; og det kan saaledes ei nægtes, at alene en fuldstændigen indtrædende Forraadnelse af det menneskelige Legeme afgiver et aldeles sikkert Kjendemerke paa Dødens Tilværelse.

Det er nu omtrent 34 Aar, siden den høiligen fortjente og høiærbærdige daværende Kongl. Confessionarius Dr. Bastholm hævdede sin mandige Stemme herom i sin Opfordring til Kjøbenhavns Indvaanere om en offentlig Indretning, der sætter os i Sikkerhed for ikke at begrave nogen Levende, trykt 1793. 8. 31 Sider, hos J. N. Thiele. I Hellmuths Naturlære for menig Mand, oversat paa Dansk af K. A. Borch, 1796, er denne Materie ligeledes behandlet S. 114—128 i Anmærkningen, og i Conferensraad E. Fleischers Forsøg til en almindelig Naturhistorie, 10 Deel, 3 Bind, Side 452—470, i

den der iudførte Afhandling: om den ufuld-
komne Død. Ogsaa har Udgiveren af Telegra-
phen og Nye Freia, Hr. J. C. Lange, med
den Grundighed, der stedse pryder hans Arbejder,
nogle Gange nyeligt antaget sig samme vigtige
Sag, og saaledes i Nye Freia No. 2 meddeelt et
Udtog af den Badenske Forordning om Ligbesig-
tigelser.

Det er da ikke nogen ny Sag, jeg herved
bringer paa Bane, naar jeg anseer det hensigts-
mæssigt at betjene mig af dette Blad, der læses af
Mange, som ellers ikke give sig af med at kjende
Litteraturens Frembringelser hos os i det Større,
og at bruge det som Organ til Udbredelsen af nogle
Bemærkninger, hvis Hensigt er at vække Opmærk-
somheden for en Sag af høieste Vigtighed som
denne. Thi hvad kan dog være vigtigere end at
søge at betrygge baade sig selv og Andre mod Faren
for at begraves levende?

Vel veed jeg, at, hvad en *Bastholms* vel-
talende og kraftige Stemme, forenet med den An-
seelse, hans høie Embedsstilling og Navnkundig-
hed som Skribent maatte give ham, ei kunde i
hine Dage udrette, vil min svage Tale, naar Ud-
faldet beroede derpaa, ei kunne udrette; og ikke er
det her min Tanke, at ville stille mig i Spidsen for

et Foretagende, der kun ved fleersidig Deeltagelse kan ventes udført. Men det troer jeg ogsaa at vide, at det er saare sjeldent, at Almeen: Aanden saaledes modnes for Ideer af saadan Natur første Gang, de gjøres til Gjenstand for Almeenhedens Opmærksomhed, at et saadant første Stød, om det end kommer fra nok saa kraftfuld en Haand, skulde have Held til at bringe Bærket til Udførelse. Det stærke Træe falder ikke for det første, om end: ogsaa nok saa stærke, Hug; men, svækket ved mange, om endog svage, Drexslag, segner det dog engang for det sidste, skjøndt svage, Hug. Og saaledes kan maaskee Tidens Aand, der endnu var umodtagelig for en Bastholms Røst, fordi den hævede sig om et Emne, der da var Almeenheden fremmed, og syntes maaskee Mange, uagtet de anførte historiske Data, næsten utroligt, imidlertid, ved Fleerheden af de forskjellige Erfaringer, som siden den Tid ere blevne bekjendte, og den større Oplysning, som har udbredt sig over alle Classer, være modnet til større Modtagelighed for Sagen i vore Dage, og den store Mængde af Tidsskrifter og Dagblade, som den danske Litteratur har Overflødighed af, og som mere end forhen lader Ideerne udstrømme til Mængden, blive en gavnlig Medhjælperinde til Ideernes Udbredelse om denne

vigtige Sag, naar det maatte behage disse Tidsskrifters og Dagblades Udgivere at forene deres Stemmer med min, og at gjøre Indholdet af disse Bemærkninger eller Sagen selv til Gjenstand for en Artikel i deres Blade, og at vedblive deri at minde om Vigtigheden af de til Betyggelse i saadan Henseende fornødne Foranstaltninger og Indretninger, og ei at trættes ved forgjeves Naamindelser, indtil de endeligen, seent eller tidligere, komme til Udførelse.

Mig er det vist, for min egen Person, meget magtpaaliggende, til min egen Betyggelse, at ønske at see en saadan Indretning, som hertil udkræves, i mit levende Live iværksat; og jeg vilde vist være een af de første, der vilde, om det behøvedes, enten tegne mig for Bidrag til dens Iværksættelse, eller, hvis den for privat Mands Regning udførtes, gjøre min Bestemmelse om at afbenytte en saadan Indretning, som jeg siden kommer til at omtale og nærmere at beskrive, for mit eget affjælede Legeme; men det er mig ikke nok, efter Muelighed at have sørget for min egen Sikkerhed i denne Henseende; jeg ønsker at udstrække min Omhu ogsaa til dem, som maaskee ikke gjøre sig mindste Tanke om, at der gives en Fare af saarædsom en Natur, for hvilken de selv med deres Slægt og Venner ere udsatte.

Hertil kommer, at Usikkerheden i denne saa høist vigtige Sag, saalænge de fornødne Indretninger af Lighuse og didhørende Foranstaltninger endnu ei ere trufne, ei kan andet end vække enhver Tænkendes Frygt for en Stjebne, der har saa meget Rædsomt ved sig, og at denne Frygt, om den ikke i sunde Dage holdes inden for sine tilbor-

lige Grændser, kan i saadanne Sygdomme, der medføre Feberdrømme og Phantasiens Syner, have høist skadelige Virkninger. Thi, da de Forstillinger, hvormed Sjelen tilforn har gjort sig i nogen særdeles Grad fortroelig, under saadanne Tilstande lettest fremtræde, og bemestre sig Sindet med saa meget større Voldsomhed, som den legemlige Sundhed er for Diebliffet svækket, og Forstandens Herredømme ophævet, saa byder Fornuft og Erfaring mig, selv i det jeg med disse Bemærkninger har til Hensigt hos den alt for Trygge at vække en fornuftig Frygt i denne Henseende, ligesaa meget at advare mod en utidig og alt for stor Hestighed i at overlade sig til Tanken om denne Sag og Frykten for de dermed forbundne Rædselser. Og jeg kjender da ikke noget bedre Middel mod en saadan Frygt, end med fornuftig Betænsomhed i Tide og i sunde Dage at overlægge denne Sag med sig selv, og at gjøre derom med Slægt og Venner saadan Uftale, som jeg i det Følgende vil komme til at berøre, at Enhver kan være aldeles betrygget i denne Henseende. Dette er det bedste Middel til med fornøden Rolighed at kunne tænke derpaa i sunde Dage og til at betrygge sig mod denne Frygts mueligen voldsomme Virkninger paa Sottesengen. Jeg har selv seet disse rædsomme Virkninger af Phantasiens Forvirrelser, da een af mine Bekjendter, som ved et tilfældigt stærkt Slag paa Hovedet faldt i en hæftig Sygdom, der i omtrent 2 Dage gjorde, under en voldsom Kamp, Ende paa hans Liv, hele denne Tid, paa nogle Mellemrum nær af Udmattelsens Stilhed, laae i det hæftigste Raserie, der ene og alene gif ud derpaa, at han troede at befinde sig i en stor Kirke,

og anfaae Sengen for en Ligkiste, hvori han, skjøndt levende, var lagt, og i hvilken de Tilstedeværende, som vaagede hos ham, og med Magt maatte styre ham til at blive i Sengen, efter hans Mening med Vold vilde holde ham. Disse rasende Forestillinger forlode ham ikke, førend Dødskampen havde Ende; og Erindringen om denne rædsomme Scene er endnu saa levende hos mig, at jeg baade har søgt og søger at beherske Frygten hos mig selv herfor, og troer at burde advare Andre derimod, og derfor at bede Enhver itide at tage Forholdsregler saavel mod Faren af en fortidlig Begravelse selv som mod en alt for heftig Frygt for Samme og dens Følger. Det er vel værdt at lægge Mærke til, at denne Mand, om hvis Sottesengs Kaseries Drømme jeg her taler, døde her i sin kraftfulde Manddoms Alder 1794; det var altsaa omtrent et Aar efter at Dr. Bastholms ovenmældte Skrift var udfommet i Trykken, og Ideerne om denne Materie her i deres Ryhed. Det er da ei usandsynligt, at Indtrykket af dette Skrift og den deri med en Bastholms Betsalenhed behandlede Gjenstand kan have virket stærkt paa en Mandes Sind, der efter sit Temperament og øvrige Stilling i Livet var tilbøielig til Lungsindighed og mørke Forestillinger; og det var da saa meget forklarligere, at disse Forestillinger kunde i den heftige Sygdom, der bortrev ham, med saadan Voldsomhed bemægtige sig hans Phantasie. Men jeg bør ikke dvæle længere med at skride til Sagen.

(Fortsættes.)

M. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 1te September 1827.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Mandagen den 10de September førstkom-
mende om Eftermiddagen Kl. 5, holdes
General-Forsamling paa Prindsens Palais
bag Slottet; til hvilken Tid D^hrr. Re-
præsenterer behageligen vilde møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortættelse.)

I. Skindød.

Skindød er da den Tilstand, i hvilken Livskraften er saaledes undertrykt, at dens Ytringer have ophørt at kunne bemærkes af andre Mennesker, skjøndt Livet endnu er tilstede, eller med andre Ord den Tilstand, da et Menneske, skjøndt endnu levende, synes at være dødt. Det er altsaa en blot tilsyneladende, en usfuldkommen Døds-Tilstand, fra hvilken et saadant Menneske, efter længere eller kortere Tids Forløb, igjen kan komme tilbage til Livet. Det er jo vist nok meget mærkeligt, at hos et Menneske, der dog endnu har Liv, disse Livskraftens Ytringer i den Grad kunne mangle, at han med al Grund ansees for at være død; men det er en Sandhed, som Erfaring desværre alt for ofte har viist, og som kun alt for mange og sørgelige Exempler stadfæste, at vi ikke med fuld Sikkerhed kunne forlade os paa Rigtigheden af vor Dom om det, vi kalde Kjendetegn paa Liv og Død.

II. De sædvanlige Kjendetegn paa Liv og Død at være i Almindelighed usikre.

De udvortes Kjendetegn, efter hvilke vi almindeligen domme om Liv og Død, saa at vi troe at kunne antage, at kun der er Liv, hvor disse Kjendetegn ere tilstede, og ere saaledes tilstede, at vi blive dem vaer, ere: Hjertets og Pulsens Slag, Aandedrættets Gang, Legemet's Varme, Blodets Løb, Lemmernes Bevægelse, ei at tale om Mælets og Sandernes Brug; hvor disse Kjendetegn mangle, der troe vi i Almindelighed at Livet er forsvundet, og vi antage det da som Dødens Kjendetegn, naar, foruden Mælets og Sandernes Dødslyd, Hjertet og Pulsen have holdt op at slaae, naar Mennesket ikke mere drager Aande, naar Legemet er blevet koldt og Lemmerne stive, naar ved en Aares Aabning intet Blod længere vil flyde, og endeligen naar hele Legemet begynder at forraadne. Men, naar undtages den totale Forraadelse af det døde Legeme, ere de anførte Dødens Kjendetegn ofte meget usikre og utilforladelige; mange af disse Dødens Kjendetegn kunne være tilstede, og der kan endda være Liv i det Legeme, som ansees for dødt. Vi behøve jo kun at tilbagefalde i vor Erindring, hvad de fleste ældre Mennesker vel ikke

have kunnet undgaae at blive Vidner til, hvorledes et Menneske, der er faldet i stærk Afmagt, stundom kan henligge lang Tid, uden at noget Livstegn er at mærke hos det, og at i Besynderlighed saavel Pulsen som Aandedrættet hos enkelte Mennesker i saadan Tilstand saaledes kan have ophørt at yttre sig, at der ikke synes at være Spor af dem tilbage. Dog, da denne Tilstand sædvanligen er fortvarende eller overgaaende, falder det ikke letteligen nogen ind, at ansee et Menneske i saadan Tilstand for dødt; ja selv da, naar en saadan Afmagts-Tilstand kan være saa længe vedvarende, at Mennesket stundom synes virkeligen at være dødt, vil enhver Forstandig dog ikke overile sig i sin Dom desangaaende, da Erfaring har viist, at Livet, ogsaa i saadan, længere Tid vedholdende, Afmagt, kan blot være standset i sin Evne til at yttre sig, og efter længere Tid uventet er kommet tilbage. Et Uhr, siger afgangne Dr. Bastholm i sit ovennævnte Skrift S. 10—11, kan standse i sin Gang ved et Gran, som kommer i eet af Hjulene; men det har derfor ikke tabt sin Kraft til at virke; et Stød borttrykker denne Hindring, og det begynder sin Gang igjen som før. Saaledes kan Livskraften i det menneskelige Legeme undertiden standse, ligesom Kraften i Uhret standser; men, vilde vi

deraf slutte, at Livskraften er ganske udslukket og Legemet aldeles dødt, vilde vi ofte, paa en høist sorgelig Maade, bedrage os.

Dg saaledes burde vi stedse betragte Sagen, og i Henseende til Enhver, der, som det heder, er død, gaae frem med mueligste Baersomhed og Betænkksomhed, og, saa at sige, med en vis Tvivlshyge, at ikke den ofte kun formeentligen, tilsyneladende, ikke virkelige Døde skal, ved vor Ubetænkksomhed, for ei at sige, Ligegyldighed i en saa saare vigtig Sag, for sildigt komme tillive, og, om han da vaagner i Graven, virkelig døe den skrækkeligste Død, vi kunne tænke os, en Død saa rædsom, at Døden under Bøddelens Haand, i Sammenligning med den, maatte være velgjørende og sød.

Dog — det var ikke min Hensigt, med disse Linier at virke ved Sprogets og Forestillingernes Magt paa mine Læseses Indbildningskraft. Dg ikke troer jeg det heller, i vore Dage, efter saamange skrækelige Erfaringer, som isærdeleshed den sildigere Tid, da Opmærksomheden har været derpaa mere henvendt, har givet den tænkende Jagttager i Hænder, nødvendigt, at bruge mange Ord for at overbevise mine Læsere om Mueligheden af den skrækelige Ekjebne, at vord

levende begravet, og Virkeligheden og Sandfærdigheden af de Beretninger, der ere meddeelte os om Mennesker, som denne sørgelige Skjebne blev til Deel. Det var alene min Hensigt, paa ny at gjøre denne vigtige Sag til Gjenstand for tænksomme og virksomme Menneskers Omsorg; og, da jeg er overtydet om, at Sagen i sig selv er stærk nok til at tale for sig selv, og jeg derfor troer, at en ved Talens Magt heftigen rystet Phantasie, opflammet mere end uundgaaeligt er ved en Materie af denne Natur, let kan blive farlig og skadelig i sine Virkninger, uden at blive den gode Sag, jeg ønsker fremmet, gavnlig, saa har jeg foresat mig, saavidt mueligt, og selv med Undertrykkelse af de Følelser, der, medens jeg nedskriver dette, bevæge sig i mit Indre, at beherske min Følelses Yttringer, og med Roelighed at tale til den roelige Forstand, overladende Udfaldet og Alt til ham, der styrer Tingenes og Begivenhedernes Gang, at modnes og udføres, naar Tid er.

Imidlertid bør jeg ikke forbigaae at berøre ogsaa denne skrækkelige Omstændighed ved Tilstanden af den tilsyneladende og ufuldkomne Død, (Skindød) at mange saadanne skindøde Mennesker hele Tiden igjennem, medens de af Slægt og Venner ere blevne anseete for og behandlede som døde, have

beholdt deres fulde Bevidsthed om denne Tilstand og
 hvad der foregik med dem, uden at være istand til at
 vise for deres Omgivelser det mindste Livstegn.
 Hvor grusom denne Forsatning maa have været,
 hvor den har fundet Sted under Forberedelserne til
 den Skindødes Begravelse og vedvaret, efter hvad
 saadanne Mennesker, der heldigviis endnu betids nok
 kom tilbage til Livet, have fortalt, indtil den sidste
 til Jordefærdens Høitid berammede Dag, ja indtil
 selve Jordefærdens Begyndelse, behøver ingen
 Forklaring, for at indsees af enhver Tænkende.
 Men siges maa det, at de Efterlevende dog ikke
 skulle berede deres Slægt og Venner, som de maa:
 skee urigtigen ansee for døde, en saadan qvælende
 Angest, medens de endnu ere over Jorden, eller
 den endnu skrækkeligere Lod, at vorde virkeligen
 begravne i levende Live; siges maa det ogsaa for
 de Efterlevendes egen Noligheds Skyld, at ikke
 den piinlige Tanke engang, naar det er for sildigt,
 skal vaagne hos dem, om de ogsaa i ethvert saa:
 dant Tilfælde have anvendt den yderste Forsigtig:
 hed, for at forviise sig om, at deres Kjære, som
 de have ladet overgives til Jorden, da have været
 virkeligen døde, og den skrækkeligste Tvivl, hvis
 de ei kunne besvare sig selv dette Spørgsmaal til
 fuld Visshed, forurolige deres Dage.

Paa den anden Side bør jeg ligesaameget advare mod en alt for almindelig og overdreven Ængstelighed og Tvivl i denne Sag, og til mine Læseres Beroligelse i Almindelighed anmærke, at, ligesom Mueligheden af en blot tilsyneladende Dødstilstand i de fleste formeentlige Dødsfald bør antages, indtil de mueligst sikkert Dødstegn findes sig, saaledes er Sandsynligheden af saadan Skindød ingenlunde i lige høi Grad ved alle Dødsmaader tilstede; den er tvertimod efter de Sygdommes Forskjellighed, paa hvilke den formeentlige Død fulgte, meget forskjellig: i nogle Sygdomme større, i andre mindre. Ved Døde, der hentæres af en langvarig Sygdom, der havde Forstyrrelsen af Livets nødvendige Organer til Følge, f. Ex. Lungesyge, Leverbetændelse, o. s. v., vilde der være i samme Grad mindre Anledning til at antage Tilværelsen af Skindød, som Sandsynligheden af denne Muelighed vilde være større hos Personer, der henrives af pludselige og heftige Tilfælde, og saaledes døe eller menes at være døde med ibrigt sunde og ikke ved langvarig Sygdom forstyrrede Indvolde.

(Fortsættes.)

N. E. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 8de September 1827.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n n e l d e l s e .

Mandagen den 10de September førstkom-
mende om Eftermiddagen Kl. 5, holdes
General = Forsamling paa Prindsens Palais
bag Slottet; til hvilken Tid D^{hr}. Re-
præsenter behageligen vilde møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

Disse Bemærkninger, til Forklaring i Almindelighed om den Tilstand af Skindød, som er Gjenstand for denne lille Afhandling, haaber jeg at ville for de Læsere, for hvem denne Materie hidtil maatte have været fremmed, om der gives nogen Saadan, være tilstræffelige til at sætte Sagen i et nogenledes klart Lys. De Kjendsgjerninger, jeg nu skrider til at anføre, ville gjøre Sagen end mere indlysende.

III. Exempler paa Skindøde, som deels ere befundne at have været levende begravne og at være opvaagnede i Graven, uden at frelses fra Døden, deels der ere komne til Live, men ved forunderlige Hændelser blevne udredne af Gravens Fængsel, deels heldigviis ere levede op igjen før deres Begravelse.

Jeg anseer dette Stykke af disse mine Bemærkninger om denne Materie at være Hovedsa-

gen, fordi Exempler og Kjendsgjerninger, i Følge deres Natur, have for de fleste Mennesker en Beviiskraft, som det blotte Raisonnement for dem maa mangle; og, da det allermindst i dette Stykke kan gjælde om at sige noget Nytt, saalidet som jeg har villet dette eller kan gjøre dette i denne Materie overhovedet, tager jeg ingenlunde i Betænkning her at anføre paa ny ogsaa nogle af de mærkeligste Exempler, som findes i de af mig ovenfor omtalte Skrifter af Bastholm, Fleischer og Borch.

A. Exempler paa Skindøde, som ere befundne at have været begravne levende og været opvaagnede i Graven, uden at reddes fra Døden.

1. Fra Madrid mældes under 9de November 1826, at General:Controlleuren, Marquis de Bolgida, den 7de s. M., var bleven rørt af et apoplectisk Tilfælde, og at han, da man ansaae ham for død, endnu samme Dag var bleven bisat i en Gravhvælving ved Kirken St. Just, men Kl. 11 om Aftenen var kommen til sig selv. Hans Tilstand i denne Forfatning beskrives saaledes.

Sengehimmelen, som han antog Riste:Laaget for, syntes ham ved hans Opvaagnelse at være sjunken ned, og Luften tung at indaande. Kun

med stor Anstrængelse formaaede han at trykke Laaget paa Kisten, hvori han var lagt, op, i det Skruerne gave efter. Men hvilket rædsomt Syn! Han saae sig selv i en Ligkiste og omringet af Ligkister. Med megen Besvær arbejder han sig hen til een af de Aabninger, som Hvælvingen havde, og anraaber en Forbigaaende om Hjælp; men Denne, der ansaae hans Raab for Virkningen af et Spøgelse, iler forfærdet fra Stedet, uden at tænke paa, at det var et levende Mennekses Frelse, det gjældte om. Til sidst, da Greven erindrede, at hans Lømmermester just boede ud til den Kirkegaard, Hvælvingens Aabning vendte ind til, og han raabte paa ham ved Navn, kom Denne ham til Hjælp og hentede Nøglerne til Hvælvingen. Han blev da igjen bragt tilbage til sit Huus og i Seng; men befandt sig, da denne Efterretning meddeeldes, saa svag, at det var at befrygte, at han vilde døe for Alvor. Hans videre Skjebne er ikke bleven mig bekjendt; men, hvordan denne end er bleven, hører denne Tildragelse dog til de Tilfælde, som ere Følgen af en alt for iilsom Begravelse, som selv i de sydligere Landes varmere Clima er overilet og uforsvarlig. (See Alt. Mercur 1826, No. 190.)

2. I en Beretning fra Neuburg fra Aaret 1791 læses følgende Tildragelse, der er saa meget mærkværdigere, som en lignende Overielse med at paaskynde Begravelsen i et Land af et koldere Clima havde saa skrækkelige Følger.

Præsten i Jasforff døde og man hastede med hans Begravelse, uden at oppebie den for Sammes Jværksættelse fornødne Tid. Aldskillige Personer, som kom forbi hans Grav, syntes at høre en Larm i Samme, og mældte det; men man ansaae det for Følgen af Frygt, og agtede ikke derpaa. Omfider, da gjentagne Efterretninger herom indløb, besluttede man at undersøge Sagen og at aabne Kisten. Da fandt man vel Legemet dødt, men liggende paa Maven, et Beviis paa, at den Aldøde havde været levende, men ved den Kraft, han havde anvendt, for at undkomme af dette frygtelige Fængsel, var kommen i denne usædvanlige Stilling. (See Bastholms ovenanførte Skrift Side 8.)

Det er maaskee samme sørgelige Tildragelse, som fortælles af Helmuth med nogen Forandring saaledes.

I en liden Bye blev Præsten, som man ansaae for død, for tidligt begravet. Henimod Midnat gik nogle Fruentimmer hjem fra en Spin:

destue, og hørte, i det de kom forbi Kirkegaarden, en huul Banken. Den yderste Ungest jog dem bort. Imidlertid udbredte de dog Dagen derpaa den formeentlige Spøgelsehistorie, hvilket foranledigede, at Byefogden, en forstandig Mand, holdt det for raadeligt, med den bedrøvede Families Samtykke, at lade Graven aabne. Men, at! det var for sildigt, og tjente kun til at fremvise det skrækkeligste Syn af Kjendetegnene paa den allersorgeligste, men desto værre aldeles frugtesløs anvendte, Selvhjælp. (See Helmuths Naturlære, Side 115.)

3. Fra London berettes i November 1826, at en Skindød paa Veien til Graven bankede paa Kisten og skreg om Nædning. Da man aabnede Kisten, fandtes den formeentligen Døde at have, af Mangel paa tilstrækkelig Livsluft, faaet en stærk Blodstyrning, hvoraf han faa Minuter efter virkeligen fandt Døden. (See Conversationsbladet, 3 Aarg., 2 Qv., No. 1, 6 Decbr. 1826.)

4. En Betler kom en Vinteraften sildigt og halv forfrossen til et Sted, hvor han var ganske vel bekendt. Da han endnu fandt Døren til Skolehuset, som var ubeboet, aaben, saa gif han ind, og blev der Natten over. Den følgende Morgen saae Skolebørnene denne ulykkelige Mand

fiddende ubevægelig i Stuen. De gavede sig til at
 skrig og løb deres Vej. Paa deres Anviisning
 ilede man hen til Skolehuset. Man fandt der den
 forfrosne Mand, og ansaae ham for død. Han
 blev herpaa lagt til en Side og strax begravet om
 Aftenen. Den paafølgende Nat hørte Bægteren
 en huul Banken fra Betlerens Grav og en klagende
 Stemme, og han gav strax Sognefogden Efterret-
 ning derom; men denne brød sig intet derom. Kort
 derefter gif Bægteren atter hen til Stedet, og for-
 nam atter en huul og suckende Lyd fra Graven.
 Nu gif han igien til Fogden, og bad ham paa det
 indstændigste, at han dog vilde lade Graven aabne.
 Fogden, som var alt for eenfoldig til at fatte en
 hurtig Beslutning, gif først den følgende Morgen
 tidligt til Amtmanden, der boede paa et andet
 Sted, for at indhente hans Ordre. Amtmanden
 sov endnu, og Fogden gav Tid med at mælde ham
 Aarsagen til sin tidlige Ankomst, indtil han var
 opstaaet. Efterat Fogden havde givet ham Efter-
 retning om denne forunderlige Sag, fik han en
 eftertryffeligg Jrettesættelse af Amtmanden, fordi
 han ikke, paa Bægterens Angivelse, strax havde
 foranstaltet Graven aabnet, og tillige den strængeste
 Befaling, paa det hurtigste at iværksætte dette.
 Nu gjorde han strax ved sin Tilbagekomst Anstalter

dertil. Man aabnede Graven — Gud! — hvilket Syn! hvilken Rædsel! — Betleren var kommen til Live i Jorden, og nu virkelig død af Mangel paa Luft. I sin Fortvivlelse havde han afbidt Kjødet paa sine Arme. Guld af Skræk stode alle Tilstedeværende der, og ved dette skrækkelige Syn var den brave Vægter til Mode, som om der var stød ham en Dolk i Hjertet. Fogden følede en gyselig Angest over sit hele Legem. Han stod der maaløs og foldede sine Hænder. Han erkjendte, skjøndt for sildigt, sin Eensfoldighed og sin taabelige Overtroe om Spøgelse, og sagde endeligt: "det havde jeg ikke tænkt." (See Helmuths Naturlære, Side 113.)

5. I Hamburg skal ganske nyeligt en Bager, som troedes død, være bleven begravet levende, dog dette ulykkelige Tilfælde have givet Anledning til Ligkamres Indretning der til Egenes Bisættelse indtil Forvisning om Dødens virkelige Tilstedeværelse erholdes. (See Ny Freia, No. 21, d. A., Side 175.)

Anmærkning. Hvorledes selv berømmelige Læger have taget Feil af Dødens Kjendetegn i den Grad, at de endog, i den visse Overtydning om Dødens Virkelighed, have foretaget sig saadanne formeentlige Dødes Section, derom troer jeg det meest passende alene at henvise til Fleischers ovennævnte Skrift S. 450—57.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 15de September 1827.

Forlagt af Understøttelses: Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n n e l d e l s e.

Ved den af Selskabets: Repræsentantere holdte General: Forsamling den 10de hujus blev fremlagt General: Regnskabet for 1826 (vide Ugebladet No. 11 d. A.), revideret af D.Hrr. Grosferer Busch, Ridder af Dannebrog, og Landsøverrets: samt Hof: og Statsrets: Procurator Hansteen, hvilket Regnskab, efter Lovens 4de Cap. 57de §. af de tilstedeværende Herrer Repræsentantere blev qvitteret.

De i bemeldte Forsamling valgte nye Repræsentantere skulle tilligemed de afgaaede, i sin Tid, naar Valget af alle er antaget blive anmeldt, hvil:

ket ogsaa i de følgende Blade vil skee med de nye antagne Medlemmer.

Endvidere blev i General-Forsamlingen vedtaget, at Kvartals-Contingenterne blive for Fremtiden at erlægge halvaarlig istedetfor kvartaliter, nemlig: i April for første og andet Kvartal, og i October for tredje og fjerde Kvartal, hvorved man har til Hensigt hurtigere at befordre Indcasationen og forebygge de ved Aarets Slutning betydelige Restancer. Denne Forandring tager sin Begyndelse forstkommende October Maaned.

*

*

*

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som i indeværende Aar agte at søge Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Cap. 20de §. skal enhver Classification's Repræsentantere undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Classification, og om samme indsende deres Betænkninger til endelig Bedømmelse ved Generalforsamlingen; for altsaa at sætte Repræsentanterne istand til at bedømme Ansøgningerne, maae enhver Søgende efter Lovens 19de §. med Attester bevise sin Værdighed og Trang.

De, som agte at søge Understøttelse, maae derfor beviislig opgive deres Alder og Helbreds Tilstand, saa og, om de have uopdragne Børn, og hvormange; i Tilfælde at de nyde nogen Hjælp af offentlige Indretninger opgives hvori samme bestaaer; og naar den Søgende er Enke, opgiver hun tillige, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen; saa maae og de Ugifte anføre deres Fædres Navne, Betjening og Stand.

De, som efterlade dette eller herom gjøre urigtige Angivelser, skulle enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmeldte Svagheder, derom skulle lade medfølge Læge-Attest, hvilken maae være udstedt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen indleverede Attester ikke ansees gjældende.

Tøvrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om at opgive Eieren af Stedet, de beboe, at bilægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Lund, boende paa Halmtorvet Nr. 69 første Sal, alle Søgnedage indtil Kl. 10 Formid:

dag, forinden Mandagen den 15de October, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

B. Exempler paa Skindøde, som, efter at være begravne Levende, ere komne til Live igjen i Graven, og ved forunderlige Hændelser bleve udrevne deraf.

1. Følgende rørende Tildragelse fortælles til Exempel paa en saadan vidunderlig Frelse i ovenmældte Skrift: Helmuths Naturlære Side 115 i Anmærkningen.

Et ungt Menneske i Paris og en rig Borgers Datter sammesteds elskede hinanden; men Pigen

Fader tvang hende til at ægte en Anden. Ikke lang Tid derefter faldt hun af Græmmelse i en Sygdom og døde. Man begrov hende, som sædvanligt i Paris, efter fire og tyve Timers Forløb. Hendes første Elsker, som ikke kunde modstaae Længselen efter endnu engang at see hende, overtalede Graveren til at aabne Graven. Dette skede samme Nat. Det unge Menneske truede Graveren med Døden, om han aabenbarede denne Sag, tog Liget op af Graven, og bar det til et Hus i Nærheden. Her anvendte han nu alle Midler for at gjenoplive hende, gned Legemet med varme Klæder, og søgte under tusende Omfavnelser og Kys igjen at indaande hende Livet.

Efter nogle Timer bleve hans Bestræbelser ham rigeligen belønnede; hun begyndte at sukke, og hendes Aandedræt kom igjen tilbage. Strax derefter reiste dette sjeldne, ved Døden forenede, Par til England, og vovede først efter nogle Aars Forløb at komme tilbage igjen til Paris. Man vilde i Begyndelsen aldeles ikke erkjende hende for den Afdøde; men det blev snart beviist, og hendes nuværende Mand forlangte, at man skulde udbetale ham den hende tilhørende Formue. Der reiste sig herover den besynderligste Proces. Den første Mand paastod, at hun endnu tilhørte ham; den

Anden derimod, at hun var død for Hiin, men var bleven levende kun for ham og ved hans Bestræbelser. Men Parlamentet syntes dog at ville tilkjende den første Besidder Ret til hende. De oppebiede altsaa ikke Udfaldet af Processen; men vendte tilbage til England.

Acterne af denne mærkværdige Proces findes endnu i Parlamentsregistraturet.

Et Par mærkværdige Exempler paa en lignende vidunderlig Frelse meddeler Conferentsraad Fleischer, tagne af Bruhiers Afhandling om Uvissheden af Kjendetegnene paa Døden.

2. I Jacobiter; Kirken i Paris blev en Dame begravet, paa hvis Finger man havde ladet en kostbar Diamantring blive siddende. En Betjent af Huset, som bemærkede dette, syntes, at det var bedre, at den kom ham til Nytte, end at den unyttig skulde hvile i Jordens Stov. Han lod sig derfor indelukke i Kirken, hvor Begravelsen var, gik, da Natten kom, ind i denne, og aabnede Ligkisten. Men, da Fingeren var opsvulmet, kunde han ikke faae Ringen af Fingeren, og, da han dog ikke vilde have gjort sig denne Umag forgjeves, greb han til sin Lommekniv og begyndte at skjære løs paa Fingeren; men neppe havde han begyndt dermed, før den i Kisten Liggende, som Smerten

faldte til Lige, begyndte at skrig. Tjeneren blev, som man let kan forestille sig, yderligt forstrækket, faldt overende, og blev liggende uden noget Livstegn. Damen derimod, som følte Smerten i Fingeren, blev ved at skrig og jamre sig. Til Lykke samlede nu Munkene til Morgenmesse i Kirken; de hørte denne Jamren, fulgte Lyden, og kom til Begravelsen, hvor de fandt Damen levende, men Tjeneren liggende halv død; de førte hende da hjem til sit Huus; men han døde kort efter af Skræk. (See Fleischers Naturhist. l. c. S. 462.)

3. Det var samme Kobbegjærighed, som frelst Boghandler M. Harrisches Kone i Leipzig. Denne Kone var i hendes Barselseng bleven overmaade slet, sov tilsidst hen, saa at hun ansaaes for aldeles død. Man gjorde Anstalt til hendes Begravelse, som ogsaa virkeligen gik for sig; men efter Landets Skik aabnede man Laaget paa Kisten, da man var kommen med Liget til Graven, for at see, om den deri Værende ogsaa virkeligen var død*); og endnu var der intet, som lod Andet formode. Men Graverne mærkede ved denne Leilighed, at nogle

---

*) Denne Skik synes, i Mangel af tilstrækkelige Anstalter i denne Henseende, høist tilraadelig og nyttig, som den er let anvendelig.

Ringe vare blevne paa den Dodes Fingre; disse stak dem i Dinene, og de ilede altsaa strax, da det blev Nat, til Graven, for at gjøre sig dem til Bytte; men, da de ved denne Leilighed ikke fore meget lempeligen affted med Liget, forarsagede den Voldsomhed, hvormed de trak i Haanden og Armen, at den Henslumrede vaagnede op, og paa sin Side drog Armen tilbage. Det gik disse Nat: tethve, som hiin Ejener: Skræk og Angest betog dem; dog stode Fødderne dem bi, og disse brugte de alt hvad de kunde, for at komme bort.

Konen kom efterhaanden alt meer og meer til sig selv, men vidste i Begyndelsen ikke, hvor hun var. Endeligen reiste hun sig op, og skreg om Hjælp; men, da hun ingen fik, og saae sig rundt omkring, faldt hendes Dine paa Lygten, som Graverne havde havt med sig, men i deres Forstrækkelse vare løbne fra. Ved Hjælp af denne saae hun sig, efterat hun med Besværighed var sluppen op af Risten, om, hvor hun var, forsøiede sig bort derfra, og søgte hjem til sit Huus. Her bankede hun paa Døren; men, da hun tilkjendegav sig for Pigen, der lukkede op, hvo hun var, da løb denne forskædet tilbage, og mældte det for Manden, som ilende foer affted til Døren, kjendte sin Kone og lukkede hende ind; de levede derefter i lang Tid med hinanden ved god Helbred. (Samme Bog, Side 463—64.)

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 22de September 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 10de hujus blev vedtaget, at Kvartals-Contingenterne blive for Fremtiden at erlægge halvaarlig istedetfor kvartaliter, nemlig: i April for første og andet Kvartal, og i October for tredje og fjerde Kvartal, hvorved man har til Hensigt hurtigere at befordre Indcasationen og forebygge de ved Aarets Slutning betydelige Restancer. Denne Forandring tager sin Begyndelse forstkommende October Maaned.

*

*

*

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som i indeværende Aar agte at søge Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Cap. 20de §. skal enhver Classifications Repræsentantere undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Classification, og om samme indsende deres Betænkninger til endelig Bedømmelse ved Generalforsamlingen; for altsaa at sætte Repræsentanterne istand til at bedømme Ansøgningerne, maae enhver Søgende efter Lovens 19de §. med Attester bevise sin Værdighed og Trang.

De, som agte at søge Understøttelse, maae derfor bevislig opgive deres Alder og Helbreds Tilstand, saa og, om de have uopdragne Børn, og hvormange; i Tilfælde at de nyde nogen Hjælp af offentlige Indretninger opgives hvori samme bestaaer; og naar den Søgende er Enke, opgiver hun tillige, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen; saa maae og de Ugifte anføre deres Fædres Navne, Betjening og Stand.

De, som efterlade dette eller herom gjøre urigtige Angivelser, skulle enten aldeles tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde

fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmeldte Svagheder, derom skulle lade medfølge Læge-Attest, hvilken maae være udstedt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen indleverede Attester ikke ansees gjældende.

Iøvrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om at opgive Eieren af Stedet, de beboe, at bilægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Lund, boende paa Halmtorvet Nr. 69 første Sal, alle Evgnedage indtil Kl. 10 Formiddag, forinden Mandagen den 15de October, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

4. Af Bruhiers ovennævnte Skrift meddeler Helmuth i sin Naturlære ogsaa en Tildragelse, der saa meget mere fortjener her at anføres, som det ikke var nogen overordentlig Begivenhed, eller, som i de tvende sidstnævnte Exempler, Gravbræn, men alene Huuslægens forstandige og retsindige Omhyggelighed, der frelste den alt for hurtigen begravne Skindøde fra at omkomme i Graven. Der opholdt sig nemlig, saa fortæller Bruhier, en fornem Person i Paris, som vel havde en meget farlig Sygdom, men dog derhos en saa stærk Natur, at Døden ikke saa snart kunde gjøre Ende paa den. En Læge, hørende til det medicinske Facultet, havde Patienten i Cuur. Han forlød ham om Aftenen meget farlig syg, og, da han den følgende Morgen vilde see til ham, fortalte man, at den Syge var død om Natten, og allerede begravet. Hvilken skammelig og uforsvarlig Hastværk i saa vigtig en Sag! Lægen dømte meget rigtigt, at den formeentligen Døde maaffee endnu levede. Han lod i en Hast Gra-

ven aabne, og den Døde bringe i en Seng. Efter nogle Timer kom han igjen til sig selv af sin Sove syge, og levede endnu mange Aar derefter. (See Helmuth l. c. Side 114.)

C. Eksempler paa Skindøde, som, efter at være holdte for døde, og de sædvanlige Tilberedelser til deres Jordefærd ske, heldigviis ere levede op igjen før deres Begravelse.

1. Fra Brüssel meddeelte ifjor Aviserne en særdeles interessant Beretning om en ung Dame, som alene ved den tilfældige Omstændighed, at Moderen var fraværende, da hun døde, og hendes Begravelse derfor opsattes, frelstes fra at begraves levende.

Denne Beretning lyder saaledes.

Hvor nødvendig Indretningen af et hensigtsmæssigt Lighuus er, vil følgende Tildragelse kunne bevise. Den vil vist i enhver Menneskevens Hjerter vække en vemodig Følelse, og opbyde al Kraft for at faae et Lighuus indrettet i enhver Bye, hvor det endnu (og det er desværre næsten overalt Tilfældet) mangler. Vi kunne ei læse følgende, deels skræffelige, deels formedelst det lykkelige Udfald glædelige Linier uden at maatte ønske, ved passende Midlers Anvendelse at kunne fore

bygge lignende Ulykke, som i saa mange Tilfælde kan være at befrygte.

En ung indtagende Pige paa 19 Aar, Elisa Cave, i Nederlandene, laae syg af en Feber, som, hestigen fremskridende, efter et Forløb af 4 Dage syntes at have gjort Ende paa hendes Liv. Hun blev derfor lagt i Kiste; men hendes Begravelse udsat, fordi hendes fraværende Moder ønskede endnu engang at see hende, og derfor havde givet Befaling til Begravelsens Udsættelse indtil hendes Ankomst; denne forhindrede ved lykkelige Omstændigheder saaledes, at der forløb 6 Dage, førend hun kunde være paa Stedet, hvor Datteren var død. Hun begav sig, ved sin Ankomst, ledsaget af sine Beslægtede, til det kjære Lig. Da Læget var afdraget, lagde hun Mærke til, at Datterens Ansigtssfarve ei var den, som pleier at ledsage Døden. En Læge blev kaldet, Legemet bragt i et varmt Bad, og passende Midler anvendte for at kalde Livet, om det var tilstede, tilbage; og 5 Timer efter havde Moderen den overvættede store Glæde at see disse Beskræbelsers lønnede med det lykkeligste Udfald. Datteren ei alene lever, men nyder endnu, saa ender denne interessante Beretning, den fuldkomneste

Sundhed. (See *Allt. Merc.* 1826, No. 29, Side 608.)

2. En Læge i Ingolstadt fortæller selv, hvorledes han i sin Ungdom, da han studerede der, i en farlig Sygdom var falden i en saadan Tilstand, at man ansaae ham for død, og nær var bleven levende begravet. Efter hans eget Sigende blev han behandlet som død: man flædte ham af, vaskede ham, og lagde ham paa et Bord; han saa, hørte og følte alt, hvad de foretog sig med ham, saa, hvorledes Snedkeren tog Maal til hans Kiste, og hørte sine Venners Klage; men han kunde ved alt dette ikke frembringe den mindste Lyd eller Bevægelse. Hvilken skrækkelig Tilstand! Men, til hans Lykke, kom, Natten før hans Begravelse, ved en stærk Anspændelse, Kræfterne saameget tilbage, at han kunde give Livstegn fra sig, og blev saaledes frelst fra at begraves levende. (See *Vastholms ovenomtalte Bog*, S. 9—10.)

3. En Fru Godfrey, en Søster til Hertugen af Marlborough, havde længe været syg; hun syntes at være i Bedring, da hun usformodentligen efter udvortes Anseende døde. Ingen tvivlede om hendes virkelige Død; men hendes Mand befalede, at man skulde lade hende blive i Sengen, og at to Personer skulde saa læn-

ge blive hos hende, indtil man saae upaatvivlelige Dødsstegn. Hvor rigtigt og forsigtigt han heri dømte og handlede, viste Udfaldet.

Efter otte Dage vaagnede hun op, og vidste intet af den halvdøde Tilstand, i hvilken hun havde været. Hvilken Lykke for hende, at hendes Mand ikke ilede med Begravelsen! Hvilket et Beviis paa, at Tiden alene afgjør intet! Saaledes kan Livskraften standse otte og maaskee flere Dage i sin Virksomhed og dog komme tilbage igjen. (See samme Bog Side 12.)

(Fortsattes.)

N. L. Nissen.

Borger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 29de September 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Forsættelse.)

4. Et i flere Henseender saare mærkværdigt Exempel fortæller Dr. Hirsching, som selv har oplevet det, da han i Aaret 1757 opholdt sig som Landphysicus i Mainbernheim, saaledes.

En Enke uden Børn ved Navn Kesselringen faldt, i en Alder af 60 Aar og derover, i en vedholdende Feber, og blev omsider saa slet, at man hvert Dieblit ventede hendes Død, hvorfor man

og kaldte den daværende Præst der i Byen til hende. Imedens Ihan var der, og talede med hende, blev hun alt flettere og flettere, og sov omsider, efter hans og de øvrige Tilstedeværendes Formening, bort, hvorfor han, efter at have læst Betsignelsen over hende, forlod hende som død.

Efter Landets Skik trykkede man da hendes Dine til, bandt hende, ved et Klæde under Hagen, Hovedet op i Beiret, og tildækkede hendes Ansigt. Imidlertid var hun dog saa langt fra at være virkelig død, at hun endog vidste alt, hvad der foregik med hende; hun hørte og forstod alt, hvad der talede om Anstalterne til hendes Begravelse; — men hun var i alle Lemmer og Ledemode saa stiv, at hun ikke i allerringeste Maade kunde bevæge sig, eller give noget Livstegn fra sig, mindre forhindre, hvad man gjorde ved hende. Hvor gyselig en Tilstand for hende!

Snedkeren kom at tage Maal af hende til Ligkisten; og nu anstrængte hun alle Kræfter, for at give Tegnet til, at hun endnu levede. Hun bragte det og saa vidt, at hun fik den store Taae paa den høire Fod til at gjøre en liden Bevægelse, som Snedkeren rigtignok bemærkede, men antog for Noget tilfældigt, saa at det ikke bidrog til

hendes Frelse. Da Natten derpaa kom, lod man hende blive liggende i Sengen i et vel tilluftet Kammer, og gif fra hende. En Lykke var det, at man lod hende blive i Sengen; thi, da det var paa en kold Aarets Tid i Marts Maaned, saa vilde Kulden uden Tvivl have gjort Ende paa den liden Rest af Liv, der var tilbage, ifald man, som ellers Skik var, havde lagt hende paa et Bret eller paa et Bord. Hun laae nu saaledes forladt af hele Verden ganske alene fra Søndag Aften til Onsdag Morgen, i hvilken Tid hun hørte, naar Klokkerne i Byen ringede, og naar Vogne kjørte paa Gaden, men uden at kunne i mindste Maade bevæge sig eller røre noget Lem. Skjøndt hun nu saaledes var berøvet alt udvortes dyriskt Liv, beholdt hun dog nogenledes Brugen af sine Sjelekræfter; men man tænke sig, til hvilken Marter! — thi, efterat hun, som hun siden selv fortalte, havde hørt det om Tirsdag Formiddag tre Gange og om Eftermiddagen een Gang at ringe, kunde hun meget vel besinde sig paa, at det første angif et Bryllup, og ligeledes, hvilke de Personer vare, som skulde vies; og i Henseende til det Sidste vidste hun og, at det var til Barnedaab, og tænkte efter hos sig

selv, hvo det kunde være i Byen, der maatte være kommen i Barselseng, og skulde nu have Barn i Kirke. Men endeligt hørte hun og Onsdag Formiddag Kloffen 9, at man igjen begyndte at ringe, og begreb da meget vel, at dette angik hendes egen Ligfærd og Begravelse.

Endeligen kom den bestemte Tid til denne sørgelige Ceremonie; hendes Godskende, som vare i Huset, bekymrede sig mindre om hende, end om Begravelses-Anstalterne, og hvad der skulde til Følgeskabets Beværtning. Alle Klokkerne i Byen gik nu; de, der skulde følge, begyndte at forsamle sig, og Ligbærerne vare allerede komne. Men i det samme blev der Allarm; thi just da man vilde tage det døde Legeme af Sengen, og lægge det i Kisten, skede det ved den Lummel og Rystelse derved, at hun fik Evne til at lukke Munden op og tale; og hvor forbausedes ikke alle Tilstedeværende, da hun beklagede sig over Smerte i Ryggen. Man var ikke seent, inden man lod hele Ligbegjængelsen afbestille, og pleiede den fra Døden Opstandne med en Drif af den Biin, der var bestemt til hendes Ligfølge; og kun meget kort Tid varede det, inden hun ganske kom sig, saa hun selv endog var med at fortære det Brød, der var anskaffet til Maaltidet ved hendes Ligbegjængelse, og levede endnu fire

Var derefter gandske frisk og sund. (See Fleischer l. c. Side 459—62.)

5. En Geistlig ved Navn Boutron, som laae syg af Friisler, faldt i en langvarig Sove: syge. Dette Tilfælde tog mere og mere til, og han blev omsider kold som Steen, og ansaaes nu desaaarsag for død; man tog ham af Sengen, lagde ham paa Straae, og tildækkede ham. Efter nogen Tids Forløb begyndte han at bevæge sig. Waagekone troede først, at der var en Rat i Bærelset; men, da han anden Gang bevægede sig, blev hun opmærksom, betragtede ham nøie og fandt Livstegn hos ham; man varmede Sengen, lagde ham igjen deri, og lod den Læge, som allerede havde taget Afsked, komme; ved Hjælp af de anvendte Midler kom han igjen fuldkomment til Live. En Lykke for denne Halvdøde var det, at denne Waagekone var fornuftigere end mange andre. Man siger, at Waagekoner oftere skulle have mærket saadanne Bevægelser hos de Døde, men have ifkun anseet dem for Forvarsler om et nær forestaaende Dødsfald i Familien. Havde denne Waagekone havt samme Fordomme, saa var denne bleven uden Hjælp; Livskraften havde maaskee igjen tabt sig, og først bleven virksom i

Risten eller i Graven, hvor ingen Hjælp mere var muelig. (See Bastholm l. c. Side 12—13.)

6. En anseelig Borger i Grandville fik af Uergrelse saa heftige Convulsioner, at man ved det sidste Anfald ansaae ham for død. Pulsen standsede; Aandedrættet ophørte; han blev kold. I denne Tilstand, i hvilken ikke det mindste Livstegn yttrede sig, laae han hen halvtredie Dag, og skulde, efter al Rimelighed, enten være hendød i Samme, eller igjen være opbaagnet i sin Grav, dersom ei en sindig og erfaren Læge havde, den hele Tid igjennem, ladet ham gnide med grovt og varmt Linned, hvorved han omsider kom tilbage til Livet. Man seer ogsaa heraf, hvor usikkert et Kjendemærke paa virkelig Død det er, at Aandedrættet og Pulsen og Legemets Varme ophører. Man holder den tilsyneladende Døde et Speil for Munden; man lægger ham et Duun under Næsen; men, fordi Speilet ikke modtager Aande, fordi Dunet ikke bevæges, deraf alene følger ligesaa lidet, at Mennesket er virkelig dødt, som deraf, at Pulsen standser. Alt, hvad deraf kan sluttes, er ifkun dette, at Livskraften slumrer, men ikke, at den endnu er virkelig udslukt. Thi, at Aandedrættet længe kan standse, i det mindste i den Grad sagtnes, at det

ikke kan mærkes, uden at Mennesket derfor virkelig er dødt, derom vidne mange Exempler, der fortjene Opmærksomhed og Tiltroe. (See samme Bog Side 13.)

7. En Frue i Tybingen faldt af Skræk i saa heftige Convulsioner, at man efter fire Timer ansaae hende for død. Flere berømte Læger vare kaldte, som ikke kunde andet end ansee hendes Død for vis. Her var intet Spoer hverken af Puls eller Bevægelse eller Aandedræt. De stærkeste Midler, som man anvendte, vare uden Virkning. Efterat man saaledes havde tilbragt fem Timer med frugtesløse Forsøg, og vilde forlade hende, fik een af disse Læger det Indfald at afdrage et Spanskflueplaster, som hun havde under Foden, hvorved han syntes at bemærke en svag Bevægelse ved Munden. Dette gav dem igjen Mod til at begynde med nye Forsøg. Man pirrede Nerverne med de kraftigste Midler, endog med gloende Jern. Der var næsten ingen Deel af Legemet, som de jo gjorde Forsøg paa ved at stikke, brænde, og paa andre Maader. Alting var forgjeves; hun blev ved at være som død, men formedelst det svage Spoer af Liv, som de syntes at have bemærket, turde de dog ikke lade hende begrave. Sex Dage laae hun saaledes

hen med alle Kjendemærker paa en virkelig Død, ikkun, at der følte en liden Varme i Nærheden af Hjertet. Endeligt slog hun pludseligen Øinene op og begyndte at leve, men vidste intet af alt det, som man i den Tid havde foretaget sig med hende. (See samme Bog Side 15.)

8. Paa samme Maade blev ved en forstandig Læges Omhu en Gjæstgiver i Cleves, som allerede var lagt i Ligkisten, frelst fra at begraves. Han var i en hid sig Sygdom falden i en stærk Afmagt. Herr Bier, hans Læge, lod ham tage op igjen af Ligkisten og bringe i en varm Seng, og anvendte Istyrkende Lægemidler, som han deels lagde paa Brystet, og deels indgjød ham gjennem Munden. Den Døde kom igjen til sig selv og frelste fra Graven og fra der at opbaagne ved Herr Biers kloge og kjerlighedsfulde Forsigtighed. (S. Helmuiths ovenmældte Bog Side 114.)

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 6te October 1827.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n n e l d e l s e.

Som nye Medlemmer af Selskabet bleve i General-Forsamlingen den 10de f. M. antagne:

- Hr. D. W. Friedenreich, Cand. theol.
- P. B. Duus, Præst i Himmelø.
- H. Dyrhauge, Bagermester.
- D. Meyer, Cand. theol. og Lærer ved Frue Kirke-Skole.
- Johan Klocker, Hørkræmmer.
- E. C. Kragh, Silke- og Klædekræmmerføvend.
- W. J. Willardsen, Snedkermester.
- E. F. L. Knie, Snedkermester.

- Hr. G. E. Matthæi, Koffardie: Capitain.
 — N. E. Kundbye, Corporal ved Hestgarden.
 — E. E. Hiersch, Uhrmagermester.
 — Niels Ebbesen, Guldsmedmester.
 — E. E. Schmidt, Lieuten. og Lysestøber.
 — Peter Sørensen, Fuldmægtig i Rentekamret.
 Hfr. J. E. Lopp.
 — J. M. Holm.
 — D. E. Frederichsen.
 Hr. P. E. Holst, Bødkermester.
 — J. P. Kaarup, Brygger.
 — W. Schiøtz, Tobaksfabriquant.
 — J. N. Svane, Urtekræmmer.
 — G. Lahde, Høftobberstikker.
 — Løbner, Snedkermester.
 — M. G. Formanowsky, Naalemager.
 — S. Ubarbanel, Collecteur.
 — E. E. Knudsen, Forvalter og Lieuten. ved det
 borgerl. Artillerie.
 — J. P. Svane, Hørkræmmer.
 Mad. E. D. Bruhn, har Kniplingsudsalg.
 Hfr. E. Bruhn.

I bemeldte General-Forsamling blev Institut:
 bestyrer Eberhardt, sat som Pensionist paa det

Brockske Legat, og Vinhandler Timmerman, antaget til Reserverbed ved Selskabet.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

9. Ved en lignende Omhu af Husets Læge blev Jacob de Lavaux, Slotsforvalter paa Boudry, igjen ført tilbage fra Gravens Bredde. Hans Familie var allerede i Begreb med at bringe ham fra Slottet, for at begraves, i det Lægen kom til, og forvandlede deres Bedrøvelse først til et svagt Haab, men endeligen til den fuldeste Glæde. Han lod blæse stødt Peber ind i Næsen paa den formeentligen Døde; hvorpaa denne begyndte at nyse, og snart derpaa ganske kom til Live. —

Hvilken skrækkelig Skjebne skulde disse tilsyneladende Døde have udstaaet i Graven, om deres Læger ikke i Tide vare komne til og havde reddet dem. (See samme Bog, samme Side.)

10. Medens disse Efterretninger ere blevne meddeelte Tid efter anden i Borgervennen, og der ere læste, har det været mig saa meget mere behageligt, fra min Ungdoms og Manddoms trofaste Ven, Prof. og Ridder Brorson, Sognepræst ved Garnisons Kirke her i Staden, at modtage efterfølgende Bidrag til denne Artikel, hvilken jeg med ovenstaaende No. havde sluttet, som de Omstændigheder, under hvilke den deri omhandlede Skindøde baade henbragtes til Ligstuen og iagttoges af den der værende brave Waagekone, fortjener den militaire Stands hele Opmærksomhed, og visseligen ville hos alle Danmarks værdige Regimentschefer og øvrige Officerer møde Denne.

I et Udfald under Kjøbenhavns Bombardement 1807 blev en Artillerist, som stod ved Artilleriemajor Lammers Compagnie, truffen af en Flintekugle bag det høire Øre; da Kuglen havde været mat, var den vel trængt ind i Hjernesfalten, men bleven fiddende i Hovedet, uden at kunne

trænge igjennem. Karlen styrtede, blev liggende som død, og af sine Baabenbrødre, da de marscherede tilbage, bragt ind paa Hospitalets Ligstue, der afflædt og henlagt blandt de Døde, hvis Begravelse var bestemt til den følgende Dag. Men endnu samme Dags Eftermiddag tildrog han sig Baagekonens Opmærksomhed i den Grad, at hun anmeldte det for Lægerne, af hvem hans Blesshyre strax blev undersøgt. Kuglen blev ved Operationen funden, ved hvis Uddragelse Livstegn viste sig; og under kyndig Behandling gjenkaldtes den Skindøde til Livet. Han blev helbredet, vendte tilbage til sin Tjeneste, og, efter udløben Tjenestetid, til sit Hjem. Prof. Brorsons Embedsstilling førte ham ofte til de saarede og døende Krigere; han talede ogsaa med denne, da han var helbredet, og havde da hørt ham sige, at, da han laae i hiin skindøde Tilstand paa Stedet, hvor han var falden, havde han stundom hørt Kommando, Kanonskud, Hestetrampen; det havde været ham en smertelig Følelse, da man affpændte hans Armatur, omtalte hans Begravelse o. s. v.; men han havde ikke formaaet at frembringe nogen Bevægelse eller yttre andet Livstegn; nu velsignede han med Taknemmelighed dem, han skyldte sin Frelse.

Mine Læsere see af disse Exempler, som kunde forøges med mange flere, hvor usikre de Kjendestegn paa Døden ere, som i Almindelighed ansees derfor; thi hvad Tiden angaaer, i hvilken den formeentligen Døde kan have henligget uden Ytring af Bevidsthed, og uden Følelse og Bevægelse, i hvilken Henseende man troer at kunne antage som Regel, at, naar 4 til 5 Dage ere forløbne, uden at Livstegn have viist sig, Døden da virkeligen er tilstede, da lærer Erfaring, at endnu længere Tid kan forløbe i Skindøds Tilstand; og de ovenfor anførte Kjendsgjerninger, som ere meddeelte under C. No. 1, 3, 4 og 7, sætte det uden for al Tvivl, at den, som i flere, ja endog saa 8 Dage og derved har været anseet for at være død, er efter den Tids Forløb kommen tillive igjen. Antages det fremdeles for et Kjendemærke paa Døden, at den formeentligen Dødes Legeme har tabt sin Varme, og er blevet koldt og stivt, da vise de under A. 4 og under C. 5 anførte Exempler noksom Utilstræffeligheden af dette Kjendetegn paa Døden. Man anseer endeligen Aandedrættets og Pulse slagets Ophør for Kjendemærker paa Døden; men den under C. 6 anførte Tildragelse lærer os, at Pulsen kan standse og Aandedrættet ophøre, uden at Livet derfor er ophørt; og Erfar-

ring lærer saaledes at Vandedrættet længe kan standse i den Grad, at det bliver umærkeligt, uden at Livet er udslukt. Dette vise ydermere de Erfaringer, som havees af Drukneede, der have ligget, som Bastholm S. 14 fortæller, i længere Tid i Vandet, hvor det er for Mennesket umueligt at drage Vand, og dog ere efter den Tid ved passende Behandling komne til Live igjen. Det under C. No. 7 fortalte Exempel viser endeligen tilstrækkeligt, i hvilken høi Grad Følelsen og Nervesystemets Virrelighed kan hos den Skindøde være undertrykt, uden at Livet er ophørt, og hvor usikkert selv dette Tegns paa Døden, som tages af saadanne Pirringemidlers forgjeves Anvendelse paa Nerverne, maa erkjendes at være.

IV. Forsigtighedsregler, som bør iagttages af Efterlevende i Henseende til Slægt og Venner, som døe hos dem, for at ikke Noget skal ansees for virkelig død, uden at være det.

Dødens Kjendetegn ere, som vi af det Foregaaende have seet, uvisse; og de anførte Exempler paa Mennesker, som, skjøndt endnu levende, ere blevne begravne eller have været nær ved at begraves, og kun ved et heldigt Tilfælde ere blevne

frelste fra denne rædsomme Ekjebne, kunne ei andet end forpligte efterlevende Slægtninge til at anvende den yderste Forsigtighed, for at ikke enten en urigtig Behandling af og Omgang med den formentligen Afdødes Lig skal udslukke det sidste Gnist af Liv, som maastee kunde være tilbage i det Leie, der ansees for at være dødt, eller, hvad der er endnu skrækkeligere, selve Begravelsen for tidligen blive iværksat med en Saadan, hvem Livet kun synes at have forladt, og som da, efter at være nedstøvet i Graven, vilde, naar ingen Redning mere var at haabe, være udsat for at vaagne der til en rædsom, men vis Død. Det er saaledes faare uforsvarligt, at gjøre, hvad hyppigen skal være Tilfældet, hvor et Menneſte menes at være død, at de Efterlevende strax tage Puderne bort under den Dødes Hoved; og det er i samme Grad uforsvarligt, strax at bringe den Døde bort fra det Leie, hvor Livet har forladt eller menes at have forladt ham. De Forsigtighedsregler, som med Afdøde bør iagttages, ere da følgende:

1. Den Døde bør paa ingen Maade strax efter Døden bringes ud af Sengen, førend efter Omstændighederne een eller flere Dage ere forløbne, og alle muelige Forsøg med at bringe Livet tilbage, om der er Grund til Formodning om en blot tilsyneladende Død, ere anvendte.

2. Er Døden indtraadt uden for det sædvanlige Leie, bør den Døde bringes i Seng, og der behandles med al den Omhyggelighed, og i ligesaa lang Tid, som i det Foregaaende er tiltraadt.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 13de October 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seibelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

3. Naar den Døde flyttes fra Sengen til et andet Dødsleie, bør dette være beqvemt og hensigtsmæssigt, og, hvis det er Vintertid og koldt, ei mangle saadan Bedækning og Varme i Værelset, som er nødvendig til Livets Vedligeholdelse hos den Afdøde, hvis Døden blot skulde være tilsyneladende, ei virkelig.

4. I det Hele maa Ligets Behandling, naar

det vadskes og ligklædes, skee med al Noelighed og Forsigtighed, og al Boldsomhed derved undgaaes.

5. Der maae, saalænge den Døde ligger Lig, stedse være paalidelige Folk tilstede, for at have Tilsyn med Liget, og disse, som nødvendigvis bør være fornuftige Mennesker, og saadanne Mennesker, der ere frie for Dvertroe og i Særdeleshed for Troe paa Spøgelse o. s. v., være tilbørligen underrettede om deres Pligter og Vigtigheden af det Tilsyn, der betroes dem, og det tillige med Forpligtelse til, ufortøvet at mælde Familiens nærmeste Hoved, hvad Mærkeligt der under dette deres Tilsyn maatte tildrage sig med Hensyn til Liget.

6. Disse Opsynsfolk bør af og til bestænke Liget med koldt Vand i Ansigtet, og derved nøie give Agt paa, om der skulde vise sig nogen Forandring i Ansigtets Muskler; de bør desuden være forsynede med eet eller andet Instrument, for dermed at frembringe stærke og skjærende Lyd, f. Ex. et stærkt, blæsende, Instrument, hvori de hver halve Time bør blæse, eller en stærkt lydende Klokke, hvorpaa de ligesaa tidt bør slaae med en Hammer e. a. desl., og da ligeledes nøie give Agt paa Ligets hele Stilling.

7. Den Døde bør ikke bringes til Jorden,

forend efter flere Dages Henliggen som Lig; hvor mange Dage, beroer paa Omstændighederne, den foregaaende Sygdoms Beskaffenhed og Aarets Tid, efter hvilken Forraadnelsen, der er det eneste sikke Kjendetegn paa Døden, indtræder tidligere eller sildigere, naar den Afdøde er virkeligen død.

8. Og, da saaledes Forraadnelsen er alene det fuldeligen sikke Tegn paa Døden, saa følger af sig selv, at denne egentligen og altid bør oppebies med enhver Afdød, førend der skrives til den endelige Begravelse.

9. Da der imidlertid kunne være Omstændigheder, som enten kunne tale for Sandsynligheden af den virkelige og fuldkomne Døds Tilværelse, uden at Tegn til Forraadnelse have indfundet sig, eller i det huuslige Liv være Forhindringer, formedelst hvilke det kunde blive ugjorligt, at oppebie denne, naar den længe maatte udeblive, saa kræver den Forsigtighed, vi skyldte vore Afdøde, og som aldrig kan overdrives, at vi endnu i det sidste Dieblik, førend vi skride til Begravelsen, eller, som vilde være rettere, om muligt, i det sidste Dieblik førend Liget nedsænkes i Graven, anvende det sidste Middel, som staaer i vor Magt til at frelse den formeentligen Døde, om han, al anvendt Omhyggelighed uagtet, skulde

være blot skindød, fra at opvaagne i Graven til den skrækkeligste Dødsmaade af alle; og dette sidste Mittel, jeg her tilraader, er hverken meer eller mindre, end, i det sidste Dieblik før Begravelsen eller Nedfønkelsen i Jorden, ved sin Læge at lade een af de store Pulsåarer i Halsen eller dem begge overskjæres paa Liget og desuden Pulsåarerne ved Haandleddene aabnes. Vi ville da efter Omstændighederne have gjort vor Pligt mod den Afdøde Syldest, og have skjænket os selv den roelige Forvisning, at, om den Afdøde ulykkeligviis ei skulde have været rigtigheden død, og komme til live i Graven, vil den virkelige og fuldkomne Død dog kun blive et Par Secunders Sag.

Det er vel sandt, at, var den Afdøde ei for virkeligen død, vilde vi, ved denne Forholdsregel, dræbe ham; men, deels bør dette sidste Forsigtighedsmiddel, som sagt, heller ikke anvendes førend i det sidste Dieblik, naar Liget dog overgives til sin Skjebne i denne Henseende, deels vilde den Død, vi saaledes, i sidste Dieblik, gave vore Slægtninge og Benner, være en sand Velgjerning, en Pligtshandling, vor Samvittighed paalægger os baade med Hensyn til os selv og dem.

Om disse Forsigtighedsreglers Jagttagelse bør

Enhver i sunde Dage og medens det er Tid, for sin Person og med Hensyn til sit affjælede Legeme, gjøre saadan Aftale med Slægt og Venner, at han, naar Døden ei ulykkeligviis skulde træffe ham under Omgivelse af Fremmede, f. Ex. paa en Reise, og saa pludseligt, at han ikke fik Tid eller beholdt Besindelse til at kunne foreskrive ogsaa Disse det Fornødne i denne Henseende, kan være forvisset om, at Intet vil blive forsømt af det, som under denne Afdeling er foreskrevet, saavel i Henseende til Livets Opvækkelse igjen, om det kun tilsyneladende skulde være ophørt, som til Forebyggelse af en for tidlig Begravelse, og førend de visse fæste Kjendtegn paa den fuldkomne Døds Tilstedeværelse have indfundet sig.

V. Lighuse og Ligbesigtigelser.

Jeg har strax i Begyndelsen af denne lille Afhandling ladet afstrykke en Grundtegning af Lighuset i Neuer Anbau ved Dresden, med tilføie Forklaring over Tegningen. Jeg ansaae det hensigtsmæssigt, ved Meddelelse af denne Grundtegning strax gjennem Diet at søge at vække Opmærksomheden for mit Verne, og troede saa meget for at torde betjene mig af dette Middel til en vigtig Hensigts Opnaaelse, som de Forbedringer, de herz

til sigtende Foranstaltninger have modtaget i den Mellemtid af 30 Aar, siden sal. Dr. Bastholm skrev om denne Materie, synes mig fornemmeligen i denne Henseende at fortjene at komme i Betragtning. Thi vel er det meget vigtigt, hvad Hr. J. C. Lange, deels i ovenanførte No. 2 af Ny Freia og i Telegraphen No. 35, 1824, deels nyeligere i et Sendebrev til Kjøbenhavns Stadsphysicus Hr. Prof. Lund, Ny Freia, No. 21, d. A., og ganske nyeligen i Ny Freia, No. 30, d. A., under Overskrift: Mere om levende Menneskers Begravelse, har yttret om Vigtigheden og Hensigtsmæssigheden af de i de Østerrigske og andre tydske Stater af Disses Regjeringer indrettede, og i Aaret 1822 i de storhertugelige Badenske Lande, ved en fortræffelig Anordning, der er et Mynster paa Betænkksomhed, Omhyggelighed og Sagkundskab, indførte Ligbesigtigelser; men, naar bemældte Forfatter mener, at denne vist nok ypperlige Foranstaltning skulde yde en større Betyggelse end Lighuse, da tillader jeg mig herved at bemærke, at jeg deri saa meget mindre kan være enig med ham, som baade Lighuse forudsætte Foranstaltningen af Ligbesigtigelse forenet med sig, og de almindelige Vilkaar ved Mængdens, baade Mid-

delstandens og de aldeles Fattiges, tidt overmaade indskrænkede Boeliger især i store Stæder vilde gjøre Udførelsen af det Offentliges Forskrifter til fuld Betyggelse i denne Henseende høist vanskelig eller rettere sagt umuelig. Derimod nægter jeg ikke, at for mindre Stæder og paa Landet, hvor selv mindre Formuende og Fattige langt fra ikke boe saa indskrænkede og sammenpakkede paa hverandre, som i store Stæder, vilde Ligbetsigtelsen, foranstaltet og indført efter den Badenske Anordnings Mynster, maaskee være saa meget hensigtsmæssigere, som Lighuses Indretning der, i Forhold til Indbyggernes ringere Antal, mueligt kunde vorde for bekostelig. Vi ville derfor betragte disse tvende Foranstaltninger, som Betyggelsesmidler i denne vigtige Sag, hver for sig.

A. Lighuse.

Ligesom det var i Særdeleshed med Hensyn til Hovedstaden, at Dr. Bastholm i 1793 skrev sit ovenomtalte Skrift, og, som dens Titel udviser, til dens Indvaaneres Betyggelse, at han foreslog et Lighuses Indretning uden for Stadens Porte, saaledes er det ganske naturligt, at ogsaa mine Tanker, i det jeg foretog mig paa ny at bringe denne vigtige Sag i Erindring, fornemmeligen

maatte være henvendte til denne Bye, saavel fordi en saadan Indretning her meest maatte interessere mig, som fordi den her baade meest behøves og lettest synes at kunne haabes iværksat. Det er nemlig af det Foregaaende klart, at selv den samvittighedsfuldste og noiagtigste Jagtagelse af de under foregaaende IVde Afdeling anførte Forsigtighedsbregler ikke ville være tilstrækkelig Betryggelse mod Faren af Skindødes Begravelse i levende Tilstand, naar ikke den under No. 8 anførte Forsigtighed, at oppebie den totale Forraadnesses Begyndelse, førend der skrides til at iværksætte Begravelsen, i Særdeleshed og fornemmeligen kan iagttages.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og trediste Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 20de October 1827.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

Men det er indlysende for Enhver, som kjender den uformuende Middelsstands og de Fattiges almindelige Vilkaar, i Henseende til Boelig, i denne Bye og i enhver meget stor Stad, at mange og uovervindelige Hindringer vilde være i Veien for Overholdelsen af denne allervigtigste og alene sikkert betryggende Punct; ei alene den Ubehagelighed, det vilde medføre for den paagjældende Fami-

lie selv, at beholde et Lig saa længe i Huset, men ogsaa den Utilfredshed, det kunde vække hos Husets øvrige Beboere, om disse skulde troe sig foruleiligede af Liglugt i længere Tid, eller endog, i Tilfælde af smitsom Sygdom, hvis den formeentlige Død havde havt sin Grund deri, med Føie kunde deraf befrygte Fare for eget Helbred, vilde gjøre det for Mængden hvist vanskeligt, i deres egne Boeliger at beholde deres Afdøde indtil Jndtrædelsen af den egentlige og totale Forraadnelse. Og ligeledes kunde det være mueligt, at det for Mange, om de endog, i egen Overtydning om Dødens Virkelighed, ingen Betænkelse vilde gjøre sig ved at lade deres Afdøde begrave, dog kunde være en betænkelig Sag, at anvende det under No. 9 af de anførte Forsigtighedsregler omtalte sidste Middel, den store Pusaars Overfjærelse for Begravelsens endelige Jværksættelse, en Betænkelse, der, i hvor ufornuftig den end i dette Dieblis efter Omstændighederne maatte erkjendes at være, dog er dybt grundet i den menneskelige Naturs Svaghed, og derfor ei ganske at fordømme. Og, naar vi da tilsidst have kun Valget imellem eet af disse tvende Midler, hvoraf Mængden, formedelst dens Boeligers Jndfrænkethed, ei kan anvende det Første, at oppebie den fuldkomne Forraadnelses Begyn-

delse, og Fleerheden af Mennesker maaskee kan antages ei at ville anvende det Sidste, for ei at udsætte sig for at dræbe den, som maaskee endnu kunde have Liv tilbage i sig, hvor ønskelig og nødvendig maa da ikke Indretningen af et Lighuus erkjendes at være for en saa stor Stad som Kjøbenhavn?

Et saadant Lighuus var det at Dr. Bastholm i det foranførte Skrift S. 21—25 foreslog indrettet, og om hvis Indretning han der forklarede sig efter Mynsteret af det i Weimar i Aaret 1790, efter den berømte Læges Dr. Hufelands Forslag, indrettede Lighuus. Og et saadant Lighuus er det ligeledes at jeg har havt til Hensigt ved disse Blade at foreslaae oprettet. Hvorledes et saadant Lighuus i Henseende til det Locale vilde, om det kom til Udførelse, være at indrette, erfares af den Grundtegnning til Lighuset ved Dresden, som jeg paa denne Afhandling's første Side har ladet afstrykke i Træsnit med tilføiet Forklaring, hvortil jeg henviser mine Læsere. For Meddelelsen af denne Grundtegnning og Forklaring har jeg Hr. Kammerjunker, Commerce:Assessor Ravers venskabelige Godhed at takke; om selve Indretningens Detail har jeg ikke været saa lykkelig, i Henseende til dette Dresdenske Lighuus, at

erholde nogen nærmere Oplysning. Men, da jeg i Beilage zur Allgemein. Zeitung No. 15, 1826, har fundet en saadan detailleret Forklaring om Indretningen af det i 1825 i Weimar indrettede nye Lighuus, troer jeg ved Meddelelsen af denne Beskrivelse af den Weimarske Indretning, som ogsaa findes ordret meddeelt i Alton. Mercur No. 16, 1826, S. 327, at kunne erstatte denne Mangel. Angaaende denne nye Indretning, ved hvilken de Ufuldkommenheder, som det gamle i 1790 indrettede Lighuus skal have haft, og hvorfor det ei heller meget benyttedes efter Hensigten, ere blevne afhjulpne saaledes, at dette nye Lighuus siges at nyde Publicums fulde Deeltagelse, meddeles nemlig, i ovennævnte Forklaring, saadan Oplysning, der vil kunne tjene til Veiledning for Indretningen af et lignende Lighuus og dets Organisation her. Af hvilken Forklaring derfor Følgende i det Væsentlige er et Uddrag med saadanne indblandede Bemærkninger, som den har givet mig Anledning til.

1. Det Weimarske nye Lighuus har kun een Ligstue til 10 til 12 Lig, hvilket mældes at være meer end tilstrækkeligt for denne Bye, da ingensinde høiere end 4 Lig have været indlagte der a Gangen. Det erkjendes at være en Mangel ved dette Lighuus, at det

ikke har særskilte Værelser for Mandse og Qvindespersoners Lig, en Mangel, som Bestræbelse for at spare har medført, og tilstaaes kun ufuldkomment at kunne afhjælpes ved Skjermbrætter. Ved Siden af Ligstuen (Ligstuerne) er Opsynsmændens (Opsynsmændenes) Værelse med et stort, omhyggeligen lukket, Vindue, som ei kan aabnes, og hvorfra Ligstuen (Ligstuerne) fuldkomment kan oversees. Fra Opsynsmændens (Vægterens) Værelse er ingen Dør til Ligstuen, men tæt ved det i et Hjørne en Afdeling til Sectionsstue, og ved Samme en indmuret Kjedel til hurtig Tilberedelse af varmt Bad o. s. v. I Etagen ovenpaa boer Graveren, som har det nærmeste Tilsyn med Lighuset (og Opsynsmændene, Vægterne). Rummet over Ligstuen er tomt og tjener alene til at opbevare nogle Meubler, da Erfaring har lært, at Liglugten trænger opad selv igjennem Loftet. I samme øverste Etage er for Lægen en Stue, som, da der er en Seng med samt Redningsapparat, altid er lukket, og hvortil Nøglen alene kan bruges af Lægen*).

(Det Dresdenske Lighuus har efter Grundtegningen Locale til 12 Lig, men det Fortrin for det Weimarske, at sidstnævnte Mangel der saales

---

*) For at adskille Uddraget af den Weimarske Lighuus = Indretnings Beskrivelse fra mine egne deri indblandede Bemærkninger, har jeg ladet hiint Uddrag aftrykke med særskilt Stil, og indsluttet mine Bemærkninger derved mellem Parentheestegn.

des er undgaaet, at det har 2 særskilte Ligstuer for Mandspersoners og Fruentimmers Lig, hvoraf hver rummer 6 Lig. Spørge vi nu, hvor stort Localet i et saadant Lighuus for Kjøbenhavn maatte være, og til hvor mange Lig der i enhver Ligstue maatte antages at behøves Plads, da er dette et Spørgsmaal, hvis Besvarelse afhænger af et andet Spørgsmaal, hvorvidt nemlig eet Lighuus maatte kunne ansees tilstrækkeligt for denne Stads Folkemængde, eller i det mindste 2 saadanne Lighuse ansees nødvendige til Diemedets fuldkomne Opnaaelse. Weimar har kun 8,000 Indvøinere, Dresden 56,000, Kjøbenhavn over 100,000 Indbyggere. Antage vi nu, at det Dresdenske Lighuus, som rummer 12 Lig a Gangen, er tilstrækkeligt for denne Bye, maatte det Kjøbenhavnske Lighuus antages at behøve at være blot dobbelt saa stort som det Dresdenske, og at maatte kunne rumme omtrent 24 Lig a Gangen. Men, da Holmens og Soldateskens Kirkegaard udenfor Østerport ligge i en alt for lang Frastand fra Assistentkirkegaarden udenfor Nørreport, til at eet og samme Lighuus kunde ventes almindelig benyttet for alle til disse forskjellige Kirkegaard henhørende Lig, saa forekommer det mig rimeligst, at 2 særskilte Lighuse vilde findes for:

nødne for denne Hovedstad, naar Indretningen antoges at ville blive benyttet for alle dens Lig, eller eet større Lighuus at ville behøves indrettet ved Assistentkirkegaardene udenfor Nørreport, og et mindre Lighuus eller, i Mangel af Samme, anden Foranstaltning behøves for Kirkegaardene udenfor Østerport. Efter en paalidelig Beregning, meddeelt mig af Hr. Graver Bohn ved Assistentkirkegaardene, har jeg Grund til at antage, at Lighuset for Assistentkirkegaardene udenfor Nørreport, naar det tages i Betragtning, at dets Afbenyttelse paa den ene Side maa være en fri og utvungen Sag, og paa den anden Side Mueligheden af dets almindelige Afbenyttelse i Tiden allerede ved dets første Indretning maatte forudsættes og betænkes, bør være beregnet paa at kunne rumme 30 Personers Lig a Gangen og saaledes have i det mindste tvende Ligstuer, hver for 15 Personers Lig.

Jeg siger: i det mindste; thi jeg nægter ikke, at, endskjondt Forskjel i Rang og Stand vel burde ophøre i Døden, vover jeg dog ikke saaledes at gjøre Regning paa denne Erkjendelses Almindelighed, at jeg turde troe, at den Rige og Fornemme jo vilde, ved Afbenyttelsen af Lighuset, gjøre Forsdring paa en Adskillelse fra den Ringe og Fattige, og

skulde derfor mene, at ved Lighusets Indretning heller ikke denne Fordom kunde aldeles oversees, men at det vilde være tilraadeligt, at sørge for saadan Afsondring, som uden Vanskelighed vilde lade sig gjøre, naar Localet blev saadant, at der kunde havees dobbelte Ligstuer, to simplere, som allerede ere omtalte, paa den ene Side af Opsynsbetjenternes Værelse, og to elegantere paa den anden Side af Samme, en Indretning, som vel vilde kræve et større Huusrum, men ikke medføre større Beføstning i Henseende til Opsynet, og ved hvilken Afsondring tillige det Antal af Lig, for hvilket Ligstuerne — antaget at der kun vare to — strax ovenfor beregnedes at maatte være indrettede, kunde nedsættes til 20 i de to simplere og anslaaes til 10 i de to elegantere Ligstuer*). Det er iøvrigt aabenbart og af sig selv begribeligt, at der til Afløsning og til aarvaagen Vagt vil behøves mere end een Opsynsmand (Vægter) for hver Ligstue. Hvor mange det Weimarste Lighuus har for dets ene, eller det Dresdenske for hver Ligstue, skal jeg bestræbe mig for at erfare.

---

*) Efter den mig af fornævnte Hr. Graver Bohn meddeelte Oplysning er det højeste Antal af Lig, som i de 23 Aar, han har været i denne Tjeneste, er blevet begravet paa disse Kirkegaarde i een Uge, angivet til 42, og det højeste Antal, som i et Aar der er blevet begravet, angivet til 1,440. I Foraars- og Efteraarstiden (i Maanederne Marts, April, October og November), er Dødeligheden altid størst.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Extract

af

fredie Aartals Regnskab 1827,

for

det forenede Lunderskiftelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter.

I n d t æ g t.

	Rdb. og Regn.	Rdb. f.	Rdb. Rdb. f.
Casfebekløning fra forrige Quartal, inklusive Refiancer	861	13	2082 37
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 39te Aargang Nr. 27—39 incl.	447	68	
B. Raans og Forskjeds Afbetaling i dette Quartal	18	72	1117
C. Omfat 200 Specier à 225 pr.Ct.	450		
D. Et af Srue G. N. Sønstes Hænder Regt			2000
E. Tilfældige Indtægter	6	84	
	Rdb.	1784	45 5199 37

Nt foreslaende Extract af 30de Quartals Regnskab for 1827
et overensfæmmende med Administrationens Control
betjener

Friederich. Christensen. Schram.

Lund.
Bogholder.

U d g i b t.

	Rdb. og Regn.	Rdb. f.	Rdb. Rdb. f.
1. De aarlige skaende Udgjæver, for Hæbladets Trykning, med Papir, Lønninger ic.	248	86	380
2. De aarlige Pensioner i dette Quartal	532	30	
3. Omfat 450 Rdb. Gælder			400
4. Indgjætte Skigskaat; Obligationer, Renten pr. Et Januar; Rdb. 2800 med Renten			2757 85
5. Contingent hos forskellige udmæltre og udelukkede Medlemmer, samt eftergivne Refiancer	102	92	58
6. Tilfældige Udgjæver	43	18	
Refiancer for udfærdte men ei endnu indfærdte Raans og Quartals Dividender	267	46	1247
Casfebekløning	589	61	356 48
	Rdb.	1784	45 5199 37

Sjæbenhavn den 30de September 1827.

Nt. Bentsen.
Casserer.

Borger = Bennen.

Ti og trediyte Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 27de October 1827.

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Hermed følger Extracten af dette Aars
3die Quartals Regnskab.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

Her maa jeg endnu bemærke, at, naar jeg i det Foregaaende har, ved dette mit Forslag om Indretningen af et Eighuus, paa en Maade forudsat, at dets Locale maatte være uden for Byens Porte, da har jeg derved fornemmeligen havt for Øie, at dets Anlæggelse der formeentligen kunde blive et Middel til Opnaaelsen af et andet, ei uvigtigt, Diemed, Indskrænkning i Eigbegjærgernes for den Uformuende hoist byrdefulde, og i sig selv daarlige, Bekostelighed, hvorom jeg siden nærmere skal forklare mig, ligesom jeg har anseet det for passende ogsaa i anden Henseende, at det var Assistentkirkegaardene saa nær som mueligt, og har Grund til at troe, at et Locale der vilde være mindre vanskeligt at finde og mindre kostbart. Imidlertid tilstaaer jeg gjerne, at jeg kan tænke mig Grunde, formedelst hvilke det kunde synes Andre ønskeligere,

at see det indrettet i selve Hovedstaden og indenfor dens Porte, da det baade kunde synes en Bequemmelighed mere for den aldeles Fattige, der i Dødstilfælde maa tilbringe flere Dage i Selskab med sine Afdødes Lig i det samme eneste og usle Rum, hvori de selv ere Dag og Nat, at have et saadant Tilflugtssted, hvorhen de lettere kunde lade deres Døde henbringe og have dem staaende indtil Begravelsesdagen, deels ikke kan nægtes, at kun eet, men desto større, Lighuus saaledes vilde behøves for den hele Bye. Men, da baade et saadant Tilflugtssted i selve Byen letteligen kunde indrettes særskilt for den aldeles Fattige foruden det foreslagne Lighuus, og dette, om det end laae udenfor Porten, jo ogsaa for disse vilde være et saadant Tilflugtssted, og dets Benyttelse ei forbunden med meget større Vanskelighed, end om det laae i Byen, og denne lidet større Ubequemmelighed siden fuldeligen opveies ved de færre og mindre Omstændigheder, som vilde være forbundne med den egentlige Begravelse derfra til Assistentkirkegaardene; saa synes i det mindste denne Grund alene mig ikke nok til at opgive de Fordele, som vilde være forbundne med Lighusets Indretning udenfor Byen i andre Henseender. Og hvad aagaer den anden Grund, at kun eet

Lighuus saaledes vilde behoves, istedetfor to eller et Supplement til det ene større Lighuus, da er vistnok denne Grund langt vigtigere; om den vilde være fuldelig Erstatning for Tabet af hiin vigtige Hensigts Opnaaelse i Henseende til Indskrænkningen af Eigfærds Befostelighed, maa jeg her lade være uafgjort.

(Fortsattes.)

N. E. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 3^{die} November 1827.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

A n n e l d e l s e.

De i General = Forsamlingen den 10de September afgaaede og valgte Repræsenterere ere:

I første Klassification.

Afgik:

Hr. Kammerher. og Oberst
v. Hegerman = Linden-
crone, Commandeur af
Dannebrog og D. M.

Blev valgt:

Hr. Kammerher, Oberst og
General = Adjut. = Lieut.
H. S. v. Lyhen, R. af
D. og D. M.

I anden Klassification.

Afgik:

Hr. Justitsraad Winge.
— Casserer Schiellerup,
som er død.

Blev valgt:

Hr. Cancellieraad Riis =
Lowson.
— Justitsraad Schiern.

Tredie Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Capitain = Lieutenant Havn, R. af D.	Hr. Capt. C. Grove, af Søetaten.
— Søe = Artillerie = Lieut. Ibsen.	— Søe = Artillerie = Prem = Lieut. Hansen.

Fjerde Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Major v. Mangor R. af D.	Hr. Oberst v. Michaelsen, af 1ste Livregiment.
— Oberst v. Michaelsen.	— Artillerie = Capitain v. Linde, R. af D.

Femte Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Hofprædikant Schjødte.	Hr. Prof. Brorson R. af D.
— Pastor Bull.	— Provst Holm, R. af D.

Sjette Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Prof. Kolderup Ros- senwinge.	Hr. Statsraad Saxtorph, R. af D.
— Prof. Thoring.	— Professor, Dr. Ursin.

Syvende Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Capt. Brygger Møller.	Hr. Grosserer J. Fæstner.
— Grosserer H. G. Chris- tensen, som er Admi- nistratør.	— Major, Gross. Maag.

Uttende Klassifikation.

Afgif:	Blev valgt:
Hr. Capt., Urtekammer Friborg.	Hr. Capt., Brændeviinsbr. Marcussen.
— Capt., Urtekammer H. Holm.	— Biinhandl. Ledertoug.
— Capt., Urtekammer J. F. Meier.	— Biinhandl. C. Schou. — Urtekammer H. B. Peteresen.

Uttende Klassifikation.

Afgif:	Blev valgt:
Hr. Kunstdreier Kørber.	Hr. Kobbersmed Nyeholm.
— Directeur Schulz.	— Skrædermester Glade.
— Ankersmed Caspersen.	— Capitain, Muurmester Schaper.
— Capitain, Sæbtmager Bang. <i>Silv.</i>	— Hof-Sjortler Rosborg.
— Agent Holmblad, D. M., død.	— Lieut., Snekermester Krampe.

Uttende Klassifikation.

Afgif:	Blev valgt:
Hr. Sproglerer Meier.	Hr. Krigsraad Frænckel.
— Kjøbmand J. Raphael.	— Hofbogh. Stadthagen.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

Bekostningen af det Weimarske Lighuses Indretning finder jeg antegnet for mig at have været 2,224 Thal. for Lighuset og 206 Thal. for Apparatet og Inventarium, efter vor Myntfod resp. 3,336 Rbd. og 309 Rbd. r. S., som i Forhold til Størrelsen maatte vel her anslaaes til det Dobbelte og derover, eftersom den ene eller den anden af de fremsatte Ideer til Indretningen maatte finde meest Bifald. Vilde vi nemlig antage, at, hvad snarest og lettest lod sig udføre, blot det meest følelige og meest følte Savn for den fattigste Deel af Hovedstadens Indvaanere blev af det Offentlige afhjulpen ved et Lighuus eller en Lighstue indenfor Byens Porte, hvor de, der aldeles mangle Leilighed til at have og beholde deres Døde hos sig nogen Tid, kunde finde denne Leilighed for dem, vilde naturligtviis Lighusets Omfang udenfor Byen og i Særdeleshed udenfor Nørreport derved noget kunne modificeres, og Beregningen saavel for det Antal af Lig, som det maatte

kunne rumme, kunne ned sættes fra 30 til 24*), som for Beføstningerne derefter antages noget lavere end foranført. Antog vi derimod Ideen om eet eneste Lighuus for hele Staden, da vilde det Antal af Lig, som det maatte beregnes at kunne rumme paa een Gang, efter Mortaliteten for 1826, som findes anført i Statstidenden med 3,200 for hele Aaret, for een Uge anslaaes til omtrent 66.

Om den Beføstning, som vilde medgaae til et Lighuuses Opførelse her, skulde kunne tilveiebringes ved Subskription og Sammenstød af Indvaarnerne, saaledes som det skede ved det Weimarste Lighuus, eller om et Samfund, der har Velgjørenhed og gavnlig Formaaes Fremme til Hensigt, skulde ville antage sig Udførelsen heraf, saaledes som Kjøden antog sig Blindeinstitutets Sag, eller een eller anden af Hovedstadens Rigmænd eller anden privat Entreprenur ville stille sig i Spidsen for Tingen, eller det Offentlige ville antage sig Sagen, det maa jeg lade komme an paa Udfaldet, og overgiver det til:

---

*) To enkelte Ligstuer maatte da rumme hver 12 Lig; af to dobbelte Ligstuer maatte de større og simplere kunne rumme hver 8 Lig, de mindre og elegantere hver 4 Lig.

lidssfuld i hans Haand, som styrer de menneskelige Anliggender i det Mindre som i det Større. At Indretningen, ogsaa for privat Regning, de aarlige Udgifter iberegneede til Læge, Opsynsfolk, Brænde, Lys o. s. v., vilde, ved Betalingen for Lighusets Afbenyttelse, om denne ogsaa fastsattes nok saa billig, kunne svare Regning, derom har jeg aldeles ingen Tvivl.

Endeligen er det her Stedet at erindre, at Tanken om et Lighuus her, anlagt af det Offentlige, ikke er en saa aldeles ny Idee, som det kunde synes Mange eller maaskee de Fleste af mine Læsere, da der i og ved Graverboeligen paa den nye Assistentkirkegaard udenfor Nørreport, som beboes af fornævnte Hr. Graver Bohm, er en Ligestue for Skindøde, som der har været indrettet lige fra den første Tid af, at denne Boelig der opførtes, altsaa i over 23 Aar; men, da denne Ligestue aldeles ikke er andet end et Bærelse, hvor en Død eller Skindød har kunnet indbringes, uden at noget Tilsyn med Samme har været anordnet, eller nogen Foranstaltning til Sammes Gjenoplivelse været truffet, og den saaledes ganske har savnet alle et saadant Lighusets Requiter, som her paatænkes, saa har den aldeles ikke svaret til det her omhandlede Diemed, og har

heller aldrig een eneste Gang været i Brug, som overalt dens Tilværelse er kun lidet bekjendt. Det er troeligt, at det har været alene i Ordets ældre Betydning, da Skindød forstodes kun om Drukne, Hængte eller paa anden Maade pludseligen Omkomne, at denne Ligstue er bleven indrettet).

2. Een af Opsynsfolkene (Vægterne) er Dag og Nat tilstede i Vægterstuen.

(Det er en Selvfølge, at der, hvor der ere flere Ligstuer, maae være enten ligesaa mange Vægterstuer som Ligstuer, eller Vægterstuen være saaledes beliggende, at Opsynet derfra kan have med alle Ligstuer paa een Gang, hvilket Diemed f. Ex. i Henseende til det Dresdener Lighuus vilde kunne opnaaes, naar Bærelserne B. B. gif i eet, og ligesaa i Henseende til foromtalte dobbelte Ligstuer, naar Localet tillod, at ogsaa de for Rligere og Fornemmere indrettede elegantere Ligstuer kunde anbringes paa den anden Side af Vægterstuen, og i samme Berørelse med denne, som Ligstuerne C. C. paa Grundtegningen have med B. B. Det er ligeledes indlysende, at, saa mange særskilte Vægterstuer der ere, saa mange Opsynsfolk maae altid være tilstede).

3. Fra Tid til Tid visiteres.

4. Overopsynet over Lighuset fører Magistraten. (Skulde hos os en saadan Indretning komme i Stand ved Foranstaltning af det Offentlige, tør det vel haabes, at Stadens Magistrat, dens mange andre og vigtige Forretninger uagtet, vilde findes villig til at paatage sig Overopsynet; i andet Fald vilde dette Overopsyn eller Indretningens Bestyrelse, som det synes, paa seligen kunne overdrages en særskilt af Regjeringen anordnet Direction, i Lighed med hvad f. Ex. er skeet med det Kgl. Døvstumme-Institut. Skulde Indretningen derimod enten slet ikke, eller ikke i den her tilsigtede Skikkelse og Omfang, ved offentlig Foranstaltning komme i Stand, men dette mit Forslag dog være saa heldigt at møde saadan Deeltagelse hos velgjørende private Samfund eller andre ædle private Mænd, at den kom i Stand ved disse eller ved almindelig Deeltagelse og ved Sammenstod, da vilde naturligviis Indretningens Bestyrelse efter Omstændighederne blive at nedlægge i en selvvalgt Directions Hænder, i Lighed med Directionen for det Kgl. Blinde-Institut eller andre private Foreningers Bestyrelser).

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 10de November 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindod, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

5. Lighuset kan opvarmes; hvilket skeer ved Rør, som ere anbragte i Gulvet, hvorfra den varme Luft igjennem Aabninger udstømmer, og tillige skal befordre Luftens Keenhed i Ligestuen; desuden ere der i den ene Væg af Ligestuen nogle Aabninger, som kunne tilslukkes, og ethvert af dens Vinduer har en Ventilator. Træk maa ei kunne træffe Ligene.

6. Ingen er forpligtet til at betjene sig af Lighuset for sine Afdøde; men, siden det nye Lighuus er ble-

vet indrettet, hvor alle, den Fornemste med den Ringeste*), nyde samme Behandling, er det næsten blevet til Regel at lade sine Dodes Lig bringes derhen.

7. Stadsphysicus har det nærmeste Tilsyn med enhver Død, som er bragt til Lighuset; han lønnes derfor af Stadens Cassé. Hans Embedsforhold controlleres af det hele Publicum, da Lighuus=Registeret ligger aabent for Enhver. Publicum controllerer ogsaa Graveren; og en Angivelse vilde neppe udeblive, om denne lod noget Lig begrave, uden at Lægens Bemyndigelse dertil var bleven indført i Lighuus=Registeret. Man anseer dette for det Allervigtigste ved den hele Indretning, og Indbyggerne ere dermed i hoi Grad tilfredse; deres Tillid til Lighuset er derved særdeles bleven forøget. Enhver, som lader et Lig bringe til Lighuset, kan være vis paa, at det ei for begravnes (erholder Lægens Bemyndigelse til at lade det begrave),

---

*) Dette er, som jeg ovenfor ikke har fordulgt, mere end jeg i Henseende til denne Bye torde haabe; men det er vel ogsaa vanskeligere at vente i en stor Stad, hvor Standsforskjel og Forskjel i Kaar er saa særdeles stor, som det overhovedet viser, at denne hele Indretning, efter en vis Eenheds Princip, lettere lader sig udføre i en middelmaadigt stor Stad end i meget store Stæder, og saaledes hos os dette Gode med langt færre Vanskeligheder vilde kunne tjænkes Kjøbstæder som Helsingør, Odense, Aalborg, Randers, Aarhus, Flensborg, Schlesvig o. s. v., naar først Exemplet er givet af Hovedstaden.

førend Lægen har fundet de sikreste Kjendetegn paa Døden, og har anført Samme i den for Publicums Øine aabent liggende Protocol.

(Hvad angaaer Lægens Lønning, da anmærker jeg alene dette, for at deraf ikke skulde tages nogen Hindring for Sagens Iværksættelse, at denne, som enhver anden Udgift for Indretningen, oprindeligen maatte komme fra Indretningen selv og dens Indtægter af Betalingen for Ligens midlertidige Hensættelse der).

8. En Omstændighed, som, saa ringe den end kan synes, voldte mangeslags Vanskeligheder, var den hensigtsmæssigste Anbringelse af de Traade, der fore til Dækkerne, paa Ligens Fingre. Disse Dækkere ere Klokker, ligesom i Stueuhre (meget hensigtsmæssigen forfærdigede af Mechanicus Bohne i Weimar) som forårsage stor Larm, og ved den allermindste Bevægelse af Liget bringes til at lyde. I det gamle Lighuus blev Traaden, som gik til Klokkestrengen, givet den Døde i Haanden; men til Haandens Bevægelse udfordres mere Styrke end til den enkelte Fingers, især Fingerspidsernes, i hvilke enhver Bevægelse maa ytre sig stærkere. Man tog dertil først elastiske Ringe; men de vilde ei ret holde fast og kunde ei heller godt anbringes paa Fingrenes yderste Spidse. Man faldt derfor paa at bruge Fingerbøller, som formedelst deres coniske Form holde godt fast, i Almindelighed passe godt, og med Lethed forplante den mindste Bevægelse af Finger-

spidserne til Traadene, som befastes ved deres yderste Punct.

(Traadene maatte vel ikke mindre gaae fra Tæerne end fra Fingrene til disse Bækkere).

9. En anden og meget stor Vanskelighed i Henseende til Reenligheden, den første Forderung ved et Lighuus, forvoldte Forsærdigelsen og Indretningen af de Kurve, i hvilke Ligene (efter at være henbragte til Lighuset) deri opstilles, da Sand, Mos og Saugspaaner ikke due, naar der udslyder Vædske af Liget af Munden eller andre Veie, og Kurvene, om de endog nok saa tidt gjøres rene, deels selv lide derved, deels Liglugten, naar den engang er kommen i Træe, neppe staaer til at udrydde. Saaledes som Tingen nu er indrettet, kunne Kurvene baade ei blive urene, og de holde meget længe. Der er nemlig for enhver Kuv forfærdiget en til den noie passende Kiste, med ganske lave Sider, og som heelt er overgydt med Beg. Til denne Kiste passer et Bret, der har en Madrats, som er stoppet med Tang og overtrukket med Vordug. Paa denne Madrats lægges Liget; dersom der da flyde Vædske fra det, komme disse først paa Vorduget, og, da Madratsen er stoppet høi, flyde de strax ned i Begkisten. Naar Liget begravnes, kan Kistens og Madratsens Reengjørelse og Afvaskelse strax og let fuldføres, saaat man ved Lighusets Visitation ikke bemærker den mindste Liglugt ved disse Leier.

(Da der i denne Beskrivelse intet siges om Maaden, hvorpaa Ligenes Transport til Lighuset

sker, vil det ei være overflødig at bemærke, at denne vel rigtigst kunde og burde ske enten i horizontale Portechaiser, som dem, hvori Syge transporteres til Hospitalerne, og paa samme Maade som disse, eller, hvis disse, ved den almindelige Brug, skulde blive Noget ubehagelige til Afbenyttelse, i Portechaiser i Lighed med disse, saa rummelige, at en let Bræde eller Kurvekiste (uden Laag) deri kunde nedsættes paa langs med Bærebøren; hvilke saavel Portechaiser som tilhørende Transportkister maatte findes ved Lighuset til Afbenyttelse, og Transporten kunne erholdes besørget ved dets Folk, som dertil underrettede med Hensyn til Omgangsmaaden og den fornødne Forsigtighed derved. Den egentlige Kiste, hvori den paafølgende Begravelse kunde ske, synes ikke dertil at ville være saa aldeles beqvem, og saa meget mindre hensigtsmæssig, som Liget dog, efter det Foranførte, deraf vilde være at udtage, for at lægges paa de foromtalte Bordugsmadratter og Begkister).

B. Ligbesigtigelser.

Denne Foranstaltning, som i sin velgjørende Hensigts Vigtighed fortjener aldeles at sættes ved Siden af den i det Foregaaende foreslagne Foran-

staltning af egentlige Lighuse, og paa det noieste hænger sammen med denne*), synes man i Usmindelighed at troe det at have været en endnu sildigere Tid forbeholdet at bringe i Udførelse end hiin; dog er den i de forrige chursachsiske Lande lige gammel med denne, og er der paa Regjerings Foranstaltning bleven anordnet, skjøndt endda ifkun i sin Barndom, ligesaa tidligt, som Lighuset i Weimar første Gang ved privat Omhu opførtes. Jeg kjender denne Sag imidlertid kun fra den af Videnskaberne og Universitetet høit fortjente salig Prof. J. Badens Univers. Journal, første Aarg., 3 Hefte, 1793, og hans Anmældelse af Dr. Bastholms fornævnte Skrift over denne Materie, hvor han Side 130 omtaler den, i Følge et churfyrsteligt Mandat af 11te Febr. 1792, af Sundhedscollegiet

---

*J) Denne Foranstaltning er derfor ogsaa af afd. Dr. Conferentsraad P. Callisen i hans bekjendte classiske Værk: *Physisk-Medicinske Betragtninger over Kjøbenhavn*, 1807—1809, 2 Deel, S. 683—84, dog uden at selve Ligbesigtigelses Benævnelse der bruges, bragt i Forslag, i Forbindelse med hans Ansæt S. 685 om Lighuses Indretning, der hos ham dog alene gaae ud fra Tanken om de Fattiges indskrænkede Leilighed, og derfor ogsaa indskrænke sig til disse. Sfr. S. 154—55 og S. 679—80, samt S. 685—86.

i Dresden forfattede Underretning om tilsyns-
 neladende Dødes Behandling o. s. v.,
 med Tilføiende, at Mandatet baade befaler enhver
 Indvaaner og især de overalt der i Landet beskit-
 fede og lønnede Ligtvættersker (Leichenwäs-
 cherinnen), der ere underviste af Amts- eller
 Stadsphysici, at gjøre sig bekjendte med denne
 Underretnings Indhold, og forbyder nogen
 Død at maatte begraves, førend At-
 test forevises af en practiserende
 Læge eller en ansat Ligtvætterske, at
 der have været tilstrækkelige Kjende-
 mærker paa Dødens Virkelighed o. s. v.;
 men jeg har anseet det for at have saa megen Inte-
 resse i denne Materie, at jeg troede ikke at burde
 lade det være her uomtalt.

Da Ligbesigtigelsen, som henhørende
 under Medicinal- Politiet, ikke kan blive Gjen-
 stand for anden end offentlig Foranstaltning,
 saa kan jeg fatte mig saa meget kortere herom,
 som vedkommende Autoritet, hvis noget maatte
 vorde foranstaltet i denne Sag, bedst vil vide,
 hvad og hvorledes Saadant, til fuld Betyggelse
 mod for tidlig Begravelse, bør foranstaltes. Dog
 troer jeg, for Materiens Fuldstændigheds og
 for de Læsers Skyld, som ikke have Leilighed

til ellers at gjøre sig bekjendte med denne Deel af denne Materie, at burde her udtegne nogle af dens Hovedpuncter efter den af Storhertugen af Baden i Aaret 1822 udstedte Ligbesigtigelses-Forordning, hvis vigtigste Bestemmelser af Hr. J. C. Lange ere i Udtog meddeelte i Telegraphen for 1824, No. 35, og hvoraf følgende dens Forskrifter ere tagne.

(Fortsattes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 17de November 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerſitets-Bogtrykker.

Om Skindod, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

1. I intet Tilfælde, under intet Paaskud, maa Liget tages af Dødsengen, før det af Ligbesigtigeren er synet og undersøgt, og det efter Omstændighederne fornødne af ham anordnet. 2. Li heller maa Begravelsen skee, førend han anden Gang, 3 til 4 Timer forud, har indfundet sig i Lighuset, efterseet, om man har rettet sig efter hans Forskrifter, og atter paa det Nøieste undersøgt Liget. Finder han da, at de bestemte Dødstegn virkelig ere forhaanden, da udsteder han Tilladelsesbeviis til Begravelsen efter en Formular, som

indeholder nøiagtig Angivelse af alle Omstændigheder, f. Ex. Navn, Stand, Opholdssted, Sygdom, den brugte Læges Navn og Opholdssted, særdeles Bemærkninger og Oplysninger, samt — hvad der er det Vigtigste — Vidnesbyrd om, at Dødpletter have indfundet sig paa alle Dele af Legemet, og at en umiskjendelig Lugt har bebudet den begyndte Forraadnelse.

3. Selv ganske smaae, ja endog dødsfødte, Børn underkastes Ligbesigtigelsen, og lægges da ogsaa Mærke til, om der maatte findes Grund til at formode nogen Forseelse af Jordemoderen eller en voldsom Dødsmaade; det Sidste paaagtes ogsaa noie ved Ligbesigtigelsen af Dorne.

4. Samtlige slige Synsforretninger har enhver Ligbesigtiger at indføre i et eget Register, indrettet efter en bestemt Formular, og hvert Aars 1ste Januar at indsende til Districtslægen.

5. For Ligbesigtigelsen af et vorent Lig og Udstedelsen af de forordnede Attester betales 12 Kreuzer (omtrent $\frac{1}{2}$ Daler). I Tilfælde af Sattigdom udredes disse af samme Fond, som anskaffer Kisten og bestrider de øvrige Begravelses-Udgifter.

6. I Civil- og Militairhospitalerne have disse Indretningers Foresatte at bestemme det Nærmere i Henseende til Ligbesigtigelsen.

7. Ingen Præst maa kaste Jord paa noget Lig, førend han har modtaget Besigtigelsesattesten, i behørig Form; ei heller kan han, uden Besigtigerens udtrykkelige Samtykke, i mindste Maade forandre den af Denne bestemte Begravelsestid. Sverken Religion, Stand eller huuslige Forhold kunne heri bewirke Undtagelse.

8. De modtagne Attester har Præsten at indsende til Districtets Øvrighed ved hvert

Mars Slutning, med en vedføiet Fortegnelse derover; fra Øvrigheden sendes de igjennem Districtslægen til Sundhedscollegiet, som bør paaagte, hvad Mærkeligt der i pathologisk Henseende forefindes i Samme, ligesom Øvrigheden bør lægge Mærke til de Omstændigheder, der i een eller anden Henseende egne sig til Undersøgelse eller Paatale. 9. I de Stæder, hvis Befolkning udgjør over 6,000 Mennesker, deles Besigtigelsesforretningerne mellem to eller flere Læger. Hvor ingen Saadan boer i Nærheden, beskikkes hertil en anden brav og forstandig Mand, som, ifølge nøiagtig Instruction, kan varetage det Fornødne; han foreslaaes af den geistlige og verdslige Øvrighed, og beskikkes, hvis han findes duelig, af Amtet og Physicatet, efterat ham af Districtets Læge er givet en fattelig Underviisning om Alt, hvad han i denne Egenskab behøver at vide, f. Ex. de virkelige Dødstegn, Behandlingsmaaden saavel i sædvanlige som i tvivlsomme Tilfælde, m. v. 10. Et hvert Lig er, uden Hensyn til Religion, Stand eller Forbindelser, underkastet Besigtigelse strax efter Dødsfaldet og kort før Begravelsen.

Hvor vigtige og gavnlige disse Forordningens Bestemmelser ere, det vil for enhver Tænkende være af sig selv indlysende, og, da de hidhørende Foranstaltninger ere saa let iværksættelige, og den derved forarsagede Bekostning saa godt som ingen, fortjener denne Foranstaltning den største Opmærksomhed. Men det er ikke mindre klart, at et Lighuse's Indretning, saaledes som den i det Fore-

gaaende er anbefalet og foreslaaet, vilde være saa meget sikkrere Betryggelsesmiddel, som den tillige forudsætter alle Ligbesigtigelsens Fordele forenede i sig. I alt Fald troer jeg, at Lighusets Afbenyttelse maa være frivillig, Ligbesigtigelsen derimod Forskrift, som Alle bør underkaste sig.

VI. Indskrænkning i Ligbegjængelsernes for den Uformuende høist byrdefulde og i sig selv daarlige Bekostelighed.

Der som det blot var den menneskelige Forsængelighed og daarlig Glimreløst, der maatte betragtes som Aarsagen til den Bekostelighed ved vore Ligbegjængelser, jeg har troet at burde endnu berøre i Forbindelse med den Materie, der er Hovedgjenstanden for denne lille Afhandling, da vilde jeg ikke her spille Ord paa at revse en Daarlighed, som alene fornuftig Estertanke og tiltagende Oplysning eller Mangels og Nødvendighedens Lov vil kunne tilgavns helbrede. En rig Kilde til Betragtninger herover frembyder Forordningen af 7de November 1682, hvis hele Indhold kun alt for tydeligen characteriserer den barnagtige Hovmod og Forsængeligheds-Aand, som den i sine Bestemmelser, for at affkaffe den store Overdaad og de unyttige Omkostninger, som de Fleste over deres Stand og Wilkaar, ved Jordefærd, gjøre, har villet bekjæmpe. Saaledes er Mennesket, og saaledes bør Staten være og vise sig at være alle Daarers Formynder. Meget er endnu i denne Henseende at gjøre.

Men anderledes troer jeg at see Tingene at

faae i denne Henseende i vore Dage. Der ere
 Begreber om Anstændighed, som grunde
 sig i Menneskets Afgtelse for Menneskeheden ogsaa
 i Døden, og som, forædlede ved Kjærlighed og
 Afgtelse for Slægt og Venner i de Afdødes Perso-
 ner, have Krav paa ei alene at bedømmes med
 Skaansel, men ogsaa at billiges. I denne Kjær-
 lighed for afdøde Slægtninge og Venner og i en
 altid roesværdig Pligtfølelse mod dem endnu
 i Døden, men ikke mindre i en vis Frygt for
 Dømtale, som, naar den ei overdrives, ingen-
 lunde fortjener Dadel, grunder sig, som vistnok i
 Almindelighed, saaledes i Særdeleshed her, efter
 Dømtænderne, den hele Forestilling om For-
 pligtelsen til at give sine Afdøde, hvad man kalder
 en anstændig Begravelse. Langt fra mig
 være det, at ville sige noget, der kunde synes at
 være sagt for at fritage Noget fra den endnu vig-
 tigere Pligt, at hæve sig over ufornuftig Fordom
 og at løsrive sig fra slavisk Afhængighed af ufor-
 standige Menneskers ufornuftige Meninger og
 Domme! Men lad os ogsaa være billige i vore
 Fordringer og betænke, at den Sindstilstand, hvori
 Sorgen i Almindelighed sætter Mennesket ved saas-
 dan Leilighed, som det her gjælder om, maa gjøre
 ham mindre stærk, end han maaskee ellers vilde
 være, til at hæve sig over det Sædvanlige, og
 mere eftergivende for enten sine Omgivers Me-
 ninger eller dristig Paatrængenhed af Mennesker,
 hvis Levebrød eller Fordeel det er, at holde saas-
 danne Fordomme og Sædvaner i Hævd! Og det
 er maaskee, naar vi see rigtigt til, hvad den ufor-
 nuende Middelftand angaaer, mindre For-
 domme, der for den beherske denne Sag, end den

haarde Nødve ndighed, der styrer dens Unligg-
gender heri. Hvo der vil fælde en rigtig Dom
over Andre i denne Sag, maa have gjort sig nøie
bekjendt med Tingenes Sammenhæng i alle Dele,
og i Særdeleshed rigtigheden kjende Forholdene imel-
lem de af det Offentlige fastsatte Betalinger, som
efter de forskjellige Omstændigheder skulle udredes,
og som, beregnede endog blot efter Nødve ndig-
hed, og hvad i Billigt tænkes Dine maa erkjens-
des at være Passende, ere ei ubetydelige. Et Ex-
empel, taget af Birkeligheden, vil, haaber jeg,
tilfulde oplyse dette; og et Saadant, som er mig
meddeelt, anseer jeg det desaaarsag ei upassende
her at lade følge.

Til Veiledning i at bedømme de i dette Til-
fælde anførte Udgifter, baade de mere væsent-
lige, i Lovbestemmelser grundede, Betalinger, og
de mindre væsentlige, men med Hine sam-
menhængende, Udgifter, og for at sætte dem af
mine Læsere, som ville kjende lidt mere end alminde-
ligt til denne Sag, istand til selv at overbevise sig
om Sammenhængen hermed, maa jeg foreløbigen
bemærke, dels at de ved Jordefærd lovbestemte
Betalinger ere følgende, nemlig: 1) Regentsens
Rettighed, eller Betalingen for Ligbærerne,
bestemt ved Placaten af 24de Mai 1792, nøiere
bestemt ved Raadstueplacat af 5te Febr. 1793,
2) Betalingen til Kirkerne og Frue latinske Skole
(Metropolitanskolen), som for Jorden til de
Lig, der begra ves paa Assistentkirkegaardene
udenfor Nørreport, er bestemt ved Cancellieplacat
af 24de August 1798, 3) Betalingen for Grav-
stederne paa bemældte Assistentkirkegaarde,
bestemt ved Reglement af 15de Febr. 1805, dels

at det ved alle disse Betalinger er efter Ligvognen, som bruges (og hvis Priis er saaledes varierende, som nedenfor anført), at de øvrige Betalingers Taxt retter sig, deels endeligen, at 6 Ligbærere er det Antal, som til ethvert voxent Menneskes Lig ansees fornødent, og altsaa det mindste, som almindeligviis skal betales. Hvorledes disse Betalinger efter dette Princip variere, vil sees af følgende Fremstilling, som jeg har anseet det passende her at meddele i muligstørste Korthed.

A. Naar 20 Rbdls. eller den bedste Ligvogn bruges:

a) Regentsens Rettighed, 6 Ligbærere til 4 Rbd.			
S. pro persona	24 Rbd.	;	ß.
b) Betalingen til vedkommende Kirke for Jord	4	—	;
c) Skolens Rettighed for dito	10	—	48
d) Gravstedet paa Assistentkirkegaarden	8	—	;

Summa Solv 46 Rbd. 48 ß.

eller til C. 262½*) i Repr. 60 Rbd. 95 ß.

B. Naar 10 Rbdls. eller næstbedste Ligvogn bruges:

a) Reg., 6 Ligbær. til 3 Rbd. p. p.	18 Rbd.	;	ß.
b) Kirken	3	—	;
c) Skolen	5	—	16
d) Gravstedet	6	—	;

Summa Solv 32 Rbd. 16 ß.

eller til C. 262½ i Repr. 42 Rbd. 21 ß.

*) For Sammenligningens Skyld har jeg, da det belovede Exempel af et virkelig Tilfælde er beregnet efter den da gjældende Cours, udført disse 6 varierende Summer af de reglementerede Betalinger til samme Cours.

C. Naar 8 Rbdls. eller tredie Ligvogn bruges:

a) Reg., 6 Ligbær. til 2 Rbd. p. p.	12 Rbd.	;	ß.
b) Kirken	2 —	;	—
c) Skolen	5 —	16	—
d) Gravstedet	4 —	;	—

Summa Solv 23 Rbd. 16 ß.

eller til C. 262½ i Repr. 30 Rbd. 39 ß.

D. Naar 5 Rbdls. Ligvognen bruges.

a) Reg., 6 Ligbær. til 9 Mk. p. p.	9 Rbd.	;	ß.
b) Kirken	2 —	;	—
c) Skolen	;	—	64 —
d) Gravstedet	4 —	;	—

Summa Solv 15 Rbd. 64 ß.

eller til C. 262½ i Repr. 20 Rbd. 12 ß.

E. Naar 2 Rbdls. Ligvognen bruges:

a) Reg., 6 Ligbær. 1 Rbd. p. p.	6 Rbd.	;	ß.
b) Kirken	1 —	32	—
c) Skolen	;	—	;
d) Gravstedet	2 —	;	—

Summa Solv 9 Rbd. 32 ß.

eller til C. 262½ i Repr. 12 Rbd. 24 ß.

F. Naar 1 Rbdls. Ligvognen bruges:

a) Reg., 6 Ligbær. til 3 Mk. p. p.	3 Rbd.	;	ß.
b) Kirken	1 —	32	—
c) Skolen	;	—	;
d) Gravstedet	2 —	;	—

Summa Solv 6 Rbd. 32 ß.

eller til C. 262½ i Repr. 8 Rbd. 26 ß.

(Fortsattes.)

N. L. Nissen.

Borger = Vennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 24de November 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

Efterat jeg havde sluttet Borgervennens forrige No. og dets Correctur, blev jeg, ved nøiere at studere Indholdet af de Ligbegjængelses-Udgifts-Regninger, der ere mig meddeelte til Afbenyttelse herved, opmærksom paa, at jeg i Henseende til Betalingen af Jorden til Kirkerne har taget Feil deri, at jeg har troet, at den ved Placat af 24de August 1798 befalede Betaling til Kirkerne

for Jorden endnu skulde erlægges ved Siden af og tilligemed den ved Regl. af 15de Febr. 1805 bestemte Betaling for Gravstedet, hvorom jeg havde gjort mig den Forestilling, at hien Betaling tilflød Kirkerne, Denne Assistent's Kirkegaardens Fond. Jeg erfarede da, vel førend dette No. udgik, men dog først efterat det allerede var aftrykt, og altsaa for sildigt til endnu at faae det rettet i samme No., at den førstnævnte Placat af 24de August 1798 er, i Henseende til Betalingen for Jorden til Kirkerne, ophævet ved Regl. af 15de Febr. 1805, hvilken Omstændighed, da den ei udtrykkeligen er nævnet i sidstnævnte Reglement, jeg har overseet. Dette bliver da at rette i Henseende til No. 46, S. 370, Lin. 28, hvor de Ord: Kirkerne og, blive at udelade, og i Henseende til de S. 371—72 under A. til F. udtegnede Taxter og deres Beløb, hvor den for Kirken under b under hver af disse Bogstavrubrikker anførte Betaling udgaaer, og Summerne derefter blive at forandre. For at forebygge al videre Misforstaaelse, og fuldstændigen at rette denne Feil, som jeg beder undskyldt, og som jeg skal søge, ved Meddelelse af et Par Exempler flere end det belovede, ligeledes tage af Birkeligheden, til at oplyse de ved Jordefærd foresaldende Udgifter,

at oprette, anseer jeg det rettest, her at lade disse
Laxtudtegnelser, med Rettelse af denne Feil, afstrykke
paany, saaledes som følger.

**A. Naar 20 Rbdlrs. eller den bedste Lig-
vogn bruges:**

a) Regentsens Rettighed, 6 Ligbærere til 4 Rbd. S. pro persona	24 Rbd. = f.
b) Skolens Rettighed for Jord	10 — 48 —
c) Gravstedet paa Assistentkirkegaarden	8 — = —
	Summa Solv 42 Rbd. 48 f.

**B. Naar 10 Rbdlrs. eller næstbedste Lig-
vogn bruges:**

a) Regents., 6 Ligbær. til 3 Rbd. p. p.	18 Rbd. = f.
b) Skolen	5 — 16 —
c) Gravstedet	6 — = —
	Summa Solv 32 Rbd. 16 f.

**C. Naar 8 Rbdlrs. eller tredje Ligvogn
bruges:**

a) Regents., 6 Ligbær. til 2 Rbd. p. p.	12 Rbd. = f.
b) Skolen	5 — 16 —
c) Gravstedet	4 — = —
	Summa Solv 21 Rbd. 16 f.

D. Naar 5 Rbdlrs. Ligvognen bruges:

a) Regents., 6 Ligbær. til 9 Mk. p. p.	9 Rbd. = f.
b) Skolen	= — 64 —
c) Gravstedet	4 — = —
	Summa Solv 13 Rbd. 64 f.

E. Naar 2 Rbdls. Ligvognen bruges:

a) Regents., 6 Ligbær. til 1 Rbd. p. p.	6 Rbd.	=	6	—	=	6	—	=	6
b) Skolen		=	—	=	—	=	—	=	—
c) Gravstedet	2	—		—		—		—	
	Summa Solv		8 Rbd.		=			=	8

F. Naar 1 Rbdls. Ligvognen bruges:

a) Regents., 6 Ligbær. til 3 Mik. p. p.	3 Rbd.	=	3	—	=	3	—	=	3
b) Skolen		=	—	=	—	=	—	=	—
c) Gravstedet	2	—		—		—		—	
	Summa Solv		5 Rbd.		=			=	5

Exempler paa Jordefærds Udgifter, tagne af Virkeligheden, efter vedkommende autoriserede Bestjentes Regninger.

A. Ved Brugen af 10 Rbdls. Ligvogn og til Cours 262½.

1. Ligvogn med Hesteleie, 10 Rbd. S.* i Repr.	13 Rbd.	4 Mik.	6	—		—		—	
2. Kudsten Drikkepenge	1	—		—		—		—	
3. Jorden til Gravstedet paa Assistentskirkegaarden udenfor Nørreport	7	—	5	—	4	—		—	
4. Graven at grave	1	—	4	—	8	—		—	
5. Overordentligt dyb **	2	—		—		—		—	
6. Præsten for Jordspaakastelse og at følge	10	—		—		—		—	
7. Klokkeren	2	—		—		—		—	
	38 Rbd.	2 Mik.	2	—		—		—	

Transp. 38 Rbd. 2 Mk. 2 f.

8.	Graveren	2	—	—	—	—
9.	Graverkarlen	—	—	4	—	—
10.	Ligskamlerne **	—	—	5	—	4
11.	Lig- og Skamleklædet og Budet **	8	—	3	—	—
12.	Skolens Kettighed	6	—	4	—	11
13.	6 Ligbærere	23	—	3	—	12
14.	Sandskepenge til Sam- me **	2	—	—	—	—
15.	2 Vogne til Samme og Drik- kepenge til Kudskten	5	—	—	—	4
16.	Vogn til Bedemanden, og Kudskten Drikkepenge	2	—	5	—	2
17.	En Tjener dermed	1	—	2	—	—
18.	2 Vogne til Sølget †	4	—	2	—	4
19.	En Tjener ved Ligvognen	1	—	2	—	—
20.	Bedemandens Salarium efter Behag. Betalt med	10	—	—	—	—
				107	Rbd.	4 Mk. 7 f.
21.	Liggfiste †	10	—	—	—	—
	Summa	117	Rbd.	4	Mk.	7 f.

Hertil maae endnu føies følgende Poster, som, skjøndt de ligge udenfor ovennævnte Betjents Besørgelse, dog ikke kunne udelades af en Beregning som denne; naar den skal give et nogenlunde fuldstændigt Resultat, og som, efter Vedkommendes Opgivende af

Transp. 117 Rbd. 4 Mk. 7 f.

de omtrentlige, dertil medgaaede, Omkostninger, synes saalidet at være for høit anslaaede, at de snarere maac ansees at være beregnede meget under det Virkelige, nemlig:

22. Til Liget at flæde	6 Rbd.			
23. Beværtning	10 —			
25. Sørgebragt for 4 Personer o. a. d.	40 —			
			56	— = — = —
				Summa 173 Rbd. 4 Mk. 7 f.

B. Ved Brugen af 5 Rbdlr. Ligvogn, til Cours 225.

1. Ligvognen med Gesteleie, 5 Rbd. S., i Repr.	5 Rbd.	5 Mk.	14 f.	
2. Kudsten ved Samme	=	— 4	—	= —
3. Jorden paa Assistentkirkeg. udenfor Nørreport og for No. Pælen	4	— 5	—	= —
4. Graven at grave	1	— 3	—	= —
5. Præsten for Jordspaakastelse	6	—	= —	= —
3. Klokkeren	2	—	= —	= —
7. Assistentgraveren	2	—	= —	= —
8. Graverkarlen	=	— 3	—	= —
9. Ligskamlerne **	=	— 4	—	8 —
10. Ligflædet **	3	—	= —	= —
			27 Rbd.	1 Mk. 6 f.

		Transp. 27 Rbd. 1 Mk. 6 f.		
11.	Skamleklædet og Bu- det **	1	—	2 — = —
12.	Skolens Rættighed	=	—	4 — 8 —
13.	6 Lighærere	10	—	12 —
14.	2 Vogne til dito, og til Kud- stene Drifkepenge	2	—	3 — = —
15.	En Vogn til Bedemanden og Drifkepenge til Kudsten	1	—	2 — = —
16.	6 Vogne til Sølget * à 5 Mk.	5	—	= — = —
17.	2 Tjenere * ved Liggvognen à 1 Rbd.	2	—	= — = —
18.	Bedemandens Salarium efter Behag. Betalt med	6	—	= — = —
		56 Rbd. 1 Mk. 10 f.		
19.	Liggkisten *, simpel, men meget stærk	15	—	= — = —
		Summa 71 Rbd. 1 Mk. 10 f.		
20.	Sertil søies, ligesom ovenfor, de til Bevætningen, Liget at Klæde og Sorgedragter til 2 Personer o. a. d. medgaaede omtrentlige Beføstninger, af Vedkommende anslaaede til	36	—	= — = —
		Summa 107 Rbd. 1 Mk. 10 f.		
C. Ved Brugen af 2 Rbdlrs. Liggvogn og til Cours 225.				
1.	Liggvognen, 2 Rbd. S., i Kepr.	2 Rbd.	4 Mk.	5 f.

	Transp. 2 Rbd. 4 Mk. 5 f.		
2. Kudsten ved Samme	=	—	3 — = —
3. Jorden, paa Kirkegaarden i Byen, 6 Rbd. 4 Mk. S.	7	—	3 — = —
4. Graven at grave	1	—	3 — = —
5. Præsten for Jordspaakastelse og at følge	2	—	= — = —
6. Klokkeren	1	—	= — = —
7. 2 Gravere, 1 Rbd. hver	2	—	= — = —
8. Graverkarlen	=	—	3 — = —
9. Ligfamlerne	=	—	4 — 8 —
10. Ligklædet	1	—	= — = —
11. Skolens Rettighed	1	—	1 — 14 —
12. Ligbærere. Bortbaaret af Demer	=	—	= — = —
13. En Tjener ved Begravelsen *	=	—	4 — = —
14. Bedemandens Salarium efter Behag. Betalt med	4	—	= — = —
	25 Rbd. 2 Mk. 11 f.		
15. 6 Ligbærere, skjøndt, som ovenanført, ei brugte, og Lighuset derfor fritaget, an- føres her til den reglemente- rede Udgift med	6	—	4 — 8 —
	Summa 32 Rbd. 1 Mk. 3 f.		
16. Ligfiste *, simpel men me- get stærk	16	—	3 — = —
	Summa 48 Rbd. 4 Mk. 3 f.		
	(Fortsættes.)		
	N. L. Nissen.		

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 1te December 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindod, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

I Henseende til disse Exempler paa Jordefærds-Udgifter, beregnede efter en tredobbelt Maalestof, nemlig Eighbognens, der ei alene, forsaavidt de af det Offentlige fastsatte Betalinger angaaer, er det bestemmende Princip, men ogsaa synes at lægges til Grund for de vilkaarligere Udgifter, ved hvis Bestemmelse vel Bedemandens Mening om, hvad der kan ansees passende, for det meste føl-

ges, synes der at være Anledning til een og anden Bemærkning, som jeg derfor her vil hense til Læsernes Bedømmelse. Det kunde da maaskee synes, at ved Exemplet A. en mindre kostbar Ligvogn kunde være brugt, hvorved nogle andre Udgiftsposter vilde, i Forhold til, som enten 8 Rbdlr. eller 5 Rbdlr. Ligvognen havde været brugt, blevet mindre; jeg har betegnet en saadan Mening om enkelt Udgiftspost i disse Regninger ved Tegnet *. Imidlertid maa det ogsaa paa den anden Side indrømmes, at nogle i samme Beregning A. forekommende Udgiftsposter, og som ere af det Slags, at de kunne synes mere eller alene at beroe paa Familiens eller dens Hoveds egen frie Billie, ugeneret af fremmed Raad, vise en saa bestemt og agtværdig Tendents til, i Jordefærdens Anordning, at have villet følge en fornuftig og fordomsfri Sparsheds og Simpels Forskrift, at dette vel bør tages i billig Betragtning ved Bedømmelsen af andre saadanne Udgiftsposter, der kunde synes mindre sparsomt tage. Jeg har betegnet min Mening om saadan Udgiftspost, i hvilke denne bramfrie og fornuftige Sparsheds Aand udtaler sig, ved Tegnet †, og troer endnu at burde anmærke i denne Henseende, at den Families borgerlige Stilling,

i hvilken det i Exemplet A. ommældte Dødsfald indtraf, var saadan, at den efter Familiefaderens Rang henhørte under Rangforordn. 5te Classe. Hvad de med Tegnet ** antegnede Udgiftsposter angaaer, da har jeg sat Dette ved saadanne Udgiftsposter, om hvilke jeg har den Mening, at enten Udgiften selv kunde synes ganske overflødig eller den derfor beregnede Betaling saa nær ved at være overdreven, at jeg blot ikke vil falde den saa, men alene sige dette, at den i det mindste i nogle Puncter characteriserer sig, som hørende til den Classe af Beføstninger, Bedkommende i Almindelighed maae antages, af Eftergivenesshed, ei aldeles frivilligen at underkaste sig. Iøvrigt ere de i disse Exempler anførte Udgiftsposter tagne af og affkrevne efter de originale Regninger, uden al anden Forandring end Ordenen og Orthographien. Hvad angaaer det under B. anførte Exempel, da hører den Familiefader, fra hvem dette Bilag er mig meddeelt, til en meget agtværdig og hæderlig Embedsstilling. At jeg, i Henseende til Dettets Indhold, har betegnet Udgiften til Kisten med Tegnet *, er skeet i Lighed med, hvad jeg i Henseende til Bilaget A. troede at burde ei lade være uanmærket; men jeg bør derved ei undlade at tilføie til Dplysning, hvad Meddeleren har

anført mig som Harsagen dertil, at det nemlig er en blandt Husets Lemmer gjældende Idee, at ville have en, vel simpel, men stærk Ligtiste. Og, da det Samme maa anmærkes i Henseende til Bilaget C., imellem hvis øvrige Udgiftsposter og Denne der kunde synes at være et Slags Misforhold, saa fortjener dette saa meget mere at lægges Mærke til, som den efter sidstnævnte Bilag Begraavede var en Mand, der, skjøndt ellers i en anstændig, men ringe, borgerlig Betjening, var i de fattigste Omstændigheder, og i saa ringe en Formuestilstand, at hans Boe ei kunde alene og uden Venners Hjælp udrede hans Begravelses Omkostninger. Men det synes ogsaa heraf, og da den Afdøde egentligen hørte til den simple Haandværksklasse, at fremlyse, at dette synes at være en blandt denne Stands Mennesker herskende Fordom eller Idee, som, da det vel maa antages at være Ønsket om længere at bevare det døde Legeme for Forraadnelse, der ligger til Grund derfor, det ei er uden Interesse at kjende. At denne Afdøde begravedes paa Kirkegaarden herinde i Byen, hvor Jorden af gode Grunde er fastsat til en høiere Betaling end udenfor Byen, med en Difference i dette Tilfælde af 5 Rbd. 3 Mk., skal have havt sin Grund i den Omstændighed, at

hans nærmeste Slægtninge der forud vare blevne begravede.

Det er da vist nok en Sandhed, at det koster her ei lidet, at døe, og paa en, efter de derom herskende Begreber, skikkelig og anstændig Naade at komme til Hvile i Graven, og at der ere ikke faa Byrder, som hvile paa de Efterlevende, hvor Dødsfald indtræffer, og som gjøre Sorgen over Tabet af en elsket Gjenstands Død, end siige da over Familiens Forsørgers Bortgang, heelt tung at bære. Denne Sag har derfor ogsaa for ikke meget længe siden været Gjenstand for offentlig Drøftning i Bladet Politievennen for 1826, hvor det i No. 533 med al Føie hedder om Begravelser her i Staden, "at en anstændig Begravelse medtager mangen en Families sidste Eiendom og Saameget, som den efterladte Familie længe kunde have levet af", ligesom i Særdeleshed dette Blads No. 536 indeholder adskillige rigtige og gode Bemærkninger denne Sag angaaende*). Hvor ønskeligt da, at der,

*) Naar det imidlertid sammesteds yttres, at Betaling til Bedemanden kunde, naar Enhver vilde ved sliig Keilighed selv gaae sine Grinder og besørge disse Forretninger, spares, da maa jeg bemærke, at dette er, sagt i Almindelighed, urigtigt, da

som jeg i dette Stykke af denue Afhandling har villet henvende Opmærksomheden paa, kunde bevirkes en Indskrænkning i denne Ligbegjængelsesernes for den uformuende Middelftand byrdefulde og daarlige Beføstelighed! Dette Ønske har jeg her bragt i Forbindelse med mine foregaaende Ønsker om et Lighuses Indretning til Afdødes regelmæssige Behandling indtil Forraadnellsens kjendelige Indtrædelse og til Forebyggelse af Levens Begravelse, fordi jeg har Anledning til at troe, at, dersom et saadant Lighuus, i dette Diemeed, og efter den Maalestok, jeg har tilkjendegivet at have tænkt mig, maatte vorde indrettet her, og dets Locale derhos maatte, som jeg har yttret at synes mig ønskeligst, blive udenfor Byens Nærreport, dets Anlæggelse der tillige kunde blive det bedste Middell til med Lempe at bringe en ønskelig Indskrænkning i disse Begravelses-Ømkøstninger i Gang. Jeg maa herover forklare mig noget omstændeligere.

---

det ved Placat af 26de Juni 1818 er befalet, at Bedemandens Tjeneste skal bruges i ethvert Tilfælde, uden naar ringeste Ligvogn bruges, og at Bedemanden skal være ansvarlig for, at Anordningernes Bestemmelser ved Begravelser overholdes.

Vilde man nemlig spørge, om der ei fra det Offentlige Side kunde skee nogen saadan Forandring i de taxtmæssige Afgifter, at disse noget mere kunde ned sættes, da maa jeg tilstaae, at jeg i denne Henseende forudsæer alt for mange Banskkeligheder fra vedkommende Autoriteters Side, der jo i alt Fald, og med et Slags Føie, kunne beraabe sig paa den Omstændighed, at det dog staaer i Vedkommendes Magt, ved Brugen af de ringeste Ligvogne, selv at ned sætte disse Afgifter, til at jeg skulde troe, at der herfra kunde ventes nogen klæffelig Lettelse for den Uformuende, som, uden at have Evne til at bære de Omkostninger, der medgaae til en saakaldet anstændig Begravelse for afdøde Familielemmer, dog ikke have Sjælsstyrke nok til, saa at sige, offentligen og for Verdens Dine at vedgaae denne Uformuenhed eller endog Fattigdom, hvilken de maaskee efter deres øvrige Stilling i Livet føle saa meget tungere, som de ei kunne eller ei ville være den bekjendte, og i alt Fald undsee sig ved at stille den til Skue. Og maa det derhos tilstaaes, at de ringeste Ligvognes Udseende virkeligen er saa ussel og paa en Maade fattig*), at der

---

*) Efr. Politivennen No. 536 for 1826.

for Enhver, som et egentligen kan eller bør regnes til de aldeles Fattiges Klasse, eller hvis Opdragelse, Dannelse eller i foregaaende lykkelige Stilling grundede Vresfølelse byder dem at undsee sig ved deres Raars Ublidhed eller Fattigdom, hører meer end almindelige Menneskers Overvindelse til at gjøre Brug af dem for kjære Ufdøde, saalænge de endnu eie et Stykke Boehave, ved hvis Salg de, om endog med deres Belfærds Ruin, kunne friekjøbe sig for, hvad der i daarligere Menneskers Dine er — Skjændsel. See! saa sandt er det, hvad Menneskekjenderen, den herlige Digter, fordum sagde, at "Armod, den store Skam, byder at taale Alt" *). Der er, saa synes det, heri Noget, som kunde være anderledes, eller kunde ønskes at maatte være anderledes, for at det ei skulde kunne siges, at den Enfoldige og Uforstandige i Omstændighederne have en Fristelse og Forledelse til, af daarlig Frygt for Menneskers Domme og Dmtale, at vdelægge sig selv den ene Dag, for Dagen efter at maatte vride Hænderne over deres Svaghed.

---

*) *Magnum pauperies opprobrium jubet Quidvis et facere et pati.* Horat. Ober, III. 24. 42.

(Fortsættes.)

N. E. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredixte Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 8de December 1827.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Mandagen den 17de denne Maaned, om Eftermiddagen Kl. 5, holdes General = Forsamling paa Prindsens Palais bag Slottet; til hvilken Tid D^{hr}. Repræsenteranter behageligen ville møde.

Administrationen for det foreuede Understøttelses = Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Eighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

Det fortjener i denne Henseende at bemærkes, at det Mosaiske Troessamfund's Medlemmer (Jøderne) have for deres Afdøde, den Rigeste som den Fattigste, kun een og samme Eignog; men det fortjener endnu mere at vides, at, som jeg fra en sikker Haand har erfaret, en Ansøgning fra nogle Individier af dette Samfund's mere fornuende Medlemmer, hvorved begjærtes Tilladelse til, at ogsaa ved Jødernes Jordefærd, ligesom (desværre!) ved de Christnes, en til den Afdødes Stand og Formuesomstændigheder svarende Pragt og Elegants maatte finde Sted, skal, som det maa glæde Enhver, der kan see, til hvilke Daarligheder og sande Sorgens Scener hos os denne Frihed giver saa mangen beklagelig Anledning, have mødt viseligen beregnet Modstand og Afslag. Principiis obsta! Hvormeget var det ei at ønske, at det hos os havde været og var ligesaa,

da det tværtimod kunde synes, som var denne store Forskjellighed i de mange (ei mindre end 6) Ligvognes Taxt, paa den ene Side den bedste Ligvogns Glimmer, for ei at sige Pragt, og paa den anden Side ei alene de ringeste, men ogsaa de ringere Ligvognes Udselighed eller Maadelighed i Udseende, af lastværdig Egenytte hos enkelte Mennesker, der have vidst at skaffe sig Indflydelse herpaa, klogeligen beregnet paa en ligesaa falsk og daarlig, som let vækkelig og let misledelig Cresfølelse hos svage og uforstandige Mennesker. Selv 8 og 5 Rbdlr's. Ligvognen have ei stort andet forud for de ringeste Ligvogne end deres større Dyrhed og Bitterligheden af deres Pris for den Høvel, som Sligt er vigtigt for. Dette synes mig derfor dog at være af de iværksættelige Dnsker med Hensyn til det Offentlige, at, om endog de hidtil indførte forskjellige Ligvognes Antal ei skulde kunne formindskes (hvad dog af ovenanførte Grunde er saa ønskeligt, og vel engang vil skee) det dog maatte foranstaltes, at vedkommende Corporation, for hvis Regning og Fordeel disse Ligvogne ere, maatte tilholdes at give selv de ringeste og ringere Ligvogne en saadan Skikkelse og et saadant Udseende, og at vedligeholde dem saaledes, at selv den ringeste Ligvogn kunde af anstæn-

dige Familier benyttet, uden at dens Brug, som dog betales, skulde kunne belægges med Bædnelsen af uanstændig og ussel. Ogsaa kunde der være Grund til at ønske, at, naar den bedste Ligvogns Flitter:Stads engang, gid snart! maatte være opslidt, den smagløse Glimmer, som nu gjør den saa dyrebar og ønskværdig i Daarers Dine, maatte ved Lovbud worde bandlyst fra den, og dens Fortrin fremdeles alene bestaae i simpel Nethed uden al Forgyldning og i dens Dyrhed. Og saaledes tilstaaer jeg, at jeg vilde ønske Jøderne, og det ogsaa for at betage de mere Dannede og Fornemmere blandt dem denne Anledning til Dnsket om en pragtfuldere Ligfærd for deres Afdøde, at deres Ligvogn (skjøndt een og samme for Alle) maatte faae et bedre og smukkere Udseende, vel ogsaa en nettere Form, end den, de hidtil have havt.

Hvad dernæst angaaer det private og huuslige Livs Forhold, forsaavidt Indskrænkning i Begravelsers Bekostelighed skulde kunne ventes at udgaae fra en fordomsfriere Tænkemaade der, da er der vist nok mange Poster, som henhøre under disse Forhold, saasom Ligkistens Kostbarhed, Følgets Talrighed, Ligets Klædning,

Følgets Beværtning*), Brugen af Leie; Tjenere o. s. v., og hvori, ligesom i de foranførte, af den brugte Liv og ogsaa forskellige Priis afhængige, Udgifter, Indskrænkning og Besparelse kunde finde Sted og være saare vel anbragt. Men ogsaa i disse Henseender er det kun alt for meget at befrygte, at den samme Fordommes og Sædvaners Magt, som hidtil har styret Tingen ogsaa i disse Poster, fremdeles vil vedblive at udøve sit Herredømme over det svage og eenfoldige Gemyt, saalænge Begravelser's Optoge og Luxus vedvare, og selv tarveligen og med simpul Sparsommelighed indrettede Livbegjængelser, ved at foregaae her i Staden, ei kunne undgaae at blive Gjenstand for en gabende Pøbels Beskuelse. Det forstaaer sig, at en almindeligere udbredt Oplysning og fordomsfriere Tænkemaade, udviklet i Tidens Løb, og i denne Henseende understøttet ved de høiere Stænders lysende Exempel, vil vel efterhaanden gjøre noget herfor, og

---

*) See Placat af 26de Juni 1818 (i Dr. Badens juridiske Ordbog urigtigen, ved en Trykfeil, anført under 1810), hvorved Forbudet i Forordningen af 7de November 1682 er deels indskjærpet, deels indskrænket til Beværtning ved døkket Bord.

i Tidens Længde seire. Men hvo seer ikke, hvor langsomt og vidtudseende dette Haab er, som her paa skal bygges? Neppes vil den nærværende Slægt komme til at høste synderlig Frugt deraf.

Men jeg har det faste og sikre Haab, at, dersom mit Forslag om et Lighuses Opførelse udenfor Stadens Mørreport i den af mig her anførte Hensigt maatte blive iværksat efter den Maalestok, jeg har angivet, og dets Afbenyttelse til Ligs Opbevaring, til Forebyggelse af Faren for at vorde levende begravet, efterhaanden blive saa almindelig, som Sagens egen Vigtighed og Storheden af den Fare, som alene derved kan for Almindeligheden afvendes, lader formode, det da ogsaa, som en velgjørende Følge af denne Indretning, vil skee, at Enhver, som det er om at gjøre, at undgaae en ligesaa fordærvelig og ødelæggende som daarlig og usornuftig Bekostelighed ved Jordefærd, vil indsee, at de, ved derfra i al Stilhed, og under bramfrie Ledsagelse af et Par sande Venner og nærmeste Slægt, at lade deres kjære Afdøde henbringe til deres sidste Hvilested paa den nær ved liggende Kirkegaard, ville med den Frihed, som her savnes, og uden denne Frygt for taabelige Menneskers Omtale og ørkesløs Gadepøbels Gloen, kunne opnaae dette vigtige Niemed.

Naar Locallet til Lighuset nemlig her valgtes med rigtigt Hensyn til Omstændighederne, da vilde jo, fra den i foranførte Grundtegnning angivne, til de sædvanlige Jordefærds-Ceremonier bestemte, Sat i Lighuset Begravelsen saaledes kunne iværksættes, at selv den ringeste Ligvogn og den simpleste Ligkistes Brug vilde, da her ingen Gader og ingen Sværm af Tilskuere blev for Jordefærden af passere Reviue igjennem, kunne bestaae med Ideen om en anstændig Begravelse i fornuftige Menneskers Dine, især om de ringere Ligvognes Udseende, efter hvad jeg ovenfor herom har yttret, noget blev taget under Revision, og enhver anden Indskrænkning og Besparelse i Henseende til saavel Lig:Følge som Beværtning og anden Overdaadighed, uden saadan Evang, som ved Jordefærd i Byen lægger Baand paa Mennesket, kunne finde Sted. Det gjælder jo her, som altid, hvor indgroede Fordomme og Sædvaner beherske Mennesket, om at faae Omstændighederne forandrede, under hvilke dette Herredomme har rodfæstet sig, for at den Svages gode Villie kan understøttes, og den Eensfoldige vinde Mod og Kraft til at afkaste Banens tyranniske Nag af sine Skuldre. Og, da i vore Dage et nyt Nag synes i denne Henseende at ville paa:

tvinge sig Hovedstadens Indvaanere ved den mere og mere om sig gribende Mode af saakaldte uindbudne og frivilligt Følgende, saa synes et kraftigt Middel mod denne nye Sygdom for Dieblikket høist nødvendigt. Og dertil vover jeg at troe, i det Foranførte at have angivet og viist en nogenlunde rimelig Wei. Maatte det dog snart erkjendes, at denne Wei fører til dette vigtige Maal, og Weien selv snart af Mange betrædes!

(Fortsættes.)

N. E. Nissen.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 15de December 1827.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 17de denne Maaned, om
Eftermiddagen Kl. 5, holdes General = For-
samling paa Prindsens Palais bag Slot-
tet; til hvilken Tid D^{hr}. Repræsentanter
behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses =
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Om Skindod, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Fortsættelse.)

VII. Om nogle Bestemmelser i vor ældre Lovgivning angaaende Begravelser, som, i Henseende til Betryggelse mod Faren af Levendes Begravelse, synes at trænge til en Revision.

Men, i det jeg nu slutter disse mine Bemærkninger over dette Emne, som jeg i saa lang en Tid har fortsat i dette Blad, og som jeg tilstaaer at være blevne vidtløftigere, end jeg havde formodet at de skulde blive, og slutter dem ved at concentrere Alt i Ønsket om, at de her foreslagne Foranstaltninger til et Lighus at indrette og Lighusebesigtigelse at anordne snart maatte iværksættes, maa jeg endnu tilføie den Bemærkning, at, dersom disse mine Forslag skulde, som jeg vist nok haaber, blive noget mere, end et blot Ønske, og de didsigtende Foranstaltninger komme til Virkelighed, eller, i alt Fald, de her fremsatte Forsigtighedsregler i Henseende til Dødes

Behandling, endog blot i det huuslige Liv, tildrage sig den Opmærksomhed, der skyldes Ufdøde, det synes mig, at nogle Bestemmelser i vor ældre Lovgivning angaaende Begravelser, der, skjøndt de maaskee ved Raisonnements tildeels kunne godtgjøres at være ugjældende, dog ikke udtrykkeligen ere ophævede, vilde, da den Betryggelse mod Faren af Levendes Begravelse, som det er disse Blades Hensigt at fremkalde i Henseende til Skindøde, fordrer aldeles modsatte Bestemmelser, trænge til en Revision. Jeg vil anføre de Steder, som ved denne Leilighed ere forekomne mig at henhøre under denne Categorie.

1. Naar det nemlig i forommalgte Forordning af 7de November 1682 §. 7 heder, "at Ligkisten skal tilflaæes over den Døde inden 4 Dage i det høieste efter den Dødes Afgang under 20 Rdlrs. Straf i Kjøbstæderne" o. s. v., da har jeg vel, ved herom at consulere Hr. Dr. og Prof. juris Bornemann, der har havt den Godhed venstkabeligen at supplere Gullerne i mine smaaeligen og ikke umøjsommeligen samlede juridiske Studier af denne Materie, erfaret, deels at ogsaa denne §s. Wiemed, ligesom den hele Forordnings, har været, at forebygge Overdaad, og den anførte Bestemmelse, grundet i dette Wiemed, havt til Hensigt, at forebygge Udgifter i Anledning af Besøg for at see den Døde, et Hensyn, hvortil Grun-

den nu for længe siden er ophørt, dels at den, i Folge vor Politie og Sundheds = Lovgivnings = Mand overhovedet, og i Særdeleshed med Hensyn til Anden og Grundsætningerne i Forordningen af 4de August 1819, maa antages at være uggjældende; men onskeligt synes det mig desuagtet, at denne §s. Bestemmelse, for at ikke de Forsigtighedsregler, som Nutidens Erfaring foreskriver i Henseende til Dødes og endnu mere Skindødes Behandling, skulle være i aabenbar Strid med denne §s. Ord, udtryffeligen maatte ophæves.

2. Det samme gjælder om samme Forordnings §. 8; thi, naar det deri heder, "at Vaagestuer skulle være affskaffede", da seer jeg ligeledes af Hr. Prof. Bornemanns mig meddeelte Oplysning herom, at samme Princip har ligget til Grund for denne Bestemmelse som for §. 7, nemlig Forebyggelse af overdaadig Bekostning og Udgifter, og at disse Vaagestuer, som i denne Henseende kunne sammenlignes med de ved Forordningen af 17de April 1782 §. 5 og Placat af 3 Juni 1791 §. 6 forbudne Sygestuer, aldeles intet Hensyn have havt til den Dødes Bevogtning til Forebyggelse af Skindødes Begravelse i levende Live. Imidlertid kan det ikke nægtes, at de i saadan Henseende kunde have været i sin Tid ei unyttige, og det bliver derfor ikke mindre onskeligt, at et Forbud, med hvilket i det mindste efter Bogstaven den til et Lighuses Indretning væsentligen hørende Vagt (Vagttstue, Vaagestue) kunde synes at stride, maatte ophæves.

3. Det heder fremdeles i samme Forordnings §. 10: "at Ligeue, som ei ere i Rangen eller af Adel, maae ei staae over Jorden i mere end 8 Dage, under 20 Rdlrs. Straf for hver Dag derover, (for Rangspersoner og for Adel i 3 Uger, under 40 Rdlr. for hver Dag derover)". Skjøndt den Grund, som har fremkaldt dette Forbud, vist nok kan antages at være med Tiden forsvunden, men Forordningens Bestemmelse herom dog, efter hvad vi i det foregaaende have seet, kunde komme i Strid med den Forsigtighed, som bør iagttages i denne Henseende, saa vilde det vel ogsaa være ønskeligt, at denne §. Indhold ved Lovbud maatte hæves.

4. Naar det endeligen i Forordningen af 17de April 1782 om, hvorledes der paa Landet i Danmark skal forholdes i Tilfælde af smittende Sygdomme, i §. 6 befales, "at de, som døe af slike smitsomme Sygdomme, bør begraves inden 48 Timer efter deres Død" saa kan jeg ikke nægte at finde denne Bestemmelse, efter den Synsmaade, hvorfra jeg her maa ønske Sagen betragtet, meget betænkelig; og skulde jeg derfor troe, at den Lempelse, hvormed Placaten af 3die Juni 1791, for Norge, udtrykker sig om samme Sag i dens §. 7, hvor det herom heder, "at saadanne Døde skulle begraves saa hurtigt som mueligt (dog at man har en fuldkomn Vished om, at der intet Liv er hos dem tilbage)" vilde, ved en ny Lovbestemmelse herom, være saa meget mere at ønske, som en saadan Modification, skjøndt den ved sidstnævnte Placat synes at

være erkjendt nødvendig, dog ikke er foreskrevet i Instruction for Stifts- og Land-Physici af 4de Marts 1818, §. 25.

VIII. Tillæg af et Par Notitser, hørende til denne Materie, som sildigere ere komne til Forsfatterens Kundskab.

Endeligen maa jeg endnu, for ei at lade det mangle at give denne Materie al den Fuldstændighed, jeg sættes i Stand til at give den, tilføie et Par Notitser, som det er en Følge af den Maade, hvorpaa disse Bemærkninger efterhaanden ere blevne indrykkede her, ei at have kunnet anføres paa deres rette og egentlige Sted, da de først sildigere ere komne til min Kundskab.

1. Det har nemlig maattet være mig af stor Interessé i denne Sag, ved de Udtegnelser om Lovsteder, Resolutioner o. s. v., der ere, som foranført, blevne mig venstabeligen meddeelte af min lærde juridiske Consulent, Hr. Prof. Dr. Bornemann, at være bleven gjort opmærksom paa et Kgl. Commissorium af 10de Mai 1793, hvori der, i Anledning af en Assistentkirkegaards Indretning i Odense, allerede da findes Spøer til, at der fra Statens Side har været tænkt paa nogen Foranstaltning der til Forebyg-

gelse af Faren for at begraves levende, hvilket sees af en Note til Rescr. af 12te April s. A. til Stiftamtmanden i Fyen, i Fogtmans Rescriptsamling, VI Deel, 7 Bind., S. 100; ligesom jeg ogsaa, ved saaledes at blive opmærksom paa Instructionen for Stadsphysicus i Kjøbenhavn, dat. 23de Marts 1813, med stor Interesse har erfaret, at der, foruden hvad Placat. af 21de Mai 1811 §. 5 foreskriver i Henseende til jødiske Lig, ved bemældte Instructions §. 7 er fra Statens Side allerede da og her anordnet et Slags, dog kun frivillig, Ligbesigtigelse, da det deri heder, "at, om nogen anden (end jødisk) privat Mand skulde forlange noget Lig synet, for at forvisses om, at Mennesket er dødt, er han (Stadsphysicus) forpligtet at foretage saadant Syn, i det mindste for samme Betaling, som i nysnævnte Placat (21de Mai 1811) er bestemt". Det er mig troeligt, at denne Bestemmelse neppe er meget bekjendt. Maatte den herved blive det, og benyttes af ret Mange eller Enhver, som ei har nogen fast Huuslæge at raadsføre sig med herom!

2. Ligesom jeg havde venkabelig Godhed at takke for de Oplysninger i denne Sag, hvorved jeg kom til Kundskab om sidstnævnte, i det mindste

for mig, høist interessant Data, saaledes er det ogsaa velvillig Interesse for Eagen, jeg skylder følgende Efterretning, der, efter Lesefruchte vom Felde der neuesten Litt. von Pappé, 1827, 2 Bd., 32 St., er mig meddeelt af Hr. Prof., Ridder Høegh; Guldberg, som et Tillæg til den Deel af denne min Afhandling, II. S. 283 o. fg., der angaaer Dødens Kjendetegn, saaledes lydende med Meddelerens egne Ord.

”For at adskille den tilsyneladende fra den virkelige ”Død, opgiiver Hr. B. de Mallet følgende Tegn ”som ubedragelige, naar de findes samlede.

- ”1. Ved den virkelige Død forbliver Munden og ”Gielaagesprækken aabne, hvis man trækker Under- ”derkjæven nedad efter og Gielaaagene fra hinanden, ”da derimod, hvor Liv endnu er tilstede, de snart ”indtage deres forrige Plads igjen;
- ”2. Ved den virkelige Død ere den indvendige ”Saandflade og Glæden under Fodscaalerne udeluk- ”kende gule af Farve;
- ”3. Saa længe der endnu er een eneste Livsgnist ”tilbage, viser, hvis man holder de ved hveranz ”dre lagte Fingre mod Lyset, der sig noget Gjen- ”nemskinnende, hvilket ved den virkelige Død ophø- ”rer;
- ”4. Brænder man et Sted paa Zuden, opstaaer der ”Brandvabler, saa længe der endnu er noget Liv ”tilbage”.

(Sluttes i næste No.)

N. L. Nissen.

Løverdagen den 22de December d. A. indkommer Hr. Prof. Thoring's Bidrag.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 22de December 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v.

(Slutning.)

Jeg kan, som uindviet i Lægekunstens Videnskab, naturligtviis selv ikke have nogen Mening om, hvorvidt de her anførte Omstændigheder kunne ansees for paalidelige Kjendetegn paa Døden, hvorfor de af Hr. de Mallet udgives; men jeg har desuagtet troet at burde ei undlade, ogsaa efter den til mig gjorte Opfordring, at meddele denne Udteg-

nelse som en Sag, der kunde i alt Fald værdiges
 practiserende Lægers Opmærksomhed. Ogsaa har
 jeg desangaaende raadført mig med en bekjendt og
 agtet Læge, der med fordomsfri, videnskabelig
 Aand og lærde Kundskaber i sit Fag forener Inter-
 esse for Sagen, som derover har erklæret sig saa-
 ledes, "at han vel ikke kjender den nævnte B. de
 "Mallet som lægekundig Skribent, ei heller har
 "seet de af ham angivne Tegne anførte af andre
 "Læger, der have behandlet denne Gjenstand, lige-
 "som man, for at bedømme, om disse Tegne ere
 "tilforladelige eller ikke, maatte kjende den Bei-
 "hvorpaa han er kommen til dem, om de nemlig
 "ere abstraherede af Erfaring, ved at sammenligne
 "Phænomenerne af den virkelige Død med Skin-
 "døden, (hvilket han ikke troer, da Skindøden er
 "dertil en altfor sjelden Hændelse) eller, (som synes
 "ham rimeligere) de ere blot aprioriske Sætninger,
 "som endnu vente paa Erfaringens Sanction,
 "førend de kunne træde ud af Classen af theoretiske
 "Speculationer, men at de dog, som saadanne,
 "forekomme ham at være findrigt udtænkte og
 "at fortjene Lægernes Opmærksomhed". Og
 da denne min medicinske Consulent, Hr. Dr.
 Mohl, Adjunct ved Stadsphysicaten i Kjøben-
 havn, i hvem, som Mand, jeg med inderlig

Glæde agter og ærer alt det meget Gode, jeg har elsket hos Ynglingen, paa det alvorligste fraraader, førend Erfaring maatte have stadfæstet dem, at sætte nogen saadan Tillid til disse Tegns Paalidelighed, at det kunde skade Erkjendelsen af den gavnlige Sandhed, at Forraadnelse's Tegn bør oppebtes, før noget Lig stedes til Jorden, saa maa jeg endnu til Slutning med denne hans Bøn forene min Bøn til Enhver, som selv ikke er Læge, aldrig at tilside sætte denne, saavidt endnu vides med Visshed, ene sikre, men altid sikre, Forholdsregel.

Dg saa vandre du da ud iblandt mine Medborgere, du min ringe Tale over et vigtigt Æmne, og trænge dig ind i Lærernes Hjerter, hos Rige og Fattige, hos Høie og Lave, at det Menneskeheds Værk, for hvilket jeg i dens Navn, til Medborgeres Frelse fra den skrækkeligste Stjebne, der kan tænkes, fra den Ulykke at vende levende begravet og redningsløs at opvaagne i Graven til fortviivelsesfuld Bevidsthed, har opløstet min svage Røst, maa, som et værdigt Æreminde om Nutidens Oplysning, snart vorde her, ogsaa til Exempel for andre Stæder, opreist, og Lighuse og Ligbe-

sigtigelser, til Betryggelse mod denne Fare, allevegne, efter hvert Steds Leilighed, indrettede! Det er ikke min svage Tale, der skal kunne udrette Dette; men det er Sagen selv og dens store Vigtighed og Tidens Aand og vore Dages Oplysning, hvoraf jeg haaber Dets Iværksættelse endog snart. Og saaledes overgiver jeg da Sagen, som den er i Guds Haand, i alle gode, ædle og vise Menneskers Hænder, med Bøn i Særdeleshed til de Magthavende, at de ville værdige at antage sig den, til de Rige, at de ville af deres Overflod yde Bidrag til dens Fremme, til velgjørende Samfund, at de ville heri see en Gjensstand, deres ædle Formaal værdigt, og endeligen til enhver driftig og foretagedygtig Mand, at ogsaa de ville virke med til Sagens Udførelse, at ikke den gode Villie og Deeltagelse, som den ikke vil mangle at finde hos alle Oplyste, skal staae forladt. Gud give dertil sin Velsignelse! —

Tidernes Tegn i Henseende til religiøs Oplysning.

Lyoner = Fortællingen om det miraculøse Himmelfors (see No. 17, 1827, S. 140) opløser sig paa en ganske naturlig Maade.

Fra Rhineggen berettes under 12te Mai d. A. (Alt. M. No. 82), at man der endelig har erhholdt Oplysninger, efter hvilke den med saa megen Ophævelse fra Lyon meddeelte Beretning om det store Himmelfors, som ved Missionairernes Prædiken i Minie den 17de December f. A. mældtes at have ladet sig tilsyne, og at være seet af 3,000 til 4,000 Troende, og at have bevæget mange Bantroe til Omvendelse, opløser sig, som vil sees af Følgende, til Intet. Alt er gaaet ganske naturligt til, saa at intet Vidunderligt bliver tilbage uden det, at 3 til 4,000 Mennesker have været saa godmodige, at lade sig saaledes bedrage, og at Munkevæsenet endnu i det nittende Aarhundrede tør byde Mennesker, Fornuftvæsener, flige Konster.

En Yngling ved Navn Gustav Lemercier i Paris skal nemlig have faaet en Skrivelse fra sin i Skolen i Poitiers studerende unge Ven, Anton Duval, hvis Indhold den Sidstes Fader har

anseet det for sin Pligt at meddele Udgiveren af Bladet *Dragen* til Indrykkelse, for at sætte en Tildragelse af denne Art i sit fortjente Lys.

Søndagen den 17de December 1826, saaledes skriver den unge Duval til sin ovennævnte Ven, havde Skolens Religionslærer ladet ham kalde fra sit Bærelse, og indbudt ham til at ledsage sig paa en Spadseretur. Det unge Menneske stod i den Tanke, at Veien vilde gaae til Minie, hvor Missionairerne den Dag prædikede, og blev ikke lidet forundret, da han erfarede, at de gik til Hr. Es. Lyststed, og skulde der spise til Middag; dette Lyststed ligger ikke langt fra Byen Minie, til hvilken Menighed det hører. Da de efter Bordet gik i Haugen, sagde nogle, der havde været i Læreren's Følge, at de vidste, at den unge Duval besad stor Færdighed i at lade Drager stige i Beiret, og at de, da han holdt meget deraf, havde villet unde ham denne Fornøielse. Det unge Menneske glædede sig meget derover, og kunde neppe oppebie Tiden, da denne Papiirsmaschine, der var usædvanligen stor, skulde gaae i Beiret. Den var 20 Fod lang, af himmelblaa Farve, med et stort Kors, omtrent saadant som paa Præsternes Messeshagel. Det var kort for Solens Nedgang. Vinden blæste rask,

og Dragen steg overmaade pragtfuld i Beiret, Binden bar den just hen over Kirken i Minie, hvor den, da den 300 Fod lange Snor var løsnet og udviklet, stod saa stille, som om den var fastnaglet til Stedet.

I samme Dieblik hørtes Missionairernes Sang fra Minie, hvor man just da havde plantet Korset.

Dragekorset straaede fra sin Hvide i Glansen af den nedgaaende Soel, ret som den ganske ene svævede i Luften. Efter nogen Tid formørkedes Korset, alt som Solen dalede, og forsvandt tilsidst i Mørket.

Denne Borneleg, som da uden al Tvivl fremstiller Beretningen om hiint mirakuløse Mirakel, som er meddeelt i dette Blad, No. 17, d. A., S. 140, i sin hele Røgenhed, giver Stof til mange og mangeslags Betragtninger. Det er mærkværdigt, at man just den Dag, da Missionairerne skulde prædike i Naboebyen Minie, giver den unge Duvals Talent til at omgaaes med Papiirsdrager Leilighed til at vise sig, og at man just da har en saa udmærket stor og skjøn Drage, med Kors-tegnet, færdig til saadan Fornøielse for ham, ligesom og at Religionslæreren just den Dag vil unde den lille Eleve Fornøielsen af en Spadsere-

gang. Snorens Længde, der netop er tilstrækkelig til at lade Dragen naae hen over Kirken i Minie fra Hr. Es. Landsted, og Missionsfanzgens Sammentræffen med Diebliffet, da den havde naaet denne Standpunct, ere heller ikke umærkelige Omstændigheder derved. Glette Mennesker kunde maaskee forledes til den Mistanke, at den gode Religionslærer og de kjære Missionairer, og maaskee Hr. C. med, have spillet under Dække med hverandre, og have saaledes sammensliffet det hele Gøglespil, — vist nok i den bedste Hensigt.

N. L. Nissen.

Poverdagen den 22de December d. A. indkommer Hr. Prof. Thornings Bidrag.

Borger = Bennen.

Ti og tredivte Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 29de December 1827.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

I Anledning af, at min, Friedenreichs, Admi-
nistrations-Tid var udløben, blev, efter Lovens
4 Cap. 45 §., i sidste General-Forsamling den
17de denne Maaned foreslaaet et Medlem af hver
Klassifikation, for af disse at vælge en nye Admi-
nistrator; men efter de tilstædeværende Herrer Re-
præsentanteres Anmodning, paatog jeg mig endnu
at vedblive Administrationen i 3 Aar, fra næste
Aars Begyndelse at regne.

I samme General-Forsamling blev fremlagt
dette Aars 3die Qvartals Regnskab, som findes

indført i Ugebladet No. 43. De i denne Forsamling antagne nye Medlemmer, skulde nærmere vorde anmeldte.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Christensen. Schram.

Lund.

Rosefönnen.

Et Eventyr, i 12 Kapitler, af Grev v. Platen.

Förste Kapitel.

Der levede engang en saare viis og smuk Konge, som hed Pheristos, og hans Gemalindes Navn var Gyrmantis. Kun alfor tidligen mistede den hulde Dronning sin Gemal, og sin nysfødte Sönnelil. Hun overgav derpaa Landets Bestyrelse til sin Broder, og trak sig tilbage fra alle Verdens Glæder. Snart begav hun sig da til et ensomt bygget Slot for, der at begræde sin Egtfælles Mistelse. Endnu havde hun ei længe boet paa denne Borg, førend hun enaften hørde, det bankede paa hendes Dör.

Da hun havde raabt: "Iuf op"! traad ind en Dverg i blaa Dragt, og gav hende et venligt Nif. Han bad hende ikke at skrækkes, og at hun vilde unde ham Rattely, da han havde, i den vildsomme Egn, forsinket sig. Gyrman ti s opfyldte gierne hans Onske. Næste Morgen drog Dvergen videre, efter at have, i meget siirlige Ord, aflagt Dronningen sin Taksigelse.

Efter den Tid kom han ofte igjen, og bragde Dronningen mangengang Jordbær, mangengang en Busk af Smaa; Anemoner og andre Blomster, man samler i Skoven. Undertiden sang han for hende et gammelt Kvad, og hun lyttede med Velbehag til hans Sang. Det glædede hende saa saare, at have fundet en Siel, med hvem hun kunde tale om sin bortdøde Gemal; thi Dvergen hørde altid med Opmærksomhed efter, og blev rørt af hendes Trostaa imod Kongen, hvilken han foregav at gave kiendt. Ak! sagde Dronningen ofte, vel kunde jeg have forbundet denne Smerte, hvis min Gemal var død i mine Arme; men han er engang pludseligen forsvunden, og Ingen veed, hvorhen. Hvilken Ulykke maa ikke have truffet ham! Dvergen indgød hende Trost, og meende, hendes Gemal kunde maaskee dog endnu være ilive, ja vel endog komme tilbage og ligge i

hendes Favn. Gyrmanth's udmalede sig, i Eensomheds: Timerne, dette Haab med de skønneste Farver. Dvergen, hvor hæslig han end var, blev hende Dag efter Dag kærere, ja hun gav ham endog, hvergang han gik fra hende, sin Haand, den han med Tæffelighed førde op til sin Mund.

Andet Kapitel.

Engang havde Dronningen forgieves ventet den hele Dag paa sin lille Sælfskabsperson, da han pludseligen styrtede enaften silde ind i hendes Gemak. Med den ene Haand holdt han en'Roseknop, hvilken han, trods al sin Tilfærdighed, syntes meget omhyggeligen at bære. "Der, skønne Dronning! sagde han, idet han overrafte hende Knoppen, bevar den vel, giv den dagligen friskt Vand! Den vil blive Eders Alderdoms-Trøst. Lev vel! Mine Fiender forfølge mig. Lad ei Noget tage Rosen fra Eder! Naar den er visnet, men ikke før, da aabn dette Brev, jeg her giver Eder! Lev vel!"

Derpaa styrtede han ihast bort og efterlod den, af Forundring betagne, Fyrstinde i hendes Gemak. Endnu betragtede Knoppen holdt hun den i Haanden, da en heel Skare Dverge styrtede

ind, og En af dem spurgde: "Saae I ikke nyligen her den vanskabte Dverg, som allerede længe har søgt i Skoven ved Eders Slot"? "I dette Dieblif, svarede Dronningen, ærgrelig over disse Smaae: figurers Driftighed, seer jeg for mig her en Snees saadanne Personer". "Jh, see engang! sagde en Anden, der holder hun jo i Haanden den Roseknop, for hvis Skyld vi ere udsendte. Giv mig den, skønne Dronning! der skal desformedelst ikke gøres Eder Noget til Meen; Roseknoppen er bestemt for min mægtige Beherskerinde". "Denne Rose, svarede Gyrmantis er fra min egen Hauge, og I skulle ingensinde faae den. Hvad Eders Beherskerinde angaaer, da vil jeg ikke have Noget at bestille med hende".

Nu trængde Dvergene ind paa hende for, at tage med Magt det, hun ikke vilde, med det Gode, lade dem faae. Da tog hun sin Vifte, og slog med denne saa stærkt paa Dvergenes Hoveder, at den Ene efter den Anden foer ud af Gemakket. Derpaa gydede hun, ved en lille Brønd, Vand i et Krystalbæger og satte deri Knoppen, som strax begyndte at udfolde sine Blade.

Endag traad en gammel Kone ind, hellsede og, da hun faae den lille, for en Deel udsprungne, Roseknop, sagde: "O, giv mig dog den bestedne

lille Rose histhenne i Krogen! min Datterdatter holder imorgen Bryllup, og da vilde jeg gjerne flette en Rose i hendes Brudekrans. Roserne have i alle Hauger afblomstret, og denne er den Eneste, jeg paa denne Tid har seet. Vil I give mig den? See! denne Pung, fuld af Guld, skal I faae for Rosen". Dronningen lod hende næppe faae sin Bøn fremsagt, men svarede strax: "I gjør det ogsaa alfor plumpt, Gamle! gaa kun den Vei, hvorfra I er kommen! Kan nu Eders Datter ikke holde Bryllup uden Roser, skulde hun bie til næste Foraar, da der igien gives Roser i Overflod". Breden sunklede frem af den Gamles Dien, og under Skieldsbord forlod hun Bærelset.

Tredie Kapitel.

Da Gyrmantis næste Morgen vaagnede, var Rosen udsprungen; ja, idet hun traad nærmere, see! da laa en tækkelig lille Dreng midt i Rosen. Hun tog ham frem, kysfede ham og vuggede ham paa sine bløde Arme. Rosens Blade faldt snart af, og kun Stængelen blev tilbage i Bandet. Da tænkte hun paa Brevet, Dvergen havde givet hende. Hun fremtog nu dette og læsde Følgende:

"Pas vel paa Drengen, der vil komme frem af denne Rose, og opfoster ham med Omhu! Naar

han er bleven voksen, saa lad ham iføre sig den Rustning, der er begravet under den store Lind i Ederes Hauge! Da skal han drage ud og søge sig en Brud. Forat han nu kan vide, hvem han monne være bestemt, saa hør, hvad I har at gjøre! Naar I nemlig byder ham at drage ud af Ederes Bolig, da medgiv ham den visne Rosestængel, fra hvilken han er fremkommen! Seer han nu den, han elsker og som vil give ham sin yndige Haand, maa han overrække hende Rosestængelen. Har hun berørt denne, og der udspringer en Rose deraf, saa er det den Jomfru, han skal ægte. Blicher derimod Stængelen ved at være visnen, saa skal han flygte, og aldrig giensee sit Hjertes Elskte. Drengen maa I kalde Rosesønnen, thi dette Navn passer for ham. Lev vel, skionne Frue! og tænk paa mig, I kanskee ingensinde meer skal see”!

Gyrmantis undrede sig saare høiligen, da hun havde læst dette Brev. Dvergen kom ikke, hvilket han havde sagt, sidenester til Dronningen. Drengen opdrog hun med Omhyggelighed. Han blev en smuk Yngling, herlig og rank som Skovens Grantræ, med lyse Haar og sorte Dien. Da han nu var atten Aar gammel, gav Dronningen ham Brevet. Han opgravede Rustningen og

iførde sig denne. Da troede G y r m a n t i s atter at see sin Gemal, saa herlig var Ynglingen, der nu tog ommeliggen Afsted fra hende, og ilede afsted.

(Fortsættes.)

Træbenet reddede ham.

Englænderen C a r n e fortæller (i sit Skrivt om Levemaade og Sæder i Østerlandene) følgende Tildragelse, der hændtes, medens han opholdt sig i Constantinopel. — En, ved Englands Gesandtskab i denne Stad ansat, Søofficer, som, i en Træfning, havde mistet et Been, og i dets Sted bar et Træbeen, reed endag over det store Torv, en Forrettighed, der tilkommer kun Tyrkerne; thi alene disse tør lade sig see tilhest i Staden. En tyrkisk Politiebetient lagde Mærke til den ridende Englænder. Rasende over en saadan Driftighed, trækker han Sabelen, og hugger efter Offiseren, men træffer ham just paa Træbenet. Tyrken bliver saare forundret, da han ikke seer Blod flyde. Endnu engang svinger han, med alle Kræfter, sin Sabel hen paa Benet, men trækker sig, da nu ogsaa Folgen af dette Hug blev den samme, som af det Første, forkræffet og betagen af Forundring, tilbage uden at gjøre noget videre Forsøg.